

Matthew Yimi Jijaji-kirli Matiyu-kurlangu Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli kuja Matiyurlu Yirrarnu

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampuju puku yimi-kirli Jijaji-kirli yirdingkiji kuja Matiyurlu yirrarnu nyurru-wiyi. Manulu marnkurrpa-karirli wati-patu-karirli yimi yarda yirrarnu Jijaji-kirli-yijala. Ngulajulu yirdiji nyampunya Maarrku, Luuku manu Jaanu. Ngula-paturlunyalu yarda yirrarnu yimi. Nyampu-patuju murntu-pala puku, ngulaju karlipa yangka yirdi-mani Yimi Ngurrju Jijaji-kirli.

Matiyujulpa warrki-jarrija talakungarduyu, ngulajulpa-jana warrki-jarrija kapumanuku Ruumu-wardingkiki. Ngula-jangkaju, Jijajirliji milarninjarla yajarnulku, ngula-jangkarlu nyanungu-juku purajalku Jijajiji. Kuja Jijaji palijalku, manu ngula-jangkaju pina-wankaru-jarrija, ngula-jangkarlanya nyampuju yimi yirrarnu Matiyurluju. Nyampu kuja Yimi Ngurrju yirrarnu, ngulaju-jana yirrarnu nyanungu-nyanguku ngurrara-jintaku Juwupatuku yungulu milya-pinyi Jijaji wajawaja-maninja-wangurlu. Ngulaju yungulu milya-pinyi Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu manu Mijaya ngulaju Milarninja-warnu.

Nyampurraju warlaljalurla nyurnunyurnu Jijaji Kirajiki

Luke 3.23-38

¹ Jijajiji palka-jarrija Tapiti-kirlangu-nNSURL manu Yipuruyamu-kurlangu-nNSURL turnu-warnu-nNSURL. ^{2-6a} Nyampurrajulu yirdi-patu Jijaji-kirlangu nyurnunyurnu kujalpalu palka-jarrinja-yanu Yipuruyamu-nNSURL Tapiti-kirra: Yijaki, Jakupu, Juurda manu nyanungukupurdangka-patu; Juurda nyinajalpa-palangu kilda-nyanuju Piirijiki manu nyanungukupurdangkakuju kukurnu-nyanukuju Jiiraku. Tamuru nyinajalpa-palangu ngati-nyanu Piirijikiji manu Jiirakuju; Yijirunu, Raama, Yaminitapa, Naajana, Jalmana, Puwaja; Puwaja-kurlangu ngati-nyanuju nyinajalparla Raapa; Yuputu; Yuputu-kurlangu ngati-nyanuju nyinajalparla Ruurtu; manu Jiji. Jiji nyinajalparla kilda-nyanuju Kingi Tapitiki.

^{6b-11} Nyampurrajulu yirdi-patu Jijaji-kirlangu nyurnunyurnu kujalpalu palka-jarrinja-yanu Tapiti-ngirli Yuwajini-kirra yangka kujalujana Papiluniya-wardingkirli warrmarlarlu pirijina-piya kangu panu-jarlu-yijala Yijirali-pinki yapa nguru-nNSURL nyanungurra-nyangu-nNSURL jinta-kari-kirralku kirri-kari-kirralku wurnturu Papilunu-kurra kakarrara: Julumunu, ngulaju Kingi Tapiti-kirlangu ngalapi-nyanu; Ngati-nyanu Julumunukujulparla nyinaja Pajipa; Riyupuma, Yapija, Yayaju, Jiyupaja, Jiruyama, Yujiya, Jutama, Yayaja, Yijikaya, Manaja, Yaamana, Jujiya, Yuwajini manu nyanungukupurdangka kukurnu-nyanu-patu.

12-16 Nyampurrajulu yirdi-patu Jijaji-kirlangu nyurnunyurnu kujalpalu palka-jarrinja-yanu Yuwajini-ngirli Jajupu-kurra: Yuwajini, Jiyaltelu, Jiripulpu, Yapiyu, Layikimi, Yaajuru, Jarduku, Yaajini, Yaliyurdu, Yaliyaja, Maatana, Jakupu manu Jajupu. Jajupu-kurlangu kali-nyanuju Miiri, ngulajurla ngati-nyanu Jijajiki. Jijaji yangka jinta kuja karlipa ngarrirni ‘Kiraji’.

17 Yuwayi, nyampuju 14-pala-kari turnu-warnu-kari ngulaju yangka kujalu Yipuruyamu-ngurlu palka-jarrinja-yanu Kingi Tapiti-kirra. Manu 14-pala-kari turnu-warnu-kari ngulaju yangka kujalu Kingi Tapiti-kirlangu-ngurlu palka-jarrinja-yanu yulyurru panu-puru Papilunu-wangurla-wiyi yangka kujalpalu Yijirali-pinki nyinaja pirijina-piya Papilunurla. Ngula-jangkaju, 14-pala-kari-jangkarlaju turnu-warnu-kari-jangkarlaju Jijaji Kirajilki palka-jarrija.

*Yimi nyampuju kuja Jijaji palka-jarrija
Luke 2.1-7*

18 Miiri nyinajalpa Jijaji Kirajikipalangu ngati-nyanuju. Ngulajulparla nyurru-warnu-jala jangku-pinja-warnulku nyinaja Jajupukuju ngulaju murnma-juku jinta-jarrinja-wang-wiyi-jiki. Miirirlji-nyanu purda-nyangu-ngarrarla kurdu marlaja mardarni Pirlirrpa Kaatu-kurlanguku. **19** Miiri-kirlangurlu kali-nyanurlu Jajupurlu purda-nyangu ngula Miirilpa nyinaja miyalulku. Kula nyarrpa-jarriyarla. Kula nyiyaku marrararluju kurntaku ngurrju-mantarla yapa panungka. Kujarlaju,

Jajupurlu-ngarra wurulyparlu kangkarlalku
Miiri kuwurtu-kurra karlirr-mardarninja-
ngarntirli.

20 Ngulalpa-nyanu manngu-nyangu Jajupurlu Miiri-warnu, Warlalja-Wiri-kirlangu marramarrarla yanurnu jukurrparla, manurla wangkaja Jajupuku, “Jajupu, nyuntujunpa Tapiti-kirlangu turnu-warnu-jangka. Kurnta-wangu nyinaya! Kutu kangka-nyanu Miiriji yungungku nyuntukulku kali-nyanuju nyina. Yali kurdu miyalurla, ngulaju kula wati-kari-kirlangu. Pirlirrpa Kaatu-kurlangurlurla yirrarnu miyalukurraju. **21** Miirirli kapu wirriya mardarni. Nyuntulurlu kapunparla yirdiji yirrarni ‘Jijaji’. Yirdi-ka wangka kuja: ‘Kapi-jana muurl-mardarni yapa panuju maju-kujaku manu karlirr-yaninja-kujaku.’”* Kujanyarla wangkaja marramarraju.

22 Yangka-juku jurru-juku yimi junga kujarla yangka milki-yirrarnu jarukungarduyuku Yijayaku nyurru-wiyi, ngulaju yirrarnu Payipu-lurlalku:

23 “Kamina-warnu jinta kapu nyinami miyalu wati-kirli ngunanja-wangurla-wiyi. Nyanungurlu kapu mardarni kurdu wita wirriya. Manu kapurla yirdi yirrarni ‘Yimanyulu’.”* Yirdi yali-ka wangkami, ‘Kaatu, nyinami-ka ngalipa-kurlu yapa-kurlu’.

24 Junga-juku, Jajupu yakarra-pardijalku jukurrpa nyanja-warnuju. Yanu, manu

---

* **1:21** Nyangka Psalm 130.8   * **1:23** Nyangka Isaiah 7.14

Miirilki wungu-kurra-manu yangka kujarla marramarraju wangkaja jungarni-juku Jajupukuju jukurrparla maninjakuju Miirikiji.
²⁵ Ngula-warnuju, palka-jarrinja-wangurlawi Jijajiki, kulalpa-pala ngunaja ngurrangka jintangka, lawa. Ngula-warnurlaju, karrmulypajarrijalku Miiriji, ngulakuju-palarla yirdilki yirrarnu Jijaji.

2

Wati-patu yanurnulu kakarrara-jangka Jijajiki nyanjaku

¹ Wati jinta yirdi Yarurdu nyinajalpa wiri kingi ngurungkaju yirdingka Jurdiyarla. Ngulapuru-juku Jijajiki palka-jarrija kirri witangka Pijilimirla. Nguru-karirla, pinangkalpa-patu ngulalpalu yanjilypiri yirri-puraja kankarlarra, yanurnulu nguru-kurraju Jurujulumu-kurra. Wurnturu-kari-jangka yanurnulu nguru nyanunu-nyangu-ngurlu kakarrara-ngurlu Jurujulumu-kurra. ² Ngulalu yanurnu, warru payurnulu-jana yapa Jurujulumurlaju, “Nyarrpararla kurduju palka-jarrija yungu-jana wiri nyinami yapa Juwu-patuku? Nguru nganimpa-nyangurla, nyanunu-nyangu yanjilypiri ngula milirrmilirr-wangkaja, nyangurnalnu kakarrara-purda yalkirirla. Nyampu-kurrarnalu yanurnu yungurnalurla parntarrimi nyanungukuju manu pulka-pinyi.”

³ Ngula Yarurdurlu purda-nyangu yimi kurdu palka-jarrinja-kurra, nyanunguju kulu-jarrija

manu ngampa-nyangu-nyanu. Manu yapa-patu-karirlangurlu, ngampa-nyangulu-nyanu Jurujulumurlaju. Wangkajalu-nyanu, “Nyarrpa-jarrimilki karlipa?”

⁴ Yarurdurlu-jana jaru yilyaja wiri-wiriki maralypikingarduyu-patuku manu kuruwarrikingarduyu-patuku yungulu jarukuju wangkanjaku yanirni. Ngulalu yanurnu, payurnu-jana, “Nyarrpa Payipulurlaju-ka wangka yimiji? Nyarrpararla ngurungka-ngarra palka-jarri kurduju wiriji ngula kalu ngarrirni nganta ‘Kiraji’?”

⁵ Jangku-manulu, “Nyurru-wiyi jarukungarduyu jinta wangkaja nganta kapu Kiraji palka-jarri kirri yirdingkaju Pijilimi, ngula-nganpa yirrarnu Payipulurla nganimpaku:

⁶ ‘Kirri Pijilimi nguru witangka Jurdiyarla, ngulaju wita-juku. Ngulaju ngula-juku... wiri-nyayirni-jiki-jala! Ngulangkaju nyina kalu wiriwiri Juwu-patu yapa turnuwarnu Juurda-kurlangu-jangka. Yuwayi, kurdu ngarra palka-jarri nyanungurra-nyangurla warlaljarla. Wiri-jarrimi kapu, ngarra-jana wirilki nyina. Yijirali-pinkiki nyanungu-nyanguku kapu-jana Warlalja-Wiri nyina, kapu-jana warrawarra-kanyi jiyipikingarduyu-piyarlu.’*

Kuja-yijala ngula yirrarnu Kaatu-kurlangurlu jarukungarduyurlu Payipulurlaju.”

⁷ Yarurdurlu ngula yimi purda-nyangu, jara-jana yilyaja pinangkalpa-patuku, yangka ngulalu

---

* ^{2:6} Micah 5.2

kakarrara-ngurlu yanurnu, yungu-ngarra-jana wurulypa wangka. Payurnu-jana, “Nyangurlawiylkili nyangu yanjilypiriji?”

Jangku-manulkulu, “Yurlyurrpu-jarra-warnurlarnalu nyangu nyurru-wiyi.”

⁸ Ngula-jangka Yarurduju-jana wangkaja, “Nyurrurla wati-patu, yantalu Pijilimi-kirra, warru nyangkalurla yangka kurdu wita wirriyaku. Kajinkili parlu-pinyi, yantarnili pina yungunkujulu yirri-pura yungurna ngajurlangu yani yungurnarla kamparru parntarrinjinirra nyanunguku.”

⁹ Yali-jangka pinangkalpa-patu yanulu Jurujulumu-ngurlu Pijilimi-kirra. Yangka nyanunu yanjilypiri, nyangujukulu yalkirirla, yangka kujalu nyurru-wiyi nyangu kakarrapurda yalkirirla. Kamparru yanu-jana yanjilypiriji yalkirirlaju. Yali-jangkaju jupukarrija yuwarlirla kankarlarni kujalpa kurdu wita ngunaja. ¹⁰ Ngulalu nyangu pinangkalpaturlu yanjilypiri, wardinyi-jarrijanayirnilirla. ¹¹ Yukajarnili yuwarli-kirraju, manu nyangulu kurdu wirriya ngula ngatinyanurlu Miirirlipha mardarnu. Ngula-jangkaju, kamparrulurla parntarrinjunu kurduku, manu pulka-pungulurla. Lakarn-manulkulu yakujuju, yungulkulurla kawurlu manu marntapiya ngurrju-nyayirni parntirrparntirrpa,* manu mirtijinirlangu jara-piya† Ngula-jangkaju, yarkajarralkulu. ¹² Ngula-jangkaju, pinangkalpa-patu kujalpalu jarda ngunaja,

---

* **2:11** frankincense   † **2:11** myrrh

nyangulu Kaatu jukurrparla. Wangkaja-jana, “Kulalurla pina-yanta Yarurduku. Pina-yantalu nyurrurla-nyangu nguru-kurra yirdiyi-kariwana.” Junga-juku, yimi-ngarrirninja-wangu Yarurduku wurdungujukulu pardijarra.

Jijaji-kirlangu kilda-nyanurlu manu ngati-nyanurlu-pala kangu Yijipi-kirra Yarurdu-kujaku

¹³ Ngula-jangkaju yangka-patu pinangkalpatu yarnkajarralu Jurujulumu-ngurluju mungangka jurrkungka-juku. Yangka marramarra yanurnurla Jajupukuju jukurrparla, manu wangkajarla nyanungukuju, “Pardiya, kangka-palangu nyuntu-nyangu kurdu wirriya manu nyanungu-nyangu ngati-nyanu, jirrnganja-palangu yanta Yijipi-kirra. Yarurdurlu kapurla warru nyanyi kurdukuju pakarninjakungarnti. Ngula-kujakunyalu wurulypa yanta. Nyinayalu Yijipirla tarnnga-juku. Ngaka-yijala kapurnangku wangka pina-yaninjaku nyuntu-nyangu nguru-kurraju.”

¹⁴ Ngula-jangkaju, Jajupuju pardija jarda-jangkaju manu munga jurrkungka-juku, pardijarralpa Pijilimi-ngirli kurdu wirriya wita-kurlu manu nyanungu-nyangu ngati-nyanu-kurlu jungarni-juku Yijipi-kirra. ¹⁵ Jajupujulpa nyinaja Yijipirla kurdu Jijaji-kirli manu nyanungu-nyangu ngati-nyanu-kurlu. Wurrajukulpa nyinaja Yijipirla, murnma-juku pina-yaninja-wangu. Murnma-jukulpalu nyinaja, pardarnulpalurla Kingi Yarurduku kaji palimi. Yangka-juku jurru-juku yimi junga kujarla yangka Kaaturlu milki-yirrarnu

jarukungarduyuku jintaku nyurru-wiyi, ngulaju yirrarnu Payipulurlalku:

“Wapirra Kaaturlu yajarnunjunurra Kajananyanuju nguru-ngurluju Yijipi-ngirli.”*

*Yarurdu-kurlangurlu warrmarla-paturlu,
pakarnulu-jana kurdu wirriyawirriya*

¹⁶ Junga-juku, Yarurdujulpa wurra-jukulpa-jana nyinaja yali-patuku pinangkalpa-patuku yungulurla pina-yanirni yimi-ngarrirrinjaku yimi kurdu-kurlu. Lawa, kulaurla pina-yanurnu nyanungukuju. Milya-pungulku kujalu yimirryungu. Milya-pungu yangkaju yanjilypiriji kuja nyurru-wiyi palka-jarrija yulyurrpu-jarra jirrama-warnurla. Ngula-jangkaju-jana kulu-jarrija-nyayirni. Ngula-warnunya-jana wangkaja nyanungu-nyangu-patuku warrmarla-patukuju yungulu-jana yani Pijilimi-kirra muku pakarninjaku kurdukurduku wirriyawirriyaku ngurungka Pijilimirlakuju. ¹⁷⁻¹⁸ Nyampuju jurru-juku yimi ngularla Kaatu wangkaja jarukungarduyuku Jirimayaku. Nyampuju Jirimayarlu yirrarnu:

“Ngajulurlurna-jana purda-nyangu yapa yulanja-kurra ngula kalu yulami kirringka Raamarla. Karnta yirdiji Rajulu ngula ngamardi-puka-jarrija, kurdu panu-jana wajawaja-manu. Yulajalkulpa-jana. Kulalu nganangku yulalyi-mardakarla.”*
Ngulanya Jirimayarlu yirrarnu.

---

* **2:15** Nyangka Hosea 11.1
31.15

* **2:17-18** Nyangka Jeremiah

*Jajupu manu Miiri-pala pina-yanu Yijirali-kirra
Jijaji-kirli*

¹⁹ Junga-juku, ngula Yarurduju palija, kajanya-nulkulparla marlaja nyinaja kingi yirdiji Yakilaja. Ngula-jangkaju, Kaaturlu-nyanu yilyaja nyanungu-nyangu marramarra Jajupuku, ngula nyangu yaninjarni-kirra nyanungu-kurra jukurrparla. ²⁰ Marramarrarla wangkaja Jajupukuju, “Karrinja-pardiya, kangka-palangu kurdu wirriya manu nyanungu-nyangu ngati-nyanu, pina-kangka-palangu Yijirali-kirra. Yarurduju nyurru palija. Kulalpa nganangkulku pungkarla kurduju.”

²¹ Junga-juku, Jajupuju pardija jarda-ngurluju, ngulaju-palangu yakarra-manu kurdu wirriya manu nyanungu-nyangu ngati-nyanu. Yarnkajarralkulu Yijirali-kirra. ²² Kulkurru-juku Yijiralikingarntiji yukanjakungarntiji, yimili purda-nyangu Yakilaja-kurlu ngulalpa kingilki nyinaja ngurungkaju Jurdiyarla. Ngulakujaku, Jajupujulpa lanilki nyinaja pina-yaninjaku nguru-kurra Jurdiya-kurraju. Yali jukurrpa-karirla marramarrarla wangkaja Jajupukuju kula yaninjaku Jurdiya-kurra. Junga-juku, Jajupuju yanulku nyanungu-nyangu kurdu-kurlu manu kurdu-kurlangu ngati-nyanu-kurlu yali-wana-juku Jurdiya-wanarla ngurungkaju yatijarra-juku nguru-karikiji Kaliliyiki. ²³ Jirrnganja-yanu-palangu yali-kirra kirri-kirra yirdiji Najariti, manu yalirla-juku-palangu jirrnganja nyinaja. Yaliji yangka jurrku-juku yimi Najariti-kirli ngula-jana Kaatu wangkaja nyurru-wiyi nyanungu-nyanguku

jarukungarduyu-patuku. Nyampujulu wangka Payipurlarla:

“Panu yapangku kapulu ngarrirni yali kurduju ‘Najariti-wardingki’.

3

Nyampunya Jaanu Papitaji-kirli kuja kala-jana wangkaja yapa-patukuju

Mark 1.1-8, Luke 3.1-18, John 1.19-28

¹ Yulyurrpu panu-jangka kujalparla Jijajiji rdirri-yungu warru yimi-ngarrirnijaku, wati jinta-kari yirdiji Jaanu Papitaji yanurnu yarluyarlu nguru-ngurlu Jurdiya-ngurlu. Rdirri-yungu yirri-puranjaku yapakuju nyampu,
² “Jalangu kangalpa kutulku yanirni Kaatuju ngalipakuju yungu-ngalpa Warlalja-Wirilki jirrnga nyina. Kujarlanya, pina-yaninjarlarlu yalala-yirraka Kaatu maju-jangka.”

³ Jaanu Papitajiji ngulaju yangka jurrujuku kuja jarukungarduyurlu Yijayarlu yirrarnu nyurru-wiyi Payipulurla. Kuja yirrarnu Yijayarlu:

“Purda-nyangkajulu! Yapa-ka warru purla manangkarrarla, ngulaju kuja-ka purlami, ‘Warlalja-Wiri kuja kangalpa nyina ngalipaku, ngulaju kapu yanirni. Ngulakuju yirdiyilirla jungarni-manta yungu yanirni rarralyparla!’ ”*

Kujanya Yijayarluju yirrarnu.

* **3:3** Nyangka Isaiah 40.3

⁴ Yangka Jaanurlu, kala jinajina-piya mardarnu yumurru-kurlu kawartawara-kurlangu manu ngalyipi-piya wiri wartirli-wana puluku-kurlangu pinta kuja kala-nyanu warurnu. Manu kala ngarnu ngarlu manu jintilyka. ⁵ Yapa panulpalu yanurnu purda-nyanjaku Jaanu kujalpa wangkaja. Yanurnulpalurla wurnturu-ngurlu Jurujulumu-ngurlu manu ngurukari nguru-kari Jurdinya-wana-ngurlu manu Jurdunu yulpayi-wana-ngurlu. ⁶ Ngulalpalurla Jaanukuju wangkaja, “Kurnta-jarri karnalunyanu maju panu, manu mari-jarri karnalunyanu yungurnalu yalala-yirrarni Kaatu.” Ngula-jangka, ngapangkalku-jana papitaji-manu karru wiringka yirdingkaju Jurdunurla.

⁷ Yali-jangka, Juwu-patu wiriwiri jirrama-jangka turnu-warnu-jarra-jangka yangka Paraji-patu manu Jatiyuji-patu,* yanulu karru Jurdunu-kurra ngulalpa-jana Jaanurlu papitaji-manu yapa. Jaanurlu nyangujana yaninjarni-kirra, wangkaja-jana kulu-nyayirni, “Nyurrurlajunkulu panu-juku ngulaju warna-piya maju-wati yimirr-yinja-panu! Nyurrurlarluju kankulu rampal-manngu-nyanyi kuja kankulu nganta ngurrju nganta nyina yungurna-nyarra nganta papitaji-mani, lawa. Jalangu-karrikarri Kaaturluju kapu-jana juwakijirninarla yilyami yapa kuja kalu warntarla nyina. Kajinkili warntarla-juku nyina, kapu-nyarra nyurrurlarlangu yilyami tarnga-juku.

---

* ^{3:7} Juwu-paturlu wiriwirirli, ngalya-karirli kalalu-nyanu yirdi-pajurnu Paraji-patu, ngalya-karirli kalalu-nyanu yirdi-pajurnu Jatiyuji-patu.

⁸ Kajinkili ngampurrpa ngajuku nyina papitaji-maninjaku nyurrurlaku, ngulakungarntirlijili pina-yaninjarla yalala-yirraka Kaatu, manulurla jungarnilki nyinaya! ⁹ Kulalu-nyanu ngarrika Yipuruyamu-kurlangu kurdukurdu nganta nyurrurla. Yijardu-wangu kujaju. Ngaju yungurna-nyarra nyampu wangka: Kajinkili warntarla-juku nyina, kapu Kaaturlu pirli warru mani, warru maninjarla kapu-nyanu ngurrjumani kurdukurdu panu-nyayirni Yipuruyamu-kurlangu nyanunguku nyampurra-jangkaju pirli wita-jangkaju. Kujaju junga. Kajinkili maju-juku warrarda nyinami, kapu-nyarra yilyami nyurrurlaju tarnnga-juku. ¹⁰ Yuwayi, jalangunya, Kaatuju-ka jungarnijungarnijarri mi yungu-jana yangka yilyami yapa nyanungu-ngurlu-juku tarnnga-juku, yangka kuja kalu majumaju-juku nyinami. Kulanngantalurla jungarni nyinayarla nyanunguku, kala lawa. Yalirra yapaju ngulaju watiyapiya kuja-ka mangarri maju-kurlu karrimi. Watiya majumaju ngulaju kuja-piyaju kapulu yapangkuju pajirninarla kijirni warlu-kurra. Kuja-kujakuju, nyinayalurla jungarni-juku Kaatukuju!

¹¹ “Jinta-kari-ka yanirni nyampu-kurraju. Nyanunguju wiri-nyayirni ngaju-piya-wangu. Nyiya-jangka mayiji milarnu yungurnarla nyanunguku warrki-jarri mi? Ngaju karna-nyarra julyurl-yirrarninarla papitaji-mani ngapangka kujankulu pina-yaninjarla yalala-yirrarnu Kaatu. Kala Mijaya kaji yanirni yangka Kaatu-kurlangu Milarninja-warnu, ngalya-

karikiji kapu-nyarra kurru-pinyi Pirlirrpa Kaatu-kurlangu nyurrurlakuju. Ngalya-kariji kapu-nyarra julyurlkjinirra warlu wiri-kirra. ¹² Kaji yanirni nyanungu, ngulaju yangkapiya yapangku kuja-ka ngurlu kipirninjarla kirlka-mani. Kuja-ka yapangku kipirni ngurlu parraja-kurlurlu, ngurlu ngurrju ngulaju-ka mardarni ngarninjakungarntirli. Kala walya manu marna, ngulaju-ka kijirni warlu-kurra. Kuja-piya yali Kaatu-kurlangu kaji yanirni, ngulangkuju kapu-jana yIRRARNI yapaju yurruju-jarrarla ngurrju-patu maju-patu. Ngurrju-patu kapu-jana mampungku mardarni. Kala maju-patuju kapu-jana kijirni tarnnga-juku.” Nyampunya Jaanu Papitaji kala-jana wangkaja yapa-patukuju.

Jaanurlu julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu Jijaji

Mark 1.9-11, Luke 3.21-22

¹³ Ngula-jangkaju, ngaka-karilki Jijaji yanurnulku nguru-ngurlu Kaliliyi-ngirli karru Jurdunu-kurra. Yali jurrkungka-juku ngulalpa-jana Jaanurlu papitaji-manu yapa. Jijajirli payurnu Jaanu yungu-ngarra papitaji-mani, lawa. Jaanujulpa nyinaja kurnta-nyayirni. ¹⁴ Ngulaju puta wurramanu Jijaji, wangkajalkurla, “Kularna nyuntupiya-japa ngurrju. Nyuntujunpa wiri-nyayirni ngaju-piya-wangu. Nyiyakulkunpaju yanurnu ngajuku papitaji-maninjaku nyuntuju? Nyuntulurlulpapaju papitaji-mantarla-wiyi ngajuju.”

¹⁵ Jijajirli jangku-manu Jaanu, “Kaatu kaju wangka ngajuku yungurna purami nyanungu-nyangu kuruwarri jungarnirli. Kujanyarnangku yanurnu yungunpaju papitaji-mani.” Ngula-jangkaju, Jaanu ngungkurr-nyinajarla papitaji-maninjaku Jijajikiji. ¹⁶ Nguru-yirrarnurla Jijajikiji karru Jurdunu-kurra, manu papitaji-manu yalirla. Ngula Jijaji yanurnu ngapa-ngurlu pirntinyarra-kurra, yalkirijirla raa-parnkaja kankalarraju. Yalkiri kuja raa-parnkaja, ngulangkaju nyangu Pirlirrpaa Kaatu-kurlangu jurlpu-piya kurlukuku-piya. Ngulaju yanurnu, pirri-manurla Jijajiki. ¹⁷ Ngula-jangkaju, linpa purda-nyangu wangkanja-kurralku kankalarrajangka yalkiri-jangka, kujarla wangkaja nyanunguku Jijajiki, “Nyuntujunpa ngajunyangu Kaja-nyanu marulu. Nyuntulurlunya kanpaju miyaluju raa-pinyi.”*

4

*Jijaji puta karlirr-kangu Juju Ngawungku
Kaatu-kujaku*

Mark 1.12-13, Luke 4.1-13

¹ Yali-jangkaju, Kaatu-kurlangurlu Pirlirrparlu kangu Jijaji jilja-kurra. Yalirla yungu nganta Juju Ngawungku karlirr-mardakarla Kaatu-kujaku. ² Jijajirli kula nyiya ngarnu 40-pala parraku manu 40-pala mungaku, manu yali-jangkaju nyanungujulpa nyinaja yarnunjuku-nyayirni. ³ Ngula-jangkaju, Juju Ngawurla yanurnu yungu nganta karlirr-mardakarla

---

* **3:17** Nyangka Matthew 17.5, 1 Peter 1.17

Kaatu-ngurlu, wangkajalkurla Jijajikiji, “Kuja kanpa nyuntuju Kaatu-kurlangu nganta Ngalapi-nyanu nyina, wangkaya-jana nyampurraku payarrpaku, ngurrju-manta-jana mangarri-kirra yungunpa ngarni.”

⁴ Jijajirla wangkaja Juju Ngawuku, “Payipulu kanganpa kuja wangka, ‘Kajilpa nganangku-puka mangarri-mipa nganjarla, kulalparla jirranga nyinayarla tarrnga Kaatukuju, lawa. Ngulakungarntirliji yungulpa purda-nyangkarla Kaatuju nyarrpa kajirla wangkami.’ ”*

⁵ Yali-jangkarluju Juju Ngawungku kangu Jijajiji kirri-kirra tarruku-kurraju Jurujulumukurra. Ngula kangu Jijajiji kankarlarni-nyayirni Yuwarli Maralypirla Juwu-kurlangurla manu ngulangka karrinja-yirrarnu. ⁶ Ngula-warnuju, Juju Ngawujurla wangkaja Jijajikiji, “Kuja kanpa nyuntuju Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu nganta nyina, jurl-pungka Yuwarli Maralypi-ngirli nyampu-ngurluju kaninjarra-kurra walya-kurra. Nyampunya-ka wangka Payipulurlaju: ‘Kaatu-jana wangkaja nyanungu-nyanguku marramarra-patuku jina-mardarninjaku nyuntuku.

Kajinpa jurl-pinyi kankarlarra-ngurlu, kapungkulu rdarri-mardarni nyuntuju nyanungu-nyangu rdakangka, kalakanpa marda rdilykirdilyki-wanti jamana pirlingkaju.”*

Junga-juku, nyuntuju jurl-pungka nyampu-ngurlu Yuwarli Maralypi-ngirli!”

---

* **4:4** Nyangka Deuteronomy 8.3
91.11-12

* **4:6** Nyangka Psalm

7 Ngula-jangkaju, Jijajirla wangkaja nyanunguku, “Lawa, kularna jurl-pinyi kankalarra-ngurlu! Payipuluju-ka nyampunya wangka nganimpaku:

‘Kula jiliwirrirli payika Kaatu nyiyarlanguku, kalakangku kulu-jarrimilki!*

Ngula-jangkanya kulaalparna jurl-pungkarla ngajulurluju nyampu-ngurlu kankalarra-ngurlu!’”

8 Ngula-jangkaju, yarujurlu-juku Juju Ngawungkuju kangu Jijajiji pirli wararra-kurra kankalarra-nyayirni, manurla milki-yirrarnu nyiyarningkijarra ngurrju-nyayirni ngurrara-kari ngurrara-karirla walya nyampurla nguru-kari nguru-kari. **9** Ngula-jangka wangkajarla Jijajiki, “Kajinpaju parntarrinjarla pulka-pinyi ngajuku, kapurnangku milarni yungunpa wiri-nyayirni nyina nyampurraku ngurraraku, manu kapurnangku yinyi nyiyarningkijarra.”

10 Jijajirliji jangku-manu nyanunguju, “Juju Ngawu, yantarra ngaju-kujaku! Payipulu kanganpa nyampunya wangka nganimpakuju:

‘Yapangkujulpalurla parntarrinjarla pulka-pungkarla nyanunguku-juku Kaatu-mipaku Warlalja-Wiriki. Nganimpar-lulparnalurla warrki-jarriyarla jintaku nyanunguku.’”*

11 Yali-jangkarluju Juju Ngawungku yampi-jalku Jijajiji, manu pardijarralku. Ngakkakarilki marramarra-patulurla yanurnu Jijajiki jina-mardarninjaku.

* **4:7** Nyangka Deuteronomy 6.16   * **4:10** Nyangka Deuteronomy 6.13

*Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlangu
yapaku Kaliliyirla*

Mark 1.14-15, Luke 4.14-15

¹² Ngula-jangkaju, Jijajirliji yimi purda-nyangu ngulalu yurrkunyu-paturlu Jaanu Papitaji yirrarnu rdakungka. Ngula pina-yanu nguru Kaliliyi-kirra. ¹³ Kirri-kirra Najariti-kirra-wiyi yanu, kula yalirlaju jupu-karrija. Jingijingiyanurra kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Kapurniya-kurra kujalpa karrija kutu-juku mangkuru Kaliliyirla, ngulangkanyalpa nyinaja. Yali kirri Kapurniya ngulajulpa karrija nguru-jarrarla yirdi-jarrarla Jupulunurla manu Napatalirla. ¹⁴ Nyampuju jurruku-juku jaru ngula Yijayarlu nyurru-wiyi yirrarnu Payipulurla. Nyanungurluju yirrarnu nyampu jaruju nguru-jarrakurlu:

¹⁵ “Nguru-jarra Jupulunu manu Napatali, parntarrimi kapala karru Jurdunu-ngurlu Mirditirini-kirra ngapa wiri-kirra. Nguru Kaliliyirlanguju-ka karrimi nguru jintangka-juku. Yalirlaju kalu nyina Juwuwangu-patu yapa-patu. ¹⁶ Nyampurra yapa, nyina kalu mungangka-juku, Kaatuju kula kalu manngu-nyanyi. Ngakapardu-karirlaju kapulu jarra wiri-jarlu nyanyi. Ngurungka yalirla kuja kalu nyina ngulaju munga-nyayirnirla, kula-nganta rdaku-piyarla. Ngakaju, mungalyurru-karirla kapu-jana jarra-jarrimilki.”*

Nyampuju jaru kuja Yijayarlu yirrarnu Payipurlurla.

---

* **4:16** Nyangka Isaiah 9.1-2

¹⁷ Ngula-jangkaju, Jijajilpa warru yanu nguru yalirla-juku wangkanja-karra yapakuju, “Jalangu kanyarra kutulku yanirni Kaatuju nyurrurlakuju yungu-nyarra Warlalja-Wirilki jirrnganja nyina. Kujarlaju, pina-yaninjarlalu yalala-yirraka Kaatu maju-wangurlu!”

*Jijajirli-jana milarnu watipatu
yawukungarduyu-patu murntu-pala yungulu
purami*

Mark 1.16-20, Luke 5.1-11

¹⁸ Ngaka-pardu-karirlalku, Jijajilpa wapanja-yanu pirntinyarra mangkuru Kaliliyi-wana. Ngula-palangu rdipi ja Jimaniki manu nyanungukupdangka kukurnu-nyanuku Yanturuku kuja kala-pala warrki-jarrija yawukungarduyu-jarra. Ngulalpa-palarla kujurnu yakuju-piya wiri-jarlu rdarri-mardarninjaku yawuku. Jimani yirdi-kari ngulaju Piita. ¹⁹ Jijajiji-palangu wangkaja, “Purayaju-pala! Yangka kuja kalanpala yawu manu, ngula-piya-yijala kapurnangkupala pinarri-mani yungunpala-jana yapa yajarninjarla turnu-mani Kaatukulku.” ²⁰ Junga-juku, yampinja-yanu-pala yakuju-piyaju ngulangka-juku. Yampinjarla Jijajilki-pala puraja.

²¹ Ngula-jangkaju, yaninja-yanulpalu pirntinyarra mangkuru-wana, ngulajulu-palangu rdipi ja wurnturu-wangu-juku Jamajiki manu kukurnu-nyanuku yirdiki Jaanuku. Ngulajulpa-palarla jirrnganja warrki-jarrija nyanungu-jarrakupalangku kirda-nyanuku

yirdiki Jipitiki. Ngulaju pawurturlalpalu yakuju-piya larra pina panturnu. Kuja-palangu parlupungu Jamaji manu Jaanu, ngulakuju-palangu waa-manu, “Ngajuju-pala puraya!” ²² Jungajuku, yampija-pala kirda-nyanu yalumpurlajuku pawurturla-juku. Yampinjarla Jijajilki-pala puraja.

*Jijajirli-jana   yapa-patuku   yimi-ngarrurnu
manu parlpuru-manu-jana*

Mark 3.7-12, Luke 6.17-19

²³ Ngula-jangkaju, Jijajilpa warru yanu nguru Kaliliyi-wana. Nyanungurlu yapalpajana jungarni-manu jaaji-kari jaaji-karirla Juwu-kurlangurla, manu-jana Yimi Ngurru yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlu kuja kangalpa Warlalja-Wiri nyina yapaku. Ngulalpa-jana yapaju murrumurru nyangu, ngulajulpa-jana parlpuru-manunjunu. ²⁴ Nyiya-jangkalpalu-jana yapaju murrumurruju kangurnu? Yimiji Jijaji-kirli warru yanu nguru-wana Jiriya-wana. Yapajulpalu-jana murrumurru nyiyarningkijarra-kurlu kangurnu. Yapa-karijilpalu murrumurru maju-nyayirni-kirli nyinaja. Yapa-karirlipalu juju ngawungawu palkangka kaninjarni mardarnu. Yapa-karilpalu wantinjarla ngunaja yurirrinja-wangu lalka. Yapa-karijilpalu rdalji-jarrija. Jijajirli-jana muku parlpuru-manu. ²⁵ Yapangku panungku purdangirli purajalpalu Jijaji. Yanurnulu Kaliliyi-ngirli Kirri Karlarla-palangurlu, Jurujulumu-ngurlu, nguru-kari Jurdinya-ngurlu, manu nguru-kari-ngirli kakarrara

nguru-kari kujalpa ngunaja karru Jurdunurla murrarninginti. Mukulu yanurnu puranjaku Jijajiki.

5

*Yapa ngula kalurla jungarni nyina Kaatuku,
ngulaju karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni
Luke 6.20-23*

¹ Ngula-jana nyangu Jijajirli yapa panujarlu yaninjarni-kirra nyanungu-kurra, ngulaju-jana yampija purdangirli. Ngula-jangkaju warrkarnu pirli-kirralku, ngulangkaju nyinajalkulpa. Ngula-jangkaju, nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yaninjarla wungulkulpalurla jirrnga-nya-naja. ² Ngulangkaju, Jijajirli yungu-jana pinarri-manu nyiyarningkijarraku Kaatukurlu, kuja-jana wangkaja:

³ “Kaatu-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Yapa ngana-puka kuja karla wala nyina Kaatu-mipaku, ngulakuju karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku.

⁴ Yapa ngana-puka kuja-ka mari yulami, ngulaju ngula-juku. Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku. Ngulaju Kaaturlu kapu yulalyi-mardarni.

⁵ Yapa ngana-puka kuja-ka rampaku nganta nyina kurrurru-karrinja-wangu, ngulaju Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku! Kajirla wala nyina Kaatu-mipaku, ngulakuju kapurla yinyi

nyiyarningkijarra kuja-jana nyurru-wiyi
jangku-pungu.

- 6** Yapa ngana-puka kuja-ka ngampurrpa-nyayirni nyina Kaatuku jungarni nyinanjaku, nyarrparlangu kajirla wangka, ngulaju ngurrju-nyayirni. Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku!
- 7** Yapa ngana-puka kuja kajana mari-jarrinjarla ngurrju nyina yapa ngalya-kariki yangka kuja kalu nyinami murrumurru marda, marlajarra marda nyiyarningkijarra-wangu, ngulaju ngurrju-nyayirni. Kaatuju karla mari-jarrimi-yijala. Ngulaku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku!
- 8** Yapa ngana-puka kuja-ka ngampurrpa-nyayirni nyina Kaatu-mipaku warrki-jarrinjaku, ngulaju ngurrju-nyayirni. Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku. Kapu ngaka Kaatuju nyanyi.
- 9** Yapangku kuja kajana warla-pajirni yapa ngalya-kari kulungka yungulu ngurrjulku nyina jintangkalku, ngulaju ngurrju-nyayirni. Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku, ngulaju kapu kurdu nyanunu-nyangu-pajirni.
- 10** Yapa kuja-ka nyina jungarni Kaatu-kurlangu, ngulakuju kajilpalurla yapa ngalya-kari yaninjarla nyurunyuru-jarriyarla, ngulaju ngula-juku. Kaatuju-ka Warlalja-Wiri-jiki nyina nyiyarningkijarraku. Kuja karla

yapa yali wala nyina Kaatu-mipaku, ngulaju karla warlalja nyina. Kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku.

¹¹ “Yuwaii, ngula kankulu jungarni nyinami kurdungurlu ngaju-nyangu, ngulaju yapangku panu-karirli kajikalu-nyarra marda yangka jikarr-pajirni. Kajikalu-nyarra marda pakarni. Warlkangku marda kajikalu-jana nyurrurla yimi-ngarrirni warru. Ngulaju ngula-juku. Kaatuku kapunkulurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku. ¹² Nyinayajukulu wardinyi-nyayirni! Manngu-nyangkalu nyampu! Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nyurru-wiyi kuja kalalurla marlaja wangkaja, ngularraku kalalu-jana yapaju nyurunyuru-jarrija-yijala. Ngula-piya-yijala kalu-nyarra nyurunyuru-jarrimi jalanguju. Ngulaju ngula-juku. Ngakkari kajinkili nyina yangka nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangurla, ngulaju kapunyarra warntarri-nyayirni-wangu yinyi ngurrju-nyayirni. Ngulakungarntiji, wardinyili nyinaya nyurunyuru-puruju.”

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu nyina ngurrju jarltipiya manu jarra-piya

Mark 9.50, Luke 14.34-35

¹³ Wangkaja-jana kuja, “Yungurna-nyarra yimi wita wangka jarlti-kirli yangka kuja karliparla winjirni kuyuku. Jarltiji ngurrju-jala kuyuku pajarninjaku. Kajilpa jarltiji maju-jarriyarla manu linpa-wangu-jarriyarla, ngulaju majulku. Kulalpa nganangku linpaju pina pirrjirdi-mantarla

yangkaju jarlti. Kajilpa jarltiji linpa-wangu-jarriyarla, ngula-jangka yapangku kalu kijirni yirdiyi-kirra ngulangka yungulu katirni. Nyampurla ngurungka, nyurrurla yungunkulu-jana ngurrju nyinami jarlti-piya yapa ngalya-kariki yungulu nyinami jungarni nyurrurla-piya-yijala majungka-jarrinja-wangu.

¹⁴ “Nyurrurlarluju yapangku kankulu jarra-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu mardarni kaninjarni. Ngula-kurlurlu yungunkulu-jana milki-yirrarni Kaatuju yapa ngalya-kariki. Nyurrurlajunkulu yuwarli-piya yangka kuja-ka jarra-kurlu parntarrinja-yani pirlingka kankarlarni, kulalpa nganangku palu-pungkarla. Ngula-piya-yijala yungunkulu jarra-nyayirni-wangu-kurlu nyina jungarni tarnnga-juku yungulu-nyarra nyanyi panungku yapangku. ¹⁵ Jarra, kuja kankulu rdulinyi mungangka, kulalpa nganangku-puka wuruly-yirrakarla kanunjumparra parrajarlaju manu pangkingkaju ngunanja-kurlangurlaju, lawa. Yarlungka kankulu yirrarni yapaku yungulu nyanyi. ¹⁶ Ngula-piya-yijala jarra-nyayirni-wangu-kurlu nyinayalu ngurrju yungunkulu-jana Kaatu milki-yirrarni yapaku panuku. Wuruly-mardarninja-wangurlu milki-yirrakalujana mirilmiril-karrinja-karrarlu. Ngula-warnuju kajili-nyarra nyanyi jungarni nyinanjakurra, ngulaju kapulu-nyarrarla pulka-pinyi Wapirrakulku ngula-ka nyinami nguru-nyayirni-wangu kankarlarra.”

Jijajirli-jana pinarri-manu Mujuju-kurlangu

kuruwarriki

¹⁷ Wangkajalpa-jana kuja, "Kulalu rampal-manngu-nyangka Mujuju-kurlangu kuruwarri, jalanguju-ka karrimi yangka-juku wiri-nyayirni-juku nyurru-warnu ngularla Kaaturlu yungu Mujujuku. Manu jaru ngula-jana Kaaturlu yungu jarukungarduyu-patuku, jalanguju wiri-nyayirni-ka karrimi-juku tarnnga-juku. Kularna yanurnu kuruwarriki manu jaruku jurnta kijirnинjaku, lawa. Ngarirna yanurnu kuruwarriki pinarri-maninjaku yungunkulu milya-pinyi-nyayirni jungangku. ¹⁸ Ngajulu karna-nyarra yimi-ngarrirni junga-nyayirni Mujuju-kurlangu kuruwarri. Ngaka-kari nguru nyampu manu yalkiri kapu-pala yawu-pardi. Ngula-wangurla-wiyiji kulalpa nganangku mirrikarla witarlangu kuruwarri Mujuju-kurlangu. Kajirna warrki muku lawa-mani nyampurla walyangka, ngulaju Mujuju-kurlangu kuruwarri kapu yawu-pardimilki. ¹⁹ Ngulaju junga. Nganangku-puka ngula-ka jawirri purda-nyanyi witarlangu Mujuju-kurlangu kuruwarri puranja-wangurlu, jawirri purda-nyanja-warnurlu kajilpa-jana yapa-patu-kariki pinarri-mantarla nyanungu-piyaku nyinanjaku, ngulaju maju. Ngaka-kari Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla, ngulaju kulalu yapa ngalya-karirli wiri-pajirni, lawa. Nganangku-puka yapangku kaji purami Mujuju-kurlangu kuruwarri ngurrjungku, puranja-warnurlu kajilpa-jana yapa-patu-kariki jungangku pinarri-mantarla nyanungu-piyaku nyinanjaku, ngulaju ngurrju. Ngaka-kari Kaatu-kurlangurla nguru-

nyayirni-wangurla, yapa ngalya-karirli kapulu
wiri-pajirni nyanunguju. ²⁰ Purda-nyangkajulu!
Jungarnilirla nyinaya Kaatuku! Kulalu
kuruwarrikingarduyu-patu-piya manu Paraji-
patu-piya nyinaya ngula kalu jungarnirli nganta
kuruwarri purami Mujuju-kurlangu ngularla
Kaaturlu yungu nyurru-wiyi. Kajilpankulu
rampal-yantarla nyanungurra-piya, ngulaju
kulankulu yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra
nguru-nyayirni-wangu-kurra kuja kajana
Warlalja-Wiri-jiki nyina.”

*Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu
kurdungurlu-patu yungulu nyina kulu-wangu.*

²¹ Wangkaja-jana kuja, “Nyurrurlarlu kankulu
milya-pinyi Mujuju-kurlangu kuruwarri ngula-
jana pinarri-manu yapa nyurnunyurnu
nyurru-wiyi. Kuja nganta-jana pinarri-manu:
‘Yampiyalu-nyanu tarnnga-kurra pakarninja-
wangurlu!** Kujarlangu nganta-jana pinarri-
manu: ‘Jinta-karirli kajilpa pakakarla nyurnu-
kurra yapa, ngulaju nyanungulku yungulu
kanyi kuwurtu-kurra pakarninjakungarntirli.’
Kujanya-jana Mujujuju wangkaja. ²² Kala
jalanguju, ngaju karna-nyarra pinarri-mani
nyampu nyurrurla kuja kankulu Kaatu pura:
Kajirla ngana-puka jinta-kariki pinja-wangu
kulu-jarri puranjakungarduyu-kariyi-nyanuku,
ngulaju Kaaturlu ngarra miimii-nyanyi. Kaji
nganangku-puka pinja-wangurlu punku-pajirni
jinta-kari puranjakungarduyu-kariyi-nyanuju,
kangkalu Juwu-kurlangu-kurra kuwurtu-kurra

---

* **5:21** Nyangka Exodus 20.13

Jurujulumu-kurra. Kaji nganangku-puka pinjawangurlu ngurrpa-pajirni kulungku jinta-kariji, ngulaju Kaaturlu yaliji yapa ngarra kijirni warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnga-juku.”

²³ Kujarlangu-jana wangkaja Jijajiji, “Mardanparla jintaku yapaku rdurrjurnu, ngulaju nyuntukuju marda kangku kulu-juku nyina muntukunyayirni. Ngula-puruju kajinpa ngampurrrpa nyinami kuyu warntarriku purranjarla yinjaku Kaatuku Yuwarli Maralypirlaku, ngulakungarntirli yampiya kuyuju Yuwarli Maralypirla. ²⁴ Ngula-jangkaju, pinarla yanta yungunpa yalala-yirrarni yungunparla nyinami ngurrjulku kuja-jarra kuja-jarra. Ngula-jangkaju, pina-yanta Yuwarli Maralypi-kirra kuyu warntarri yungunparla purranjarla yinyi Kaatuku.”

²⁵ Kujarlangu-jana wangkaja Jijajiji, “Mardanparla kulu-jarrija jinta-kariki yapaku nyiya-jangka marda. Kalakangku kanyi marda kuwurtu-kurra, kajikangku yinyi kuwurtukungarduyuku wiriki. Ngula-jangka kalakangku kuwurtukungarduyurlu wiringki yinyi yurrkunu-kurra, ngulangkuju kalakangku yirrarni rdaku-kurra. Ngula-kujakuju, yarujurla pina-yanta kapanku yangkaku ngulanpa kulukukuluku-manu yungunpa yalala-yirrarni yungunparla nyinami ngurrjulku kuja-jarra kuja-jarra. ²⁶ Yalala-yirrarninja-wangurla, kalakangku kuwurtukungarduyurlu wiringki punku-pajirninarla jinyijinyi-mani talaku wiriki yinjaku yangkaku ngulanpa kulukukuluku-manu. Kalakangku tala-wangurlaju rdaku-kurra kijirni. Tala-wangurlaju lawangka ngulaju

marda kalakanpa tarnnga nyina rdakungka.”

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanunu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu nyinami ngurrju karnta-kari lirlki-nyanja-wangu.

²⁷ Wangkaja-jana kuja, “Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi Mujuju-kurlangu kuruwarri yupukarra-kurlu: ‘Nyuntu kajilpanpa nyinayarla palka-kurlu yupukarra, kula kalykuru-jarriya yapa jinti-kari-kirli!** Ngula kuruwarriji ngurrju-juku. ²⁸ Kala jalangu, ngaju karna-nyarra pinarri-mani kuruwarri-kari nyampu: Karnta-kari-kijaku waparlku nyinaya lirlki-nyanja-wangu manu manngu-nyanja-wang! Kajilpanpa lirlki-nyangkarla manu marri-pungkarla, ngulaju kula-nganta kanpala palka nguna wungu nyumpala. ²⁹ Yuwayi, ngaka kajikanpa marda karnta-kari lirlki-nyanyi milpa-jarrarlu. Kuja-kujakuju-nyanu milpa-jarra wilypa-manta jurnta, kajikangku Kaaturlu kijirni milpa-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. ³⁰ Ngaka kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda nyiyarlangu purungku-mani rdaka-jarrarlu. Kuja-kujakuju-nyanu rdaka-jarra mururl-pajika jurnta, kajikangku Kaaturlu kijirni rdaka-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. Kajilpangku Kaaturlu kijikarla nguru yali-kirra palka wanapi-jiki, ngulaju majunayirni nyuntuku. Kala kajinpa yukamirra

---

* ^{5:27} Exodus 20.14

Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra rdaka-jarra-wangu manu marda milpa-jarra-wangu, ngulaju ngula-juku. Kapunpa nyanungu-kurlu nyina tarnnga-juku.”

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu-jana mardarni kali-nyanu warlalja yampinja-wangurlu

Matthew 19.19, Mark 10.11-12, Luke 16.18

³¹ Kujarlangu-jana wangkaja Jijajiji, “Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi kuruwarri Mujuju-kurlangu yupukarra-kurlu. Pinarri-manu nganta-jana nyampu: ‘Kaji watingki jintangku yilyamirra kali-nyanu nyanungu-nyangu, ngulakungarntirli pipa nganta yungulparla yungkarla yungu-pala-nyanu tarnnga-juku yampimilki. Pipa yinja-wangurlaju ngulaju kulalpa yilyayarla.’* Kujanya nganta-jana wangkaja Mujujuju. Ngula kuruwarriji ngurrju-juku. ³² Kala jalangu, ngaju karna-nyarra pinarri-mani kuruwarri-kari nyampu: Kajilpa wati-kirlangu karntaju warru kalykuru-jarriyarla wati-kari-kirli, ngula-jangka kajilpa kali-nyanurlu yampiyarla, ngulaju ngula-juku. Kala kajilpa karntaju kalykuru-wangu nyinayarla, kajilpa nyanungu-nyangurlu kali-nyanurlu yampiyarla, ngulaju kajika jinyijinyi-mani maju-kurra-pinangu yaninjaku. Ngulaju maju-nyayirni. Nganangku-puka watingki kaji kanyi karnta yali ngula jinta-karirli yilyaja, ngulaju Kaatuju kula kapalangu ngungkurnyina.”

---

* 5:31 Nyangka Deuteronomy 24.1

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu-nyanu nyinami ngur-rju yimirr-yinja-wangu

³³ Wangkaja-jana kuja, “Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi kuruwarri Mujuju-kurlangu kuja-jana pinarri-manu nyurnunyurnu nyurru-wiyi. Pinarri-manu nganta-jana nyampu: ‘Kajinparla wangkami Kaatuku yungunparla nganta yinyi warntarri nyiyarlangu, ngulajurla jungangku yungka yimirr-yinja-wangurlu!’ Kujanya nganta-jana wangkaja Mujuju. Ngula kuruwarriji ngurrju-juku. ³⁴ Kala jalangu, ngaju karna-nyarra pinarri-mani kuruwarri-kari nyampu: Kuja kanparla wangka yapa ngalya-kariki yungunparla nganta nyiyarlangu yinyi, jungangku yungkarla Kaatu yirdi-maninja-wangurlu. Yirdi nyanungu-nyangu ngulaju tarruku-nyayirni. Manu yinjakungarntirli, nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu yampiya yirdi-maninja-wangurlu. Ngulangkaju-ka Kaatu nyinami. ³⁵ Manu yinjakungarntirli, nguru nyampu yampiya yirdi-maninja-wangurlu. Nguru nyampuju Kaatu-kurlangu, kula nyuntu-nyangu. Manu yinjakungarntirli, kirri Jurujulumu yampiya yirdi-maninja-wangurlu. Ngulaju kirri Jurujulumu Kaatu-kurlangu Warlalja-Wiri-kirlangu. ³⁶ Manu yinjakungarntirli, jurru nyuntu-nyangu yampiya yirdi-maninja-wangurlu. Marnilpa maru kulalpanpa kurruly-yirrakarla layilayi-kirra. Manu marnilpa layilayi kulalpanpa kurruly-yirrakarla maru-kurra, lawa. ³⁷ Nyarrpa-jarriyarlarpanpa kajingki yapangku payirni

nyiyarlanguku? Kajilpanparla ngampurrrpa nyinakarla yinjaku, ngulaju ngula-juku. Kuturla wangkaya nyampu-mipa, 'Yuwayi ngurrju, kapurnangku ngaka yinyi.' Kala kajilpanparla ngampurrrpa-wangu nyinakarla yinjaku, ngulaju ngula-juku. Kuturla wangkaya nyampu-mipa, 'Lawa, kularnangku yinyi.' Kajilpanparla yirdikari yirdi-kari-kirlirli yimirr-yinjarla jangkupungkarla, ngulaju kajikanparla yimi Juju Ngawu-kurlangu wangka. Kuja-kujakujulu-nyanu junga wangkaya."

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu nyinami ngurrju yapa jinta-kariki pina-pakarninja-wangu

Luke 6.29-30

³⁸ Wangaja-jana kuja, "Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi Mujuju-kurlangu kuruwarri. Pinarri-manu nganta-jana nyampu: 'Nganangku-puka kajingki yapangku milpa rdIRR-pakarni, nyanungulku rdIRR-pakaka milpa-yijala! Nganangku kajingki kartirdi puyupakarni, nyanungulku ngula-piya-yijala puyupakaka!'"^{*} Ngulaju nganta Mujuju-kurlangu kuruwarri. ³⁹ Kala jalangu, ngaju karna-nyarra pinarri-mani kuruwarri-kari nyampu: Pina kunka-maninja-wangulu nyinaya! Nganangku-puka kajilpangku kujarlu rdakangku pakakarla lalypangku nyampu yangka wirlik jungarni-purdanji, ngulaju yampiya pina-pakarninja-wangurlu. Yungkarla jampu-purdanjirlanguku

---

* **5:38** Nyangka Exodus 21.24, Leviticus 24.20, Deuteronomy 19.21

yungungku pakarni wirlki. ⁴⁰ Nganangku-puka kajingki kuwurtu-kurra kanyi jaatiki puntarninjaku, ngulajurla yungka manu jurnarrparlangu. ⁴¹ Kajingki yurrkunyurlu jinyijinyi-mani nyanungu-nyangu jurnarrpaku kanjaku kutuku marda jirrama kilamataku, ngulajurla kangka parrparda wurnturu-nyayirni marda murntu-palaku kilamataku. ⁴² Nganangku-puka kajingki warlkirninjarla payirni nyiyaku, ngulajurla yungka wilji-wangurlu. Wurra-maninja-wangurlu kuturla yungka.”

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu-jana yulkami panuku yapaku kula warlalja-mipaku yulkanjaku

Luke 6.27-28,32-36

⁴³ Wangkaja-jana kuja, “Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi nyurnunyurnu-kurlangu kuruwarri kuja kalu-nyarra pinarri-mani-juku jalangurlu. Wangkami kanyarra kuja: ‘Yulkayalu-jana warlalja-mipaku. Yapa ngula kalu-nyarra nyurunyuru-jarri, ngula-piya-yijalalu-jana nyurunyuru-jarriya.’* Kujanya kanyarra wangka kuruwarriji. ⁴⁴ Kala jalangu, ngaju karna-nyarra pinarri-mani kuruwarri-kari nyampu: Ngana-puka kajingki nyurunyuru-jarri, ngarirla kutu yulkaya. Nganangku-puka kajingki yapangku pakarni, ngulakujurlajinta Kaatuku wangkaya. ⁴⁵ Kajinkili-jana yulkami yapaku ngula-piya, ngula-jangka Wapirrarlu kapu-nyarra kurdukurdu-pajirni nyanungu-nyangu

---

* **5:43** Nyangka Leviticus 19.18

yangka ngula-ka nyina nguru-nyayirni-wangurla kankalarra. Wanta ngula karla marlaja pardimirni, ngula-ka yilyamirni Kaaturlu, kula ngurrju-mipaku yapaku, panuku-juku majumajurlanguku. Ngapa kuja-ka yilyamirni Kaaturlu, ngulaju ngalipaku jintawarlayiki, kula ngalipa-mipaku yangka kuja karliparla jungarni nyina, panu-karirlanguku yangka kuja kalurla jurnta nyinami kuja-purda-kari. ⁴⁶ Kajilpankulu-jana yulkayarla yapa ngalya-kari-mipaku ngula kalu-nyarra yulkami-yijala, manngu-nyanyi mayi kankulu kapu-nyarra Kaaturlu ngurrju-pajirni ngulakuju? Lawa! Yangka yimirr-yinja-panu tala puntarninjakungarduyu-patu, ngularrarlanguju kalu-jana yulkami yapa ngalya-kariki warlalja puntuku. ⁴⁷ Kajilpankulu-jana wapirdi wangkayarla ngurrju nyurrurlanyangu-mipaku puntuku, manngu-nyanyi mayi kankulu kapu-nyarra Kaaturlu ngurrju-pajirni ngulakuju? Lawa! Yapa ngalya-kari ngula kalu ngurrpa-juku nyina Kaatukuju milya-pinjawangu-juku, ngularrarlangu kalu-jana wapirdi-wangkami ngurrju nyanungurra-nyangu puntuku. Panu-kari-piya-wangu yungulpankulu-jana yulkayarla yapaku jintawarlayiki-jiki. ⁴⁸ Yuwayi, jungarnili nyinaya Wapirra Kaatu-piya ngula-ka nyinami kankalarra nguru-nyayirni-wangurla. Kutulu-jana yulkaya panuku yapaku ngula-piya Kaatu-piya.”

6

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu

*kurdungurlu yungulu-jana yinyi warru yimirirli
yapaku marlajarra-watiki*

¹ Wangkaja-jana, “Ngula kankulu-jana nyiyarlangu yinyi marlajarra-watiki, ngulajulu-jana yungka wurulyparlu yapa ngalya-kari-kijaku nyanja-kujaku. Kulalu kulkurru-jarra milkarraku karriya warru yinja-karra. Kajinkili karrimi kulkurru-jarra warru yinjarla, ngulakuju Wapirrarlu kula-nyarra ngurrju-pajirni yangka kuja-ka kankalarra nyina nguru-nyayirni-wangurla. ² Kajinkili-jana yinyi tala marlajarra-watiki yapaku, yungkalu-jana wurulyparlu yapa ngalya-kari-kijaku nyanja-kujaku. Kulalu yangka milkarraku karriya panu-kari-piya. Ngula kalu-jana yinyi tala marlajarra-watiki Juwu-kurlangurla jaajirla manu yirdiyiwana, ngulaju purlanja-karrarlu yungulu-jana yapa-patu-karirli nyanyi warru yinjakurra jama ngurrju nganta. Pangkalalu-jana ngurrju-pajirni. Junga karna-nyarra wangka: Kaaturluju kula-jana witarlanguju yarda yinyi kuja kalu-jana milkarraku yinyi warru, lawa! ³ Kulalu milkarraku karriya panu-kari-piya! Kajinkili-jana yinyi nyiya-puka marlajarra-watiki yapaku, yungkalu-jana wurulyparlu, ngulaju yapa ngalya-kari-kijaku nyanja-kujaku. ⁴ Kajinkili-jana yinyi yapaku marlajarra-watiki wurulyparlu, Wapirra-miparlu kanyarra nyanyi. Ngula-warnuju kapu-nyarra ngurrju-pajirni.”

*Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu
kurdungurlu Kaatuku wangkanjaku*

Luke 11.2-4

5 Wangkaja-jana, “Kajinkilirla Kaatuku wangka, wangkayalurla jungarni-nyayirni milkarra-wangu yalirra-piya-wangu yangka kuja kalurla jungarni nganta wangkami Kaatukuju. Warrarda kalu karrimi kulkurrurni milkarraku Juwu-kurlangurla jaajirla Kaatuku wangkanjaku, manu kalu karrimi yirdiyi-wana milparniwarrarla yapangka panungka ngula yungulu-jana yapa-patu-karirli nyanyi ngula kalurla Kaatuku wangkami. Kujaju majumaju! Junga karna-nyarra wangka: Kaaturluju kula-jana witarlanguju yarda yinyi kajilirla kuja wangka Kaatukuju, lawa!

6 “Kala kajinparla wangka Wapirraku, ngulakungarntiji yuwarli-kirra-wiyi wurulypa yukaya yungunparla yangarlu wangkami panu-wangurla. Ngula-jangkaju, Wapirrakurla wangkaya yangka. Ngulaju kapungku nyanyi wuruly-wangkanja-kurra ngula kanparla wangkami, manu kapungku yinyi nyiyaku ngula kanpa payirni.

7 “Manu kajinkilirla wangkami Kaatuku, wangkayalurla yalirra-piya-wangu yangka ngula kalu ngurrpa-juku nyina Kaatukuju. Ngula kalurla wangkami Kaatuku, ngulaju kalurla yarda-patupatu wangkami warungka-piya. Purda-nyanyi nganta kajana Kaaturlu yangka kuja kalurla warrarda wangka tarnnga. Kujaju yijardu-wangu! **8** Yalirra-piya-wangulu nyinaya! Kaaturluju nyurru-juku-ka milya-pinyi nyiyarningkijarra nyurrurla-nyangu payirninja-wangurla-wiyi.

- 9 "Junga-juku, kujanyalurla wangkaya
 Kaatukuju:
 Wapirra, nganimpakupalangu kuja kanpa
 nyuntu nyina nguru-nyayirni-wangurla
 kankarlarra, milki-yirraka-nyanu
 nganimpa-kurra yungurnangkulu milya-
 pinyilki nyuntuju junga-nyayirni!
- 10 Wapirra, kutu-jarriya-nganpa yungunpa-
 nganpa Warlalja-Wiri nyinami
 nganimpakuju. Nguru-nyayirni-wangurla
 kankarlarra, panungku kangkulu
 purda-nyanyi wilji-wangurlu nyarrpa
 kuja kanpa-jana wangka. Kujarlanya
 karnangkulu payirni yungungkulu
 yapangku jintawarlayirli nyampurla
 walyangkarlu purda-nyanyi wilji-
 wangurlu.
- 11 Wapirra, payirni karnangkulu miyiki yungur-
 nangkulu marlaja ngarni parra-kari parra-
 karirli.
- 12 Wapirra, yangka kuja kalu-nganpa yapa
 ngalya-kari majungka-jarri jurnta,
 ngulakuju karnalu-jana yawuru-jarrimi
 kunka-maninja-wangu. Kuja-jangkaju,
 payirni karnangkulu nyuntu yungunpa-
 nganpa yawuru-jarrimi kuja karnangkulu
 majungka-jarrimi jurnta.
- 13 Wapirra, kajikarnalu karlirr-yani nyuntu-
 kujaku. Kuja-kujakuju, mardaka-nganpa
 muurlparlu nyiyarlangu kajika-nganpa
 rdipimi manu karlirr-kanyi nyuntu-
 kujaku.'
- Kujanyalurla Kaatuku wangka.

14 “Junga kujaju! Kajilpankulu-jana kunkamaninja-wangu yawuru-jarriyarla yapanngalya-karirlanguku nyiyarlanguku majuwanawanaku, ngulaju nguru-nyayirni-wangurla kajika-nyarra Wapirraju yawuru-jarrimi-yijala nyurrurlakuju maju-jangkakuju. **15** Kala kajilpankulu-jana jurnta nyinakarla yawuru-jarrinja-wangu, ngulaju kula-nyarra Kaatuju yawuru-jarrimi-yijala.”

*Jijajirli-jana pinarri-manu kurdungurlu
nyanungu-nyangu yungulu wardinyi nyinami
Kaatu-kurlangukungarnti purlapakungarnti*

16 Wangkaja-jana, “Kajinkili miyi ngarninja-wangurlu yampimi purlapakungarnti Kaatu-kurlangukungarnti, kulalu yangka milkarraku karriya panu-kari-piya. Ngula kalu nyina purlapakungarnti miyi ngarninja-wangu, ngulaju kalu nyina yinngirriji murlurrap-nyayirni yungulu-jana yapa-patu-karirli nyanjarla ngurrju-pajirni. Pangkalalu-jana ngurrju-pajirni. Kala Wapirrarlu kula-jana ngurrju-pajirni milkarra-jangkaju. **17** Kulalu milkarraku karriya nyanungurra-piya! Ngula kankulu miyi ngarninja-wangu nyinami Kaatu-kurlangukungarnti purlapakungarnti, kulalu nyinami yinngirriji mularrpa-nyayirni, lawa. Parljikalu-nyanu ngapangku, ngula-warnurlu jarangkulu-nyanu mapaka marnilpa. **18** Kujakurraju kapulu-nyarra yapa-patu-karirli nyanyi purlapakungarnti. Kulalu-nyarra milya-pinyi yangka ngulankulu miyi yampija ngarninja-wangurlu. Kala Wapirrarlu, nyanungu-

miparluju kapu-nyarra nyanyi miyi ngarninja-wangu. Ngula-warnuju yungu-nyarra ngurrju-pajirni.”

Kapurlipa rdanjarr-mardarni nyiyarningkijarra jurnarrpa Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla

Luke 12.33-34

19 Jijaji-jana wangaja, “Purlurlpa-wangulu nyinaka! Kulalu warru turnu-maninjarla rdanjarr-mardaka jurnarrpa nyampurla ngurungka. Ngula-jangkaju, mulururlu kajika ngarni, manu kajika muku larra-parntka nyiyarningkijarraju, manu marda purunjurlu kajika-nyarra jurnta kanyi jurnarrpa. **20** Ngula-kujakujulu-jana yungka warru yimirirli yapa ngalya-karirlanguku. Ngula-warnuju Kaaturlu yungu-nyarra rdanjarr-yinyi nyiyarningkijarra nguru-nyayirni-wangurla. Ngulangkaju kulalpalu mulururluju nyiya nganjarla. Manu kulalpa larralarra-parnkayarla jurnarrpaju. Manu kulalpa purunjurlu yapangku nyiyarlangu mantarla. **21** Nyarrpararlankulu rdanjarr-mardarni nyiyarningkijarraju jurnarrpa? Nyampurla ngurungka? Marda nguru-nyayirni-wangurla? Kajinkili rdanjarr-mardarni jurnarrpa Kaatu-kurlangurla, ngulaju kankulu manngu-nyanyi tarnnga yali nguru. Kala kajinkili purlurlparlu rdanjarr-mardarni nyampurla ngurungka, ngulaju kankulu manngu-nyanyi nguru nyampu-mipa. Ngulaju maju!”

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa
jarra-kurlu*

Luke 11.34-36

²² Jijaji-jana wangkaja, “Nyurrurla-nyangu milpa, ngulaju jarra-piya. Kajinkili-jana yimirirli yinyi warru yapaku jurnarrpa, ngulaju kankulu nyinami jarrangka Kaatu-kurlangurla. ²³ Kala kajinkili-jana purlurlparlu jurnta mardarni yinja-wangurlu yapa ngalya-kari-kijaku, ngulaju maju. Kula kankulu nyinami yalumpu jarrangka Kaatu-kurlangurla. Kula-nganta kajikankulu pamparda nyinami nyanja-wangu nguru-wangu.

²⁴ Yapa kulalpa-palangu warrki-jarriyarla paaju jirramaku. Kajirla yulkami kamparru-warnuku paajuku, ngulaju kapurla nyurunyuru-jarri mi jinta-karikiji. Kala kajilparla yinya paajuku jinta-kariki yulkayarla, ngulaju kajikarla kamparru-warnukuju paajukuju nyurunyuru-jarri mi. Kujanya karna-nyarra nyampuju wangkami jalanguju. Kajinparla talaku yulkami, ngulaju nyuntu-nyangu paaju, manu kulanparla yulkami Kaatukuju.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlukuju.”

*Jijajirli-jana pinarri-manu yungulu nyinami
jata-nyanja-wangu nyiyarningkijarraku*

Luke 12.22-31

²⁵ Wangkaja-jana kurdungurluku, “Kajinkilirla Kaatuku nyinami, ngulangkuju yungu-nyarra muurlparlu warrawarra-kanyi. Nyurrurla kankulurla Kaatu-mipaku warlalja nyinami nyanunguku-juku. Kula-nyarra wajawaja-maninjarla kijirni. Kapu-nyarra kutu

warrawarra-kanyi. Kujarlaju, yungulpankulu jata-nyanja-wangu nyinayarla miyiki ngarninjaku manu jurnarrpaku yukanja-wangu. ²⁶ Manngu-nyangkalu-jana jurlpuju. Ngurlu kula kalu yirrarni walyangka jurlpungkuju miyi wiri-maninjaku, lawa. Kula kalu warru turnumaninjarla kanyirni ngurra-kurra yuwarli-piya-kurra ngaka-kariki ngarninjaku, lawa. Kaaturlu ngari kajana warrawarra-kanyi kuja-kurrajuku nguru-nyayirni-wangurlarlu, kula kalu payirni miyikipurdarlu. Kala nyurrurlakuju, Kaatu kanyarra yulkami jurlpu-piya-wanguku yapakuju. Ngula-warnuju, jata-nyanja-wangulu nyinaka miyikiji. ²⁷ Kajilpankulu warrarda jata-nyangkarla, kulalpankulu nyarrpa-jarriyarlalku. Kaaturlu jintangku kajika-nyarra warrawarra-kanyi tarngangku-juku.

²⁸ “Jurnarrpaku jata-nyanja-wangulu nyinaka! Nyangkalu-jana jinjirla-wati. Nganangku kajana warrawarra-kanjarla wiri-mani? Kula kalu warrki-jarri yapa-piya, lawa. Manu kula kalu-nyanu jurnarrpa ngurrju-mani. Ngulaju ngula-juku. Ngurrju-juku kalu nyina jinjirlawatiji ngurrju-nyayirni-jiki. ²⁹ Ngaju karna-nyarra junga wangkami: Yangka wati kingi Julumunu ngulalpa nyurru-wiyi nyinaja talakurlu panu-jarlu-kurlu manu jurnarrpa-kurlu ngurrju-nyayirni-kirli, nyanungu-nyangu jurnarrpaju kulalpa ngurrju-nyayirni nyinaja jinjirlapiya, lawa.

³⁰ “Kaaturlu kajana warrawarra-kanjarla wiri-mani jinjirla-wati ngurrju-nyayirni kujaju. Manu marna kajana wiri-mani kirrirdi-nyayirni.

Ngulaju kula kalu tarnnga-nyayirni pardimi, lawa. Wita-mipaku kalu pardimi. Ngula-jangkaju, linji-jarri kalu. Ngula-jangkaju, yapangku kalu-jana kijirni warlu-kurra kaji marna linji-jarri. Nyiya-jangka kankulurla Kaatuku kapuru nyina? Marda kankulu manngu-nyanyi kula-nyarra jurnarrpa yinyi yukanjaku, kapu-nyarra jurnta mardarni? Ngulaju junga-wangu! Kuja kajana warrawarra-kanyi jinjirlaju, ngula-piyarlu-yijala kapu-nyarra warrawarra-kanyi Kaaturluju.

31-33 “Nyurrurla marda kankulu miyi-wangu manu ngapa-wangu nyina manu marda jurnarrpa-wangu yukanjakuju. Ngulaju ngulajuku! Kaaturlu kanyarra warrawarra-kanyi-jiki nguru-nyayirni-wangurlarlu. Yapa-paturlu nyampurla ngurungka kalu warrarda jata-nyanyi miyi manu ngapa ngarninjaku manu jurnarrparlanguku. Yalumpurra-piya-wangulu nyinaya! Kaatu kanyarra Warlalja-Wiri nyina nyurrurla yapaku. Kuja-jangkanya, jata-nyanjawangulu nyinaka miyiki manu ngapaku! Manngu-nyangkalu Kaatuju nyarrpa kajinyaarra wangka yungunkulurla jungarni nyina nyanunguku. Ngula-jangka kapu-nyarra yinyi miyi manu ngapa ngarninjaku. ³⁴ Yuwayi, Kaaturlu kapu-nyarra warrawarra-kanyi parrakari parra-kari. Kulalu manngu-nyanjarla jata-nyangka kujarlu, ‘Jukurra marda kajika-ngalpa nyiyarlangu maju-nyayirni rdipimi. Nyarrpa-jarrimilkirlipa?’ Kuja-wangulu nyinaya wangkanja-wangu. Jalangu marda kajika-nyarra nyiyarlangu yangka maju-nyayirni rdipimirni

nyurrurlaku. Ngulaju ngula-juku. kapu-nyarra warrawarra-kanyi-jiki. Kaaturlu Ngula-mipanyalu manngu-nyangka.”

7

Jijajirli-jana pinarri-manu yungulu nyinami ngurrju yapa ngalya-kariki maju-pajirninja-wangu

Luke 6.37,38,41,42

¹ Wangkaja-jana, “Yapa ngalya-karili-jana yampiya maju-pajirninja-wangurlu! Kajinkili-jana maju-pajirni, ngulaju kapu-nyarra Kaaturluju nyurrurlaju maju-pajirni-jala. ² Kajilpankulu-jana ngurrju nyinayarla yapaku maju-pajirninja-wangu, ngula-piyayijala kapu-nyarra Kaatuju ngurrju nyinami maju-pajirninja-wangu. Kala kajilpankulu-jana warrarda maju-pajikarla yapa ngalya-kari, ngula-piyarlu-yijala kapu-nyarra Kaaturlu maju-pajirni nyurrurlaju.

³ “Niyaku kanpa-jana miimii-nyanyi yapa ngalya-kari maju-pajirninkungarntirli? Kajikanpa marda walya wita jurdu nyanyi nyuntukupdangka-kurlangurla milpangka. Ngula-puruju kusalpanpa nyangkarla rdalyku wiri-jarlu kuja kanpa mardarni nyuntu-nyangurla warlaljarla milpangka. ⁴ Ngula-jangkaju, nyuntu kajikanparla marda wangka nyuntukupdangkaku, ‘Walya wita mayirnangku jurnta mani nyuntu-nyangurla milpangka?’ Nyarrpa kajikanparla nyuntuju wangka, yangka kuja kanpa mardarni rdalyku wiri-jarlu nyuntu-nyangurla milpangka? ⁵ Kuja

wangkanja-wangu nyinaka! Nyuntuju kanpa milkarraku-mipa wangka! Wilypi-manta-wiyi-nyanu rdalyku wiri milpangka nyuntunyangurla! Ngula-jangkaju, ngurrjungkulku kanpa nyanjarla wilypi-mani jurdu wita milpangka nyanungu-nyangurlaju.

6 “Yimi Ngurrju Kaatu-kurlangu, ngulaju ngurrju-nyayirni kawurlu-piya. Kajili-nyarra yapangku jawirri purda-nyanyi yirri-puranja-kurra, ngulajulu-jana yampiya warrarda yirri-puranja-wangurlu. Yalumpu-patu ngulajulu maju-nyayirni maliki-piya wijini panu-kurlu manu nguurrnguurrpa-piya palya, ngula-piya. Kajinkili-jana warrarda yirri-pura Yimi Ngurrju, ngulaju kulalu nginyinginyi-kirra-mani, lawa. Kapulu walya-kurra kijirni yungulu katirni nguurrnguurrpa-piyarlu, manu kapulu-nyarra marda wajirli-pinjarla pinyi maliki-piyarlu.”

*Jijajirli-jana pinarri-manu yungulu payirni
Kaatu nyiyarningkijarraku*

Luke 11.9-13

7-8 Wangkaja-jana, “Nganangku-puka kaji warrarda payirni Kaatu nyiyarningkijarraku, ngulaju kapurla marlaja mani. Manu nganangku-puka kajirla warrarda wapal-nyanyi, ngulaju kapu palka-mani. Manu nganangku-puka kajirla warrarda tarlarkarra-pakarni, kapurla tuwaju marlaja lakarn-mani Kaatu-kurlangu-kurra yungu yukamirra. Kujarlaju, kajinkilirla Kaatuku wangkami, warrarda payikalu nyiyarningkijarraku, kapu-nyarra

yinyi. Warrarda wapal-nyangkalurla, kapu-nyanu milki-yirrarni nyurrurla-kurra. Warrarda tarlarlkarra-pakakalurla, kapu-nyarra lakarn-mani tuwa yungunkulu yukamirra.

⁹ “Nyarrpa-jarrinpa kajingki nyuntu-nyangurlu ngalapi-nyanurlu payirinja-yanirni miyikiji ngarninjaku? Pirli mayi yungunparla yinyi? ¹⁰ Nyarrpa-jarrinpa kajingki nyuntu-nyangurlu ngalapi-nyanurlu payirinja-yanirni yawukuju kuyukuju ngarninjaku? Warna kulu-parnta mayi yungunparla yinyi? Lawa! Kapunparla yawu kuyu ngurru yinyi ngarninjaku. ¹¹ Nyurrurla yapapatu kula kankulu ngurrju nyina Kaatupiya. Kala yinyi-jiki kankulu-jana nyurrurla-nyangu kurdukurdukuju nyiyarningkijarra ngurrju-nyayirni. Wapirra-ka nyina jama-juku nyurrurla-piya-wangu. Kajinkili payirni nyiyarningkijarra ngurrju, ngula-jangka nguru-nyayirni-wangurlarlu kapu-nyarra ngurrju-mipa yinyi.

¹² “Nyiya-wiyi jinta kuruwarri wiri Mujuju-kurlangu kuja-nyarra yirrarnu nyurrurlaku yapaku? Manu nyiya-wiyi kuruwarri wiri jurruku-juku kujalu-nyarra jarukungarduyu-paturlu Kaatu-kurlangu-paturlu yirri-puraja? Ngulaju nyampunya: ‘Kajinkili ngampurrpa nyina yungulu-nyarra yapa ngalya-kari ngurrju nyinami nyurrurlaju, ngulaju ngula-juku. Ngurrju-wiyili-jana nyinaya!’ ”

Jijajirli-jana pinarri-manu yirdiyi-jarra-kurlu

*jiirrama-kurlu**Luke 13.23-24*

¹³ Wangkaja-jana, “Wuurnpa-wana wita-wana kiirti-wanaju, jungarnijkili yaninjanta Kaatu-kurlangu-kurra. Kala kiirti wantiki manu yirdiyi wantiki-yijala kuja-ka ngunamirra kuja-purda-kari, ngulaju yampiyalu puranja-wangurlu. Yirdiyi yalumpu ngulaju wantikinyayirni yaninjaku. Panu kalu yanirra wiriwana kuja kalu yangka yanirra, ngulaju tarnnga-juku palinjakungarnti. ¹⁴ Kuja-kujakuju, yaninjantajukulu yirdiyirla wuurnparla ngula-ka ngunamirra Kaatu-kurlangu-kurra. Ngulangka ngurungka kapunkurla marlaja nyinami wankaru-juku tarnnga-nyayirni. Tuwaju ngula-ka karrimi Kaatu-kurlanguju, ngulaju wuurnpa-nyayirni. Manu yirdiyi ngulaka ngunamirra, ngulaju wuurnpa-nyayirni yapaku yaninjaku. Wuurnparlaju, marnkurrpamipa kalu yani tarnngaju nyinanjaku, kula panu.”

Jijajirli-jana pinarri-manu yungulu-nyanu muurlparlu warrawarra-kanyi yimirr-yinja-palka-kujaku

Luke 6.43-45

¹⁵ Wangkaja-jana, “Muurlparlulu-nyanu warrawarra-kangka yimirr-yinja-palka-kujaku ngula kalu-nyanu ngarrirni Kaatu-kurlangu nganta jarukungarduyu nganta. Kajinkili-jana purda-nyanyi jaru wangkanja-kurra, ngulaju nganta yungunkulu-jana nganta ngurrju-pajirni ngurrju nganta pululu nganta jiyipi-piya. Lawangka! Kari-nganta kulu-parnta-nyayirni

pinja-panu maliki warnapari-piya. ¹⁶ Nyarrparlu yungunkulu-jana miimii-nyanjarla milya-pinyi yimirr-yinja-palka kajili yaniganirni Kaatu-kurlangu nganta? Kajili yanirni ngulaju majumipa yimi kapulu kanyirni, ngula-jangkaju yungunkulu-jana milya-pinyilki. Kajilpa nganapuka Kaatu-kurlangu nyinayarla jungarni, ngulangkuju ngurrju-mipa kajika kanyirni, kula maju. Kulanpa mani marniki-piyaju jiri-parnta-ngurlu watiya-ngurlu, lawa. Kulanpa mani mukaki putunarri-ngirli, lawa. Ngula-piayijala, kuruwarri Kaatu-kurlangu kulalu-nyarra yimirr-yinja-palkarlu jungarnirli yirri-pura.

¹⁷⁻¹⁸ “Kajilpa pirrjirdi watiya karriyarla, ngulangkaju kapu miyi ngurrju mardarni. Kala kajilpa rampaku watiya karriyarla, ngulangku kuja-ka miyi mardarni, ngulaju ngawu ngarninjakuju. Yangka-patu yimirr-yinja-palka, ngulajulu maju-nyayirni watiya parrka-wangu-piya. ¹⁹ Yangka parrka-wangurla watiyarla kaji miyi maju pardimi, ngulaju karlipa watiya yawirrpajirni, ngulaju kijirni karlipa warlu-kurra wirikirra. ²⁰ Kajili yangka yanirni yimirr-yinja-palka, kajili maju yangka kanyirni jaru, ngula kankulu-jana milya-pinyi kula-jana Kaaturlu yilyajarni.”

*Jijaji kapi-jana wangkami panu-kariki yapaku
'Kula karna-nyarra milya-pinyi'*

Luke 13.26-27

²¹ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja yapaku, “Kaatu-ka Warlalja-Wiri nyinami nyiyarningkijarraku. Ngana kapu yukamirra

nguru-nyayirni-wangu-kurra nyanungu-nyangu-kurraju? Yapa ngula kalu jalangu nyina ngurungka nyampurla manu ngula kalurla warrarda purda-nyanjarla ngungkurr-nyinami ngajukupalanguku nguru-nyayirni-wangurlaku, nyarrpa kaji-jana wangka, ngularra-mipa kapulu yukamirra. Yapa panu-karirliji kalu Kaatuju jamulu purda-nyanyi. Purda-nyanyi-yijala kalu, kala maju-juku kalu nyina. Ngularraju kulalu yukamirra Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangu-kurra, lawa. ²² Yuwayi, ngulangka nguru-nyayirni-wangurla, Kaaturlu yungu-jana miimii-nyanyi yapaju kuwurtukungarduyu-piyarlu nyanungu-nyangu-japa, marda lawa. Panu-karirli yapangku ngarrajulu kuja wangka, Warlalja-Wiri Jijaji, yapakurnalu-jana yimi-ngarrunu jaru nyuntu-nyangu ngula-piyarlu jarukungarduyu-piyarlu ngula kalalurla Kaatuku marlaja wangkaja nyurru-wiyi. Nganimparlurnalu-jana juju ngawungawu yapan-gurlu jurnta yilyaja, manurnalu-jana parlpuru-manu nyurnu-jangka nyuntu-nyangurlu yirdi-kirlirli.' Ngarrajili wangka kujanya. ²³ Kala kapurna-jana wangkami, 'Ngana-wiyi nyurrurlaju? Kula karna-nyarra milya-pinyi! Nyurrurla yapa-patu ngulaju punku-wati-nyayirni! Jurnta yantajulu!' Kujanya kapurna-jana wangkami."

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu
jukurrpa jirrama wati-jarra-kurlu yuwarli
ngantirninja kungarduyu-jarra-kurlu*

Luke 6:47-49

²⁴ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja yapaku, “Ngana-puka kaji ngaju-kurra yaninjarla purda-nyanyi ngaju-nyangu yimi, kajirla jungarni nyina Kaatuku, yali yapaju ngulaju ngurrju. Nyanunguju ngurru yangka wati pinangkalpa-piya kuja yuwarli ngurru nganturnu. Nganturnu walyangka tarlangka yungu pirrjirdi karrimi ngurrangka. ²⁵ Ngakkakarirlaju, ngapa wantija pirrjirdi-nyayirni, ngawarralkulpa wiri-nyayirni parnkaja, mayawunparlu putalpa yurnkuyurnku-mani yuwarliji, kula kujurnu. Pirrjirdi-jukulpa karrija pirlingkaju. ²⁶⁻²⁷ Yalirlarlangu watilpa jinta-kari nyinaja milya-pinja-wangu jiliwirri, ngulangku-nyanu nganturnu yuwarli walyirirla walyangka pirntipirntirla yulpayirla. Ngula ngapalku wantija pirrjirdi-nyayirni, manu ngawarralkulpa parnkaja, ngula-purujuulpa mayawunpalku parnkaja. Yuwarliji wurrmurruwantija. Kajinkijili jawirri purda-nyanyi wangkanja-kurra, ngula-warnuju kajinkijili jaru marlaja yampimi puranja-wangurlu, ngulajunkulu ngula-piya wati-piya ngula nganturnu yuwarli walyangka walyirirla.”

²⁸ Kuja-jana lawa-jarrijalku yapaku nyiyarningkijarraku nyampurraku pinarri-maninjaku, ngulakujulurla marlaja paa-karrija nyanungu-nyanguku jarukuju. ²⁹ Yangka kuja kala-jana Jijajirli pinarri-manu, ngulaju kala-jana pinarri-manu yimi Kaatu-kurlangu-kurlurlu kujarla yungu nyanungukuju. Kula-jana pinarri-manu panu-kari-piyarlu kuruwarrikingarduyupatu-piyarlu yangka kuja kalalu-jana pinarri-

manu nyanungu-nyangu-mipa-kurlurlu yimi-kirlirli.

8

Wati-kirli pinta wijini-kirli kuja Jijajirli parlpuru-manu

Mark 1.40-45, Luke 5.12-16

¹ Yali-jangkaju, Jijajiji yaninjarla jitija pirlili-ngirligli, manu panu-jarlu yapapaturlu purdangirli-wanarlulu puranja-yanu nyanunguju. ² Ngula-jangkaju, watijirla yanurnu Jijajiki pinta wijini-kirli panu-kurlu. Junga-juku, kamparru-jukurla mirdijirrpipirrpi parntarrinjunu. Jijajikijirla wangkaja, “Warlalja-Wiri, nyuntulurlu kanpa mardarni yartarnarri Kaatu-kurlangu yapaku parlpuru-maninjaku. Kajilpanpaju mari-jarriyarla ngajukuju, ngulaju kajikanpaju wijini parlpuru-mani manu karalymani!”

³ Junga-juku, Jijajirli waku wipinjarla marnpurnu. Ngularla wangkaja Jijajiji, “Karinganta karnangku mari-jarri yungurnangku parlpuru-mani wijini-jangkaju! Parlpuru-jarriya wijini-jangkaju manu karalypa-jarriya pintiji!” Junga-juku, pintiji kapanku karalypa-jarrija wijini-jangkaju. ⁴ Ngula-jangkaju, Jijajilkirla wangkaja watiki, “Ngajukuju yapa-patukari-kirra yimi-ngarrirrinjina-wangu nyinaya! Juwu-kurlangu-kurra Yuwarli Maralypikirra-wiyi yanta. Milki-yirrarninjintangku pinta yangka wijini-jangka wati jinta-kurra maralypikingarduyu-kurra yungungku pintiji

miimii-nyanyi ngurrjulku. Kajingki miimii-nyanjarla kirlka-pajirni pintiji, ngulakujurla maninjarla yungka jurlpu-jarra wita-jarra, ngulaju kuruwarri-ka ngunami Mujuju-kurlangu kujaju. Ngula-kurra kajingkili nyanyi ngalyakarirli yapangku, kapungkulu milya-pinyi kirlkalku wijini-wangulku.”

Jijajirli parlpuru-manu warrkini kujalpa kirri-karirla nyurnu ngunaja

Luke 7.1-10, John 4.43-54

⁵ Ngaka-pardu-karilki Jijajiji pina-yanu kirri-kirra Kapurniya-kurra. Yalirla Ruumu-wardingki yurrkunyukungarduyu wiri, payurnunjunu, manurla warlkirninarla wangkaja, ⁶ “Warlalja-Wiri, ngaju-nyangu jintawarrkini wati-ka purdangirli nyina yuwarlirla nyurnu, manu ngunami-ka pangkarrarla. Nyanungu kula-ka yurirrimi, manu maju-nyayirni kanyanu purda-nyanyi.”

⁷ Jijajirrla wangkaja nyanungukuju, “Yanirni karna nyuntu-kurlu nyuntu-nyangu yuwarlikirra, manu yungurna parlpuru-mani.”

⁸ Yurrkunyukungarduyu wiri-pirdinypajurla wangkaja Jijajikiji, “Warlalja-Wiri, nyuntujunpa wiri-nyayirni parrparda-juku ngajukuju. Kula yantarni ngaju-nyangu-kurra ngurra-kurra. Ngari wangkaya-puka yaninjarni-wangu yungunpa warrkini ngaju-nyangu parlpuru-mani. ⁹ Milya-pinyi karnangku kuja kanparla warrki-jarri Kaatukuju. Kuja kangku wangka warrki-jarrinjaku, ngulaju kanparla yimiri warrki-jarri. Kuja-piya karnarla warrki-jarri

kujakuju Ruumu-wardingkiki kingiki. Ngaju karna nyina wiri 100-palaku warrmarlaku. Kajilparnarla ngaju wangkayarla jintaku yaninjaku yali-kirra, kajikarla kapanku yani, manu kajilparnarla ngaju wangkayarla jintakiki, ‘Yantarni!’, ngulaju kajika kapanku yanirni. Manu kajilparnarla ngaju wangkayarla ngaju-nyanguku warrkini warrki-jarrinjaku, ngulaju kajika kapanku warrki-jarri. Ngulapiya-yijala nyuntuju kajinpa wangka, junga-juku ngaju-nyangu warrkini kapu kujarlaju parlpuru-jarri.”

¹⁰ Ngula Jijajirli purda-nyangu watı kuja-kurraju, ngulakujurla marlaja paa-karrija-nyayirni. Ngula-jangkaju, Jijajiji-jana wangkaja yapa panu-kariki kujalpalu warrukirdikirdi karrija, “Ngajuluju karna-nyarra junga yimiji wangka: nyampu Juwu-wangu watı kaju ngajukuju wala nyina. Kularna nyarrpararla nyangu Juwu yapaju ngula kaju ngajukuju wala nyina ngula-piyaju. ¹¹ Purda-nyangkajulu ngaju! Ngaka-pardu-kariji panu-jarlu Juwu-wangu yapa kapulu jintakura-jarri ngurujarraranypangurlu warrukirdikirdi-ngirli. Ngulaju kapulu yukamirra nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngulangkaju kapulu nyina Yipuruyamu-kurlu, Yijaki-kirli manu Jakupu-kurlu, manu nyanungupaturlu kapujulu jirranganja ngarni, manu kapulu nyina wardinyi-nyayirni. ¹² Kaaturlu-jana nguru-nyayirni-wangu ngurrju-manu yapaku Juwu-patukuju yungu-jana ngulangka jirranganja nyina. Kala ngalya-kariji Juwu-patuju kulalu yukamirra, lawa. Kaaturlu kapu-

jana kijinirra munga-nyayirni-kirra. Yalirla kapulu yula kilji-nyayirni, manu kapulunyanu kartirdirli yarlkirni manu karntirirrjirni murrumurrurlu purda-nyanjarlaju.”

¹³ Ngula-jangka, Jijaji wangkajarla yurrkunyuku-ngarduykuju, “Ngula-juku, pina-yanta yuwarli nyuntu-nyangu-kurra. Kujanpaju ngajuku wala nyinaja, ngula-warnukuju nyuntu-nyangu warrkini kapu ngurrjulku nyina.”

Ngulaju junga-nyayirni! Ngula Jijaji kuja yimi wangkaja, yali warrkiniji parlpuru-jarrijalku.

Jijajirli panu-jarlu-jana yapa nyurnu parlpuru-manu

Mark 1.29-34, Luke 4.38-41

¹⁴ Ngaka-pardu-karilkki, Jijaji yanu Piita-kurlangu-kurra yuwarli-kirra. Ngulangkaju nyurnulpa ngunaja Piitaku kurriji-nyanu jurrukupurda ngawurrngawurrpa-nyayirni.

¹⁵ Jijajiji yaninjarla marnpurnu rdaka. Nyanunguju kaaku-juku ngurrju-jarrija. Ngula-jangkaju, yakarra-pardinjarla mangarrilki-jana ngayi-purraja, purranjarla yungu-jana Jijaji-pinkiki.

¹⁶ Parrangka jintangka-juku wanta yukanja-warnurla wuulywuulypalku, yapa yalumpu-wardingki kirri-wardingki-paturlu kangurnulpalu-jana murrumurru manu ngalyakari juju-kurlu palkangka-kurlu. Ngalyakarikilpa-jana wangkanjarlu jurnta yilyaja juju panu-jarlu palka-ngurlu. Ngalya-karilpa-jana parlpuru-manu. Junga-juku-jana muku parlpuru-manu. ¹⁷ Nyampuju yangka-juku jaru kuja Yijayarlu Kaatu-kurlangurlu

jarukungarduyurlu yirrarnu nyurru-wiyi
 Payipulurla, kujanya:
 “Yalirnawu wati ngula-ngalpa parlpuru-
 manu yapa murrumurruju ngurrjulku
 yungurlipa nyina.”*

*Wati-jarra yungu nganta-pala nyinayarla
 Jijaji-kirlangu kurdungurlu*

Luke 9:57-62

¹⁸ Ngaka-pardu-karilki, Jijajilpa-jana jirrngaŋja nyinaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku. Manu-jana nyangu panu-jarlu yapa kujalpalu nyanungu-kurra yaninja-yanu. Ngula-jana wangkaja Jijajiji nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Yanirlipa mangkuruwana murrarninginti-kari-kirra pawurtu-kurlu.”

¹⁹ Ngula-jangkaju, kuruwarrikingarduyu wati yanurnurla Jijajikiji, manurla wangkaja, “Tiija, ngajulurlu yungurnangku warru pura kajinpa nyuntu nyarrpara-wana yani.”

²⁰ Jijajirliji jangku-manu watiji, “Yurapitiji kalu nguna rdakungka, manu jurlpuju kalu nguna watiya-wana. Kala ngajulu yangka Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu, kula karna mardarni ngurraju ngunanjakuju.”

²¹ Ngula-jangkaju, wati-kari yaninjarla wangkajarla Jijajikiji, “Warlalja-Wiri, ngajurlangurlu yungurnangku pura nyuntuju. Ngajukupalangu kirdana ngulaju purlka. Ngaka kajirna yapunta-jarrinjarla milyingka yirrarni, ngula-jangkaju kapurnangku puralku nyuntuju.”

---

* **8:17** Nyangka Isaiah 53.4

²² Jijajirliji jangku-manu watiji, “Lawa! Ngaju-wiyiji puraya! Ngalya-karirli kula kajulu milyapinyi. Yapunta-jarri kajinpa, yali-paturlulu milyingka yirrarni.”

Jijajirli pulya-manu ngapa wiri manu mayawunpa parnkanja-kurra.

Mark 4:35-41, Luke 8:22-25

²³ Ngula-palangu Jijajirli wurra-manu wati-jarraju, jirrngaŋga-jana warrkarnu pawurtukurraju nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlupatuku yungulu yani ngapa wiri-wanaju murrarninginti-kari-kirra. ²⁴ Murrarni-ninginti mangkurukuju murnma-juku kulkurrujuku, ngapa wiri-jana jangkardu wangkanjanurnu. Pawurtuju ngarra ngapa-kurralku yukayarla. Kalanpa Jijaji jarda ngunanya pawurturla. ²⁵ Ngulalu yaninjarla yakarra-manu kurdungurlu-paturlu, manulurla purlanjarla wangkaja, “Warlalja-Wiri, kajikarlipa muku palimi!”

²⁶ Jijaji-jana wangkaja nyanungukuju, “Nyiyajangka kankulu lani-jarri? Kula kankujulu marda wala nyina ngajuku?” Ngula-jangkaju, Jijajiji karrinja-pardijalku pawurturlaju, manu wangkaja-palangu mayawunpaku manu ngapaku yungu-pala pulya-jarri. Junga-juku, mayawunpa pulya-jarrijalku, manu mangkurujulpa pulyalku ngunaja.

²⁷ Ngula-jangkajulpalurla kurdungurlupatulku marlaja paa-karrijalku, manulpalunyanu wangkanja-yanu, “Nyiyapiya nyampuju wati? Purda-nyanyi kapala mayawunparlu

manu ngapangku wilji-wangurlu ngula-palangu wangkanjarla rdamu-pakarnu.”

Jijajirli-palangu parlpuru-manu wati-jarra juju panu-kurlu-jarra

Mark 5.1-20, Luke 8.26-39

28 Ngula Jijaji yanurnu murrarninginti mangkururla wiringka, ngulaju yukajarra yalirla ngurungka yirdingkaju Karajarla. Yalirlaju-palangu wati-jarra parlu-pungu kuja-pala wilypi-pardinjarla yanurnu pirnki-ngirli yangka kuja kalalu milyingka yirrarnu yapa yurnunurruju. Wati-jarrarluju-pala juju ngawungawu mardarnu palkangka, manu-pala nyinaja kulu-palka-jarra. Kulalpalu yapaju wapanja-yanu yali-wana yirdiyirla. Lani-jarrijalpalu-palangu kajikalu-jana nganta pakarni. 29 Ngula wati-jarrarlu-pala nyangu Jijaji, waa-manu-palarla, “Nyarrpa-maninpa-jarrangku! Nyuntujunpa Ngalapi-nyanu Kaatukurlangu. Manngu-nyangulparlijarra kula-nganta yungunpa-jarrangku pakakarlarra ngaka. Yanurnunpa-jarrangku mayi nyampu-kurra yungunpa-jarrangku pakarni jalangu?” 30 Ngula-purujulpalu turnu-juku karrija wurnturu-karrikarri panu-jarlu nguurrnguurrpaju ngarninja-karra, manu kujalpalu-jana nguurrnguurrpakungarduyurlu yapangku jina-mardarnu. 31 Ngula-jangka, jujujulurla wangkaja Jijajiki, “Nyuntulurlu kajinpa-nganpa wilypi-maninjarla yilyamirra

wati nyampu-jarra-ngurlu, yilyaya-nganpa yali-kirra nguurrnguurrpa-kurra yungurnalu-jana yaarl-yuka palkangka.”

³² Junga-juku, Jijaji-jana wangkaja, “Ngulaju ngula-juku. Yaarl-yukayalu-jana nguurrnguurrpaku!” Ngula-jangka, jujujulu-jana jurnta wiliypi-pardija wati-jarraku, yaarl-yukajalkulu-jana nguurrnguurrpakuju. Ngula-jangkaju, junga-juku, nguurrnguurrpa-watiji ngaamalyamalya rdakardaka-parnkanja-yanulu pamarrparla kaninjarra-kari ngapa-kurra. Ngulajulu muku七月url-wantija ngapa-kurra. Tarnngajukulu yukanjarla palijalku yalirla-juku ngapangka.

³³ Yangka yapangku, kujalpalu-jana nguurrnguurrpa jina-mardarnu, ngula-patujulu pinaparkaja kirri-kirra nyanungurra-nyangu-kurra, ngulangkujulu-jana muku yimi-ngarrurnu panukariki yapaku yangka-jarra wati-jarra manu nguurrnguurrpa-patu kujalu palija ngapangka.

³⁴ Ngula-jangka, yanurnulurla Jijajiki yaninjarni-kirraku yangka kirri-wardingki-patu. Kujalu nyangu, ngulakujulurla ngarrurda-jarrinjarla wangkaja, “Wiyarrpa-nganpa yampiya! Yanta nyampu-ngurlu nguru-ngurluju!”

9

*Jijajirli parlpuru-manu tarlu wapanja-wangu
Mark 2.12, Luke 5.17-26*

¹ Ngaka-karirlalku Jijaji warrkarnu pawurtukurra, manu pina-yanurnu mangkuru Kaliliywana kirri-kirraju Kapurniya-kurra jurrku-kurra kujalpa yalirla tarnnga nyinaja. ² Wurrajuku kujalpa Jijajiji nyinaja ngurungka, ngulapuruju yapa-patu-karirlilpalurla kangurnu tarlu wapanja-wangu pangkarrarla. Kuja-jana Jijajirli nyangu, wangkaja-nyanu kanunju-kariji, “Nyampu tarlu manu nyanungu-nyangu puntu, ngulaju kajulu ngajuku wala nyinami yungurna parlpuru-mani.” Jijaji wangkajarla nyampuku tarluku, “Ngajuku marlpa, kula lani-jarriya! Kujanparla karlirr-yanu jurnta Kaatuku wilji-wiyi, ngulaju ngula-juku. Ngajulurlu karnangku majumajuju jurnta maninjarla kijirni.”

³ Ngulangka ngalya-karilpalu nyinaja kuruwarrikingarduyu-patu. Purda-nyangulu Jijaji wangkanja-kurra, manulu-nyanu wangkaja kanunju-kariji, “Nyampuju wati kulalparla kuja wangkayarla, lawa! Kaatulku kuja kanyanu ngarrirni nganta.”

⁴ Jijajirlilpa-jana miyalurlu manu, manu nyangulpa-jana miyalurlu kujalpalurla miyalu kanunju-kari nginji-wangkaja. Ngula-jangka-jana wangkajalku, “Nyarrpa-yijala kankujulu kujaju nginji-wangkami? ⁵ Nyarrpa kankulu nyurrurlarlu manngu-nyanyi? Nyarrpa-manirna nyampu tarluju? Kajikarnarla mayi wangka yangka kujarnarla majumajuju jurnta maninjarla kujurnu? Kajikarna mayi karrinja-yirrarninjarla wapanjaku ngurrjuman? ⁶ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kaaturluju ngajuju yilyajarni

yartarnarri-kirli yungurna-jana ngajurlangurlu majumaju jurnta kijirni yapakuju. Jalangu yungurna tarlu nyampuju parlpuru-mani yungunkujulu ngaju milya-pinyilki.”

Junga-juku, Jijaji wangkajarla tarluku, “Ngaju karnangku wangka, karrinja-pardiya, manu pangkarrangku manta nyuntu-nyangu, ngula-kurluju ngurra-kurralku pina-yanta!”⁷ Junga-juku, tarlu-jangkaju karrinja-pardija, manu ngula-jangkaju pina-yanu ngurra nyanungu-nyangu-kurra.⁸ Kujalu yapangku nyangu watu karrinja-pardinja-kurra, mukulu lani-jarrija. Milya-pungulkulu kujarla Kaaturlu yungu Jijajiki jijajiki yartarnarri parlpuru-maninjaku yapakuju. Kujarlanya, yalirlajukulurla Kaatukuju pulka-pungu.

Jijajirli yajarnu wati yirdiji Matiyu

Mark 2.13-17, Luke 5.27-32

⁹ Yali-jangkaju yampija nguru yaliji, manulpa yaninjarni yanu yirdiyi-wanaju. Kamparrurla yirdiyirla, yuwarli-pardulpa tala-kurlangu karrija wupuju-pardu, ngulangkajulpa wati warrki-jarrija kaninjarni yirdiji Matiyu, ngulaju tala puntarninjakungarduyu. Kuja Jijaji yaninja-yanurnu, parlu-pungu Matiyu warrki-jarrinja-kurra, ngularla wangkaja Jijaji, “Matiyu, ngajuju puraya, manu kurdungurlu-jarriya ngajunyangul!” Junga-juku, Matiyuju karrinja-pardija, Jijajilki puraja.

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijajiji yanu Matiyu-kurlangu-kurra ngurra-kurra miyiki ngarninjaku. Ngulangkaju-jana jirrnganja

ngarnu miyi kurdungurlu-patuku nyanungu-nyanguku manu ngalya-kariki yapaku tala puntarninjakungarduyu-patuku Matiyu-piyaku manu ngalya-kariki yapaku majuku yangka-patuku kuja kalalu-jana punku-pajurnu. ¹¹ Ngalya-kari yapa Paraji-patu, ngulangka-yijalalpalu nyinaja yuwarlirla. Ngulangkujulpalu-jana lirlki-nyangu Jijaji jirrnga-nya ngarninja-kurra. Nyampu-paturlu Paraji-paturlulu-jana payurnu Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patuju, "Nyiyaku kajana nyuntu-nyangurlu tiijarlu jirrnga-nya ngarni nyampurrakuju maju-patuku?"

¹² Jijajirli purda-nyangu-jana wangkanja-kurra Paraji-patu, ngulakuju-jana wangkajalku nyanunguju, "Ngurrujapa kula kalu yani ngangkayi-kirli-kirra, kula nyiyaku? Kala nyurnu-nyayirni kajilpalu yantarla ngangkayi-kirli-kirra, ngulaju ngula-juku. ¹³ Ngajurna ngangayi-kirli-piya Kaatu-kurlangu. Yanurnu kujarna ngaju nyampu-kurra walya-kurra, ngulaju kula yapaku ngurrjuku yajarninjakuju. Kala ngarirna yanurnu yapaku maju-panuku yajarninjakuju yungulurla pina-yanirni Kaatukuju. Ngula-warnuju yantalu, manulu miimii-nyangka yangkaju jaru kuja Kaaturlu yirri-puraja Payipulurla nyurru-wiyi. Kujanya Kaatuju wangkaja:

'Nyurru-wiyirna-nyarra wangkaja nyurrurla
yapaku purranjaku jiyipiki manu
pułukuku warlungkaju yinjaku ngajuku.
Kala jalangurlu yungurna-nyarra wangka

yungulpankulu-jana   mari-jarrinjarla
ngurrju nyinakarla yapa ngalya-kariki.’”*

Yapangkulu japurnu Jijaji, ‘Mangarri mayirlipa yampimi ngarninja-wangurlu, ngula-jangkarlu yungurlipa jungarnirli Kaatu purami?’

Mark 2.18-22, Luke 5.33-39

¹⁴ Ngaka-karilki, ngalya-kari Jaanu-kurlangu kurdungurlu-patu yanurnulurla Jijajiki, manulu payurnu nyanunguju, “Kaatu-kurlangukungarnti purlapakungarnti, nganampa Jaanu-kurlangu-patu manu yangka Paraji-patu, nyinami karnalu miyi ngarninja-wangu parra wiri munga wiri yungurnalurla Kaatuku yati-wangka. Kala nyiya-jangkarlulku-yijala kalu nyuntu-nyangurluju kurdungurlu-paturlu mangarriji kutu ngarni?”

¹⁵ Jijajirli-jana jangku-manu, “Jaanu-kurlangu-paturlu manu yangka Paraji-kirlangu-paturlu kalu purami-jiki kuruwarri Mujuju-kurlangu. Kala kurdungurlu-paturlu ngaju-nyangurlu kalu purami kuruwarri ngaju-nyangu jalangu-warnuju. Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura yupukarra-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruwarri ngaju-nyangukuju. Watingki nganangku-puka kaji mani karnta nyanungu-parnta, ngulakungarntirliji kajana yirrarni kurapaka-wiyi nyanungu-nyanguku puntu-watiki yungulu ngarni. Ngula kaji palka-juku nyina yangkaju wati, ngarni-jiki kalu ngampurrparlu puntu-watirli nyanungu-nyangurlu. Kulalpalu-nyanu

---

* **9:13** Nyangka Hosea 6.6

ngarninja-wangu-mantarla. Ngakarrangakarra marda yangkaju wati kapulu-jana yapangku puntu-patukuju jurnta kanyilki. Ngula-jangkaju kapulu-nyanu mangarri-wangu-manilki maringkiji.”

¹⁶ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura jinajina-kurlu nyurru-warnu-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruwarri ngaju-nyangukuju. Nyurru-warnukuju rdilypirrpakuju jinajinakuju, kulalparla nganangku jalangu-warnu jintamaninjarla parnta-yirrakarla wita-kariji pijiji. Kajilpa yapangku parnta-yirrakarla jalangu-warnu pijiji nyurru-warnurla jinajinarla, ngula-jangka kajika wita-jarrimi pijiji paljirninjawarnuju, ngulangkuju kajika yangka parnta-yirrarninja-warnurlu yarda wantiki-mani rdilypirrpaju, kajika larra-pajirninja-yani jinajinaju.”

¹⁷ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura pama-kurlu jalangu-warnu-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruwarri ngaju-nyangukuju. Kulalpa nganangku-puka winjikarla jalangu-warnu pama yakuju-piya-kurra nyurru-warnu-kurra pilikutu-kurlangu-kurra pintikirra pama-kurlangu-kurra. Kajilpa pama winjikarla nyurru-warnu-kurra yakuju-piya-kurra, ngulaju kajika lirrinjarla rdurl-pardi yakuju-piyaju. Ngula-jangkaju, pama kajika karli walya-kurralku. Kala jalangu-warnu pama, yapangkujulpa winjikarla jalangu-warnu-kurra yakuju-piya-kurra yungu ngaka ngarni

ngurrju-juku.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yungulu purami kuruwarri nyanungu-nyangu-mipa.

Yimi nyampu ngulaju wati-kirli Jayiruju-kurlu, manu yimi-kari ngulaju karnta-kurlu nyurnu-nyayirni-kirli

Mark 5.21-43, Luke 8.40-56

¹⁸ Wurra-juku kujalpa-jana Jijaji wangkaja-juku yapa-patukuju, watirla yanurnu nyanungu kujalpa nyinaja Juwu ngulaju jaajikingarduyu wiri. Ngulajurla yaninjarla kamparru-kirli mirdijirrpijirrpi-jarrinjarla parntarrinjunu wangkanjakungarnti. Wangkajarla Jijajiki, “Jalangu, ngajujurna kilda-puka-jarrija kanangkaku! Yantarni nyurnuku yunganpa marnpirni yungu wankarulku nyinami!”

¹⁹ Junga-juku, Jijajiji karrinjarla yanulku wati-kirli, manu nyanungu-nyangu kurdungurlupaturlulu-jana puraja nyanungu-jarra.

²⁰⁻²¹ Ngula-puruju karntangku jintangku purdangirli-wanarlu puranja-yanu Jijajiji, ngulajulpa nyinaja nyurnu wiri yalyukupurda kaninjarni palkangka. Ngulajulpa nyinaja nyurnu yalyukupurda kujalpa warrarda karlinja-yanu 12-palaku yulyurru puku. Ngula-jangkaju, wangkaja-nyanu karntaju, “Kajilparna marnpikarla kanunju-warnu Jijaji-kirlangu jurnarrpa, ngulaju kajikarnarla marlaja ngurrju-jarri pina.” Junga-juku, jurnarrpalku marnpurnu Jijaji-kirlangu.

²² Warrukirdikirdi-jarrinjarla karntalku nyangu Jijajirli. Jijajiji wangkajarla karntakuju,

“Kulalpanpaju lani-jarriyarla ngajuku, wiyyarrpa. Nyuntunpaju marlaja parlpuru-jarrija pina kujanpaju wala nyinaja ngajuku.” Junga-juku yalirla-juku karntaju ngurrju-jarrija.

²³ Ngula-jangkaju, Jijaji yanurnulku wati wirikirlangu yuwarli-kirra, kujalpa yalirla yurntalu-nyanu nyurnu ngunaja kuja nyurru-juku lawajarrija. Kuja yukajarra yuwarli-kirraju, nyangujana ngalya-kari yapa kujalpalu-nyanu waarrpakarnu maringki, manu panu-karirlangu yangka kujalpalu juturnu kurlumpurrngu wita-piya-kurlurlu* ²⁴ Jijaji-jana wangkajalku, “Nyurrurla yapa-patu, nyampu-ngurlujulu yanta! Lawa, kula kirda-puka-jarrija, jardajala-ngarra-ka ngunami nyampuju kurduju!” Kuja-kurraku wangkanja-kurraku, yinkalkulurla ngarlarrija Jijajiki. ²⁵ Ngula-jangka, muku-jana yilyaja yarlu-kurra yitirli-kirra. Ngula-jangkaju, Jijaji yanu ruumu-pardu-kari-kirra yalirla kujalpa yurntalu-nyanu Jayiruju-kurlangu ngunaja turdur-ngunanja-warnu. Jijajirla yarkaja rdakaku, manu yangkaju wati-kirlangu yurntalu-nyanu karrinja-pardijalku. ²⁶ Ngula Jijajirli wati-kirlangu yurntalu-nyanu wankaru-manu, yimiji nguru-wanaju warru yanu.

Jijajirli-palangu parlpuru-manu wati milkari-jarra

²⁷ Jijajiji pardijarralku kirri-ngirliji, yalirla kuja wankaru-manu wati-kirlangu yurntalpa. Kujalpa wapanja-yanu-juku, milkari-jarrarlu

---

* 9:23 flutes

wati-jarrarlu purdangirli puranja-yanurnupala Jijajiji, purlanja-yanulpa-palarla, “Nyuntu, Tapiti-kirlangu ngalapi-nyanu, mari-jarrinjarla-jarrangku ngurrju nyinaka ngajarraku!”

²⁸ Yukajarralku Jijajiji kaninjarni yuwarlikirra, manu milkari-jarrarlu-pala purajarrajku kaninjarra yuwarli-kirraju. Jijajirli-palangu payurnulku, “Nyarrpa kanpala-nyanu manngunyanyi yungurnangkupala mayi parlpuru-mani?”

Jangku-manu-pala Jijajiji, “Yuwayi, Warlalja-Wiri! Ngajarraju karlijarrangku wala nyina nyuntukuju yungunpa-jarrangku parlpuru-mani.”

²⁹ Marnpurnulku-palangu milpa-jarraju Jijajirliji, manu-palangu wangkaja nyanungujarrakuju, “Kujanpajupala ngajukuju wala nyinaja, jalangurlu-juku kanpala nyanyilki.”

³⁰ Junga-juku, nyangulku-pala wati-jarrarluju. Jijaji-palangu pututu-pinjarla wangkaja, “Yimngarrirninja-wangu-pala yanta yapa-kurra kujarnangkupala nyanjaku ngurrju-manu milkari-warnnu.”

³¹ Kula-pala purda-nyangu Jijaji wati-jarrarluju. Parnkaja-pala, manulu-jana yapakuju warru yimi-ngarrurnu kuja Jijajirli-palangu milpa nyanjaku ngurrju-manu.

Jijajirli parlpuru-manu wati wangkanja-wangu

³² Yuwayi, kuja-pala pardijarra milkari-jarraju, ngula-palangu Jijajirli nyanjaku parlpuru-manu, ngula-puruju yapa ngalya-karirlilirla kangurnu wati-kari. Nyampurlu watingkijilpa juju

ngawungawu mardarnu kaninjarni palkangka, ngulangkujulpa wangkanja-wangu-manu.

³³ Jijajirliji jurnta yilyaja juju ngawungawu wati-ngirliji, manu yalirla-juku ngurrju-manu wangkanjaku. Yapangku panungku nyangulkulu wangkanja-kurra, manulurla marlaja paa-karrijalku, manulu-nyanu wangkaja, “Nyampurla ngurungka Yijiralirla, kularlipa ngana nyangu yapa parlpuru-maninjaku yapaju Jijaji-piyarlu.”

³⁴ Yalirlangurlalpalu karrija Juwu-patu Paraji-patu kujalu Jijaji nyangu ngula parlpuru-manu wati wangkanjaku. Wangkajalkulu-nyanu, “Juju Ngawungkurla yungu ngangkayi yartarnarri Jija-jiki, kujarlunyarla juju-patu ngawungawu jurnta yilyaja nyampu wati-ngirliji.”

Jijaji-jana mari-jarrija yapa panu-jarlungku

³⁵ Jijaji kala-jana warru yanu nguru-wana kirri-kari kirri-kari. Kala-jana Yimi Ngurrju warru yirri-puraja Juwu-kurlangurla jaajirlaju. Kala-jana yirri-puraja Yimi Ngurrju-kurlu Kaatu-kurlu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Manu kala-jana parlpuru-manu yapaju nyiyarningkijarrarlu kuja kala-jana maju-manu. ³⁶ Ngula kala-jana Jijajirlinyangu yapaju, kala-jana mari-jarrija, kulalpalu-nyanu nyarrparlu warrawarra-kangkarla. Ngula-warnuju, Jijajirlilpa-nyanu manngunu-nyangu nginyinginyirla, “Jiyipi-piya kalu nyina yangka kulalpalu-nyanu warrawarra-kangkarla, manu kula kajana nganangku muurl-mardarni pakarninja-kujaku.”

³⁷ Jijaji-jana wangkajalku nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, “Yapalu-jana nyangka! Panu-jarlu kalu nyina. Kaatu kajana ngampurrpa nyina yungu ngantalurla nyanunguku turnu-warnu nyina. Kala warrkini-patu Kaatu-kurlangu, ngari kalu marnkurrpapuka nyina, kula panu. Nganangku kapu-jana kanja-yanirni Kaatu-kurraju? ³⁸ Kujarlanyalu-janarla wangkaya Warlalja-Wiriki Kaatukuju. Payikalu yungu-jana yilyamirni panu-kari warrkini-patu nyampu-kurra yungulu-jana turnu-mani yapa panu, yungulu nyina Kaatu-kurlangurla nyanungu-nyangulku warlalja turnu-warnu.”

10

Jijajirli-jana milarnu nyanungu-nyangu kurdungurlu 12-pala

Mark 3.13-19, Luke 6.12-16

¹ Ngula-jangkaju, nyanungu-nyangulku-jana turnu-manu kurdungurlu-patu 12-pala. Yilyanjakungarntirli-jana yartarnarri yungu yungulu-jana parlpuru-mani yapa nyiyarningkijarra-warnu murrumurru, manu yungulu-jana juju maju jurnta yilyami yapakuju. ²⁻⁴ Nyampurraju yirdiji 12-pala Kurdungurlu Wiririwiri-kirlangu: Jimani (ngulaju kalalu yirdi-kari-pajurnu ‘Piita’), Jimanikipurdangka kukurnu-nyanu Yanturu, Jamaji manu nyanungukupdangka kukurnu-nyanu Jaanu (nyampu-jarraju-pala ngalapi-nyanu-jarra Jipiti-kirlangu), Pilipi manu Parrjulumu, Tamiji manu Matiyu yangka tala puntarninjakungarduyu,

Jamaji ngulaju ngalapi-nyanu Yalpiya-kurlangu, Tardiyu, Jimani ngulaju ‘Kulu-parnta Wita-wangu’, manu Jutuju Yikariya. Nyampurlu Jutujurlu yangka kuja-jana ngaka yimi kangu Juwu-patuku wiriwiriki yungulu puuly-mardarninjarla pinyi Jijaji.

*Jijajirli-jana yilyaja Kurdungurlu-patu 12-pala
yimi-kirli nyanungu-nyangu-kurlu*

Mark 6.7-13, Luke 9.1-6

⁵ Kujanya-jana yangkaju wangkaja Jijajiji, “Kulalu yanta kirri-kari kirra-kari-kirra Juwu-wangu-patu-kurra nyarrpararla kuja kalu nyina. Manu kulalu yukamirra kirri-kari kirra-kari-kirra yalirla kuja kalu yangka Jamariya-wardingki yapa-patu nyina. ⁶ Yantalu yangka kuja kalu Juwu-patu Yijirali-pinkimipa yapa-patu nyina. Nyanunguju kalu yangarlu nyina jiyipi-piya kuja kalu nyina jiyipikingarduyu-wangu-juku, kula kajana nganangku warrawarra-kanyi. ⁷ Kajinkili yani yalirra yapa-patuku, wangkayalu-jana kuja, ‘Jalangu kanganpa kutulku yanirni Kaatuju ngalipakuju yungu-ngalpa Warlalja-Wirilki jirrnganja nyina.’ ⁸ Kajili yapa murrumurru nyina, ngulajulu-jana parlpuru-manta. Kajili yapa nyurnu-jarrinjarla pali, ngulajulu-jana pina-wankaru-manta-yijala. Kajili yapangku wijini panu mardarni palkangka, ngulajulu-jana parlpuru-manta. Kajili yapangku mardarni juju ngawungawu kaninjarni palkangka, parlpuru-maninjarlalu-jana wilypi-maninjarla jurnta

yilyaya. Ngajulurlurna-nyarra yungu ngajunyangu yartarnarri jutu-kurra. Manu kajinkili-jana parlpuru-mani yapa, kulalu-jana pina payika yungu ngantalu-nyarra nyiyarningkijarra nyanungurluku pina-yinyi nyurrurlakuju.

⁹ Ngarili yanta tala-wangu wirrijirla-wangu. ¹⁰ Wurnakungarntirli kulalu-nyanu jarkujarnku manta yakuju nyurrurlarluju, manu kulalu-nyanu jarkujarnku manta jaati jinta-kari manu jamana-kurlangu jirrama-kari, lawa. Yantalu kuja-juku palkangka kuja kankulu jaati mardarni. Kulalu-nyanu jarkujarnku manta watiya jukati jinta-kari nyurrurlarluju, lawa. Kuja kankujulu ngajuluku warrki-jarri, yapa ngalya-karirli kapulu-nyarra warrawarراكanyi kuja kankulu nyiyarlangukupurda-jarri.

¹¹ “Kajinkili yukamirra kirri-kirraju, ngulajulu-jana yapaku ngurrjuku-wiyi warru nyangka. Parlu-pinjarla, ngulajulu nyinaka manu ngunaya yalumpurla-juku jintangka ngurrangkaju. Ngurra-kari ngurra-kari-wangulu nyinaya jintangka-kirli kajinkili yarnkamirra yarda.

¹²⁻¹³ Kajinkili yukami yuwarlirla, yukanjakungarntiji wangkayalu-jana kuja yapa-patukuju, ‘Marlajalurla nyinaya ngurru rarralypa Kaatukuju!’ Yangka yapa-patu yinya yuwarlirla, kajili-nyarra ngurrju nyina pululu, ngulajulu-janarla payika Kaatu yungu-jana warrawarراكanyi. Kala kajili-nyarra yinya yapa nyurunyuru-jarri, kulalu-janarla payika!

¹⁴ Kajili-nyarra wapirdi nyanjarla purdananja-wangurlu pina-yilyami manu juwakijirni, ngulaju yampiyalu-jana. Yantalu-jana

jurnta. Mamparl-pinja-warnurlaju, ngulajulu-jana walya jangkardu lurlurl-pungka wirliya-kurlangu-jangka. Kujarluju kapunkulu-jana milki-yirrarni kuja kajana Kaatuju kulu nyina.

¹⁵ Nyurrurlarlu, purda-nyangkajulu! Nyurru-wiyi yapa-patu yangka Jatama-wardingki-patu manu Kumarra-wardingki-patu kalalu punku-nyayirni nyinaja. Kala ngakalku yangka parra-nyayirni-wangurla, miimii-nyanyi kapu-jana ngurrju marda, punku marda. Kapu-jana maju-mani wita ngari. Kala yinya yapa-paturlu kajili-nyarra mamparl-pinyi, parra-nyayirni-wangurla Kaaturlu kapu-jana maju-mani karrikarri-wangurlu.

¹⁶ Nyurrurlaju kankulu nyina pululu-nyayirni jiyipi-piya. Ngajulurlu karna-nyarra yilya nyampu ngurra-kari ngurra-kari-kirra. Yapa-patu yinya ngulaju panu-nyayirni kalu nyina warnapari kulu-parnta-piya. Kulalu-nyarra yulkami, kapulu-nyarra mirrimirri-jarri mi pinjaku nyurrurlaku. Kuja-kujakulu-nyanu warrawarra-kangka, manulu jungarni-jiki nyinaya tarnnga-juku! ¹⁷ Palju warrawarra-kangkalu-nyanu! Kapulu-nyarra jangkardurnu yani, manu kapulu-nyarra puuly-mardarninjarla jirri-kanyi kuwurtu-kurra nyanungu-nyangu-kurra. Manu kapulu-nyarra ngalyipi-piyarlu pakarni jaaji-kari jaaji-karirla. ¹⁸ Yangka kuja kankujulu nyurrurlarlu ngaju purami, kujarlaju kapulu-nyarra karrinja-yirrarni kulkurru-jarra kingi-kari kingi-karirla manu wiriwirirla yangka watikingarduyurla. Ngulangkanya kapunkulu-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju ngaju-kurlu

manu Juwu-wangu-paturlanguku. ¹⁹⁻²⁰ Yangka kajili-nyarra jangkardurnu yani maninjaku nyurrurlaku yungulu-nyarra kanyi kuwurtukurra, ngulaju mirrmirr-karrinja-wangulu karriya wangkanjakungarntiji. Kulankulu-jana nyurrurla-nyangu jaru wangkami, kala Kaatu-kurlangu. Kapu-nyarra yinyi wangkanjakungarntiki, kapunkulurla marlaja wangkami Pirlirrpaku Kaatu-kurlanguku.

²¹ “Ngula-puru-juku papardi-nyanukari papardi-nyanu-karirli kapulu-jana jikajika-jarrinjarla yinyi kukurnu-nyanukari kukurnu-nyanu-kari yurrkunyukuju pakarninjakungarntiji ngulaju milyi-kirrapinangu. Manu ngula-jangkaju, kirda-nyanukari kirda-nyanu-karirli kapulu-jana jikajika-jarrinjarla yinyi nyanungu-nyangu kurdukurdu. Manu ngula-jangkaju, kurdukurdurlu kapulu-jana jikajika-jarrinjarla ngati-nyanu-kari ngati-nyanu-kari manu kirda-nyanu-kari kirda-nyanu-kari yinyi pakarninjakuju milyi-kirrapinangu-juku. ²² Ngaju-nyangu kuja kankulu nyina, ngulakuju kapulu-nyarra tarnnga-juku nyurunyuru-jarri yapa jintawarlayi. Kala ngana-puka kajilpaju wala-juku nyinakarla ngajuku jikajika-jarrinja-wanguju, Kaaturlu kajika muurlparlu mardarni kujanguju yapa yungurla jirrnga nyinami tarnnga. ²³ Kajili-nyarra yapangku murrumurru-mani kirringka, ngulajulu-jana jurnta wuruly-parnkaya, manulu yanta kirri-kari-kirra. Nyampu karna-nyarra yirri-purami nyurrurlakuju yijardu-nyayirni. Ngaju yangka Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-

wangu ngulaju kapurna yanirni nyampu-kurra ngaka yartarnarri wiri-kirli. Ngulakungarntirliji nyurrurlarlu kapunkulu lawa-maninja-yani-juku ngaju-nyangu warrkiji kujarna-nyarra ngajulurlu yungu nyurrurlaku. Kapunkulu warrurnu yani yimi-ngarrirrinjarla Kaatu-kurlangu-kurlu nguru-nyayirni-wangu-kurlu yapa-patukuju Yijiralirla kirri-paturlaju.

²⁴ “Ngajujulu purda-nyangka! Kurdu wirriya ngana-puka kułalparla wiri nyinakarla tiija nyanungu-nyangukuju, lawa. Manu warrkini wati ngana-puka kułalparla wiri nyinakarla nyanungu-nyangu paajuku, lawa. ²⁵ Yalirli kurdu wirriyarlu, purda-nyanyi-ka tiija yungungarra nyina tiija-piyalku. Manu yalirli warrkini watingki, purda-nyanyi-ka nyanungu-nyangu paaju yungu nganta nyanungu-piyalku nyina. Nyurrurla 12-pala wati, ngaju-nyangu kankujulu nyina warlalja, yungulpankujulu purda-nyangkarlarra ngaju yungunkulu nyina ngaju-piya-yijala. Yapa-karirli kajulu ngajuju nganta ngarrirni ‘Pirljipu’ yirdi Juju Ngawu-kurlangu. Purda-nyanyi mayi kankulu kapulu-nyarra nyurrurlaju yampimi maju-pajirninjawangurlu? Lawa! Kapulu-nyarra ngaju-piya-wangu maju-pajirni-nyayirni yirdi-kari yirdi-kari Juju Ngawu-kurlanguju!”

Lani-jarriyalurla Kaatu-mipaku
Luke 12.2-7

²⁶ Wangkajalku-jana Jijajiji nyanungu-nyangu kurdungulu-patuku, “Kulap-nyanu nganangku nyiyarlangu wuruly-mardakarla Kaatu-kujaku,

lawa. Kapu jungangku palka-maninjarla nyanyi. Kujarlaju, kulalu-jana lani-jarriya yapa-patuku kajili-nyarra yanirni murrumurru-maninjaku nyurrurlaku. ²⁷ Nyampurra karna-nyarra ngajulurlu jungarni-mani wurulyparlu yungunkulu-jana nyurrurlaruju yaninjarla yimi-ngarriini jaru nyampurra yarlungka. ²⁸ Kujarlaju, kulalu-jana lani-jarriya yapa-patukuju kajili-nyarra jangkardu yanirni pakarninjaku nyurrurlaku. Kajikalu-nyarra palka-mipa pakarni. Kala kulalpalu-nyarra pirlirrpa pakaklarra. Kaatu-miparlu kajika-nyarra palka manu pirlirrpa kijirni yali warlu wiri-kirra. Ngulawarnunyu nyurrurlalpankulurla lani-jarriyarla jintaku Kaatu-mipaku. ²⁹ Jurlpwu witawitaju kuja kankulu mani japungkaju talangku witangku, ngulaju Kaaturlu-juku kajana ngularraju muku milya-pinyi. Warrarda kajana manngu-nyanyi tarnngangku-juku wajawaja-maninja-wangurlu. Kaji jinta wanti walya-kurra manu palimirralku, Kaaturlu-juku-ka mari-jarrinjarla milya-pinyi. ³⁰⁻³¹ Yuwayi, Kaatu kanyarra yulkami-nyayirni nyurrurlakuju jurlpwu-piya-wanguku. Milya-pinyi-nyayirni kanyarra. Nyajangu kankulu marnilpa mardarni jurrungkaju? Ngularlangu kanyarra Kaaturlu milya-pinyi-jala! Ngulawarnunyu kulalu lani-jarriya yapa-kari-kijaku kajili-nyarra marda yapa jangkardu yanirni pinjaku nyurrurlaku.”

*Yapa-kariki yungulparlipa-jana yimi-
ngarrikarla kuja karlipa pura Jijaji Kiraji
Luke 12.8-9*

³² Ngula-jangkaju, Jijaji wangkajalku-jana, “Nganangku-puka kuja kanyanu ngarrirni kurdungurlu warrajarlu, ngakaju kajirna ngaju nyina ngaju-nyangu Kirdarna-kurlangurla kankarlarra, kapurnarla wangka, ‘Nyampurlu yapangkulpuju warrarda puraja ngajuju yijardurlu.’ ³³ Jalangu, yapangku ngalyakarirli kalu-nyanu ngurrpa-pajirni nganta ngajukuju. Ngaka-pardu-karirla kajirna ngajulu nyina Kirdana-kurlangurla, kapurnarla kuja wangka, ‘Ngajulurlu kula karna-jana milya-pinyi nyampurraju yapa.’ ”

Jijajiki kapulurla yapaju marlaja wiljiwilji-jarri

Luke 12.51-53, 14.26-27

³⁴ Yali-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja, “Marda kankujulu nyurrurla-paturlu yapangku rampal-manngu-nyanyi ngajulu ngantarna yanurnu nguru nyampu-kurra yungujulu yapa marlaja nyinami rarralypa jintangka-juku. Ngulaju marda junga. Ngajurna yanurnu nyampu-kurra yungunkujulu nyurrurla yapa wala nyinami ngajukuju. Kujarlanya, yapa ngalya-kariji kapulu-nyarra kulu-jarri-nyayirni.

³⁵ ‘Ngalapi-nyanurlu kapulu-jana wiljiwilji-mani kirdarna-nyanu, manu yurntalu-nyanurlu kapulu-jana wiljiwilji-mani ngati-nyanu, manu kapulu-jana karntakarntarlu wiljiwilji-mani kanajardu nyanungu-nyangu. ³⁶ Yapa warlalja kuja kalu wati-

kirlangurla yuwarlirla nguna, kapulu wiljiwilji-maninjarla pakarni yaliji wati.*

³⁷ “Ngana-puka kajilpa-jana yulkayarla-juku nyanungukupalanguku warlaljaku jaji-pirdiki manu ngati-pirdiki manu kurdukurdu nyanunu-nyanguku, ngulaju ngula-juku. Kala kajilpa-nyanu ngampurrpa purda-nyangkarla yunguju kurdungurlu-jarrinjarla nyina ngaju-nyangulku, ngulaju kamparruju ngulakungarntijilpaju yulkayarla-wiyi karrikarri-wangu-nyayirni yangka yapa ngalya-kari-piya-wanguku. ³⁸ Kajilpanpa ngampurrpa nyinakarla yaninjarla palinjaku ngaju-wanaku, ngulaju ngurrju. Yantarni manu nyinakaju ngaju-nyangu kurdungurlu. Kala kajinpa ngampurrpa-wangu nyinami palinjaku ngaju-wanaku, ngulaju kulalpanpaju nyarrpakulku nyinakarla kurdungurluju ngajukuju. ³⁹ Nganangku-puka yapangku kajilpa-nyanu puta mardakarla muurlparlu palinja-kujaku nyanunu-miparlu, ngulaju kajika palimi-jiki. Kala kajilpa-nyanu yungkarla ngaju-kurra, ngulaju kajikaju marlaja nyinami wankaru-juku.

⁴⁰ “Nganangku-puka yapangku kaji-nyarra ngurra nyanunu-nyangu-kurra kanyi, ngulangkuju kaju ngajurlangu kanyi. Manu nganangku-puka yapangku kajiji kanyi ngurra nyanunu-nyangu-kurra, ngulangkuju-ka kanyi Kaaturlangu kuja yilyajarni ngaju. ⁴¹ Yapa nganangku-puka kaji kanyi jarukungarduyu

---

* **10:36** Nyangka Micah 7.6

Kaatu-kurlangu ngurra nyanungu-nyangu-kurra yungu-ngarra yalirla nguna, Kaaturlu kapurla yinyi warntarri jurruku-juku yali jarukungarduyu-piyaku. Manu kaji wati nganapuka nyinanja-yani ngurrju-juku, manu kaji wati-karirli yajarninjarla kanyi yali wati ngurru ngurra nyanungu-nyangu-kurra, Kaaturlu kapurla yinyi warntarri jurruku-juku yali wati ngurrju-piyaku. ⁴² Ngajulurlu karna-nyarra yijardurlu yimi-ngarrirni. Kajiji nganangku-puka yapangku ngajulu purami kurdu-piyarlu, manu kajirla yapa-karirli yinyi yaliki kurdungurluku ngapa walyka ngarninjaku, Kaaturlu kapurla yinyi yali yinja-warnukuju warntarri.”

11

*Yimi Jijaji-kirli manu Jaanu Papitaji-kirli
Luke 7.18-35*

¹ Kuja-jana lawa-jarrijalku nyiyarningkijar-raku nyampurraku pinarri-maninjaku, ngula-jangka-jana ngula-ngurlu jirrnganja yanu kurdungurlu-patuku kirri-patu-kurra ngula kalu karrimi Kaliliyirla, ngula yungu-jana nganta nyanungurlu pinarri-mani manu yimi-ngarrirni yapa-patuku ngalya-kariki Kaatu-kurlu.

² Ngula-puru, Jaanu Papitajilpa kaninjarni rdakungka nyinaja, kala wurrangku nyanungurluju manngu-nyangu ngulalpa jinta yirdi ‘Kiraji’ nyiyarningkijarrarlajinta warrki-jarrija. Ngula-jangkarlu-jana nyanungurlu yilyaja panu-kari nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuju payirninjaku

Jijajiki.³ Yanurnulurla Jijajiki, manulu payurnu, “Wati yirdi ‘Kiraji’ kapu yanirni Kaatu-kurlangjangka walya nyampu-kurra. Ngulanya mayinpa nyuntuju, marda pardarni-jiki mayirnalurla kaji jinta-kari wati-kari yanirni?”

⁴ Jijajirli-jana yalu-manu, “Kulparilirla yanta Jaanuku, manulurla nyanunguku yimi-ngarrika nyiyarningkijarra ngula kankujulu purda-nyanyi wangkanja-kurra manu kankujulu nyanyi ngurrju warrki-jarrinja-kurra. ⁵ Ngajulurlajinta, pampangku yapangku kalu nyanyilki, mataju kalu wapamilki, yapa ngula kalu wijini-kirli panu-kurlu nyinami, ngulaju kalu ngurrjulku karalypalku-yijala nyinami. Yapangku jiilykingki kalu purda-nyanyilki, manu yapa ngulalu lawa-jarrija, ngulaju kajulu marlaja wankaru-jarrimilki. Ngajululu karna-jana yimi-ngarrirnirlangu Yimi Ngurrju yapaku nyiyarningkijarra-wangu-kurluku marlajarraku. ⁶ Yapa ngula kajulu ngajuluku yijardu-nyayirni ngungkur-nyinami kapuru nyinanja-wangu, ngulaju kalurla Kaatuku marlaja nyina wardinyi-nyayirni!”

⁷ Ngula-jangka, Jaanu-kurlangu kurdungurlupatu yampinjarla kulpari yanulurla rdakukurra kujalpa Jaanu nyinaja. Ngula-jangkaju, Jijaji-jana nyampu wangkaja Jaanu-kurlu panukariki yapaku kujalpalu karrija yalumpurla, “Wayinkili! Kamparru-wiyi rdakukungarnti, Jaanu kujalpa nyinaja manangkarrarlawiyi, nyiya-kunkulurla nyurrurlaju yanu yinya-kurraju nyanjakuju? Manngu-nyangu mayinkili rampaku nganta nyanunguju,

marna kirrirdimpayi-piya kuja-ka warlpangku nyampu-wana manu yinya-wana kijirni? Lawa, manngu-nyangunkulu Jaanuju pirrjirdi-nyayirni. ⁸ Kujankulurla nyurrurla yanu yinya-kurra nyanunguku nyanjaku, nyiyapiyakulpankulurla watikiji nyurrurlaju kilyi-jarrija? Warrurnunkulurla marda yapaku ngula-ka jurnarrparla yukami ngurrju-nyayirnirla? Yapangku ngula kalu jurnarrpa ngurrju-nyayirni palkangka mardarni manu nyiyarningkijarra-kurlu, ngulaju kalu nyinami wiriwiri-piya yuwarli wiriwirirla. Kulalpa Jaanu kuja-piya nyinaja! ⁹ Yimi-ngarrikajulu! Watiki nyiyapiyakulpankulurla nyurrurlarluju warrurnu kujankulurla yanu nyanjaku Jaanuku? Kaatu-kurlanguku warrkiniki jarukungarduyuku marda? Yuwayi, junga ngulaju! Jaanuju jarukungarduyu wiri-nyayirni Kaatu-kurlangu ngulaju panu-kari-piya-wangu! ¹⁰ Yimi Jaanu-kurlu ngulajulpa ngunaja Payipulurla, nyampunya-ka wangka:

‘Kaatu karla kuja wangkami watiki yirdiki Mijayaku, “Ngaju kapurna nyuntulurla kam-parru yilyamirra ngaju-nyangu yimi-kirli yalumpu-kurra nguru-kurra. Yinyarla kapungku nyanungurlu yirdiyi nyuntuku ngurrju-mani yaninjarniki.”’*

¹¹ Ngaju karna-nyarra junga nyurrurlaku yimi-ngarriini yinya Jaanu wiri parrpardajuku watikiji panu-karikiji ngulalpalu nyinaja nyampurla ngurungka nyurru-wiyi.

---

* **11:10** Nyangka Malachi 3.1

Kala jalangu, Kaatu nyanunguju kajana nyinami Warlalja-Wiri yapa panuku manu kurdukurdurlanguku. Kujarlanya kurdukurduju kalurla wiri-jiki nyina Jaanukuju! ¹² Jaanurlunyarra puta yirri-puraja Kaatu-kurlu yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kala lawa, kulankulu milya-pungu, manu jalangurlangurlu kula kankulu milya-pinyijiki Kaatuju. Kujarlaju, panu-karirli kulu-parntarlu kankulu-nyanu wiringki nganta kamparru yirrakarla yungunkulu-jana wiri nganta nyina yapa ngalya-karikiji. ¹³ Nyurru-wiyi, Kaaturlurla yungu kuruwarri Mujujuku, manu wangkaja-jana jarukungarduyu-patuku yungulu yapangku purami kuruwarri manu yimi kujalu yirrarnu pipangka. Ngula-jangka, Jaanu Papitajilki yanurnu manu wangkaja-jana yapaku Kaatu-kurlu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. ¹⁴ Wangkajalu nyanungu-patu kuja, ‘Jarukungarduyu Layija kapu pinarni yani nyampu-kurra nguru-kurra.’ Kujaju junga! Kulalpankulu-jana yimiki nyanungurra-nyanguku kapuru nyinayarla kajirna-nyarra yimi-nyayirni-wangu wangka nyurrurlaku: Jaanuju ngulaju Layija! ¹⁵ Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkujulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirnirli!”

¹⁶ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja, “Wangkamilki yungurna-nyarra nyurrurlaku yangka yapa kuja kankulu jalangujalangu nyinami nyampurla ngurungka, nyarrpapiyankulu nyurrurlaju? Warrarda kankulu

yunjumu-kari purda-nyanyi kurdukurdu-piyarlu. Kulalpa-nyarra nganangku nyurrurlapatuju nganyuku-mantarla. Nyurrurlaju kurdukurdu-piya kuja kalu turnu-warnujarra japu-wana manyu-karri manyumanyurla. Turnu-warnu-patu kalu-jana purlami turnu-warnu-kari-jangkaku:

¹⁷ ‘Wayinkilayi! Manyu-karrirlipa! Nyiyanjkankulu wirntinja-wangu-jarrija kujalparnalu-nyarrarla yunparnu? Kulanagtankulu-nganpa marlaja wirntiyarla! Kala kujarnalu yirraruyirrarurlu yunparnu nyurnu-kurlangurla malamalarla, wanjarninkili-nganpa jirranga yulaja?’

Nyurrurlajunkulu yalirra-piya kurdukurdu-piya! ¹⁸ Kuja Jaanu yanurnu manu-nyarra yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlangu, kulalpa yapa ngalya-kari-piya nyinaja, lawa. Kulalpa mangarri ngarnu, manu kulalpa pama ngarnu. Kala nyurrurlarlu panungkunkulu rampal-manngu-nyangu kula-ngantalpa nyanungurlu juju mardarnu palkangka. ¹⁹ Ngaju Yapanayayirni-wangu Kaatu-kurlangu, ngajuju kularna Jaanu-piya. Kujarna nyampu-kurra ngaju yanurnu, ngulajurna tarnngangkuju ngarnu kuyu, mangarri manu pama. Panu yapa kankulu kuja wangkami ngaju-kurlu, ‘Yuwa! Nyangkalu nyampu wati! Ngarninja wita-wangu manu pamarlangu-ka warrarda ngarni! Yipilji kajana jirranga nyinami warrkiniki tala puntarninjakungarduyu-patuku, manu panu-karirlanguku yapaku punku-

watiki kajana jirrngaŋja nyina!' Kujanya kankulu ngaju-kurluju wangkami. Kujarlanya kankulu nyurrurlaju kurdukurdu wita-piya nyina! Ngulajulu kuja-piyaju kutu wangkaya! Ngulaju ngula-juku. Yapa yangka kuja kalurla ngungkurr-nyina Kaatu-kurlanguku yimiki manu kalurla jungarni nyina Kaatuku, ngulangku kalu manngu-nyanyi yaliji Kaatu-kurlangu yimiji junga-nyayirni."

Jijajirli-jana yapa-patu kurnta-ngarrurnu yangka ngulalpalurla ngungkurr-nyinanja-wangu nyinaja

Luke 10.13-15

²⁰ Jijajirli kala-jana yapa panu muku ngurrju-manu nyurnu-jangka yangka ngulalpalu nyinaja kirri-paturla yirdi-paturla Kurijinirla, Pijatarla, manu Kapurniyarla. Manu nyanunu-paturlulu warraja nyangu kujalpa nyanungurlu Kaatu-kurlangu yartarnarri mardarnu watingki ngangkayi-piya-kurlurlu. Kala tarnnga-jukulpalu nyanunu-patuju nyiyarningkijarrarlaju majumajurlaju wartardi-jarrija, manu kulalu Kaatu pina-yaninjarla yalala-yirrarnu. Ngula-warnu, nyanungurlu-jana yapa yalumpu-patu kurntakurnta-ngarrurnu kujarlu, ²¹ "Yuwa, purda-nyangkajulu! Yapa ngula kalu nyinami Kurijinirla manu Pijatarla, mari-jarri karna-jana, kapu-jana maju-mani Kaaturluju! Ngajurna-jana yapa panu parlpuru-manu kirri-jarrarla nyanunu-nyangu-jarrarla. Kala kulalurla

warntarlakuju nyinanjakuju yampinjarla Kaatukurra pina-yanu. Kala kajirna-jana yapa panu parlpuru-mantarla kirri-jarrarla Tayangka manu Jirdanarla, ngulangka kapulu yukayarla jurnarrpa ngawungka, manu kapulu-nyanu mapakarla yurlpilyparlu yinngirri yungulu Kaatu yalala-yirrakarla. ²² Nyampuju karna-nyarra yirri-pura nyampu junga-nyayirni. Ngaka, parra-nyayirni-wangu-puru kapu-jana Kaaturlu yapa miimii-nyanyi yangka kuja kalurla nyanunguku-japa nyinami. Kapu-jana wita-mipa mari-jarrimi yalumpuku yapaku Taya-wardingkiki manu Jirdana-wardingkiki. Kala Kurijini-wardingki-patu manu Pijata-wardingki-patu, yangka kula kajulu ngungkur-nyina ngajuku, kula-jana mari-jarrimi, lawa. Kapu-jana maju-mani karrikarri-wangurlu. ²³ Manu yapa ngula kalu Kapurniyarla nyinami, kapu-jana mayi Kaaturlu nyanunguraju kanyi kankarlarra nguru-nyayirni-wangu-kurra? Lawa! Nyanungurlu kapu-jana nguru manparrpa-kurlangu-kurra kijirni. Ngajurna-jana yapa panu parlpuru-manu kirringka nyanungu-nyangurla. Kala kulalurla warntarlakuju nyinanjakuju yampinjarla Kaatu-kurra pina-yanu. Kajirna ngajulu yantarla nyurru-wiyi kirri-kirra Jatama-kurra,* majumaju yapa kujalpalu yalumpurla nyinaja, ngulangku marda kajijili yapa-kurra ngurrju-maninja-kurra nyangkarla, manu kajijili ngajulu nyangkarla Kaatu-kurlangu-kurlu yartarnarri-

---

* **11:23** Genesis 18-19

kirli, kapu kirri yinya jalangurlangu palka-juku karriyarla. ²⁴ Ngajulurlu karna-nyarra yirri-pura nyampuju junga-nyayirni: Ngaka, nyanungu-nyangurla, kaji-jana Kaaturlu miimii-nyanyi yapa Jatama-wardingki jungarni-japa, ngulaju kapu-jana nyanungu-patukuju mari-jarrimi. Kala Kapurniya-wardingki-patuku, kula-jana nyanunguju mari-jarrimi!”

Nyampurra-kurlunya-jana Jijajiji yapaku wangkaja

Luke 10.21, 22

²⁵ Ngula-jangka, Jijajirla wangkaja Kaatuku, “Wapirra, nyuntu kanpa nyinami Warlalja-Wiri nyiyarningkijarraku yalkirirlaku manu nguruku nyampuku. Nyuntulurlunpa-nyanu milki-yirrarnu yapa panu-kurra ngurrpa-kurra. Kala nyuntulurlunpa-nyanu milki-yirrarninja-wangurlu wuruly-mardarnu yapa-kujaku yangka pinangkalpa-kujaku. ²⁶ Yuwayi, Wapirra, nyampu ngurrpa-patukunyanpa-jana yapakuju ngampurrrpa nyinaja. Ngulakunya karnangku yati-wangka.”

²⁷ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja yapa-patuku, “Wapirrarlu ngajukupalangurlu nyiyarningkijarra-kurlu pinarri-manu ngaju. Ngajujurna Kaja-nyanu nyanunguku. Nyanungu-miparlu kaju jungangkuju ngajuju milya-pinyi. Manu ngajulurlu Kaja-nyanu-miparlu karna jungangkuju nyanunguju milya-pinyi. Yapaku ngulaku milarninja-warnu-mipaku, ngularna-jana nyanungu yimi-

ngarrurnu, ngula-patu-miparlu kapulu ngaka ngajukupalangu Wapirra milya-pinyi.

²⁸ “Nyurrurla panu ngula kankulu wajampa-jarri manu miyalu maju-jarri nyiyarlangu-jangka, yantarnili ngaju-kurra, manu kapurnanyaarra rarralypaku nyinanjaku walyka-yirrarni, manu ngajulurlu kapurna-nyarra wajampa-wangu-mani manu miyalu maju ngurrju-mani. ²⁹⁻³⁰ Purda-nyangkajulu kuja karna-nyarra ngaju nyarrpa nyurrurlaku wangkami, manulu kangka yimi ngaju-nyangu nantuwu-piyarlu kuja-ka kanyi nyinanja-kurlangu jakumanu-kurlangu purturlurla. Jaru kuja karna-nyarra ngajulurlu nyurrurlaku yimi-ngarrirni, kula-nganta rarralypa nyinanja-kurlangu ngula-ka nantuwurlu kutu kanyi warlpa-piya mata-wangurlu. Ngaju karna-jana yapaku marinji nyina, manu kula karna-jana yapa putaputa yirntirni kulungku. Ngaju-nyangu jaruju ngulaju warlpa-piya nyurrulakuju yungunkulu kanyi nantuwu-kurlangu nyinanja-kurlangu-piya. Kajinkili nyurrurlarlu jaru ngaju-nyangu kanyi, kulankulu wajampa-jarri miyalu maju-jarri nyiyarlangu-jangka, lawa.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapa-patukuju.

12

*Jijajirli-jana pinarri-manu Kaatu-kurlangu
Parra-nyayirni-wangu Jarrirtiyi*

Mark 2.23-28, Luke 6.1-5

¹ Ngaka-pardu-kari, Jijajijilpa-jana jirrnga-yaninja-yanu nyanungu-nyangu-purnuku

kurdungurlu-patuku, jirrnganja-jana yaninja-yanu kulkurru-jarra kujalpa miyi pardija lukarrara-piya. Ngula-piyalpalu wapanjakarrarlu-juku miyi pajirninja-yanu rdakangkuju kurdungurlu-paturluju ngarninjakungarntirli yarnunjukurlu. ² Paraji-paturlu kujalu-jana nyangu miyi pajirninja-kurra, ngula-jangka, yanurnulurla Jijajiki, ngulajulurla wangkaja, “Jalangu ngulaju Kaatu-kurlangu Parra-nyayirni-wangu. Nyuntu-nyangu-paturlu kurdungurlupaturlu kalu kuruwarri juwa-kijirni ngalipanyangu kuja kalu miyiji pajirninja-yani Parra-nyayirni-wangu-puru! Kuja-wangulpalu nyinayarla!”

³ Jijaji-jana wangkaja Paraji-patuku, “Milya-pinyi kankulu yimi Tapiti-kirli kujalpa-jana warrmarla nyanungu-nyangu mardarnu nyurru-wiyi. Mangarri-wangulpalu nyinaja yarnunjukunyayirni. ⁴ Junga-juku, yukajarni Tapiti Kaluku Tarruku-kurra, mangarri-nyayirni-wangu manu kutu, manu-jana maninjarla yungu warrmarlaku nyanungu-nyanguku. Nyampuju mangarri-nyayirni-wangu, ngulajulparla kurapaka ngunaja Kaatu-kurlangu. Kaatu-kurlangu kuruwarriji-ka wangka ngulaju kapulu maralypikingarduyurlu-puka ngarni yaliji mangarriji. Kala kujalu Tapitirli manu warrmarla nyanungu-nyangurlu mangarri yali ngarnu, kujakuju Kaaturlu kula warntarlapajurnu, lawa. ⁵ Manu nyurrurlarlu yapangku kankulu milya-pinyi-jala kuruwarri Mujuju-kurlangu kuja-ka wangkami warrki-wangu nganta yungulpalu yapa nyinayarla Parra-

nyayirni-wangu-puru. Kala Yuwarli Maralypirla Kaatu-kurlangurla, maralypikingarduyu-paturlu kalurla purrami kutu kuyu warntarri Kaatuku Parra-nyayirni-wangu-puru. Kujarlunya kalu warrarda kuruwarri rdilyki-pinyi Parra-nyayirni-wangurla warrki-jarrinjarla. Kala Kaaturlu kula kajana pinyi kuja-wanawanaju. Jungarni-juku-jala kalurla nyina Kaatukuju.
⁶ Kala jalangu karna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlaku kuruwarri jinta-kari. Nyampu kuruwarri-ka wiri-nyayirni nyina Yuwarli Maralypi-piya-wangu. ⁷ Nyampuju-ka Kaatu wangkami Payipulurla:

'Nyurru-wiyirna-nyarra wangkaja nyurrurla yapaku purranjaku jiyipiki manu pulukuku warlungkaju yinjaku ngajuku. Kala jalangurlu yungurna-nyarra wangka yungulpankulu-jana mari-jarrinjarla ngurrju nyinakarla yapa ngalya-kariki.*'

Kajinkili nyurrurlarlu yapangku junga-nyayirnirli jurrungku nyampu yimi-pardu milya-pungkarla, ngula-jangka nyurrurlarlu kapunkulu-jana yampiyarla maju-pajirninjawangurlu yapa yangka ngula kalu ngurrju-juku nyina kuruwarri rdilyki-pinja-wangu-juku.
⁸ Ngula-juku, ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Warlalja-Wiri karna nyina nyampukuju Parra-nyayirni-wangukuju Kaatu-kurlanguku."

---

* **12:7** Nyangka Hosea 6.6

Jijajirli parlpuru-manu wati rdaka manjanja-kurlu

Mark 3:1-6, Luke 6:6-11

⁹ Jijaji yanurnu pina jaaji-kirra Juwu-kurlangukurra. ¹⁰ Ngulangkaju parlu-pungu wati rdaka manjanja-kurlu. Ngulangka-yijalalpalu yapapatu Paraji-patu karrija, Jijajijilpalu karrinjarla warrawarra-kangu kaji marda parlpuru-mani wati rdaka manjanja-kurlu Parra-nyayirni-wangurla Kaatu-kurlangurla. Kaji Jijajirli wati rdaka manjanja-kurlu parlpuru-mantarla Parra-nyayirni-wangu-puruju, kapulu jiily-ngarrikarla kujarlu, ‘Nyuntulurlu kanpa juwa-kijirni Mujuju-kurlangu kuruwarriji.’ Kujakungarntirli, payurnulu Jijaji, “Kajilparnalu yapa nyurnu ngurrju-mantarla Parra-nyayirni-wangu-puru, kujaju marda jarrwara ngalipa-nyanguku kuruwarrikiji?”

¹¹ Jijajirli-jana nyanungu-patu yalu-manu, “Yungurna-nyarra payirni wita nganayi, kajilpankulu mardakarla tangkiyi manu marda puluku, manu kajilpa wantiyarla rdakungka kaninjarra Parra-nyayirni-wangurla, nyarrpa-jarri kajikankulu? Kajikankulu mayi yampimi yinyarla Parra-nyayirni-wangurla wilypi-maninja-wangurlu? Lawa, nyurrurlarluju kajikankulu kapankurlu kutu wilypi-mani Parra-nyayirni-wangurlaju! ¹² Ngulaju ngulajuku, Kaatu kajana karrikarri-wangu yapakuju yulkami jiyipi-piya-wanguku. Kujarlanya, kajirlipa-jana yapa nyurnu-jangka parlpuru-mani parra-nyayirni-wangu-puru Kaatu-kurlangu-puru, ngulaju ngurrju-juku.” ¹³ Junga-

juku, Jijajirla wangkaja watiki rdaka manjanja-kurluku, “Waku wipiya!” Junga-juku, rdakaju wurr-kijirninarla wipija, ngula rdakaju ngurrju-jarrija pina ngayi rdaka jinta-kari-piya.

¹⁴ Kujalu nyangu Jijaji wati-kirra parlpuru-maninja-kurra Paraji-paturluju, ngula-jangkarluju, yampinja-yanulkulu jaajiji. Turnu-jarrinjarla jaaly-manulpalurla jangkardu Jijajiki nyarrparlu yungulu pinyi.

*Jijaji   ngulaju   Warrkini   Kaatu-kurlangu
Milarninja-warnu*

¹⁵ Kuja-jana Jijajirli purda-nyangu Paraji-patu ngulalpalurla nyanunguku pinjaku japirdija, yampinjarla yanu yinya-ngurluju. Panungkulu yapangku nyanungu puraja purdangirli-wanarlu, manu-jana panu nyanungu-patu parlpuru-manu nyurnu-jangka. ¹⁶ Nyanungurlu yangka kujalpa-jana yinya-patu parlpuru-manu, kala-jana pututu-pungu wurulypaku nyinanjaku yimi-ngarrirrinja-wangu. ¹⁷ Nyarrpa-jangka-jana yapa yinya-patu Jijajirli yimi-ngarrirrinja-kujaku yapa ngalya-kari-kijaku wurulypa-manu? Nyampu jaru ngulaju jurruku-juku Kaatu-kurlangu yinyarlu kuja yimi nyarrparlu Yijayarlu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyirli. Nyampunya Yijayaju marlaja wangkajarla Kaatukuju:

¹⁸ “Nyampu wati ngulaju ngaju-nyangu warrkini. Ngajulurlurna nyanungu milarnu. Ngaju karnarla yulkami nyanunguku, manu kaju nyanungurlu ngaju miyalu

raa-pinyi. Ngajulurlu kapurnarla kurru-pinyi ngaju-nyangu Pirlirrp. Nyanunguju kapu-jana yapa Juwu-wangu-patuku ngurrara-kari ngurrara-karirlaku yaninjarla wangka yungulu-nyanurla jungarni marlaja nyinami.

- 19 Nyanungu kula-jana kulu-jarrimi yapakuju, manu kula-jana kulungku ngarrirni nyanungu-patu. Nyanungurlu kula-nyanurla yapangka milparniwarrarnirla pulka-pinyi.
  - 20 Nyanungu kula-jana yapaku kulu-jarrimi ngula kalu rampaku nyinami, manu kula-jana yapa kulungku kurntangarrirni ngula kalu wapakarra nyinami. Nyanunguju kapu-jana tarnnga-juku yapakuju marinji-jiki nyinami, manu kujarlaju ngaka nyanungu-paturlu panungku kapulu purda-nyanjarla purami kuruwarri Kaatu-kurlangu. Kajilirla jungarni nyina Kaatuku, kula-jana nganangku-puka warla-pajirni.
  - 21 Yapa panu ngurrara-kari ngurrara-kari kapulurla nyanunguku wala nyina.”*
- Kujanya Yijayarlu Payipulurlaju yirrarnu. Kujarlanya-jana yapa yinya-patu Jijajirli yimengarrirrninja-kujaku yapa-kari-kijaku wurulypamanu.

*Juwu-paturlu wiriwirirli, Juju Ngawu pajur-nulu Jijajiji yirdiji Pirljipu nganta
Mark 3.20-30, Luke 11.14-23, 12.10*

---

* 12:21 Isaiah 42.1-4

²² Ngaka-pardu-kari, panu-karirli yapangku-lurla wati kangurnu Jijajiki. Nyampurlu watingkilpa palkangka juju pirlirrpa mardarnu, manu ngula-jangkanyalpa wangkanja-wangu manu pampa nyinaja. Jijajirli yinya wati parlpuru-manu ngula yungu nyanyilki manu kulpari wangkamilki. ²³ Kujalu yapangku nyangu nyampu wati kuja Jijajirli parlpuru-manu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija. Nyanungu-paturlulpalu-nyanu payurnu, “Wayinpa! Wati nyampuju marda Mijaya, Kingi Tapiti-kirlangu-jangka warlalja turnu-warnu-jangka!”

²⁴ Kujalu-jana Paraji-paturlu purda-nyangu yapa-patu wangkanja-kurra nyampu-kurra, wangkajalu-jana, “Jijajiji-ka nyinami Juju Ngawu-kurlu yirdi-kirli Pirljipu-kurlu kaninjarni palkangka-kurluju. Pirljipu yangka Juju Ngawu ngulaju kajana juju-kari juju-kariki nyinami wiri-jarlu. Pirljipurlu karla kurru-pinyi yartarnarri Jijajiki. Kuja-jangkarlunya kajana Jijajirli jurnta yilyami juju-patu-karilki yapakuju.”

²⁵ Jijajirli-jana milya-pungu yalumpu kujalpalu nyarrpa manngu-nyangu, ngulaku-jana wangkaja, “Nyurrurlarlu kankulu warntarla manngu-nyanyi! Yungurna-nyarra wita-wiyi wangkami. Ngurrara-jintarlu kajilpalu-nyanu yapangku warrarda pakakarla, kulalpalu ngulaju turnulku jintangkalku warrarda nyinakarla, ngulaju kajikalu muku lawajarrimilki. Manu kajilpalu-nyanu kirdanyanurlu, ngati-nyanurlu, papardi-nyanurlu,

manu ngawurru-nyanurlu warrarda pakakarla nyanungu-paturlu warlaljarlu, yalumpu-paturlangu kulaalpalu nyinakarla turnu-juku jintangka-juku, ngulaju kajikalu muku lawajarrimi-yijala. ²⁶ Kuja-piyarlu-yijala kulaalpa-jana Juju Ngawungku Pirlipurluju juju-kari juju-kari jurnta yilyayarla yapakuju, lawa. Kajilpa-jana jurnta yilyayarla, ngulaju kajika rampaku-jarrinjarla lawa-jarrimiki nyanungurlangu-juku. ²⁷ Nyurrurlarlu kankujulu manngunyanyi ngulangku nganta kaju Pirlipurlu yinyi nganta ngajuku yartarnarri yapaku parlpuru-maninjaku. Kalā kajilpa junga ngunakarla, ngula-jangka nganangkulku-jana yartarnarriji yungu nyurrurla-nyangukuju kurdungurlupatukuju ngula-kurlurlu yungulu-jana juju pirlirrpa-wati yapaku jurnta yilyami? Juju Ngawungku, kula kajana yartarnarriji yinyi. Kaaturlu kajana yinyi yartarnarriji. Kujarlaju kapulu-nyarra warntarla-pajirni. ²⁸ Kaatu-kurlangu Pirlirrparlu kaju yartarnarri yinyi ngajukuju yungurna-jana juju jurnta yilyami yapaku. Kujarlanya yungulpankulu miliapungkarla jalanguju Kaatu-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarra nyampurla walyangka."

²⁹ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana yarda wangkaja yimi-kari Juju Ngawu-kurlu-yijala. "Juju Ngawu ngulaju wati pirrijirdi-piya kuja-ka nyiyarningkijarra mardarni kaninjarni yuwarlirla. Milya-pinyi-yijala kankulu kajilpa purunjunu yukayarla wati-kirlangu-kurra pirrijirdi-kirlangu-kurra yuwarli-kirra wijikingarnti. Ngulakungarntiji kamparru-

wiyi yarnkami karla wati pirrjirdikiji, manu wayirni-ka rdaka-jarra wirliya-jarra. Ngula-jangkarlunya-ka manilki wijingkiji jurnarrpaju. Ngula-piya-yijala ngaju karna pirrjirdinyaayirnilki nyina Juju Ngawu-piya-wangu!"

30 Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja, "Ngana-puka ngula-ka nyina ngaju-wangu, ngulaju kaju ngajuku jangkardu nyinami. Manu nganangku-puka ngula kajana yapa ngaju-kurra-maninja-wangurlu mardarni, kujarlulu kaju ngajukuju yapa panuju jurnta mardarni.

31 Kujarlanya karna-nyarra ngajuju nyampuju wangkamilki nyurrurlakuju: Nganangku-puka kajilpa punku-pajikarla Kaatu marda manu marda yapa jinta-kari, manu yapa ngula kajilpa yangka nyiyarlangurlajinta majumajungka-jarriyarla, ngula-jangkaju Kaatu kapurla yawuru-jarrimi-juku yalala-yirrarninja-warnukuju. Kala nganangku-puka kajilpa punku-pajikarla Pirlirrpaa Kaatu-kurlanguju, ngulakuju Kaaturlu kapu-nyanurla kunka-mani.

32 Nganangku-puka kajilpaju punku-pajikarla ngaju yangka Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu, ngula-jangkaju Kaatu kajikarla yawuru-jarrimi-juku yalala-yirrarninja-warnukuju. Kala nganangku-puka kajilpa punku-pajikarla Pirlirrpaa Kaatu-kurlanguju, ngulakuju Kaatuju kusalparla yawuru-jarriyarlalku jalangu, manu kula ngakarlangu."

Yimi nyampuju panu-kurlu watiya-kurlu miyi

ngurrju kuja-ka ngulangka pardimi manu watiya-kari miyi ngawu-kurlu

Luke 6:43-45

33 Ngula-jangka, Jijaji-jana yapa-patuku wangkaja, "Kajilpa pirrjirdi watiya karriyarla, ngulangkaju kapu miyi ngurrju mardarni. Kala kajilpa rampaku watiya karriyarla, ngulangku kuja-ka miyi mardarni, ngulaju ngawu ngarninjakuju. Miimii-nyangka ngurrju-japa ngawu-japa miyiji, ngula-jangkarlu kapunpa nyuntulurlu milya-pinyi pirrjirdi-japa marda rampaku-japa watiya yalumpu. Ngula-piyarlu-yijala, miimii-nyangkalu-jana yapa nyarrpa kalu nyina ngurrju-japa maju-japa. 34 Nyurrurla yapa ngawu-nyayirni, ngulajunkulu warna-patu-piya! Nyiyarlangu ngula kalu yapangku nginyinginyirli manngunu-nyanyi yangka nyiyarningkijarra ngurrju manu marda ngawu, kuja-piya-juku kapulu lirra nyanungurra-nyanguju wangkami. Nyurrurla-nyangu nginyinginyiji nyiyarningkijarra-kurlu ngawu-mipa-kurlu, nyarrpalkulpanku nyiyarlanguju ngurrjuju wangkayarla?

35 Ngurrjungku yapangku-ka manngu-nyanyi nginyinginyirli nyiyarningkijarra yangka ngurrju-mipa, manu ngula-ka ngurrju nyiyarningkijarra wangkami lirra nyanungu-nyangu-jangka. Kala ngurrju-wangurlu yapangku, ngulaju-ka nyiyarningkijarra majumaju-mipa nginyinginyirli nyanungu-nyangurlu manngu-nyanyi, manu kuja-ka wangkami yapa ngurrju-wangu yangka nyiyarningkijarra lirra nyanungu-nyangu-

jangka. ³⁶ Ngaju karna-nyarra nyurrurlaku junga wangkami: Ngaka nguru Kaatu-kurlangurla kaji-jana Kaaturlu yapa panu miimii-nyanyi ngurrju-japa marda maju-japa, kapu-jana nyanungurlu yapa jinta-kari jinta-kari payirni kujalpalu jaru ngurru-wangu manngu-nyanjarla kutu wangkaja nyampurla walyangka. ³⁷ Kaji-nyarra Kaaturlu nyurrurla jinta-kari jinta-kari miimii-nyanyi, kapu-nyarra nyanungurlu marlaja manngu-nyanyi jaru kujalpankulu wangkaja lirra nyurrurla-nyangu-jangka, marda ngurrju manu marda ngurrju-wangu. Nyurrurla-nyangu jaruju marda ngurrju. Kujarlaju Kaaturlu kapu-nyarra ngurrju-pajirni. Kala nyurrurla-nyangu jarukariji marda ngurrju-wangu. Kujarlaju, Kaaturlu kapu-nyarra ngawu-pajirni.”

Jijajirli kula-jana milki-yirrarnu Kaatu-kurlangu yartarnarri Juwu-patuku wiri-patuku
Mark 8.11-12, Luke 11.29-32, 11.24-26

³⁸ Kujalu Paraji-paturlu manu kuruwarrikingarduyu-paturlu purda-nyangu Jijaji-kirlangu yimi miyi-kirli ngurru manu ngawu-kurlu, ngulalurla ngula-jangkaju wangkaja nyanungukuju, “Tija, milki-yirrakannga Kaatu-kurlangu yartarnarri yangka kuja ngantangku yungu. Kajinpa-nganpa milki-yirrarni, ngulaju kapurnangkulu milya-pinyi nyuntujunparla Kaatuku warlalja.”

³⁹ Kala lawa, Jijajirli-jana wurra-manu, manu-jana wangkaja, “Yapa ngula kalu nyinami jalangu, ngulajulu ngurrju-nyayirni-wangu!

Manu nyurrurlarlangurlu, kula kankulu Kaatu purami yijardurlu! Nyurrurlarlunkujulu payurnu yungurna-nyarra niyyarlangu Kaatu-kurlangu milki-yirrarni yartarnarri, kujakujurna lawanya ngampurrpa-wangu! Nganayi-mipa kapurna-nyarra ngajulurluju milki-yirrarni Kaatu-kurlangu yimi Juuna-kurlu jarukungarduyu-kurlu. ⁴⁰ Juunajulpa nyinaja kaninjarni miyalurla yawu wiri-kirlangurla parra-patuku manu mungapatuku marnkurrpaku. Ngula(pi)-ya(j)ku kapurna ngajulu Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu nguna milyingka. ⁴¹ Yungurna-nyarra maya wangka jarukungarduyu-kurlu Juuna-kurlu. Nyurru-wiyi, Ninupu-wardingkirli yapangku, purda-nyangulu Juuna ngulalpajana yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlu, ngulajulu niyyarningkijarra ngawuju yampijalku. Ngula-jangka, pina-yaninjarla yalala-yirrarnu Kaatju. Ngaka nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangurla kaji-jana miimii-nyanyi yapa jintawarlayi-juku ngurrju-japa manu ngawu-japa, yapa panu kirri Ninupu-wardingki kapulu karrimi, manu kapulu-nyarra ngawu-pajirni. Kala jalanguju yimi ngaju-nyangu, ngulaju wiri-jiki yinyaku nyurru-warnuku yimiki Juuna-kurluku. Nyurrurlarlulpankujulu purda-nyangkarla ngaju-nyangu yimi.

⁴² Ngula-jangkaju, ngajulu yungurna-nyarra yimi wita yimi-ngarrirni karnta wiri-kirli ngulalpa nyurru-wiyi nyinaja nguru-karirla yirdingkaju Jiiparla. Nyurru-wiyi, mardukuja nyampujulpa wurna yanu kurlirra-jangka

wurnturu-nyayirni ngurrara nyanungu-nyangu-jangka nyampu-kurra ngurrara kingi Julumunu-kurlangu-kurra. Nyanungurlu karntangku purda-nyangu kingi Julumunu rdirrinypyanyayirni pinangkalpa nganta. Ngaka nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangurla kaji-jana Kaaturlu miimii-nyanyi panu yapa kuja kalu nyina ngurrju-japa manu ngawu-japa, wiri-nyayirni mardukuja kapu karrimi, ngulangku kapu-nyarra ngawu-pajirni. Kala jalangu, yimi ngaju-nyangu ngulaju wiri-jiki yinyaku nyurru-warnuku yimiki Julumunu-kurluku. Kujakuju nyurrurlajulpankulu nyinayarla karnta yinya Jiipa-wardingki-piya. Nyurrurlarlulpankujulu purda-nyangkarla ngaju-nyangu yimi.”

Jijaji wangkaja-jana yapakuju yimi juju pirlirrpa panu-kurlu

Luke 11.24-26

43-44 Jijaji wangkaja, “Kuja-ka juju pirlirrpa wilypi-pardimi yapa-jangka, yalumpu yapa ngulaju yuwarli-piya ngula-ka yapa-wangu lawa karrimi. Ngula pirlirrpa-ka wurna warru yani manangkarra-wana ngapa-wangu-wana, warru nyanyi karla ngurraku ngurrjuku yungu nyinami ngulangka. Kala ngurra ngurrju-wangurla, ngulaju kanyanu wangkami kuja, ‘Kulpari yani mardarna yapa-kurra yangka-kurra kujalparna nyinaja kamparru-wiyi. Kulaka nganalku nyinami yapangka yinyarlaju kan-injarniji.’ Junga, yinya pirlirrpa-ka kulpari yani yangka-kurra yapa-kurra, manu karla

rdipimi yapaku yuwarli ngurrju-piyaku kuja-ka marlajarra karrimi nyiyarningkijarra-kurlu jungarni-maninja-warnu-kurlu. ⁴⁵ Ngula-jangka-ka yangka juju pirlirrpia yani, manu kajana nya-nungurlu yarda kanyirni pirlirrpia wirlik-pala-karilki, ngulaju juju-patu-nyayirnilki. Ngula-jangka, panu juju pirlirrpia kalu yani, manu kalu yukami nyinanjaku palkangka yapangka yinyarla. Ngula-jangka, yapa yangka juju pirlirrpia-wati-kirli, ngulaju nyanunguju ngawu-nyayirnilki. Ngula-piya-yijalankulu nyurrurlaju kujankujulu juwa-kujurnu.”

Yimi nyampu ngulaju Jijajikpalangu ngati-nyanu-kurlu manu nyanungukupurdangka-patu-kurlu kukurnu-nyanu-patu-kurlu

Mark 3.31-35, Luke 8.19-21

⁴⁶ Ngulalpa-jana Jijaji yapaku wangkaja-juku, ngula-jangkaju, yanurnulurla ngati-nyanu manu kukurnu-nyanu Jijajiki nyanjaku. Ngulaju kar-rijalpalu yarlungka-juku, manu wangkajalu-jana yapaku, “Nganipa yungurnalurla wangkami Jijajiki.” ⁴⁷ Junga-juku, yapa jintarla yan-injarla wangkaja Jijajikiji, “Jijaji, ngati-puraji manu kukurnu-puraji-purnu kangkulu pardarni yarlungka. Wangkami yungungkulu.”

⁴⁸ Jijajirli payurnu, “Ngana ngajukupalangu ngatiji warlaljaju? Manu ngana-kari ngajukupurdangkaju warlaljaju?” ⁴⁹ Ngula-jangka, Jijajirli-jana jiily-ngarrurnu kurdungurlu-patu nyanungu-nyangu, manu wangkaja, “Nyampurra-jala-ngarralu ngajuku ngatiji manu ngajukupurdangka-purnuju warlaljaju.

50 Nganangku-puka kaji purda-nyanyi yimi Kaatu-kurlangu wilji-wangurlu manu purami yangka kuja-ka nguru-nyayirni-wangurla nyina, ngulanyalu ngajukupurdangka kukurnu manu ngajuku ngati warlaljaju.”

13

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa
wati-kirli ngurlu kuja warru kujurnu miyikingar-
nti*

Mark 4:1-9, Luke 8:4-8

¹ Kuja-jana Jijaji wangkaja yapaku nyanungu-nyangu ngati-nyanu-kurlu manu nyanungukupurdangka-kurlu kukurnu-nyanupatu-kurlu, parrangka jurrkungka-juku nyanungu yanu yuwarli-ngirli mangkuru wirikirra. Pirri-manu yinyarla yapaku pinarri-maninjaku. ² Ngula-kurrajukulurla yapa panu yanurnu, manu turnu-jarrijalkulpalurla yungulu purda-nyanyi jaru pinarri-maninjakurra. Kujakungarntiji Jijajiji warrkarnu pawurtu-kurralku, ngulangkalkulpa nyinaja. Yapajulpalu karrija warru pirntinyarrarla-juku. ³ Ngulakuju-jana yimi-ngarrurnu jaru Kaatu-kurlu, nyiyarningkijarralpa-jana yimi-nyayirni-wangu jukurrpa yirri-puraja, wangkaja-jana, “Yungurna-nyarra jaru wita yirri-pura ngarrkakurlu jintu-kurlu kujalpa mardarnu yakujurla ngurlu panu. Kujalpa warru yanu yarlu-wana, ngulajulpa ngurluju warru pirri-kujurnu miyiki pardinjakungarnti. ⁴ Kujalpa warru wapaja, ngulangkujulpa warru kujurnu ngurlu kujapurda kuja-purda. Panu-kariji ngurluju wantija

yirdiyirla. Ngurlu, kujalpalu wantija yirdiyirla, ngulajulpalu-jana jurlpungku jayirr-maninjarla muku ngarnu. ⁵⁻⁶ Ngurlu panu-karilpa wantija walyangka tarlangka. Ngurlu kujalpalu wantija walyangka tarlangka, ngulajulpalu kapanku pardija ngari wita. Lawa-jukulpalu ngarnaju putaputa yukaja walyangka tarlangkaju, manulpa-jana wantangkulku jankaja linji-karda ngarnaju rdarrjangkaju ngapa-wangurla.

⁷ Panu-kari ngurluju wantija marnangka jilkarla-kurlurla. Ngurlu, kujalpalu wantija marnangka jilkarla-kurlurla warrukirdikirdi, ngulajulu pardija jilkarla-wana. Ngulajulpajana jilkarlarlu kurl-mardarnu tarnnga-juku, ngulaju ngurlujulpalu kurl-mardarninja-warnuju tarnnga-juku maju-jarrija. ⁸ Kala, panukari ngurluju wantija walyangka walyirirla. Ngurlu, kujalpa wantija walyangka walyirirla, ngulajulpalu purrulyun-pardija ngurrju-juku, manulpalu wiri-jarrija. Ngulalparla ngurlu ngurrju-kurlu jirrnganja wiri-jarrija, ngulaju yapaku ngarninjaku. Wiri-jarrijalpa ngurlukariji panu-jarlu-kurlu, ngalya-karilparla jirrnganja wiri-jarrija panu-kurlu, manu ngalyakarilparla jirrnganja wiri-jarrija marnkurrpamipa-kurlu.” ⁹ Ngula-jangka Jijaji-jana wangkaja, “Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkujulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirnirli!”

Niyaku kala-jana Jijaji wangkaja yimi-nyayirni-wangu jukurrpa yapaku?

Mark 4.10-12, Luke 8.9-10

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijaji-kirlangurlu kurdungurlu-paturlulu yaninjarla payurnu nyanunu, “Kuja kanpa-jana yapa pinarri-mani, nyiya-jangkarlu kanpa-jana yalumpurra yirri-pura jukurrpa yimi-nyayirni-wangu-patu-mipaju? Kulalpalu nyarrparlu langa-kurramantarla.”

¹¹ Junga-juku, Jijajirlilki-jana yarda yirri-puraja yimi-nyayirni-wanguju, wangkaja, “Kaaturluju yilyajarni yungurna-nyarra yimi-ngarrirni nyanunu-kurlu yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kala ngalyakariki yapaku, kularna-jana yimi-nyayirni-wangu warraja-mani yungulu langa-kurramani. ¹² Nganangku-puka kuja-ka milya-pinyi wita-karrikarri Kaatu-kurlu manu nganta maya-juku yungu pinarri-jarri, Kaaturlu kapu ngulaju nyiyarningkijarrakuju yapa pinarri-mani. Kala yapa kuja-ka nyina purda-nyanjawangu nyiyarningkijarraku Kaatu-kurluku manu ngampurrpa-wangu nganta kuja-ka nyina pinarri-jarrinjaku, kula Kaaturlu pinarri-mani nyiyarlanguju. ¹³ Nyanyi kajulu warrkjarrinja-kurra ngajuluju. Kala kula kajulu yijardurlu milya-pinyi. Purda-nyanyi kajulu wangkanja-kurra. Kala kula kajulu ngajulu yijardurlu purda-nyanyi, manu ngampurrpa-wangu kalu nyina milya-pinjaku jaruku ngaju-nyanguku. Kujarlanya karna-jana yimi-ngarrirni jukurrpa yimi-nyayirni-wangu-mipaju yapaku yinyarrakuju. ¹⁴ Nyampuju yimi jurrujuku kuja jarukungarduyu Yijaya wangkaja nyurru-wiyi yapa-patu-kurlu yinya-patu-kurlu:

'Nyampunya   Kaatuju-ka   wangkami,
       "Nyampurrarlu   yapangku   kapujulu
       purda-nyanyi   wangkanja-kurra.   Kala
       kulalu   jaru   ngaju-nyangu   milya-pinyi.
       Kapujulu   nyanyi   warrki-jarrinja-kurra.
       Kala   ngajulu   nyanja-warnurlu   kulajulu
       milya-pinyi.

¹⁵ Kula   kalu   manngu-nyanyi   yijardurlu   ngaju-
       kurlu.   Ngulajulu-nyanu   wapirri-yirrarnu
       rdaka   nyanungurra-nyangurla   langangka
       ngaju-kujaku   purda-nyanja-kujaku.
       Milpjulu   palija   ngaju-kujaku   nyanja-
       kujaku.   Kajili-nyanu   milpa   raa-juku
       pampa-jarrinja-wangurlu   yampiyarla,
       ngulaju   marda   kapujulu   nyangkarla
       jungarnirli.   Manu   kajili-nyanu   langa
       raa-juku   wapirri-yirrarninja-wangurlu
       yampiyarla,   ngulaju   marda   kapulu
       purda-nyangkarla   jaruju   ngaju-nyanguju,
       manu   kapujulu   marda   milya-pungkarla
       nginyinginyi-kirlirli   nyanungurra-nyangu-
       kurlurlu.   Ngula-jangka   kapujulu   kulpari-
       jarriyarla   ngaju-kurra,   manu   kapurna-
       jana   ngurru-mantarla   pirlirrpa   pirrjirdi-
       karda." , "*

¹⁶ Ngula-jangka, Jijaji-jana   nyanungu-nyanguku
       kurdungurluku   wangkaja, "Nyurrurlarlu   yapa-
       paturlu   kankujulu   nyanyi   paniya-kurlurlu   manu
       kankulu   purda-nyanyi   jaru   ngaju-nyangu   langa-
       kurlurlu!   Kujarlanya   kankujulu   wardinyi-
       nyayirniji   marlaja   nyina!   ¹⁷ Ngaju   karna-
       nyarra   wangkami   junga: Nyurru-wiyi,   panu

---

* ^{13:15} Nyangka Isaiah 6.9-10

Kaatu-kurlangu jarukungarduyu-patu manu panu-kari yapa ngulalpalurla jukarurru nyinaja nyanunguku, ngula-paturlu nganta yungujulu nyangkarla jurru-juku ngula kankujulu nyanyi jalangurlu, kala lawa. Kulajulu kujaju nyangkarla. Manu ngula-paturlu nganta yungujulu jurru-yijala purda-nyangkarla ngula kankujulu purda-nyanyi jalangurlu.”

*Jijajirli-jana milki yimi-ngarrurnu
yimi-nyayirni-wangu jukurrpa wati-kirli
ngurlukungarduyu-kurlu kurdungurlu-patuku*

Mark 4.13-20, Luke 8.11-15

¹⁸ Jijaji-jana wangkaja, “Purda-nyangkajulu ngajulu yungunkulu pina-jarri mi nyarrpa-ka wangka nyampu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa wati-kirli ngurlukungarduyu-kurlu. ¹⁹ Panukarirli yapangku ngula kalu purda-nyanyi yimi Kaatu-kurlu yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju, purda-nyanyi kalu yimiji, kala kula kalu yijardurlu milya-pinyi kuja-ka nyarrpa wangkami. Ngulaju kalu yirdiyi-piya nyinami kuja-ka ngurlu panu wantimi. Ngula-jangkaju, yanirni kuja-ka Juju Ngawulku, ngulangkuju kajana jurnta kanyi jaruju jurlpu-piyarlu.

²⁰ “Ngalya-kari yapa kalu nyina tarla walyapiya. Ngurlu kujalu wantija walyangka tarlangka, kujalu ngarna puta yukaja tarlangka, ngula-piyarlu-yijala kalu yapangku ngalyakarirli purda-nyanyi jaru Kaatu-kurlangu, manu kalurla ngungkurr-nyinami jaruku wardinyi-wiyi. ²¹ Jaru kajana putaputa yukami langa-kurra, lawa. Ngaka kajili-jana yapa

ngalya-karirli jinyijinyi-mani, manu kaji-jana majurlangu rdipimi, ngula-warnurlaju kalu wajawaja-maninjarla yampimi Kaatu-kurlangu jaru. Kula kalurla ngungkurr-nyina tarnnga, ngari witaku.

22 “Ngalya-kari yapa kalu nyina walya-piya jilkarla-kurlu-piya. Purda-nyanyi-yijala kalu Kaatu-kurlangu jaruju. Puta-ka wiri-jarri jaruju langangkaju. Kala warrarda kalu-nyanurla wajampa-jarri nyiyarningkijarraku. Yulkami kalu-nyanurla warrarda talaku manu jurnarrpaku nyanungu-nyanguku warlaljaku. Ngulangkunya-ka warla-pajirni jaru wiri-jarrinja-kujaku. Kujarra-piya kula kalurla nyinami jukarurru Kaatuku.

23 “Ngalya-kari yapa kalu nyina walyiri-piya. Purda-nyanyi kalu jaru Kaatu-kurlangu, manu kalu yijardu-nyayirnirli milya-pinyi. Jintawarlayi-juku kalurla marlaja wiri-jarri Kaatukuju: Ngalya-kariji ngari wita, ngalya-kari wita-karrikarri, ngalya-kari karrikarri-wangu kalurla marlaja wiri-jarri.”

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrp
ngurrju-kurlu ngurlu-kurlu manu majumaju-
kurlu ngurlu-kurlu*

24 Jijaji-jana wangkaja nyanungu-patuku, “Ngajulurlu yungurna-nyarra yirri-pura yimi-nyayirni-wangu jukurrpaa jinta-kari Kaatu-kurlu yangka kuja kujana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kaatuju, ngulaju-ka nyinami wati wiri-piya ngurlukungarduyu-piya. Kuja wati ngurlukungarduyu warru yanu

walyangka nyanungu-nyangurla, ngulajulpa warru pirri-kujurnu ngurlu ngurrju yunganu nyanunguku mangarri wiri-mani.

²⁵ Munga-karirla, ngulalpalu nyanungu manu warrkini-patu nyanungu-nyangu ngunaja-juku, wati-kariji wurulypa-juku yanurnu, wati ngulalparla nyurunyuru-jarrija yinyaku ngurlukungarduyuku. Nyanungurlu-jana kangurnu ngurlu majumaju, manu-jana muku pirri-kujurnu warrukirdikirdi yinyarla walyangka jurrkungka-juku kujalpalu ngunaja ngurlu ngurrju-wati.

²⁶ Ngakalku, panu ngularra ngurlu ngurrju-wati manu ngurlu maju-watili pardijalku, manulpa ngurlu panu-kurlu-jarrinja-yanu yukuri-watirla kirrirdimpayirla. Ngula-jangka, warrkini-paturlulu nyangu yukuri majumaju ngulalu muku jinti-jarrija yukuri ngurrju-watirla.

²⁷ Yaninjarla ngatingki-manulu warlaljamarri, ‘Warlaljamarri, nyuntunpa ngurrju ngurlu yirrarnu walyangka nyuntu-nyangurla. Nyarrpara-jangkalkulu yinyaraju majumaju ju yukuri-wati pardija?’

²⁸ Nyanungurlu-jana yalu-manu, ‘Yapa jinta kuja kaju nyurunyuru-jarri, ngulangkuju-jana pirri-kujurnu ngurlu majumaju-wati walyangka ngaju-nyangurla.’

Ngula-jangka, warrkini-watirlili payurnu, ‘Lukurl-pinja-yani mayirnalu-jana yukuri majumaju-watiji?’

²⁹ Yalu-manu-jana, ‘Lawa, yampiyalu-jana lukurl-pinja-wangurlu! Kalakankulu-jana marda rampalparlu lukurl-pinyi yukuri ngurrjurlangu

kajinkili-jana lukurl-pinyi yukuri majumaju-wati. ³⁰ Wiri-jarrimili yukuri ngurrju-wati manu yukuri majumaju-wati jintangka-juku. Kaji yangka kutulku karrimi mangarriki maninjaku walya ngaju-nyangu-jangkaku, kapurna-jana wangkami nyampuku warrkini-patu-kariki yangka-patuku ngula kalu pajirninarla mani mangarri, kapurna-jana wangka, “Yantalu, manulu kamparruju lukurl-pungka-jana yukuri majumaju-wati-wiyi, kuurl-warirninarla purrayalu-jana. Ngula-jangka, yantalu, manulu-jana manta yukuri ngurrju-wati mangarriki, manulu yirraka ngaju-nyangurla yuwarlirla jakati-yirrarninja-kurlangurla.” ”

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa
ngurlu-kurlu wita-nyayirni-kirli jirdi-kirli*

Mark 4.30-32, Luke 13.18-21

³¹ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyiya-piya kalu nyina yapaju Kaatu-kurlangurla turnungka yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina? Marda kalu nyina ngari marnkurrpa-mipa. Ngulaju ngula-juku. Kaatu-kurlangu turnu ngulaju wita-nyayirni-piya ngurlu-piya jirdi-piya kuja-ka wita-wiyi yirrarni walyangkaju ngurluju watingkiji. ³² Ngula-jangkaju, ngakarrangakarralku kuja-ka pardimi watiya wiri watiya-kari-piya-wangu, ngula-kurraju kalu yanirni jurlpu panu-jarlalku. Yuwalilki kalu ngurrju-mani watiyarla yamangka wiringkalku. Ngula-piya-yijala Kaatu-kurlangu turnu. Jalangu marda kalurla marnkurrpa-mipa nyina yapaju. Ngulaju ngula-juku. Ngaka kapulurla nyina yapa panu-nyayirni

Warlalja-Wiriki.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapakuju.

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra
mangarri-kirlangu-kurlu tarltu-maninja-
kurlangu-kurlu*

Luke 13.20-21

³³ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyajangu kalu yapaju nyina turnungka Kaatu-kurlangurla yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina? Panujarlu-nyayirni marda, ngari marda marnkurrpa-puka? Kapurna-nyarra wangka. Jalangu marda kalu nyina ngari marnkurrpa-mipa turnungka Kaatu-kurlangurla. Ngulaju ngula-juku. Kaatu-kurlangu turnu ngulaju nganayi-piya yangka kuja-ka karntangku yirrarni pulawa-kurra tarltu-maninjaku. Kuja-ka ngari wita yirrarni pulawa wiri-kirra manu ngaparlangu, ngulakuju karla marlaja tarltu-jarrimi purranjakungarnti. Ngula-piya-yijala Kaatu-kurlangu turnu. Jalangu marda kalurla marnkurrpa-mipa nyina. Ngulaju ngula-juku. Ngaka kapulurla nyina yapa panu-nyayirni Warlalja-Wiriki.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapa-patukuju.

*Nyiya-jangka-jana Jijajirli yimi-ngarrurnu
jukurra yimi-nyayirni-wangu-mipaju?*

Mark 4.33-34

³⁴ Nyampurra-piya jukurra yimi-nyayirni-wangu-piyalpa-jana yimi-ngarrurnu panu Jijajirliji. Yangka yapa kuja kalalurla turnu-jarrija Jijajiki purda-nyanjaku, ngula-patukuju-jana yimi-nyayirni-wangu-mipa yirri-puraja.

³⁵ Jarukungarduyurlu Yijayarlu pipangka

yirrarnu nyampu jurruku junga jaru Jijaji-kirli nyurru-wiyirli, wangkaja nyanungu nyampu Payipulurla:

“Kajirna-jana yapa pinarri-mani, kapurna-jana yimi-ngarrirni jukurrpa yimi-nyayirni-wangu-mipa. Kulalu nyurru-warnurlangurlu milya-pungu, manu kula kalu milya-pinyi-jiki jalangurlangurlu. Ngulaju ngula-juku. Kapurna-jana yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra ngularraku kuja kalu nyina milya-pinja-wangu ngulaju yungulu milya-pinyilki.”*

Jijajirli-jana warraja-manu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa ngurlu-wati-kirli ngurrju manu maju-kurlu

³⁶ Kuja Jijaji yanu yapa-patu-jangka manu yukajarra kaninjarni yuwarli-kirra, ngulawarnu, nyanungu-nyangulurla kurdungurlupatu yaninjarla wangkaja, “Warraja-mantanampa yangka yimi-nyayirni-wangu jukurrpa nganimpaku, yangka ngurlu-wati-kirli ngurrju manu majumaju-kurlu.”

³⁷⁻³⁹ Jijaji-jana wangkaja, “Yuwayi, kapurnanyarra warraja-mani yimiji. Ngaka kapu Kaaturlu lawa-mani nguru nyampu. Yangka ngurlukungarduyu, ngulangku kuja pirrikujurnu ngurlu ngurrju nyanungu-nyangurla walyangka, yangka wati ngulaju Kaatukurlangu Yapa-nyayirni-wangu. Ngulangka yimi-nyayirni-wangurla, nyanungu-nyangu walya, ngulaju yangka kuja karlipa nyampurla

---

* ^{13:35} Nyangka Psalm 78.2

nyinami. Ngularra ngurrju ngurlu-wati kuja-jana nyanungurlu pirri-kujurnu walyangka nyanunu-nyangurla, ngularraju yapa-patu-piya ngula kalurla nyinami Kaatuku. Majumaju yukuri-wati yangka kujalu wiri-jarrija ngularra-jangka majumaju-jangka ngurlu-wati-jangka, ngularraju yangka yapa-patu-piya majumaju-piya ngula kalurla nyinami Juju Ngawuku. Yangka wati ngulalparla nyurunyuru-jarrija ngurlukungarduyuku, ngulangku kuja pirri-kujurnu ngularra majumaju ngurlu-wati warrukirdikirdi, nyanunguju Juju Ngawu. Kujalu ngularra panu-kari warrkini-patu yanu turnu-maninjaku mangarri-watiki, ngularrajulu marramarra Kaatu-kurlangu. Manu ngularrarlu warrkinirli ngulalu mangarri-wati turnu-manu, ngularraju marramarra-piya Kaatu-kurlangu-patu-piya. ⁴⁰ Ngulaju ngula-juku, yanulu ngularra warrkini, manulu turnu-manu ngularra yukuri majumaju, manu purrajalu-jana warlungka. Ngula-piyanya kapu nyampuju nguruju lawa-jarrimi. ⁴¹ Nyampurla ngurungka, Kaatu kajana Warlalja-Wiri nyina yapa nyanunu-nyanguku. Ngulangkajinta kalu panu-kari maju-wati nyina yangka ngula kalu nyiyarla majungka-jarrimi manu ngulangku kuja kalu-jana yapa panu-kari maju-kurra-mani. Ngajulurlu, Kaatu-kurlangurlu Yapa-nyayirni-wangurlu, kapurna-jana yilyami ngaju-nyangu marramarra yapa maju-kurra, ngulaju kapulu-jana yirrarni yitirli-kari-kirra. ⁴² Yapa majumaju kapulu-jana kijirni yinya-kurra kuja-ka warlu wiri-nyayirni warrarda

jankami. Yinyarla yapa ngularra kapulu yulami, manu kapulu-nyanu kartirdirli yarlkirni manu karntirrjirni murrumurrurlu purda-nyanjarlaju. ⁴³ Kala ngula-jangka, yapa-patu Kaatu-kurlangu-patu kapulu miril-mani wanta-piya nyanungurralupalangu-kurlangurla ngurungka. Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkujulu purda-nyangka yirriyirrinayirnirli!"

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa
tala-kurlu wiri-nyayirni-kirli*

⁴⁴ Jijaji-jana yarda wangkaja, "Yangka kuja kajana Kaatuju Warlalja-Wiri nyina yapaku, ngulaju ngurrju-nyayirni nganayi-piya yakuju wiri-piya tala panu-kurlu-piya ngulaka walyangka milyingka yirrarni. Wati-kari yanurnu, manu ngayirla kutu rdipiija yangkaku yakujuku milyingkaku walyangkaku. Ngulawarnu, nyanungurlu jutu-manu yarda walyakurlurlu. Wardinyi-nyayirnilki nyanungu, ngula yanu, manu-jana warru yungu nyiyarningkijarra talakupurdarlu. Yinya-kurlu tala-kurlu yanu, manu walya yinya-nyanu payi-manu nyanungurlu, yangka walyangka ngulangka kujalpa yakuju tala-kurlu ngunaja milyingka. Kuja wati-piya-yijala yapa yangka ngula kalurla Kaatuku yani wardinyi-nyayirni yungu-jana wirilki nyina."

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa
pirli ngurrju-kurlu kawurlu-kurlu*

⁴⁵ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Yangka kuja kajana Kaatuju Warlalja-Wiri nyina yapaku, ngulaju ngurrju-nyayirni yangka wati-piya ngulajulpa-jana warru payurnu yapa pirli kawurlu ngurrju-watiki yungu-nyanu payi-mani.

⁴⁶ Parrangka jintangka, nyanungurla rdipi ja kawurlu jintaku ngurrju-nyayirniki kawurlukari-wangu-piyaku. Maninjaku yangkaku kawurlukungarnti, wati yangka yanu, manujana nyiyarningkijarra warlalja yirrarnu payi-maninjaku talakupurdarlu, manu yinya-kurlurlu tala-kurlurlu yaninarla payi-manu pirli kawurlu yangka ngurrju-nyayirni. Ngula-jangkaju, wardinyi-jarrija-nyayirnilki. Kuja wati-piaya-yijala yapa yangka ngula kalurla Kaatuku yani yungu-jana wirilki nyina. Ngulangka kalu wardinyi-nyayirni nyina.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa yakuju-piya-kurlu yangka yawu-maninja-kurlangu-kurlu

⁴⁷ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Yangka kuja kajana Kaatuju Warlalja-Wiri nyina yapaku nyampurla walyangka, yapa nyanungu-nyangu kalu-jana jirrnganja nyina yapa maju-watiki walyangka jintangka-juku. Kaatuju ngulaju yangka wati-piya kuja karla ngapa-kurra kijirni yakuju-piya yawu-maninja-kurlangu. Ngulaju kajana puuly-mardarni yawu-kari yawu-kari panu-jarlu.

⁴⁸ Kuja-ka yakuju-piya panu-kurlujarri mi, rarra-kanyi-ka ngapa-wangu-kurrapinangu, manu-ka ngula-jangka pirri-mani,

ngula kajana yawu-wati ngurrju manu maju-wati yitirli-kari-maninjarla yIRRARNI yurturlu-jarrarla. Ngurrju-watiji kajana yIRRARNI kartaku wiri-wati-kirra, kala maju-watiji kajana kijirni yungkiyi-kirra. ⁴⁹ Ngula-piyaju kapu ngaka palka-jarriMI kaji nguru nyampu lawa-jarriMI. Marramarra-watirli kapulu-jana warru mani yapa panu, manu ngula-jangka kapulu-jana majumaju-patu yitirli-kari-kirra-mani ngurrju-patu-kujaku. ⁵⁰ Yapa majumaju kapulu-jana kijirni yinya-kurra kuja-ka warlu wiri-nyayirni warrarda jankami. Yinyarla yapa ngularra kapulu yulami, manu kapulu-nyanu kartirdirli yarlkirni manu karntirirrjirnini murrumurrurlu purda-nyanjarlaju.”

⁵¹ Ngula-jangka, Jijajirli-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu payurnu, “Jurrungku mayi kankulu nyampurraju mani yimi-nyayirni-wangu yangka kujarna-nyarra nyurrurlaku yimi-ngarrurnu?”

Yalu-manulu, “Yuwayi, jurrungku karnalu-jana milya-pinyi.”

⁵² Ngula-jangka-jana Jijaji wangkaja nyanungu-patuku, “Ngulaju ngula-juku. Kajilpa ngana-puka yimiki jungaku pinarri-jarriyarla Kaatu-kurluku yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju, ngulaju nyanunguju wati-piya ngula kanyanu yuwarli mardarni nyiyarningkijarra warlalja. Ngula wati-ka yukami nyanungu-nyangu-kurra yuwarli-kirra, ngulaju kajana wilypi-mani panu ngurrju-nyayirni nyiyarningkijarra nyurru-warnu

manu jalangu-warnu, nyiyarningkijarra kujalpa mardarnu kaninjarni.”

*Najariti-wardingkirlili Jijajiji juwa-kujurnu
Mark 6.1-6, Luke 4.16-30*

53-54 Kuja Jijajiji-jana lawa-jarrija yimингарирнинјаку ngularraku yimi-nyayirni-wangu jukurrpa yapa-patuku, yampinjarla yanu yinya-ngurluju, manu kulpari yanu nyanungu-nyangu-kurralku kirri-kirra yirdikirra Najariti-kirra. Yanurra yuwarli-kirra jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra. Ngulangka yungu-jana pinarri-mani yapa panu-juku kujalpalu turnu-jarrinjarla nyinaja. Kujalu wangkanja-kurra purda-nyangu Jijajiji, ngulakujulurla marlaja paa-karrija, manulpalu-nyanu payurnu, “Nganangku nyampuju pinarri-manu kuja-ka wangkami nyiyarningkijarra manu-ka manngunyanyi rdirrinypa-nyayirnirli? Nyarrparlu kajana parlpuru-mani nyurnu yapaju?

55 Junga-jala nyampu wati watiyakungarduyu jarntirnininjakungarduyu-mipa manu Miirkirlangu-jala kaja-nyanu. Nyanungunya-jana papardi-nyanuju Jamajiki manu Jajupuku manu Jimaniki manu Jutujuku, junga mayi kujaju?

56 Manu nyanungukupurdangka ngawurru-nyanu-patu kalu nyinami nyampurla Najaritirla, junga-yijala mayi kujaju? Nyarrpara-jangka yartarnarriji manu nyiyarningkijarra milyapinjaku manu yapaku nyurnuku parlpuru-maninjaku?” 57 Ngulanyalpalurla nginji-wangkaja yangka Najariti-wardingki-patuju.

Manu ngula-jangka, yapa ngularralurla jayi-wangkaja Jijajiki.

Ngula-jangka, Jijaji-jana nyanungu-patuku wangkaja, “Ngana-puka kuja-ka wati nyina jarukungarduyu warrkiki Kaatu-kurlanguku, kajilpa yantarla kirri-kari kirri-kari-kirra yimiki yirri-puranjaku Kaatu-kurlangu-kurlu, ngulakuju kalurla wardinyi-jarrimi, manu kalurlajinta pulka-pinyi. Kala yapangku ngurrara-jintarlu kula kalu ngurrju-pajirni yali jarukungarduyu, manu kirringkarlu nyanungu-nyangurlarlu kalu juwa-kijirni.”⁵⁸ Ngulaju junga, yapa ngularra kulalurla Jijajiki ngungkurr-nyinaja. Kujarlaju, marnkurrrpa ngalya-kari-mipalpa-jana parlpuru-manu panuwangu.

14

*Nyampuju yimi Jaanu Papitaji-kirli kuja palija
Mark 6.14-29, Luke 9.7-9*

¹ Yangka ngula-puru-yijala, Kingi Yarurdurlu purda-nyangu yimi kujalpa Jijaji nyiyarningkjijarrarla warrki-jarrija. ² Kingi Yarurdu-jana wangkaja panu-kariki watiki wiri-patuku ngulal-palurla warrki-jarrija, “Wayinkili! Wati nyampu Jijaji ngulaju mayi Jaanu Papitaji-nyayirni kulpari wankaru-jarrija? Kujarlanya-ka panu yartarnarri nyanungurluju mardarni yapakuju parlpuru-maninjakuju.”

³ Nyampurrakungarntiji, junga pakarnu Jaanu Papitaji Kingi Yarurdurlu kamparru-wiyi. Yalirli Kingi Yarurdurlu ngulangkujurla jurnta kangu

kali-nyanu kukurnu-nyanuku warlaljaku nyannungukupdangkaku yirdikiji Pilipiki. Nyannunu karntaju yirdiji Rdurdiyaju. ⁴ Jaanu Papitaji kalarla warrarda wangkaja Kingi Yarurdukuju kuja, “Yampiyarla karnta-kari kukurnuprajiki. Nyuntulurlunpa kuruwarri rdilykipungu Kaatu-kurlangu! Pinarla yungka kali-nyanu warlaljaku.” ⁵ Kuja-wanawanaju, Kingi Yarurdurlu kapu nganta Jaanu pungkarla, kala lani-jarrijalpa-jana yapaku. Manngu-nyangu kalalu Jaanuju jarukungarduyu nganta Kaatu-kurlangu.

⁶ Junga-juku, ngakarrangakarralku-jana wiri-wiri nyanungu-nyangu-patuju turnu-manu Kingi Yarurdurluju. Turnu-manu-jana kurapaka ngarninjaku nyanungu-nyangukuju. Ngula-kurraku-jukulpa-jana Rdurdiyaju-kurlangu kurdu-nyanu kamina yaninjarla milki-wirntinja-yanu milkarraku. Kingi Yarurduju, wardinyi-nyayirnilparla nyinaja kaminaku wirntinja-kurraku. ⁷ Jungajuku, Kingi Yarurdurla wangkaja kaminaku, ngulajurla kuja wangkaja, “Nyiyaku kanpaju ngam-purrparluju wardu-pinyi? Kajinpa-nyanu nyiyarlanguku purda-nyanyi, ngulaju kapurnangku yinyi nyiyarningkijarra. Kaaturlu kaju milyapinyi kuja karnangku junga wangka!”

⁸ Ngula-jangkaju, yanurla ngati-nyanuku Rdurdiya-juku manu payurnu, “Ngati, kingirliji ngarrurnu nyiyarlanguku nganta yungulparna payikarla, ngula-warnurlu kajikaji yinyi. Nyiyakulparna payikarla?”

Ngati-nyanujurla wangkaja, “Kujarla wangkaya, ‘Turl-pakarninjarlaju jurru Jaanu

Papitaji-kirlangu kangkarni mardungka.' "

Junga-juku, kulpari parnkajarla Kingi Yarurduku, ngulajurla kuja wangkaja, "Kangkarniji jurru turl-pakarninjarla mardungka Jaanu Papitaji-kirlangu!"

9 Kuja wangkanja-kurra kuja-kurra purda-nyangu Kingi Yarurdurlu, marilkirla mularrpa-jarrija Jaanuku. Kula kaminaju nyarrparlu mamparl-pungkarla kujarla jangku-pungu nyiyarningkijarra milparniwarrarla kamparru-wiyi. Junga-juku, jinta yurrkunyu yilyaja nyanungu-nyangu junma wiri-jarlu-kurlu.

10-11 Yanu rdaku-kurra kurinpuju-kurra kaninjarni. Turl-pakarnunjunu jurru Jaanu Papitaji-kirlangu, manu kangurnu kulpari jurru-mipa mardungka. Mardungka-jukurla jurruju yungu kaminaku yangkaku, manu kangurla ngati-nyanuku Rdurdiyajuku.

12 Junga-juku, kujalu purda-nyangu Jaanukurlangurlu kurdungurlu-paturlu, manunjunu miliyinkaku yirrarninjakulku. Ngula-warnu, yaninjarlalurla Jijajiki yimi-ngarrurnu kuja yangka palija Jaanu.

Jijajirli-jana mangarri yungu panu-jarlu-nyayirniki wati-patuku 5,000-palaku

Mark 6.30-44, Luke 9.10-17, John 6.1-14

13 Yangka-puru kuja Jijajirli purda-nyangu yimi ngula palija Jaanu, ngula-warnu nyanungu yangka-ngurlu yanu, manu ngapa-wana yanumpa pawurturla nguru-kari-kirra yungu

yangarlu nyinami nyanungu-mipa. Kala ya-pangkujulu purda-nyangu kujalpa Jijaji yinya-kurra yanurra. Junga-juku, kirri-kari kirri-kari-jangkalu yanurnu, manulu wapanja-yanu yangka-kurra kujalpa nyinaja Jijaji. ¹⁴ Kuja Jijaji ngapa-jangka yukajarra murrarninginti-kirra, nyangu-jana yapa panu, yinyarla pardarnulpalurla nyanunguku. Jijajiji mari-jarrija-jana nyanungu-patuku, manulpa-jana panu-juku nyurnu-jangka parlpuru-manu.

¹⁵ Ngula-puruju wantajulpa kanunju-jarrinja-janu wurajiwurajilki. Yaninjarla wangkajalurla nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu Jijajikiji, “Nyampuju karlipa nyina kulkurrukulkurru-nyayirni, manu wantaju-ka yukanjarra-yanilki. Yilyayalku-jana yungulu mangarri-kirra yani kirri-kari kirri-kari-kirra yungulu-nyanu manin-jini.”

¹⁶ Ngula-jangka, Jijajiji wangkaja-jana, “Ngulaju kalu nyinami nyampurla-juku. Nyurrurlarlulu-jana yungka mangarriji!”

¹⁷ Ngula-jangka, kurdungurlu-patulurla wangkaja nyanunguku, “Mardarni karnalu rdaka-pala-mipa kapurdu mangarriji manu yawu-jarra-puka jirrama.”

¹⁸ Jijaji-jana nyanungu-patuku wangkaja, “Ngula-juku, kangkarnijili mangarri kuyu, manujulu yungka ngajuluku.” ¹⁹ Ngula-warnuju-jana wangkaja yapaku yungulu pirri-mani marnangka. Ngula-jangka, Jijajirli manu mangarri yangka kapurdu rdaka-pala manu yawu-jarra. Kankalarra nyangu nguru-kurra-pinangu, yati-wangkajarlal Kaatuku,

“Wapirra, yungurnangkulu yati-wangka nyampukuju mangarriki.” Ngula-jangka, rdilykirdilyki-pungu-jana mangarri manu yawu-jarra witawita-karda-nyayirni, manu yungu-jana nyanungu-nyangu kurdungurlupatuku. Ngulangkujulpalu-jana kanjarla warru yungu wita-kari wita-kari mangarri manu yawu turnu-kari turnu-kariki yapaku panuku-juku. ²⁰ Panungku yapangkulu ngarnu pirda-karda-nyayirni. Ngula-jangkaju, kurdungurlupaturlujulu warru manu yuljaju mangarri manu yawu yakuju-patu-kurra wiri-jarlungkurra 12-pala-kurra. Ngulalpalu jurrupulyngarnu yali yakuju-patu. ²¹ Watingki yangka kujalu mangarri ngarnu pirda-karda, ngulaju 5,000-palarlu. Panungku mardukujarlu manu kurdukurdurlangurlulu ngarnu mangarri manu kuyuju.

*Jijaji kankarlumparra wapanja-yanu
mangkuru Kaliliyirla*
Mark 6.45-52, John 6.16-21

²² Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Nyurrurla-patu, kamparrulu yanta pawurturla murrarninginti-kari-kirra mangkururla. Ngajujala karna-jana yilyami yapa nyampuju nyanungurra-nyangu-kurra ngurra-kurraju.” Junga-kirli warrkarnulu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu pawurtu-kurra, manulu yarnkajarra mangkururla. Jijajirli yilyajajana nyampurra panu-jarlu yapa ngurra-kurra. ²³ Kuja-jana Jijajirli yilyaja manu jakuru-pungu

yangka kurdungurlu-patu, ngula-jangkaju, nyanunu warrkarnu kankalarra pirlkirra yapa-wangu-kurra yungurla wangkami Kaatuku. Warurru-jarrijalkurla, Jijajilpa yangarlu nyinaja. ²⁴ Ngula-puruju, Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patuju yanurra-jukulpalu kulkurrirni-nyayirniki mangkururlaju. Kulkurrirni mangkururlajulpalu rdatarr-nyinaja mayawunpa jungarniji. Miparrpalpa-jana mayawunparlu luwaluwarninja-yanu, manu ngapangkujulpa-jana warru kujurnu.

²⁵ Ngakalku, rangkarr-kurlu-karrikarrilki, Jijajirli-jana nyangu nyanunu-nyangu kurdungurlu-patuju yangka kujalpalu pawurtukurlu putaputa yanurra mayawunpa-puru kulkurrirni mangkururla-juku. Jijajiji pina jitinja-yanu kaninjarra-kari pirlingkaju, manu jungarni-warrangu ngapangka mangkururla yarkajarra kankarlu nyanunu-nyangu kurdungurlu-patu-kurra-pinangu.

²⁶ Nyangujukulu Jijajiji yangkangku kurdungurlu-paturlu kujalpa yanurnu kankarlu ngapa-wana. Nyangulu kula-ngantalpa manparrpa wapanjinarni, ngulakujulurla lani-jarrija muku purlanja-karra purlanja-karra, “Waraa! Manparrpa, manparrpa!”

²⁷ Wangkaja-jana Jijajiji, “Wayi... ngajujurna Jijaji! Lani-wangulu nyinaka!”

²⁸ Ngula-jangka, wangkajarla Piita nyanungku, “Warlalja-Wiri, palka-nyayirni mayinpa manparrpa-wangu? Wangkayaju yungurna pawurtu-jangka jitinarla ngapangka yarkamirra kankarlu nyuntu-kurra.”

²⁹ Wangkajarla Jijajiji, “Nyampu-kurra yan-tarni!” Junga-juku, jitija pawurtu-jangka Pi-itaju, manu ngapangka rdirri-yungu wapan-jaku Jijaji-kirraku. ³⁰ Kala nyanunguju langalku parnkaja kujalpa mayawunpa wangkaja-juku kilji-nyayirni, manu lani-jarrijalku. Piitaju julyurl-yukanja-yanulku ngapa-kurraju. Ngularla purlaja Jijajiki, “Warlalja-Wiri, mantaju wankaruku ngapangka yukanja-kujaku!”

³¹ Kapanku-jukurla Jijajiji kutu-jarrija, manu puuly-mardarnu Piitaju, manurla wangkaja, “Kula kanpaju marda wala nyina ngajuku? Manngu-nyanyi mayi kanpaju kula-nganta yungurnangku kanunju ngapangka-juku maninja-wangurlu yampiyarla?”

³² Ngula-warnu, warrkarnu-pala pawurtu-kurra, manu mayawunpaju wurulypa-jarrijalku.

³³ Ngulalurla panu-juku kurdungurluju parntarinjunu ngayirni Jijajirla, manulurla wangkaja, “Junga, nyuntuju Kaja-nyanu Kaatu-kurlangu!”

Jijajirli-jana yapa nyurnu parlpuru-manu kir-ringka Nijiruturla

Mark 6.53-56

³⁴⁻³⁵ Kujalu yukajarra ngaka pawurtu-kurlu murrarninginti-kari-kirra Nijirutu-kurra, ngulangkaju panu-karirli yapangkujulu kapanku milya-pungu Jijajiji. Nyampu-wardingki-paturlu kujalpalu Jijajiji milya-pungu, warru parnkajalpalu kapanku yimi-kirliji yalumpurla ngurrararlaju, manu kalalurla nyurnu-watiji kangurnu. ³⁶ Kalalurla nyurnu-patu purlaja Jijajiki, “Ngurrju-manta-nganpa! Jurnarrparnangkulu

marnpirni ngula-warnu yungurnalu ngurrju-jarri!” Kuja kalalu nyurnungku marnpurnu jurnarrpa Jijaji-kirlangu, jintawarlayi-jiki palkaju kalalu kapanku ngurrju-jarrija.

15

*Juwu-kurlangu-kurlu kuruwarri-kirli
nyurnunyurnu-kurlangu-kurlu*
Mark 7.1-13

¹ Ngakarrangakarralku, yanurnulurla Parajipatu manu ngalya-kari kuruwarrikingarduyupatu Jurujulumu-jangka Jijajikiji. Yaninjarla payurnulkulu, ² “Nyiyaku kalu nyuntunyangu kurdungurlu-paturlu ngarni mangarriji rdaka parljirinja-wangurluju? Kuruwarri kalu rdilyki-pinyi yangka ngalipa-nyangu kujalu-ngalpa yungu manu pinarri-manu nyurnunyurnurlu ngalipa-nyangurlu nyurruwarnu-paturlu.”

³ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-patuku, “Nyiyajangka kankulu nyurrurla kuruwarriki Kaatu-kurlanguku nyina purda-nyanja-wanguju yungunkulu purami kuruwarri-kari nyurrurlanyangu nyurnunyurnu-kurlanguju? ⁴ Kujanya Kaatuju wangkaja kuruwarrirla nyanungu-nyangurla, ‘Linpangku-palangu purda-nyangka kirda-nyanu manu ngati-nyanu wilji-wangurlu!* Nganangku-puka kajilpa-palangu kulungku ngarrirni kirda-nyanu manu ngati-nyanu, ngulapanuju yapa ngalya-karirlilpalu tarnnga-kurra

---

* **15:4** Nyangka Exodus 20.12, Deuteronomy 5.16

pungkarla.* Kuja Ju Kaatu-kurlangu kuruwarri.

⁵ Kala nyurrurla-nyangu kuruwarrirla kankulu wangkami kuja, ‘Yapangku kajilpa-palangu jurnta kangkarla mangarri manu tala manu jurnarrpa nyanungukupalangu-jarrakuju, nyampurranya kajilparla warntarri yungkarla Kaatuku, ngulaju nganta ngurrju-nyayirni.’ Ngula-jangka kajikankulurla marda wangka yangka yapaku, ‘Ngulanparla nyuntulurlu nyampurra nyiyarningkijarra yungu Kaatuku, ngula yungunparla warrawarra-kanja-wangulku jurnta nyina nyuntukupalanguku jaji-nyanuku.’

⁶ Kujarlunya kankulu kuruwarriji Kaatu-kurlanguju yampimi purda-nyanja-wangurlu manu kankulu purami nyurrurla-nyangu kuruwarri warlalja-puka. ⁷ Nyurrurla milkarranji kankulu wangkami purami nganta kankulu kuruwarri Kaatu-kurlangu, kala lawa! Jarukungarduyu Yijaya wangkaja junga nyurrurla-kurlu nyurru-wiyi:

⁸ ‘Kuja-ka Kaatuju wangkami, “Nyampu yapa panu-juku kalu wangka ngaju nganta kajulu wiri-pajirni lirrangku wilji-wangurlu nganta, kala lawa. Wurnturu kajulu ngajukuju jurnta nyinami. ⁹ Jamulu kajulu purami ngaju. Ngaju-nyangu nganta kalu-jana kuruwarri pina-yirrarni nganta, kala lawa. Nyanungurra-nyangulku kalu-nyanu warlalja kuruwarriji ngurrju-mani, manu ngula-kurlurlu kalu-jana pinarri-

---

* **15:4** Nyangka Exodus 21.17

mani yapa ngalya-kari ngaju-nyangu-kurlurlu nganta!”,*
 Yuwayi, kujanya Yijayarluju yimiji yirrarnu nyurrurla-kurlu milkarranji-kirli.”

Kujarrarlunya kanyanu yapangku kapakapa-mani Kaatu-kurlangu-kujaku kuruwarri-kijaku puranja-kujaku

Mark 7.14-23

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana purlaja yapa ngalya-karikilkki, manulurla yanurnu, ngulakuju-jana wangkaja, “Nyurrurlarlu panungku-kirli, purda-nyangkajulu kajirna-nyarra nyampu wangkami! Langa-kurra-mantalu! ¹¹ Nyiya-puka mangarri kajirlipa lirrangku ngarninjarla murupinyi, kulalpa-ngalpa kapakapa-mantarla Kaatu-kurlangu-kujaku kuruwarri-kijaku puranja-kujaku, lawa! Kala nyiyarningkijarra yali kuja-ka yapa wangkami majumaju lirra nyanungu-nyangu-jangka manu nginyinginyi-jangka, nyampurrarlunya kanyanu kapakapa-mani Kaatu-kurlangu-kujaku puranja-kujaku.”

¹² Ngula-jangka, Jijaji-kirlangu kurdungurlurla yaninjarla wangkaja nyanunguku, “Milyapinyi mayi kanpa kuja-jana yimingki nyuntu-nyangurlu Paraji-patu miyalu maju-manu?”

¹³ Jijajirli-jana yalu-manu, “Kuruwarri panu ngula kalu-jana yangka Paraji-paturlu pinarri-mani yapa-patuku, ngula-patuju watiya-patu-piya kuja kalu pardimi ngurungka nyampurla.

---

* **15:9** Nyangka Isaiah 29.13

Kula-jana Kaaturlu yirrarnu yalumpurra watiyapatu nguru-nyayirni-wangurlarlu, lawa. Kujarlanya, kapu-jana lukurl-pinyi muku walyajangka. ¹⁴ Wurnturulu-jana jurnta nyinaya Paraji-patukuju! Pamparda-piyarlu kalu-jana putaputa nguru-yirrarninja-yani panu-kariki yapaku pampardaku. Kajilparla jintangku pampardarlu yapangku putaputa nguru-yirrakarla jinta-kariki yapaku pampardaku, kajika-pala jirrama-juku wantimi rdaku-kurraju.”

¹⁵ Ngularla Piita wangkaja Jijajikiji, “Warraja-manta-nganpa ngula yimi-nyayirni-wangu jukuripa nganimpaku, yangka nyiyarningkijarra-kurlu kuja kanganpa lirrakurra-jarri manu lirra-jangka wilypipardi.”

¹⁶ Jijajirla wangkaja nyanunguku, “Nyurrurlarlangu-jukunkulu ngurrpa-nyayirni mayi yalirra-piya-juku? ¹⁷ Kula kankulu mayi langa-kurra-mani ngaju-nyangu jaruju? Kuja-ka yapangku ngarni mangarri nyiya-puka, yalumpu mangarri ngarninja-warnu, kanunjukka miyalu-kurra yani. Ngula-jangka miyalu-jangka ngakaju-ka jingijingi yani kuja-purda-kari riwariwarla. ¹⁸ Kala nyiya manu nyarrpa kuja-ka wilypipardi nginyinginyi-ngirli yapa-kurlangungurlu, wangkami kuja-ka, ngulangkunya kajika-nyanu kapakapa-mani yapaju Kaatukujaku puranja-kujakuju. ¹⁹ Majumajuju ngulaju-ka nginyinginyirla nyanungu-nyangurla mardarni yapangkuju. Warrarda-ka manngunyanyi majumajuju. Kujarlanya kajika marda nyina yapa tarnnga-kurra pinja-panu, kalykuru marda, mannganji marda, purunjunju marda,

warlkanji marda manu nginji-wangkanja-palka marda.²⁰ Nyampurrarlunya-ka kapakapa-mani yapaju Kaatu-kurlangu-kujaku kuruwarri-kijakuju puranja-kujaku, kuja-ka manngunyanyi majumajuju. Kala kajilpa nganangku mangarri nganjarla kamparrurla rdaka parljirninja-wangurlu, ngulangku kulalpa kapakapa-mantarla Kaatu-kurlangu-kujaku kuruwarri-kijaku puranja-kujaku, lawa!"

Jijajirli parlpuru-manu karnta-kurlangu yurntalu-nyanu
Mark 7.24-30

²¹ Ngula-jangka, Jijaji yanu yinya-ngurlu ngurrara-kari-kirra kujalpa-pala karrija kirri-jarra yirdi-jarrajju Taya manu Jirdana.

²² Ngulangka ngurrararla nyinajalpa mardukuja Kanana-wardingki. Nyampu mardukuja, yanurnurla Jijajiki, manulpa warlkurnu, "Nyuntu, Tapiti-kirlangu ngalapi-nyanu, wiyparraku mari-jarrinjarlaju ngurrju nyinaka, wiyparraku! Ngaju-nyangurlu yurntalparluju-ka mardarni juju. Nyanunguju nyurnu-nyayirni!"

²³ Kala Jijaji kularla yimi jintarlangu nyanunguku wangkaja, manu kurdungurlu-patu nyanungu-nyangulurla yaninjarla wangkaja, "Yilyaya pinka! Mardukujarlu yalumpurlu kanganpa puranjinarni manu nyirn-pinja-yani!"

²⁴ Jijaji-jana wangkaja, "Kaaturluju ngaju yilyajarni Yijirali-pinki-kirra-mipa, ngularraju jiyipi-piya kuja-ka wajawaja-jarri nganangku kulapajana warrawarra-kangkarla!"

²⁵ Ngula mardukujarlu purda-nyangu nyampu, yaninjarla parntarrinjunu ngayirni Jijajiki, manurla wangkaja, “Warlalja-Wiri, karnurukuju yinjarla-yungka palkarnirli!”

²⁶ Jijajirliji wurra-manu kamparru-wiyi payirinja-kurraju, manu wangkajarla karntaku, “Kajilparna-jana kuja mangarri jurnta kangkarla kurdukurduku manu yungkarla jarntuku, kujaju warntarla majumaju.”

²⁷ Ngula-jangkaju, nyampu karntaju pinarla wangkaja Jijajiki, “Yuwayi, kujaju junganyayirni! Kala jarnturlanguju kalu warru nyinami tayipulurla kanunjumparra, manu kalu ngarni wita-kari wita-kari kuja-ka patapata-karri yulja walya-kurra.”

²⁸ Junga-juku, Jijajirliji kapanku yalu-manu, “Nyuntuju kanpaju yijardu-nyayirni wala nyina yurntal-purajiki parlpuru-maninjaku. Ku-jarlaju kapurna parlpuru-mani pirlirrpa juju-kujaku ngula-kujaku.” Ngulaju junga! Jijajiji kuja yungka wangkaja yimi nyampurra, ngula yurntal-nyanu mardukuja-kurlangu parlpuru-jarrijalku.

*Jijajirli-jana yapa panu parlpuru-manu
Mark 7.31-37*

²⁹ Ngula-warnu, Jijaji yanu yinya-ngurlu manulpa wapanja-yanu mangkuru Kaliliyi-wana. Nyanunguju wapanja-yanu pirli kankarlarni-kirra manu pirri-manu yinyarlaju.
³⁰ Yapa panu-jarlulurla yanurnu nyanungukuju. Ngulajulpalu-jana nyurnu-kari nyurnu-kari jarnangku kangu: Tarlu-wati, pampa-wati,

yapa wirliya manu rdaka manjanja-kurlu wipinja-wangu-kurlu, yapa yangka kuja kalu nyina wangkanja-wangu, manu yapa nyurnu panu-karirlangu. Kujalpalu-jana kangu jarnangku, ngulajulpalu-jana ngunanja-yirrarnu ngayirni Jijajirla, manulpa-jana parlpuru-manu.

³¹ Yapa kujalpalu nyinaja wangkanja-wangu-wiyi, ngulajulpalu wangkajalkulu. Yangka kujalpalu rdaka manu wirliya wipinja-wangu-wiyi nyinaja, ngula-patujulpalu wapajalku manulpalu wipijalku. Tarlujulpalu wapajalku, manu pampardarlujulpalu nyangulku. Kujalu-jana yapangku panu-karirli nyangu nyampurra nyurnu-jangka, ngulakujulu-jana marlaja paa-karrija. Ngulararrlajinta pulkapungulpalurlajinta Kaatuku ngula kalu purami yapangku Yijirali-pinkirli.

Jijajirli-jana mangarri yungu panu-jarlu-nyayirniki watiki 4,000-palaku

Mark 8.1-10

³² Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Nyampuku yapaku, mari-jarri karna-jana miyi-wanguku kuja kalu yarnunjuku nyina, kujajulu jirrngaŋja nyinaja nyampurla manangkarrarla parra-patuku marnkurripaku. Kajilparna-jana pina-yilyayarla yarnunjuku miyi-wangu-jangka wurnturu-kurra nyanungurra-nyangu ngurra-kurra, ngulaju kajikalu marrmarrpa-jarrinjarla wantimi kulkurru yirdiyirla yarnunjuku miyi-wangu-jangka.”

³³ Ngula-jangkaju, payurnulu kurdungurlu-paturlu Jijajiji, “Nyarrpararlarnalu-jana miyiji

nyampurlaju manangkarrarla ngayi-mani? Yapa nyampuju panu-nyayirni kalu nyinami.”

³⁴ “Nyajangu kankulu miyiji mardarni kapurduju?”

Kurdungurlurlujulu jangku-manu Jijajiji, “Wirlki-pala karnalu kapurduju miyiji mardarni manu ngapa-ngawurrpa yawu marnkurrrpa witawita.”

³⁵ Junga-juku, Jijajiji-jana wangkaja yapa panuku-juku, “Pirri-maninjarla nyinayalu walyangka.” ³⁶ Ngula-jangkaju, manu miyiji manu yawurlangu, yati-wangkajarla Kaatukuju, “Wapirra, yungurnangkulu yati-wangka nyampukuju mangarriki.” Ngula-jangka, rdilyki-pungu mangarriji wita-kari wita-kari. Yungu-jana mangarriji rdilykirdilyki-pinjarla kurdungurlu-patuku, manulu-jana kurdungurlu-paturluju warru yungu yapa panukulku.

³⁷ Panungkulu ngarnu nganyuku-karda. Ngula-jangkarluju kurdungurlu-paturluju, warrulpalu manu yuljaju yakuju-kurra wirlki-pala-kurra. Ngulangkaju kankalarra-nyayirnilkilpa yakuju-paturlaju jurrupuly-ngarnu. ³⁸ Wati-paturlu yangka kujalu mangarriji ngarnu pirdakarda, ngulaju 4,000-palarlu. Panungku mardukujarlu manu kurdukurdurlangurlulu ngarnu mangarriji.

³⁹ Ngula-jangkaju, Jijajirliji yilyajalku-jana pina yapaju nyanungurra-nyangu-kurra jurrku-wana-kurra. Kuja-jana yapa pina-yilyaja Jijajirli yangka-ngurlu manangkarra-ngurlu, kulpari warrkarnu pawurtu-kurra manu yanumpa ngapa-wana ngurrara-kurra Makatana-kurra.

16

*Juwu-paturlu Wiriwirirlili payurnu Jijaji
yartarnarriki milki-yirrarninjaku*

Mark 8.11-13, Luke 12.54-56

¹ Ngula-jangkaju, jangkardu yanurnulkulurla Jijajiki Paraji-patuju manu Jatiyuji-patuju. Ngulajulu puta yimirr-yungu yungu nganta-jana jarrwara-kari wangkayarla. Wangkajalurla, “Milki-yirraka-nganpa” Kaatu-kurlangu yartarnarri yangka kuja ngantangku yungu nguru-nyayirni-wangurlarlu. Kajinpa-nganpa milki-yirrarni, ngulaju kapurnangkulu milyapinyi nyuntujunparla Kaatuku warlalja.”

² Jijaji wangkaja-jana, “Kuja-ka yangka yukanjarra-yani wanta manu yalkiri yalyuyalyu-jarrimi, nyurrurla kankulu kuja wangkami, ‘Wayinpa, yalkiriji yalyuyalyu-nyayirnilki, ngulaju jukurraju kapu ngurrju-nyayirni karrimi yalkiri-mipa ngapa-wangu.’ ³ Kala kaji wanta kankarlu-jarrinjarni yani mungalyurru, manu yalkiri yalyuyalyu-jarrimi, ngulaju kuja kankulu wangka, ‘Wayinpa, yalkiriji yalyuyalyu manu mangkurdu karla wapirrinja-yani wantaku, ngulaju ngapa kapu wantimi jalangu ngaka.’ Nyurrurlarlu, nyanyi kankulu yalkiri manu kankulu wangka ngapa marda kapu wantimi, marda yalkiri-mipa kapu karrimi. Kala kula kankulu milya-pinyi Kaatuju kuja-ka nyarrpa-jarrimi jalangu. ⁴ Nyurrurla yapa ngula kankulu nyinami jalangu, nyurrurlaju ngurrju-nyayirni-wangu! Kula kankulu Kaatu purami yijardurlu! Nyurrurlarlunkujulu payurnu yungurna-nyarra

nyiyarlangu Kaatu-kurlangu milki-yirrarni yartarnarri, kujakujurna lawanya ngampurrpa-wangu! Nganayi-mipa kapurna-nyarra ngajulurluju milki-yirrarni Kaatu-kurlangu ngulaju yimi Juuna-kurlu jarukungarduyukurlu. Jalanguju ngajujurna Juuna-piya. Ngaju karna-nyarra wangka nyurrurlaku yungunkulu pina-yani Kaatu-kurra.” Ngula-jangkaju, Jijajirljana yampija yalumpurla-juku.

Jijajirli-jana pututu-pungu kurdungurlu-patuku turnu-warnu-jarra-kujaku Paraji-kijaku manu Jatiyuji-kijaku

Mark 8.14-21

⁵ Kurdungurlu-patu manu Jijaji, yanumpalu murrarninginti-kirra ngapangka nyayingayi-kirra. Kujalu yukajarra, kurdungurlu-patujulu langalku parnkaja kujalu wajawaja-jarrija mangarriki kanjarniki. ⁶ Jijajirli-jana pututu-pungu, kuja-jana wangkaja, “Muurlparlulu-nyanu warrawarra-kangka yimi-kijaku Paraji-kirlangu-kujaku manu Jatiyuji-kirlangu-kujaku! Jaru nyanungu-nyanguju-jana ngulaju jirdi-piya mangarri tarltu-maninja-kurlangu-piya.”

⁷ Kujalu kuja jaru purda-nyangu kurdungurlu-paturlu Jijaji wangkanja-kurra, ngulajulpalu kanginy-karrija, manulu-nyanu wangkaja, “Nyarrpaku-ka kujaju wangka? Marda-ka wangka yungurlipa-nyanu mangarri kangkarlarni tarnnga-parntarlu?”

⁸ Jijajirlilpa-jana milya-pungu kuja-kurraju, wangkaja-jana, “Nyarrpaku kankulu-nyanu palju-payirni kujarluju jarungkuju kuja kankulu

lawa nyinami mangarri-wanguju? Kula kankujulu mayi wala nyinami? ⁹ Nyiya-jangka kankulu nyina milya-pinja-nyayirni-wangujukunya! Yangkajunkulu mayi warungka-manu kujarna-jana yungu miyi kapurdu rdaka-pala panu-jarluku watiki 5,000-palaku? Kujalu ngarnu miyi, nyajangu-kurlurlunkulu yakuju-kurlurluju manu yuljaju? ¹⁰ Manu yangkajunkulu mayi warungka-manu kujarna-jana miyi kapurdu wirlki-pala yungu panu-jarluku watiki 4,000-palaku? Kujalu ngarnu miyi, nyajangu-kurlurlunkulu yakuju-kurlurluju manu yuljaju? ¹¹ Nyiya-jangka kula kankujulu milya-pinyi kuja karna-nyarra nyarrpa wangkami? Kula karna-nyarra mangarri-kirli wangkami. Wangkami karna-nyarra nyiyarningkijarra-kurlu maju-kurlu kuja kalujana yapa pinarri-mani Paraji-paturlu manu Jatiyuji-paturlu. Yimi-wati nyanungurra-nyanguju, ngularrarluju kajana kawarr-kanyi yapa warntarla-kari. Ngularra-kujakulu-nyanu muurlparlu warrawarra-kangka!” ¹² Ngulajangkaju, kurdungurlurlu milya-pungulkulu nyarrpa kujalpa Jijaji wangkaja. Nyanungurluju kula-jana ngarrurnu jirdiki mangarri tarltumaninja-kurlanguku yampinjaku. Ngayilpanjana nyanungurlu ngarrurnu nyanungu-patu yungulu nyiyarningkijarraku nyina purdananya-wangu kujalpalu-jana Paraji-paturlu manu Jatiyuji-paturlu yapa pinarri-manu.

Piitarluju yirdi-manu Jijaji Kaatu-kurlangu Mi-

*jaya yangka Milarninja-warnu
Mark 8.27-30, Luke 9.18-22*

¹³ Jijaji-jana jirrngaŋja yarŋkaja yarda kirri-kari kirri-kari-kirra nguru-kari-kirraju yirdi-kirraju Jijariya Pilipayi-kirra. Kujalpa-jana jirrngaŋja yukaja kurdungurlu-patuku, ngula-jana Jijajirli payurnu, “Nyarrpa kalu yapaju wangka ngana nganta yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlanguju?”

¹⁴ Kurdungurlu-paturlujulu jangku-manu, “Ngalya-kari kalu wangka yapa nyuntujunpa Jaanu Papitaji nganta. Ngalya-kari kalu wangka nyuntuju ngantanpa Layija. Ngalya-kari kalu wangka nyuntuju ngantanpa Jirimaya manu marda jarukungarduyu-kariyi-nyanu Jirimaya-piya.”

¹⁵ Jijajirli yarda-jana payurnu, “Kala nyurrurla-paturlu, ngana nganta kankujulu yirdi-mani ngajuju?”

¹⁶ Jimani Piitarluju jangku-manu, “Nyuntujunpa Mijaya Milarninja-warnu yangka Ngalapi-nyanu Kaatu-kurlangu, Kaatu ngula-ka JUKUR-RARNU nyina.”

¹⁷ Ngula-jangka, Jijaji wangkajarla Jimani Piitaku, “Yati! Nyuntu kanpa Yimi Ngurrju wangkami ngaju-kurlu, Jimani ngalapi-nyanu Juuna-kurlangu! Nganangku kulangku yapa-karirli nyuntuku yimi-ngarrurnu nyampu yimi ngaju-kurlu. Ngajukupalangku ngula-ka nyinami nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra, nyunungurlu-jukungku nyuntukuju yimi-ngarrurnu yungunpa wangka nyampu yimi.

Ngulaku kanparla marlaja nyina wardinyi-nyayirni! ¹⁸ Kari-nganta Piita, nyuntuju yarturlu pиррjirdi-piya! Nyampurla yarturlurla kapurna ngaju-nyangu jaaji ngantirni, kapurna-jana yapa panu kanjarla jintangka wungu-warnurla turnu-mani. Kajili yapa ngaju-nyangurlangu yawu-pardimi, kapulu tarnnga-juku warrarda nyinami wungu-warnurla ngaju-nyangurla. Kulalu yani nguru manparrpa-kurlangu-kurra, lawa. ¹⁹ Jalangurlu karnangku yinyi nyuntuku kiyi wupurnu-maninjaku tuwaku Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra. Nyiyarlangu maju-kujaku kuja kanpa-jana yapa ngaju-nyangu warla-pajirni walyangka nyampurla, ngula-piyarlu-yijala kapu-jana Kaaturlu warla-pajirni nguru nyanungu-nyangurla-yijala. Nyiyarlanguku ngurrjuku nyuntulu ngula kanpa-jana yapa ngaju-nyanguku nyampurlaku walyangkaku nyinami rarralypa, Kaatu kapu-jana nyanungu-patukuju rarralypa-yijala nguru nyanungu-nyangurlaju nyinami!”

²⁰ Ngula-jangka, Jijajirli-jana pututu-pungu, “Ngajukujulu yimi-ngarrirrninja-wangu nyinaya, kalakankulu-jana ngaju yimi-ngarrirni yirdi Kaatu-kurlangu Mijaya.”

Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku yangka yapangku kapulu nyanunguju pinyi

Mark 8.31–9.1, Luke 9.22-27

²¹ Ngula-jangkaju, Jijajirlilpa-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu,

wangkaja-jana, “Ngajukuju ngaka-pardu-karilki kapuju maju-nyayirni rdipimirni, kapurnaju murrumurru-nyayirni purda-nyanyi. Yangkapaturlu Juwu-paturlu jarlu-paturlu manu maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu kuruwarrikingarduyu-paturlu kapujulu juwakijirni. Panu-karirli kapujulu tarnnga-kurra pakarni. Kujanyaju Kaatuju wangkaja. Ngula-jangkaju, kapurna ngurra-jarra-jangkarla pinyijala wankaru-jarri.”

²² Ngula-jangka, Piitarlu Jijaji kanja-yanu panu-kari-kijaku kurdungurlu-patu-kujaku, manurla kulu wangkaja, “Warlalja-Wiri, kula wangkaya kuja! Kaaturlu kapungku muurl-mardarni pinja-kujaku!”

²³ Jijajijiirla jungarni-purdanji-jarrija Piitakuju wangkanjakungarnti, “Nyuntunpa Juju Ngawu, purdangirli yukaya ngajulurla! Nyuntu kanpaju putaputa warla-pajirni warrki ngaju-nyangu-kujaku! Kaatuju kulangku wangkaja kujakuju wangkanjakuju, lawa. Nyuntulurlunpa kujaju manngu-nyangu jaruju yapa panu-kari-piyarlu.”

²⁴ Ngula-jangka, Jijajiji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Ngana-puka kajilpaju ngampurrrpa nyinayarla ngajuku puranjaku, ngulakungarntirlilpa-nyanu wajawaja-mantarla, manulpaju ngaju-mipa manngu-nyangkarla. Yapa-karirli kapujulu ngajuju tarnnga-kurra pinyi. Kujarlu-yijala kajikalu-nyarra nyurrurlaju pinyi tarnnga-kurra. Ngulaju ngula-juku. Puraya-jukujulu ngajuju parra-kari parra-kari. ²⁵ Nganangku-puka yapangku kajilpa-nyanu muurlparlu mardakarla

palinja-kujaku nyanungu-miparlu, ngulaju kajika palimi-jiki. Kala kajilpankulu-nyanu yungkarla ngaju-kurra, ngulaju kajikankujulu marlaja nyinami wankaru-juku. Kujarlanya, purayajulu ngajuju. ²⁶ Nganangku-puka kuja-ka turnu-mani nyiyarningkijarra jurnarrpa manu tala manu mangarri manu wawarda, nyiyaku-ka turnu-mani? Kajiji yapa yali puranja-wangu nyina, ngulangkuju ngari-ka jamulu turnu-mani. Kaji palimi, kula Kaatu-kurlu nyina. Kajilpa yangka yapa paliyarla, kulalparla nyiya kulpari yungkarla Kaatukuju pina-wankaru-maninjakuju, lawa. ²⁷ Ngaju yangka Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu, ngakarna nyampu-kurra pina-yanirni Kaatu-kurlangu-ngurlu nguru-nyayirni-wangu-
ngurlu, ngulaju kapurna-jana jirrnga-yanirni pina marramarra-patuku, kapurna pina-yanirni pirrjirdi-nyayirni Kaatu-kurlangu-kurlu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Ngula-jangkaju, kapurna-jana miimii-nyanjarla pinyi yapa yangka kujalpalu maju-juku nyinaja nyampurla walyangka. Panu-kariji kapurna-jana miimii-nyanjarla kanyi yungulurla Kaatukulku jirrnga-yanirni tarunga-juku, yangka kujalpalu ngurrju-juku nyinaja nyampurlaju. ²⁸ Junga karna-nyarra nyampuju wangka! Ngalya-kari yapa kuja kalu wankaru-juku nyina jalangu, ngulangkuju kapujulu nyanyi ngaju yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlanguju. Kapujulu milya-pinyi kajirna-jana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kulalu pali milya-pinjal-wangu-juku.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapaku

panuku.

17

Jijaji-kirlangu palkaju mirilmiril-karrija-nyayirni

Mark 9.2-13, Luke 9.28-36

¹ Ngaka-karilki, jinta-jangka wiyiki-jangkarla, Jijajiji jirrngaŋga-jana yanu pirli-kirra kankalarra marnkurrpaku kurdungurlupatku Piitaku manu Jamajiki manu nyanungukupdangka kukurnu-nyanu Jaanuku. Ngulangkajulpalu yangarlu-patu nyinaja. ² Ngula-puruju, nyanungu-nyangu yinngirrijilpa mirilmiril-karrija-nyayirni wantapiya. Manu jurnarrpa kardirri-jarrijarla palkangkaju, ngulaju jurnarrpajulpalpa palkangkaju nyanungurlaju mirilmiril-karrijalku.

³ Ngula-puru-juku, Layija manu Mujuju-pala warraja-jarrija, wangkajalpa-palarla Jijajiki.

⁴ Ngula-jangkaju, Piitarla wangkaja Jijajiki, “Warlalja-Wiri, ngurru-nyayirni nyampuju ngurra. Nyarrpa-manirnangkulu nyuntukuju? Nganimpa-paturlu yungurnalu-nyarra kaluku ngantirni marnkurrpa: Jinta-kari nyuntuku, jinta-kari Mujujuku, jinta-kari Layijaku.”

⁵ Ngula-puru-juku, mangkurdu kardirri-nyayirnilki-jana wapirrija kurdungurlupatkuju. Linpalu purda-nyangu wangkanjakurralku kankalarra-jangka mangkurdungurlu, kuja-jana wangkaja, “Nyampuju ngajuku Ngalapi-nyanu marulu. Nyanungurlu kaju

miyaluju raa-pinyi. Ngulajulu purda-nyangka wangkanja-kurra!”*

⁶ Kujalu kurdungurlu-paturlu purda-nyangu wangkanja-kurra, lani-jarrijalu, manulu yinngirri-purdanji wantija walya-kurra. ⁷ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana yanurralku nyanungu-patukuju, manu marnpurnu-jana. Nyanunguju-jana wangkaja, “Karrinja-pardiyalu, kulalu lani-jarriya!” ⁸ Kujalu kurdungurlu-paturlu kankarlarra-kari nyangu, ngulangkujulu nyangu Jijaji karrinja-kurra, jintalpa yangarlu karrija.

⁹ Ngula-jangkaju, pinalkulu jitinja-yanu pirli-ngirliji. Kulkurru wangkaja-jana Jijajiji, “Nyampuju yimi, mardakalu nyurrurla-miparlu yimi-ngarrirrinha-wangurlu kujankujulu jalangurlu nyangu ngaju mirilmiril-karrinja-kurra yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kajirna palinja-warnu pina-wankaru-jarrinjarla yakarra-pardi, ngakalu-jana ngula-jangkarlanya yimi-ngarrika ngaju-kurluju.”

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijajiji payurnu yangka-paturluju marnkurrparlu, “Yangka kuruwarrikingarduyu-patu, wangka kalunganpa Layija-kurlu ‘kapu kamparru yanirni nganta yangkakungarnti Mijayakungarnti’. Nyarrpaku-yijala kalu-nganpa kujaju wangka?”

¹¹ Jijajirli-jana jangku-manu, “Junga kujaju kapu Layija-wiyi pina-yanirni yungurla nyiyarningkijarra jungarni-mani Mijayaku. ¹² Junga karna-nyarra wangka: Layija nyurru-juku pina-yanurnu. Yapa ngalya-karirli

---

* ^{17:5} Matthew 3.17, 2 Peter 1.17

nyurrujukulu murrumurru-manu kujalurla jangkardu wangkaja maju-maninjaku. Kulalu milya-pungu nganalpa nyanunguju nyinaja. Kuja(pi)-ya(y)-i(j)ala Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu kaji yanirni nyampu-kurra, yangkapaturlu yapangku kapulu murrumurru-mani nyanunguju kuja-yijalalu murrumurru-manu Layijaju.”¹³ Ngula-jangkaju, Jijaji-kirlangurlu kurdungurlurlu milya-pungulu kujalpa nyarra Jijaji wangkaja. Kulalpa Layija-kurlu wangkaja. Nyanungujulpa-jana wangkaja Jaanu Papitaji-kirli.

Jijajirli parlpuru-manu kurdu nyurnu juju-kurlu

Mark 9.14-29, Luke 9.37-43a

¹⁴ Yali-jangkaju, Jijaji manu yangka marnkurpa kurdungurlu-patu, jitinja-yanurnulu pirli-ngirli, manu parlu-pungulu-jana yapa turnu-kurra yalirlaju. Wati jintia yaninja-yanu Jijaji-kirra-pinangu, manu parntarrinjunurla kamparru Jijajiki.

¹⁵ Ngula-jangkaju, wangkajalkurla Jijajikiji, “Warlalja-Wiri, mari-jarrinjarla parlpuru-manta ngaju-nyangu ngalapi-nyanu. Nyanunguju murrumurru-nyayirni, manu japaku-patu rdalji-jarrija. Purda-nyanyi kanyanu maju-nyayirni. Tarnnga-ka warrarda wantimi warlu-kurraju manu ngapa-kurra, manu murrumurru-mani kanyanu.”¹⁶ Nyurrrurna-jana kamparrurlu-wiyi payurnu nyuntu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu parlpuru-mani. Lawa, putalu parlpuru-manu.”

¹⁷ Jijaji wangkaja-jana, “Kari nyurrurlajunkulu kapurunju-panu jurru marntarla! Nyangurlakarrarlu kankujulu yampimi mata-maninja-wangurlu? Kangkarnijili yali kurdu ngajuku.”

¹⁸ Ngula-jangkaju, Jijajirli kulungku ngarrurnu juju ngawungawu kujalpa kurdungka kaninjarni palkangka nyinaja. Ngula-jangkaju, jujujurla jurntalku wilyipi-pardija kurdukuju, manu yali-jangkaju kurduju ngurrju-jarrijalku.

¹⁹ Ngaka-pardu-karilki, kujalpa Jijaji yangarlulku nyinaja, nyanungu-nyangu kurdungurlupatu yanurnu, manulu payurnu nyanunguju, “Nyiya-jangkarnalurla puta yilyaja journta jujuju nyampukuju kurduku?”

²⁰⁻²¹ Jijajirli-jana jangku-manu, “Nyurrurlarlu kulankulurla journta yilyayarla jujuju kurdungurluju. Kulankulurla wala nyinaja Kaatukuju. Ngaju karna-nyarra junga wangka: Nyiyaku-puka kajilpankulurla wala nyinakarla Kaatuku kapuru-wangu, ngulaju kajika-nyarra purda-nyanyi nyanungurluju, manu kajika-nyarra jangku-mani nyiyaku-puka kajilpankulurla payikarla. Kajilpankulurla wala nyinakarla Kaatuku ngari wita, ngulaju kajikankulu pirli wararrakuju wangkami ‘Yanta kirri-kari-kirra!’ Ngula pirlingki kapu-nyarra purda-nyanyi kajinkilirla nyurrurla wala nyina Kaatukuju. Yartarnarri-kirli kulaalpa-nyarra nyiyarlulku warla-pajikarla nyurrurlaju.”

*Jijajirli-nyanu palnjaku muurr-pungu
Mark 9.30-32, Luke 9.43b-45*

22 Ngaka-karilki, Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu turnu-jarrijalu wungu ngurungkaju Kaliliyirla. Wangkajalku-jana nyanungu-patukuju, “Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Ngakaju, watingki jintangku kapu-jana yimi kanyi ngajulu, kapuju ngaju yapa-kari-kirra yinyi. **23** Ngula-jangkaju, kapujulu pinyi ngajuju tarnngakurra. Ngula-jangkaju, ngurra-jarra-jangkarla kapurnarla marlaja wankaru-jarri pina.” Kujalu kurdungurlu-paturlu purda-nyangu kuja-kurra, nyanungurrajulurla mari-jarrinjarla wajampa-jarrija-nyayirni.

Jijajirli-jana yungu tala yungulu wurdujarra-mani Juwu-kurlangu Yuwarli Maralypি

24 Ngula-jangkaju, Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu, yanulu kirri-kirra Kapurniya-kurra. Ngulangkaju, ngalya-kari watilirla yanurnu Piitaku. Nyanungurlu wati-paturlu kalalu warru manu tala yungulu wurdujarra-mani Juwu-kurlangu Yuwarli Maralypি. Payurnulu Piitaju, “Nyuntu-nyangurlu pinangkalparlu, yinyi mayi kajana tala wurdujarra-maninjaku Juwu-kurlangu Yuwarli Maralypি?”

25 Piitarlu-jana jangku-manu, “Yuwayi, Jijajirli kajana warrarda yinyi talaju yulyurrpu-kari yurlyurrpu-karirla yapakuju kuja kalu wurdujarra-mani Yuwarli Maralypiji.” Yali-jangkaju, Piitaju yanu yuwarli-kirra kujalpa yalirla Jijaji ngunaja jurrkungka. Piitarlu yungu

nganta payikarla nyanunguju talaku yungu ngantarla wangkayarla.

Jijajirli kamparnirli payurnu nyanunguju, “Wati kuja-ka kingi nyina kankarlu-nyayirni yapa panukuju, kula kajana ngurrara-jinta nyanungu-nyangu jinyijinyi-mani yungu ngantalurla tala yinyi, lawa. Nyanungurlu kajana yapa-kari-mipa ngurra-kari-wardingki jinyijinyi-mani yungulurla nyanungukuju tala yinyi. Ku-jaju junga mayi, Jimani?”

²⁶ Piitarluju jangku-manu, “Yapa-kari-miparlu ngurra-kari-wardingki-miparlu kalurla talaju yinyi yalikiji kingikiji kuja kajana jinyijinyi-mani yapaju.”

Ngula-jangkaju, Jijajirla wangkaja Piitakuju, “Ngulaju junga, ngurrara-jintarlu kingi-kirlangurlu, kula kalurla nyanungukuju yinyi talaju. ²⁷ Yuwayi, ngulaju marda junga, kala ngajulurlu kajilparna-jana tala yinja-wangurlu jurnta mardakarla nyampurraku watiki, ngulaju kajikajulu kulu-jarrimilki ngajukuju. Ku-jakukakuju, yanta mangkuru-kurra yawuku maninjaku. Kajinpa rdarri-mardarni kamparru-warnu yawu, lakarn-pungkarla nyanungu-nyangu lirraju. Kaninjarni nyanungu-nyangurla lirrangkaju kapinpa nyuntulurluju pirli tala pardany-parami. Kangka ngulaju pirli, manu yungka-jana wati yali-patuku. Ngula-jangkaju, kulalu-ngalpa payirnilki talakuju nyampu-warnurla yurlyurrparlaju.”

*Ngana-ka nyina wiriji yapa Jijaji-kirlangu?
Mark 9.33-37, Luke 9.46-48*

¹ Kurdungurlulurla yanurnu Jijajiki, manulu payurnu “Yangka kuja kangalpa Kaatuju Warlalja-Wiri nyinami ngalipakuju, ngana-ka Kaaturluju wiri-nyayirni-pajirni panu-kari-piya-wangu?”

² Jijajirla purlaja kurdu witaku yungu yaninjarla karrimi kamparru nyanungu-paturla.

³ Ngula-jana nyanungu wangkaja kurdungurlupatukuju, “Ngaju karna-nyarra wangkami junga: Jungarnirlili manngu-nyangka yungulpankulu kurdu wita nyampu-piya-jarriyarla. Kala kuja-piya-wanguju, ngulaju kulapankulurla nyinayarla Warlalja-Wiriki. ⁴ Nyurrurlarlunkujulu payurnu ngana-ka Kaaturlu wiri-pajirni panu-kari-piya-wangu. Ngana-puka kuja-ka kurdu wita nyampu-piya-jarrimi, ngulanya-ka wiri-pajirni Kaaturluju turnu-warnurla nyanungu-nyangurla. ⁵ Kurdukurdu wita nyampu-piya kajulu wala nyinami ngajuku. Nganangku-puka yapangku ngaju-nyangurlu nganta kaji rdakurl-kijirni kurdu wita nyampu-piyaju, ngulaju kaju ngajurlangu rdakurl-kijirni.”

*Yungulparlipa jungarni nyinakarla,
kajikarlipa-jana karlirr-kanyi yapa ngalya-kari
Kaatu-kujaku*

Mark 9.42-48, Luke 17.1-2

⁶ Jijaji-jana yarda wangkaja kurdungurlupatukuju, “Nyampurralu-jana kurdukurdu witawita nyangka ngula kajulu wala nyina ngajuku. Kala nganangku-puka kajilpa kurdu

ngari jinta karlirr-kangkarla jarrwaralku ngaju-kujaku, ngulaju maju-nyayirni! Karlirr-kanja-kujakujulpalurla yapa ngalya-karirli yarturlu-wiyi wiri wayikarla yalumpuku watiki waninja-wana-wiyi, manu ngula-kurluju jarna-maninjarla kanjarla Julyurl-kijikarlalpalu mangkuru ngapa wiri-kirra yungu palimi, kajika yapa jinta-kari karlirr-kanyi Kaatukujaku.⁷ Yapa panu-nyayirni kalu majumaju nyinami walya nyampurla, manu warrarda kalu-jana karlirr-kanyi yapa ngalya-kari yungujulu nyanungurrarlangu karlirr-yani ngajukuju. Junga kuja! Kala nganangku-puka kaji-jana karlirr-kanyi yapa ngalya-kari yungujulu wala-wangu ngajuku jurnta nyinami, ngulakuju karnarla mari-jarrimi, kapu maju-mani Kaaturluju.

8-9 “Ngaka kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda nyiyarlangu purungku-mani rdaka-jarrarlu. Kuja-kujakuju-nyanu rdaka-jarra mururl-pajika jurnta, kajikangku Kaaturlu kijirni rdaka-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. Manu ngaka kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda kulu-kurra wapami wirliya-jarra. Kuja-kujakuju-nyanu wirliya-jarra mururl-pajika jurnta, kajikangku kijirni wirliya-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. Manu ngaka kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda nyiyarlangu maju nyanyi milpa-jarrarlu. Kuja-kujakuju-nyanu milpa-jarra wilypi-manta jurnta, kajikangku kijirni milpa-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka

jankami tarnnga-juku. Kajilpangku Kaaturlu kijikarla nguru yali-kirra palka wanapi-jiki, ngulaju maju-nyayirni nyuntukuju. Kala kajinpa yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra nguru-kurra rdaka-wangu manu marda wirliya-wangu manu marda milpa-wangu, ngulaju ngula-juku. Kapunpa nyanungu-kurlu nyina tarnnga-juku.”

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurpa
wati-kirli kuja wajawaja-manu jiyipi*

Luke 15.3-7

10 Jijaji wangkaja-jana yapa-patuku, “Muurlpa-jarriyalu! Kulalu-jana murrumurru-manta kurdukurdu witawita ngularra kuja kalu nyampurla nyina. Ngularrarlu kalu-jana jarnkjarnku mardarni marramarra ngula kalu nyinami nguru-nyayirni-wangurla kankalarra manu ngula kalu warrarda nyinami yinyarla ngajuku Jaji-nyanu-kurlu. Kajilpankulu-jana kurdukurduju murrumurru-mantarla, ngulaju kajikalu-nyarra marramarlarluju nyanyi.

11 [Ngaju yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, yanurnurna yungurna-jana yapa muurl-mardarni ngula kalu ngurrpa nyina Kaatukuju.]

12 “Ngajulurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni yimi-nyayirni-wangu wati-kirli ngulalpa-jana jiyipi 100-pala mardarnu. Ngakalku, jiyipi jintu-jana jurnta yanu manu wajawaja-jarrijalku. Kajilpanpa yapa jintangku wajawaja-mantarla kuja-piyarlu, nyarrpa-jarri kajikanpa? Kajikanpa-jana nyuntulurlu yirrarnirra ngularra

jiyipi-patu-kari 99-pala ngula pirlingka-juku, manu kajikanparla yaninjarla warru nyanyi yangkaku jintaku jiyipiki. ¹³ Kajinpa rdipinjarla mani yangka jiyipi wajawaja-maninja-warnu, ngulaju kapunparla wardinyi-jarri mi karrikarri-wangu yalumpuku jintaku panu-kari-piya-wanguku ngulalpalu nyinaja yantarli. Junga nyampuju! ¹⁴ Nyampurra kurdukurdu ngulaju jiyipi ngularra-piya-juku. Nyurrurlakupalangu Jaji-puraji, nguru-nyayirni-wangurla kankalarra kajana yulkami kurdukurdu ngularraku. Nyanungurlu nganta yungu-jana muurl-mardarni wajawaja-jarrinja-kujaku.”

Nyarrpa-jarriyarlarlparliparla yapa-kariki ka-jilpa majungka-jarriyarla

Luke 17.3

¹⁵ Jijaji wangkaja-jana yapa-patuku, “Nyurrurla yapa, kuja kankujulu ngaju pura, kajilpangku puranjakungarduyu-kariyinya-nu majungka-jarriyarla jurnta, yaninjarla wangkayarla nyanunguku kaji nyina jinta nyanungu-mipa. Kajilpangku purda-nyangkarla nyuntulu, ngulaju kapungku nyina nyuntu-nyangu yipilji-jiki. ¹⁶ Kala kajilpangku purda-nyanja-wangu jurnta nyinakarla, ngulaju yanta manu jinta manta marda yapa-jarra-karilki, kulpari kangkarni-jana nyuntulurlu yungungkulu ngula nyanungu-paturlu purda-nyanyi kajinparla wangkami yipiljiki nyuntu-nyanguku. Nyampunya-ka Payipuluju

wangkami yapangku ngula-ka yapa-kari-nyanurlu milpa jiily-ngarrirni, ‘Kajinpa yapa jinta-kari jiily-ngarrirni milparniwarrarla, kula nyuntu-miparlu nyanungu milpa jiily-ngarrika. Kamparru milpa jiily-ngarrirnininjakungarntirli, yaninjarla yapa jinta-kari maninjinta, manu yapa jirramarlangu. Ngula-jangka, panungku nyurrurlarlu yungunkulu ngula yapa milpa jiily-ngarrirni.’* ¹⁷ Ngulaju ngula-juku. Kaji-nyarra yipilji purda-nyanja-wangu jurnta nyinami yangka kajinkilirla wangkami, ngulajulu yanta, manulu-jana yapa panuku yimi-ngarrika kajili jinta-jarri mi jaajirla. Kaji-nyarra panukulku ngula yapa purda-nyanja-wangu-juku jurnta nyinami, ngulajulu punku-pajika. Nyanunguju yapa-kari-piya ngula kalurla ngungkurnyinanja-wangu jurnta nyina Kaatukuju, manu yangka kapumanu-patu-piya kuja kalu-jana tala puntarni yapakuju.”

Jijajirli pinarri-manu-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulurla Kaatuku wangkami nyiyarningkijarraku

¹⁸ Jijaji wangkaja-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Ngaju karna-nyarra wangkami junga: Nyiyarlangu-kujaku kuja kanpa-jana yapa ngaju-nyangu warla-pajirni walyangka nyampurla, ngula-piyarlu-yijala kapu-jana Kaaturlu warla-pajirni ngurunyayirni-wangurlaju. Nyiyarlanguku ngurrjuku nyuntulu ngula kanpa-jana yapa ngaju-nyanguku nyampurlaku walyangkaku nyinami

---

* **18:16** Nyangka Deuteronomy 19.15

rarralypa, ngula-piya-yijala Kaatu kapu-jana nyanungu-patukuju rarralypa-yijala nguru nyanungu-nyangurlaju nyinami.

¹⁹ “Ngaju karna-nyarra yimi-ngarrirni nyampurlangu: Nyampurla ngurungka, kajilpanpala-nyanurla ngungkurr-nyinayarla nyiyarlangurlajinta, manu kajilpanpala ngulaku Kaatu payikarla, ngajukupalangu ngulaka nguru-nyayirni-wangurla kankalarra nyinami, ngulaju kapungku rarralypa nyina. ²⁰ Nyangurla-puka kajili yapa ngaju-nyangu marnkurrpa yaninjarla jinta-jarrimi ngajuku wangkanjaku, manu marda yapa jirrama-puka, ngulaju kapurna-jana jirrngaŋja nyina pirlirrpaju.”

Yimi-nyayirni-wangu jukuripa wati punkukurlu yangka kujarla kulu-juku jurnta nyinaja warrkini nyanungu-nyanguku yawuru-jarrinja-wangu-juku

²¹ Ngula-jangka, Piita yanurnu, manu Jijajiji payurnu, “Warlalja-Wiri, kajilpaju ngajukupurdangka majungka-jarrimi jurnta, nyajanguku kajikarna yawuru-jarrinjarla yampimi kunkamaninja-wangurlu? Wirlki-palaku mayi?”

²² Jijajirli nyanungu yalu-manu, “Lawa! Yawuru-jarrinjarla yampiya kutu kula wirlkipala-mipaku. Ngari tarnngangku-juku yawuru-jarrinjarla yampiya kunka-maninja-wangurlu! ²³ Yimi wita yungurnangku yirri-purami Kaatu-kurlu kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Nyurru-wiyi yinyarla kala wati wiri kingi nyinaja wati panu-jarlu-kurlu

ngulalpalurla warrki-jarrija nyanunguku. Parrangka jintangka, purlaja-jana nyanungupatuku yungulurla yanirni nyanunguku ngula yungulurla kulpari yinyi tala nyanungukulku yangka kuja-jana kamparrurlu-wiyi yungu talaju. Junga-juku, jinta-kari jinta-karilirla yanurnu, manulurla yimi-ngarrurnu nyajangu talaju ngula-jana yungu kamparrurlu-wiyi nyanungurraku. ²⁴ Warrkini kamparru-warnurla wangkaja, ‘Nyuntulurlunpaju yungu \$1,000,000-pala ngajukuju. Ngakarnangku kulpari yinyi.’ ²⁵ Kala lawa! Tala-wangu-jukulpa nyinaja. Kula nyarrpara-kurlurru tala wiri-kirlirlji kulpari payi-mani wiriji. Junga-juku, kingi-jana wangkaja nyanungu-nyanguku warrkini-patu-kariki yungulu-jana kanyi ngula wati, nyanungu-parnta manu kurdukurdu nyanungu-jarra-nyangu manu panu-kari nyiyarningkijarra nyanungu-jarra-nyangurlangu, manu yungulu-jana panu-juku yinyi yapa-patu-kariki talakupurdarlu. Ngulajangka yungulu talangku kingi kulpari payi-mani. ²⁶ Junga-juku, warrkinirla parntarrinjunu ngayirni wiriki, manulpa warlkurnu, ‘Wurraju pardaka! Kapurnangku kulpari payi-mani nyiyarningkijarrarlu kujanpaju yungu kamparrurlu-wiyi!’ ²⁷ Junga-juku, ngula kingi mari-jarrijarla warrkini ngulaku, manurru wangkaja yungu tala-wangu kulpari payi-maninja-wangu nyinami. Manu nyanungurlu kutu yilyaja ngula warrkini walyparrarlulku.

²⁸ “Ngula-jangka, ngula warrkini kuja yanu yarlu-kurra, ngulajurla rdipija warrkini-

kariki wiri-kirlanguku kujarla kamparrurluwiyi yungu tala ngari wita. Nyanungujurlajurr-yarnkaja, manurla rdirri-yungu rduly-pajirninkaku waninjaku, ‘Yaruju! Payi-mantaju yangkarra tala wita kujarnangku yungu!’

²⁹ “Ngula warrkini-kari, ngayirni nyanungurla parntarrinjunu, manulpa warlkurnu warrkini kamparru-warnu, ‘Wurraju pardaka! Kapurnangku kulpari yinyi talaju kujanpaju yungu!’
³⁰ Kala kula warrkinirli kamparru-warnurlu purda-nyangu nyanunguju, manu kularla mari-jarrija. Lawa, ngari nyanungurluju kutu yirrpurnu rdaku-kurra, manurla wangkaja nyanunguku, ‘Kapurnangku wilyipi-mani rdaku-jangkaju ngaka kajinpaju talangku witangku kulpari payi-mani!’

³¹ “Kujalu warrkini-patu-karirlilki kujakurra nyangu, ngulajulu miyaluju maju-jarrija, manulurla yaninjarla yimi-ngarrurnu wiriki kingiki nyanungurra-nyanguku. ³² Jungajuku, kingijirla purlaja ngulaku warrkini kamparru-warnuku yungurla yanirni, manurla wangkaja, ‘Nyuntujunpa punku-nyayirni! Nyuntunpaju payurnu yungurnangku wurrajuku nganta nyinami, manurnangku wangkaja yungunpaju kulpari payi-maninja-wangu talaku nyina kujarnangku yangka yungu.
³³ Kuja-piyanyanparla wurra mari-jarrinjarla ngurrju nyinayarla ngulaku warrkini-kariki ngulanparla tala wita-mipa yungu. Kala lawa, kujurnunpa rdaku-kurra!’ ³⁴ Ngularla ngula-jangkaju kingiji kulu-jarrija-nyayirni warrkini ngulakuju. Nyanunguju yilyaja

rdaku-kurra yungulu yurrkunyu-paturlu pinyi karrikarri-wangurlu. Ngula-jangkaju, kaji kingi payi-mantarla pina tala-kurlurlu, kapu-jana wangkayarla yurrkunyuku rdaku-ngurlu wilyipi-maninjaku.”

³⁵ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Kaatuju yinya-piya wiri kingi-piya. Kajinkili-jana yapa ngalya-kariki yawuru-jarrimi kunka-maninja-wangu, nguru-nyayirni-wangurla kapu-nyarra yawuru-jarri-yijala nyurrurlaku. Kajinkili-jana yawuru-jarrinja-wangu jurnta nyinami yapa ngalya-kariki, kujarlaju Kaatuju kula-nyarra yawuru-jarrimi nyurrurlakuju.”

19

Jijajirli-jana pinarri-manu kuruwarri yupukarra-kurlu manu karlirr-mardarninja-kurlu
Mark 10.1-12

¹ Kuja-jana lawa-jarrijalku nyiyarningkjarraku nyampurraku pinarri-maninjaku, ngula-jangkaju, Jijaji-jana jirrnganja yanu kurdungurlu-patuku nguru-jangka yirdi-jangkaju Kaliliyi-jangka. Yaninja-yanulu kurlirra nguru-kari-kirra yirdi-kirra Jurdinya-kurra. Karrungkajulu ngapangka jingijingi yanurra pirntinyarra-kari-kirra kakarrara-purda Jurdunurlaju. ² Yapajulurla panu-juku yanurnu nyanungukuju ngula-kurraju, manu ngalya-karijili-jana murrumurru nyurnu kangurnu. Nyampurra yapa murrumurru, ngulaju-jana parlpuru-manu nyanungurluju.

3 Ngula-kurrajulurla Paraji-patulku yanurnu yungulu nganta Jijaji yimirr-yungkarla jarungku yungu nganta-jana milki-wangkayarla jaru warntarla. Payurnulu Jijaji, “Nyarrpa-ka wangka Mujuju-kurlangu kuruwarriji? Jungarni mayi kajilpa watingki yampiyarla nyanungu-parnta karntaju nyiyarlangu-ngurlu?”

4 Jijajirli-jana jangku-manu nyanungurraju, “Nyurrurlu kankulu milya-pinyi yangkaju kuanganpalpa Mujujurlu yirrarnu ngalipaku Payipulurla. Nyampurnawu-ka wangka:

Nyurru-wiyi, kuja Kaaturlu ngurrju-maninjarla yirrarnu nyiyarningkijarra, ngulaju-palangu yirrarnu wati manu karnta.*

5 Watingki yungulpa-palangu yampiyarla nyanungukupalangu-jarra kirda-nyanu manu ngati-nyanu yupukarra-jarrinjakungarntirlilki. Kuja-ka karntalku mani, ngulaju jungu kapala jintangkalku nyina jawirdikilki.* **6** Ngulajangkaju, kula kapala-nyanu jarnku journta nyina yitingka-jarra, ngulaju jungu kapala jintangkalku nyina wungu-juku.* Jungajuku, jalangu-jarraju wati manu karnta kuja kapalangu Kaaturlu jinta-mani, ngulajulpalupalangu yapa-patu-karirliji karlirr-mardarninja-wangurlu yampiyarla.”

7 Ngula-jangkaju, Paraji-paturlulu payurnu Jijaji, “Kujaju marda junga. Nyiya-jangka-ngalpa Mujujurluju yungu ngalipakuju nyampuju

* **19:4** Nyangka Genesis 1.27

* **19:5** Nyangka Genesis 2.24

* **19:6** Nyangka Genesis 2.24

kuruwarri karnta-kurlu karlirr-mardarninja-kurlu? Nyanungurluju-ngalpa yirrarnu ngalipakuju kuruwarri nyampu: ‘Kajilpa wati ngampurrpa nyinakarla kali-nyanuku yampinjaku, ngulakungarntji yungulparla pipa-wiyi yungkarla kuwurtu-jangkarlu.’ Nyiya-jangka Mujujurruju yirrarnu kujaju kuruwarriji?’

⁸ Jijajirli-jana jangku-manu nyanunguju, “Kuja Kaaturlu ngurrju-manu kamparru-warnu wati manu karnta, nyanungurlu-palangu jinta-manu yungu-pala wungu-jarralku nyina tarnnga-juku. Kala nyurrurla yapa kankulu jurru wilji-juku nyina. Kujarlanya-nyarra Mujujurru yungu yali kuruwarri karlirr-mardarninja-kurlu nyurrurlaku yapa-patuku. ⁹ Purda-nyangkajulu ngaju! Kajilpa wati-kirlangu karntaju warru kalykuru-jarriyarla wati-kari-kirli, ngula-jangka kajilpa kali-nyanurlu karlirr-mardakarla, ngulaju ngulaju. Kala kajilpa karntaju kalykuru-wangu nyinayarla, kajilpa nyanungu-nyangurlu kali-nyanurlu karlirr-mardakarla karnta-kari-kirli yupukarra-jarrinjakungarnti, ngulaju jarrwara.”

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijaji-kirlangu kurdungurlupatulurla wangkaja nyanungukuju, “Nyuntu-nyangu jaru yupukarra-kurluju junga. Marda ngurrju-juku nganimpa yungurnalu jangkayirla-juku nyina yupukarra-wangu.”

¹¹ Jijaji-jana wangkaja nyanungukuju, “Kulalpalu wati-patu jintawarlayi nyinayarla jangkayirla yupukarra-jarrinja-wangu, lawa. Kajilparla Kaatu wangkayarla watiki yungu jangkayirla nyina yupukarra-jarrinja-wangu,

Matthew 19:12

cli

Matthew 19:14

ngula-mipaju yungulpa kuja-jarriyarla.
12 Ngalya-kari watiji kalu jangkayirla nyina tarnnga nyiya-warnu kulalpalu mardakalarra kurdukurduju, mardalu pałka-jarrija kuja-piaya-juku. Ngalya-kari kalu jangkayirla nyina tarnnga, nganangku mayi-jana kurlurrrpa pajurnu puluku-piya. Ngalya-karirli kalu-nyanu jangkayi-kirra yirrarni yungu ngantalurrla Kaatuku warrki-jarri, manu yungulu-jana yimi-ngarriirni yapaku Kaatu kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kajilparla Kaatu wangkayarla kuja watiki nyinanjaku jangkayirlaku, ngulajulpa nyinayarla jangkayirla yupukarrakupurda-jarrinja-wangu. Kala kajilpalu yapa ngampurrpa-juku nyinayarla yupukarra-jarrnjaku, ngulaju yungulpalu kuruwarru ngaju-nyangu purayarla.”

Jijajirlilpa-jana kurdukurdu ngamurlu-mardarnu pirrjirdi-maninjaku
Mark 10.13-16, Luke 18.15-17

13 Ngakalku, kangurnulpal-jana yapangku ngalya-karirli kurdukurdu Jijaji-kirra yungu-jana rdakangku ngamurlu-mardarninjarla marnpirni, manu yungu-janarla Kaatuku wangka. Ngula-kujakuju, kurdungurlu-paturlulu-jana puta warla-pajurnu kutu Jijaji-kirra kanjarni-kijaku, manulu-jana kurntangarrunu. 14 Kala Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku, “Kurdukurdu wita nyampu-piya kajulu wala nyinami ngajuku. Ngana-puka yapa jalangu kuja-ka nyinami nyampu-patu-piya kurdukurdu-piya,

ngulaju karla nyinami Kaatuku yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapaku. Kujakuju, yampiyalu-jana warla-pajirninja-wangurlu! Pangkalajulu yanirni kurdukurduju ngajuku!
15 Ngula-jangkaju, Jijajirli-nyanu rdaka yirrarnu kurdukurdu-kurlangurla jurrungka Kaatuku yati-wangkanjaku. Ngula-jangkaju, karrinja-pardinjarla yarnkajarralku.”

*Jijajirla wangkaja watiki tala palka-kurluku
 Mark 10.17-31, Luke 18.18-30*

16 Ngaka-pardu-kari, watingki yaninjarla payurnu Jijaji, “Tiija, nyarrpa-jarrimirna yungurnarla jirrnga-nya nyina tarnnga-juku Kaatuku wankaru-juku?”

17 Jijajirli jangku-manu nyanunguju, “Nyiyaku kanpaju payirni yungurnangku wangkami nyi-yarlangu ngurrju-kurlu? Kaatu-mipa-ka nyina ngurrjuju. Kajinpa nyuntu Kaatukupurda-jarrimirni yungungku wankaru-juku mardarni tarnnga, ngulakungarntirliji Mujuju-kurlangu kuruwarri puranja-yanta tarnngangku-juku.”

18 Ngula-jangkarluju, watingkilki payurnu Jijaji, “Nyarrpa kuruwarriji Mujuju-kurlangurna purami?”

Jijajirli jangku-manu nyanunguju, “Yampiyalu-nyanu tarnnga-kurra pakarninja-wangurlu! Nyuntu kajilpanpa nyinayarla palka-kurlu yupukarra, kula kalykuru-jarriya yapa jintakari-kirli! Kularla purungku jurnta manta nyiyarlangu yapa jintakariki! Kula warlka wangkaya yapa-kari-kirli kuwurturla!*

---

* **19:18** Nyangka Exodus 20.13-16

19 Linpangku-palangu purda-nyangka kirdanyanu manu ngati-nyanu wilji-wangurlu! Yulkaya-jana nyuntu-nyangu yapaju warlalja ngurukungarduyuju kuja kanpa-nyanu nyuntulu yulka!"*

20 Watingkilki jangku-manu Jijaji, "Witangurlupakarrarlulparna puraja jungarnirli nyampurraju kuruwarri, kularna rdilyki-pungu jintarlangu, lawa. Palka mayi kuruwarri-kariji yungulparna purayarla?"

21 Jijajirla wangkaja nyanungukuju, "Kajinpa nyuntulu ngurrjuku nyinanjakupurda-jarrimi ngajulu-piya, kujakungarntiji yanta, jurnarrpa manu nyiyarningkijarra manta nyuntu-nyangu, ngulaju-jana pina jali-manta nyiyarningkijarra talakungarntirliji, manu ngula-jangkaju, talajujana warru yungka marlajarraku rdilyki-watiki. Kajinpa-jana nyiyarningkijarra muku yinyi yapa ngalya-kariki, ngula-jangkaju kapunparla jirrnganja nyina nyiyarningkijarra-kurluju Kaatukurlangurla nguru-nyayirni-wangurla. Nyiyarningkijarra jali-maninjarla kurdungurlu-jarriya ngaju-nyanguju!"

22 Kuja yangkangku watingki purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, ngula-jangkaju purda-nyanjarla wajampa-jarrija-nyanurla kujalpa jurnarrpa panu mardarnu, manu yarkajarralku Jijaji-kijaku.

23 Jijajirli nyangu wati yaninja-kurra, manu wangkaja-jana nyanunguku kurdungurlupatukuju, "Junga karna-nyarra wangka. Yangka

---

* **19:19** Nyangka Exodus 20.12-16, Deuteronomy 5.16-20, Leviticus 19.18

kuja kalu jurnarrpa panu mardarni yapangku, ngulaju kapulu marnkurrpa-mipa yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangukurra, kulalu panu yukami. ²⁴ Junga kujaju! Kulalpa kawartawaraju yukayarla nama-kurlangu ngulyangka, lawa. Kuja-piyarlu-yijala kulalpa-nyanu nganangku-puka jurnarrpa panu-kurlurluju yapangkuju yirrakarla Kaatu-kurlangu-kurraju nguru-nyayirni-wangukurraju!"

²⁵ Kujalu puranjakungarduyu-paturlu kuja-kurra purda-nyangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija. Ngula-jangkaju, payurnulu Jijaji, "Kajilpa Kaaturlu yampiyarla yangka yapa jurnarrpa-kurlu panu-kurlu muurl-mardarninja-wangurlu, nganalku kajika muurl-mardarni Kaaturluju palinja-kujaku?"

²⁶ Jijajilki-jana wangkaja, "Kulalpa-nyanu nganangku yapangku muurl-mardakarla palinja-kujaku, lawa. Kaatu-miparlu kajika muurl-mardarni yapaju."

²⁷ Ngula-jangkaju, Piitarlu payurnu Jijaji, "Yuwayi, nyiyarningkijarrarnalu yampinja-yanu purdangirli. Yampinjarla nyuntulkurnangkulu puraja. Nyiyalku-nganpa Kaaturluju yinyi ngan-impakuju?"

²⁸ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, "Junga kujaju. Ngakapardu-kari, kajirna ngaju Yapa-nyayirni-wangu wirilki nyina nyiyarningkijarraku Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla, nyurrurla kurdungurlu-patu, ngulaju kapunkulu wiriwiri-yijala nyina Kaatu-kurlanguku

yapakuju Yijirali-pinkiki kuja kalu nyina 12-pala warlalja turnu-warnu-paturla, manu kapunkulu-jana miimii-nyanyi ngurrju marda, marda maju. ²⁹ Junga kujaju! Ngajuku puranjakungarntirlinkili yampinja-yanu yuwarli nyurrurla-nyangu manu marda nyurrurlakupurdangka-patu manu marda nyurrurlakupalangu-jarra manu marda kurdukurdu manu marda nguru nyurrurlanyangurlangu. Ngula-wanawanaju kajinkili palimi, Kaaturlu kapu-nyarra jaya-kurra-nyayirni yarda yinyi. Kapunkulu yukami nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngulangkaju kapunkulurla tarnnga-juku jirrnganja nyina Kaatukuju wankaru. ³⁰ Jalangu kuja kalu karri kamparrurla wiri yapa, ngulaju ngakaju kapulu purdangirlilki nyina. Jalangu kuja kalu nyina purdangirli yapa, ngulaju ngakaju kapulu kamparrurla wirilki-yijala karri.”

20

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa warrkini-patu-kurlu

¹ Nyanungu-jana wangkaja, “Ngajulurlu yungurna-nyarra jaru yimi-ngarrirni Kaatukurlu kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapaku. Watingki kalalpa kaatini mardarnu. Ngulangka kaatinirla, nyanungurlu kalalpa marnikiji-piya mardarnu kaatinirlaju. Mungalyurru-nyayirni nyanunguju yanu kirri-kirra maninjaku ngalya-kari wati yungulurla marnikiji-piya kaji-mani nyanunguku. ² Wangkaja-jana

nyanungurrakuju, ‘Kajinkijili marnikiji-piya kaji-pajirni parra wiri, ngulaju kapurna-nyarra pirla yaltirirli* jinta-kari jinta-karirli payi-mani nyurrurlaju.’ Ngurrangka yalirlaju kalalu watiji warrki-jarrija parra wiri jinta-parduku pirla yaltiriki, ngulaju-jana nyanungu-nyangu kuruwarri. Junga-juku, wati yali-patulurla yalya-wangkaja yalikiji kaatinikingarduyu wirikiji yungulu nganta warrki-jarri parra wiri jinta pirla yaltiriki. Manu junga-juku, kaatinikingarduyurlu-jana yilyaja nyanungu-nyangu kaatini-kirraju yungulurla mani nyanungukuju.

³ Ngaka-karilki parra jintangka-juku, wanta kankalarra-puru mungalyurrurla, yali kaatinikingarduyu pina-yanu kirri-kirra, manu parlu-pungu-jana wati-patu kujalpalu warru karrija warrki-wangu-patu. ⁴ Nyanungu-jana wangkaja nyanungu-patukuju, ‘Nyurrurla wati-patulu yanta, manulu warrki-jarriya ngaju-nyangurla kaatinirla. Ngaka-kari jalangurla ngajulurlu kapurna-nyarra payi-mani talangku warrki-warnuju yangka kujarna-nyarra jangku-pungu. Kularna-nyarra yimirr-yinyi.’ ⁵ Junga-juku, yangka-patu wati-patu yarnkajarralkulu kaatini-kirra, manulu warrki-jarrijalku. Ngakalku, wanta kujalpa kankalarra nyinaja yama kaninjarra, yangka kaatinikingarduyu yarda yanu kirri-kirra, manu-jana yarda manu wati-patu-kari-yijala yungulurla warrki-jarri nyanunguku. Ngula-jangka kuja wanta yarda parrparda-jarrija

---

* **20:2** silver coin

wuraji-kirralku, ngulaju-jana manunjunu
 wati-patu-kari warrki-jarrinjaku. ⁶ Ngakalku,
 kujalpa wantaju kanunju karlarra nyinaja
 yukanjakungarntilki, yangka kaatinikingarduyu
 yarda yanu kirri-kirra-yijala. Parlu-pungu-jana
 wati-patu-kari kujalpalu karrija yalumpurla-
 juku warrki-wangu, manu-jana nyanunguju
 wangkaja, ‘Nyiya-warnu kankulu nyurrurla
 wati-patu yalumpurla-juku karrimi parra wiri
 warrki-wangu?’

⁷ Jangku-manulu nyanunguju, ‘Kula-nganpa
 ngana yanurnu nganimpakuju, manu kula-
 nganpa nganangku payurnu nganimpaju warrki-
 jarrinjakuju.’

Junga-juku, nyanungulku-jana wangkaja,
 ‘Yuwayi, yantalkulu, manulu warrki-jarriya
 ngaju-nyangurla kaatinirla.’

⁸ Kujalpa wantaju jitinja-yanu kaninjarra-
 karilki, yali kaatinikingarduyu wangkajarla
 nyanungu-nyanguku warrkinikingarduyu
 wiriki, ‘Turnu-manta-jana warrkini-patuju
 jintangka-juku, manu payi-manta-jana jintakari
 jinta-kariki kujalu warrki-jarrija. Yangka
 wati-patu kujarna-jana ngajulurlu yarnkanjarla
 manunjunu wantajiilypa yukanja-puru, payi-
 manta-jana nyanungu kamparnu-wiyi. Manu
 yangka wati-patu kujarna-jana ngajulurlu
 kamparrurru yangka mungalyurru-nyayirnirli
 jalangurlu manunjunu, payi-manta-jana
 purdangirli ngulaju.’ ⁹ Junga-juku, yangkangku
 warrkinikingarduyu wiringki-jana yungu
 jinta-kari jinta-kari pirla yaltiriji warrkini-
 patukuju kujalpalu yangka wita-juku warrki-

jarrija. ¹⁰ Yangka yali-patu warrkini kujalpalu yangka parra wiri warrki-jarrija, nyanungupaturlu ngulajulu-nyanu rampal-manngunyangu yungu ngantalu mantarlarra panu talaju warrki-jarrinja-warnurluju. Kala lawa! Yalirli warrkinikingarduyu wiringki-jana nyanungu-patuku-jana yungu jinta-kari jinta-kari-mipa pirli yaltiriji. ¹¹⁻¹² Yuwayi, yangka-patu warrkini-patu, kujalpalu warrki-jarrija ngutungutu parra wiri, ngulajulpalu nginji-wangkanjaku rdirri-yungu. Wangkajalurla yalikiji kaatinikingarduyuku, ‘Nyiyaku nganta jintaju pirli yaltiri? Nyampurra wati-patu kujanpa-jana nyunturlurlu manunjunu wanta yukanja-puru, nyanungurrajulu witakuju warrki-jarrija. Kala nganimpa-patu, ngulajurnalnu ngutungutu warrki-jarrija parra wiri wantangkaju. Payi-mani mayi kanpa-jana panu-kariji tala jurruku-juku nganimpa-piya? Lawa kujaju! Nyuntulurlulpanpa-ngaŋapa payimantarla nganimpaŋaju talangkuju panungku, yali-patukujulpa-jana yungkarla marnkurrpa!’

¹³ Yali kaatinikingarduyu-jana wangkaja nyanungu-patukuju, ‘Purda-nyangkajulu ngajulu! Ngajulurlu kularna-nyarra nyurrurlaju yapa-patu yimirr-yungu. Nyurrurlankulu yuwayi-wangkaja warrki-jarrinjakuju parra wiriki ngajuluku jinta-mipaku pirlikiji. ¹⁴ Kala kangkalu-nyanu talaju, manulu yanta ngurra-kurra! Nyampurra wati-patu kujarna-jana ngajulurlu yarnkanjarla manunjunu wanta yukanja-puru, ngajulurlu yungurna-jana yinyi tala jurruku-juku nyurrurla-piyakuju. ¹⁵ Kapi

maju kujaju mayi kajilparna-jana yungkarla tala jurrku-juku kujarna-nyarra nyurrurlaku yungu? Ngaju-nyangu warlalja talaju! Ngajulurlu kajikarna-jana yinyi nganaku-puka yapakuju kajirna ngaju yinjakupurda-jarri! Mardankulu-jana nyurrurlaju miyalu maju-jarrija nyampupatukuju ngularna-jana wardinyirli yungu talaju nyurrurla-piyaku?”¹⁶ Ngula-jangkaju, wangkajalku-jana Jijajiji, “Ngajulurna-nyarra ngula-juku yimi-ngarrurnu yaliji jaru. Jalangu kuja kalu nyina kamparrurla wiri yapa, ngulaju ngakaju kapulu purdangirlilki nyina. Jalangu kuja kalu nyina purdangirli yapa, ngulaju ngakaju kapulu kamparrurla wirilki-yijala karri.”

Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu nyanunguku kurdungurlu-patuku yangka yapangku kapulu nyanunguju pinyi

Mark 10.32-34, Luke 18.31-34

¹⁷ Ngula-jangkaju, Jijajiji jirrnga-jana yaninja-yantu yapa panuku Jurujulumukurra. Ngula-jangkaju, wangkaja-jana yurrujurralju kuja jaruju kurdungurlu-patuumipaku,¹⁸⁻¹⁹ “Purda-nyangkajulu! Nyampuju karlipa Jurujulumu-kurraju murnma-juku yani, ngaka karlipa yukamirra. Ngaju kuja karna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu nyina, yalumpurla-juku kapujulu yapa-karirli rdarri-mardarni. Ngula-jangkaju, kapulu-jana yinyi wiriwiri maralypikingarduyu-patuku manu kuruwarrikingarduyuku. Nyampu-paturluju kapujulu maju-pajirni kuwurturlarlu, manu

kapulu-jana yapa-karikilki ngajuju yinyi Juwu-wangu-patuku yungujulu pinyilki tarnnga-kurra. Pinjakungarntirli kapujulu manyu-pinyi, manu kapujulu ngalyipi-piya-kurlurlu pinti-kirlirli wilykarra-pakarni, manu kapujulu tarnnga-kurra pinyi watiya warntawarntarla. Ngula-jangkaju, ngurra-jarra-jangkarla kapurnarla Kaatuku marlaja pina-wankaru-jarrimi.”

Ngati-nyanurlu Jamaji manu Jaanukupalangurlu payurnu Jijaji yungu-palanguwiri yirrakarla kamparrurla nyanungu-jarra

Mark 10.35-45

20 Yali-jangkaju, ngati-nyanu kurdungurlu-jarrakupalangu Jamaji manu Jaanukupalangu, yaninjarla parntarrinjunurla kamparru-juku Jijajiki. Nyanungujulpa nyinaja Jipiti-kirlangu ngumparna-nyanu. Ngula yaninjarla warlkurnu.

21 Jijajirli yalu-manu nyanunguju, “Nyarrpamanirnangku?”

Karntajurla wangkaja nyanungukuju, “Kajinpa nyuntuwiri nyinami yangkangka nguru-nyayirni-wangurla nyuntu-nyangurla, wiri yirraka-palangu ngaju-nyangu-jarra ngalipa-nyanu-jarra yungu-pala nyina watinyarra nyuntu-nyangurla yitipi-jarra, jinta jungarni-purdanji, jinta jampu-purdanji.”

22 Jijaji-palangu wangkaja karnta-kurlanguku ngalapi-nyanu-jarraku, “Ngurrrangku kanpaju-pala payirni. Lani-wangunya kanpala nyina ngajukuju waalparrirnininjakuju kujakuju kajijili

nyarrpa-mani ngaju Jurujulumurla? Yalirla kapujulu ngajuju murrumurru-mani-nyayirni. Ku-jakuju kanpala lani-wangu mayi nyina marriwa yungunpajupala waalparrirni ngaju kajijili nyarrpa-mani?”

Junga-juku, Jamajirli manu Jaanurlulku-pala jangku-manu, “Yuwayi, lani-wangu karlijarra nyina nyuntukuju waalparrirnininjakuju!”

²³ Jijaji wangkaja-palangu, “Junga, karinganta kapunpajupala waalparrirni ngaju, manu kapulu-nyarra murrumurru-mani-yijala nyumpalaju ngaju-piyaju. Kala nguru-nyayirni-wangurla ngaju-nyangurlaju kularna-jana ngajulurlu milarninjarla yirrarni yapaju nyinanjakuju jampu-purdanjiki manu jungarni-purdanjiki, lawa! Wapirra Kaaturlu-jana milarnu yapa nyurru-juku nyinanjakuju ngaju-wanakuju.”

²⁴ Kujalu-jana kurdungurlu-patu-kariyinya-yanurlu purda-nyangu yimi ngati-yanukupalangu-kurlangu Jamaji manu Jaanukupalangu-kurlangu, ngula-jarrakujulujana kulu-jarrija-nyayirni purda-nyanjarla.

²⁵ Kujarlaju, Jijajirli-jana turnu-manu jintawarlayilki-jiki kurdungurlu-patuju, ngula-jana kuja wangkaja, “Milya-pinyi kankulu-jana nguru-kari nguru-kari kuja kalu-jana wiriwiri nyina yapaku. Nyampurrarlu wiriwirirli, warrarda kalu-jana jinyijinyi-mani warrki-jarrinjaku yangka kuja kalu nyanungu nyampu wiriwiri ngampurrpa-jarri. ²⁶⁻²⁷ Kala nyurrurla kurdungurlu-patu ngaju-nyangu, kula kankulu kuja-piya nyina jinjinpa-palka. Kajinpa wiriki

nyinanjakupurda-jarri, ngulakungarntiji-jana warrki-jarriya yapa ngalya-kariki-wiyi yirnkilypa-wangu, ngula-jangkanya yungunpan-jana wirlik nyina. ²⁸ Ngajurlangu yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, kujarna yanurnu nyampu-kurra walya-kurra, kularna yanurnu jinyijinyi-maninjaku panuku yapaku, lawa. Ngajurna yanurnu nyampu-kurra yungurna-jana yapaku warrki-jarri yirnkilypa-wangu. Manu kajirna-jana pali ngungkarra, ngulaju yungurna-jana muurl-mardarni panu-jarlu palinja-kujaku.”

Jijajirli-palangu parlpuru-manu wati-jarra mil-pakupurda pampa nyanjakulku

Mark 10.46-52, Luke 18.35-43

²⁹ Ngaka-pardu-karilki, Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu, yarnkajarralu Jiriku-ngurlu, manu yapangku panungkulpan-jana puranja-yanu. ³⁰ Yalirlalpa-pala nyinaja wati-jarra milpakupurda-jarra yirdiyi-wana. Yapangku nganangku-japa-palangu yim-ingarrunu Jijaji kujalpa wapanja-yanu yali-wana-yijala. Junga-juku-palarla wapal-purlaja, “Jijaji, Ngalapi-nyanu Kingi Tapiti-kirlangu! Mari-jarrinjarla-jarrangku ngurrju nyinaka wiyarrpaku!”

³¹ Yangka yapa-paturlu, kujalpalu puranja-yanu Jijaji-wanarlu, ngulangkujulu-jana kurnta-ngarrunu, manulu-jana puta wurdungu-manu. Nyanungu-jarrajulpa-pala ngari yardayarda purlaja kilji-nyayirni, “Warlalja-Wiri, Kingi

Tapiti-kirlangu Ngalapi-nyanu, mari-jarriya-jarrangku!"

³² Junga-juku, Jijaji july-karrija purdanyanjarla, manu-palangu purlajarra wati-jarrakuju, "Nyiyakulpanpajupala purlaja?"

³³ Yangka-jarraju-palarla milpa-parnta-jarra pampa-jarra wangkaja, "Warlalja-Wiri, yanurnurlijarrangku milpa-parnta yungurlijarrangku marlaja nyanyilki."

³⁴ Jijaji-palangu mari-jarrija yangka-jarrakuju milpa-parnta-jarrakuju, manu-palangu marn-purnu milpa-jarraju. Junga-juku, milpangkuju-pala nyangulku, manu-pala purdangirli-wanarlu puranja-yanu nyanunguju.

21

Jijaji kuja yukajarra Jurujulumu-kurra

Mark 11.1-11, Luke 19.28-38, John 12.12-19

¹ Jijajilpa-jana nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patukuju jirranga kutu-jarrinja-yanu Jurujulumu-kurra-pinanguju. Kujalpalu kutu-jarrinja-yanulku Jurujulumu-kurraj, yanurnulu pirli-kirra-wiyi yirdi-kirraju Yalipiji-kirra* Yalirla pirlingka kirri jintalpa karrija yirdiji Pijipaki. ² Ngulangkalku-palangu wangkaja jirrama-kariki kurdungurlu-jarraku kuja, "Yanta-pala kamparru kirri-kirra yinya kutu. Ngula-kurra kajinpala yukamirra, kapunkulu-jana parlu-pinyi tangkiyi manu kurdu nyanungu-nyangu kaji-pala karri yirdiyi-wana wayirninja-warnu. Rurruny-pinjarla

---

* **21:1** Mount of Olives

pinalu-palangu wilil-kangkarni nyampu-kurra.

³ Kajilpangkupala nganangku payirninarla warla-pajikarla, ngulakuju-palarla kuja wangkaya, "Nyampu-jarrakuju tangkiyi-jarraku-nyanurla warlajaju wangkajarni. Kajinpalarla wangkami warlajaku kuja kapalangu mardarni, kapu-palangu kapanku yilyamirni nyuntu-jarrawana." ⁴ Nyampuji yimi tangkiyi-kirli yangka jurrku-juku kuja jarukungarduyurlu Jikarayarlu yirrarnu nyurru-wiyi Payipulurla:

⁵ "Yimi-ngarrikalu-jana nyampu jaru yapaku Jurujulumu-wardingki-patuku, 'Nyangkalu! Nyurrurla-nyangu kingiji-ka yanirni nyampu-kurra nyurrurlaku. Nyanunguju ngurrju-nyayirni, jinyijinyi-maninja-wangu. Nyanunguju-ka witangka tangkiyirla yanirni, witangka ngati-nyanu tangkiyi-kirlangurla.' ”*

Yuwayi, nyampu jukuripa junga-nyayirni.

⁶ Junga-juku, yarnkaja-pala yali-kirraju kirri-kirra. Kuja-pala yanurnu kirri-kirra manu yukajarni, ngulajulu-jana parlu-pungu tangkiyi-jarraju kujalpa-pala karrija yirdiyi-wana wayirninja-warnu. ⁷ Maninjarla kangulkulu-jana pina Jijajiki kuja-palangu nyanunguju wangkaja kamparru-wiyi. Ngalya-karirli kurdungurlu-paturlu, kujalpalu wawarda mardarnu jimantarla, ngula-jangkalurla rurruny-pinjarla yirrarnu tangkiyi-jarrarla purturlurla Jijajiki nyinanjaku, ngulangkanya yungu nyinanja-yani purturlurla wawarda-

---

* **21:5** Nyangka Zechariah 9.9

kurlurla. Junga-juku, Jijaji warrkarnulku tangkiyirlaju, manu yarnkajarralku yirdiyi-wanalku. ⁸ Ngalya-karirli yapangku-yijala rurruny-pungulpalu wawarda jimanta-jangkaju, manulpalu kamparrurla yirdiyirla walyangka yirrarninja-yanu yungulurla kujarluju pulkapinyi. Manulpalu ngalya-karirli yapangkuju watiya parla-kurlu pajirninja-parnkaja. Pajirninja-lalpalurla yirrarninja-yanu yirdiyirla walyangka Jijajiki yungulurla kujarluju pulkapinyi-yijala. ⁹ Ngulajulpalurla yapaju ngalya-kariji kamparrurla yaninja-yanu, manulpalu ngalya-kariji purdangirli yaninja-yanu. Yapaju jintawarlayi-jiki wardinyijilpalurla purlaja, “Pulka-pinyirliparla nyampuku watiki Kingi Tapiti-kirlanguku Ngalapi-nyanuku! Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni yangka kuja milarninjarla yilyajarni!* Pulka-pinyirliparla Kaatuku ngurungka nyanungu-nyangurla!”

¹⁰ Kuja Jijaji yukajarra Jurujulumu-kurra, yapajulurla wardinyi-jarrija, manulpalu-nyanu jarkujarnkurlu payurnu, “Ngana nyampuju wati?”

¹¹ Yapa kujalu yanurnu Jijaji-kirli Jurujulumu-kurra, ngulangkulu-jana jangku-manu, “Nyampu watiji jarukungarduyu Jijaji Najariti-wardingki nguru Kaliliyi-ngirli.”

*Jijaji yanu Yuwarli Maralypi-kirra
Mark 11.15-19, Luke 19.45-48, John 2.13-22*

---

* **21:9** Nyangka Psalm 118.26

12 Kuja Jijaji yukajarra Yuwarli Maralypikirra, yalirla ngulajulpalu yapa panu nyinajaya kaninjarniji manu warrki-jarrija. Panukari kujalpalu nyinajaya nyinanja-kurlangu witangka, ngulangkujulpalu-jana jali-manu jurlpu wita kurlukuku-piya yapa ngalya-kariki yungulurla kuyu warntarri purranjarla yinyi jurlpulu Kaatuku. Panu-kari nyinajalpalu nyinanja-kurlangurla-yijala tayipulu-patu-wana ngulaju talakungarduyu-patu. Kuja-jana Jijajirli parlu-pungu kuja-kurra yapa panu warrkjarrinja-kurra, ngulaju-jana nyanjarla muku wajirli-pungu, manu-jana ngayi pirri-kujurnu tayipulu tala-kurlu manu nyinanja-kurlangu-kangukangu. **13** Manu-jana wangkaja kuja, “Payipulurla-ka wangka Kaatuju: ‘Nyampu Yuwarli Maralypi ngulaju ngajunyangu, ngula-kurraju kalu yapa yanirni yungujulu wangkami.’*

Kala nyurrurla yapa, kuja kankulu nyampurla Yuwarli-nyayirni-wangurla warrki-jarrimi talamipaku, ngulaju kujarluju kankulu maju-mani nyampuju Maralypi yangka-piya yuwarli-kari-piya ngulangkaju kuja kalu nyina wiji-palkapatu.”

14 Ngula-jangkaju, pampa-patu manu tarlupatu yapa yanurnulurla nyanungukuju yalumpu-kurra-juku Yuwarli Maralypikirra, manu nyanungurlu-jana parlpuru-manu.

15 Manu kurdukurdu witawitarlulpalurla pulka-pungu Yuwarli Maralypirla nyanungukuju

---

* **21:13** Nyangka Isaiah 56.7, Jeremiah 7.11

kujarlunya, “Pulka-pinyirliparla nyampuku watiki Kingi Tapiti-kirlanguku Ngalapi-nyanuku!”

Kujalu-jana maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu kuruwarrikingarduyu-paturlu purda-nyangu kurdukurdu pulka-pinja-kurra, manu yangka kujalu nyangu Jijaji parlpuru-maninja-kurra, ngulakujulurla kulu-jarrija. ¹⁶ Nyanungu-patujulurla wangkaja nyanungukuju, “Nyuntulurlunpa-jana warlapajikarla nyampurra kurdukurduju! Kula marda kanpa-jana purda-nyanyi pulka-pinja-kurra?”*

Jijajirli-jana jangku-manu nyanungurraju, “Yuwayi! Ngajulurlu karna-jana purda-nyanyi nyanungurraju. Ngurrpa-juku mayinkili yimiki nyampuku kuja-ka nguna Payipulurla, yangka kuja-ka nyampu wangka:

‘Nyuntu Kaatu, pinarri-manunpa-jana kurdukurduju manu pirltirrkarlangu witawitaju yungungkulu pulka-pinyi nyuntuku yijardu-nyayirnirli.’”

¹⁷ Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana yampija yali-patuju yapa Yuwarli Maralypirla-juku, manu pina-yanu Pijini-kirra. Yalirla nyinajarra mungangka jintangka.

Jijajirliji juyurdurlu yunparninarla maju-manu tarngangku watiya miyi-wangu kujalpa karrija

Mark 11.12-14,20-24

¹⁸ Mungalyurru-pardu-karilki, yangka-ngurlu Pijini-ngirli, jirranganja-jana pina-yarnkaja

---

* **21:16** Nyangka Psalm 8.2

Jijajiji kurdungurlu-patukuju yangka-kurra-yijala Jurujulumu-kurra. Kujalpa yaninja-yanu, ngula-purujulpa yarununjuku-jarrinja-yanulku miyikipurdalku. ¹⁹ Kujalpa yaninja-yanu, ngula-karrarlujulpa nyanjarni yanu watiya parlakurlu kujalpa karrija yirdiyi-wana. Ngula-kurraju watiya-kurra yanurra, nyangulparla miyiki. Kala lawa. Ngulajulpa parla-mipa-juku nyangu. Kujarla lawa-nyangu Jijajirli, ngulajurla kuja wangkaja yalikiji watiyaku, “Kulangku nganangku miyiji nyuntukuju marlaja ngarni jalangu-ngurluju, tarnnga-juku kapunpa karri lawa-juku miyi-wangu-juku!” Junga-juku, kapanku-juku linji-jarrinjarla palijalku.

²⁰ Jijaji-kirlangurlu kurdungurlu-paturlu, kujalu kuja-kurra nyangu, ngulajulurla marlaja paa-karrija. Nyanungurlujulu payurnu Jijaji, “Nyarrparla nyampuju watiya linji-jarrija kapanku-juku?”

²¹ Jijajirli-jana jangku-manu. “Ngajulurlu karna-nyarra yimi-ngarriirni yijardu-nyayirnirli. Kajilpankulurla wala nyina Kaatuku kapuru-wangu nyanungukuju, nyurrurlarlangurlu kajikankulu linji-mani watiya kujanguju kuja linji-jarrija, kujarlu-yijalarna ngajulurlu linji-manu nyampu. Kajilpankulurla nyurrurla wangkayarla yaliki pirlik ‘Karrinja-pardiya, manu kijikarra-nyanu kaninjarra ngapa wiri-kirra!’, yalirli pirlingki kajika-nyarra purda-nyanyi nyurrurlaju, manu kajika-nyanu yanganlu kijinirra ngapa wiri-kirraj! ²² Kajinkilirla wala nyina Kaatuku, manu kajinkili payirni

nyanungu nyiyarlanguku, nyanungurlu kapu-nyarra purda-nyanjarla yinyi nyurrurlakuju.”

Nganangku Warlalja-Wiri yirrarnu Jijaji wiriki nyinanjaku?

Mark 11.27-33, Luke 20.1-8

23 Ngula-jangkaju, Jijajiji pina-yanu Yuwarli Maralypi-kirra. Kujalpa-jana Jijajirli pinarri-manu yimi yapa-patuku yalirla, ngula-kurraju rdipinjarla payurnulkulu wiriwirirli yangkangku maralypikingarduyu-paturlu manu yangkangku jarlu-paturlu, “Wangkaya-nganpa, pirrarniji nganangkungku yirrarnu wiriji kujanpa-jana wajirli-pungu yangkapatu talakungarduyu nyampu-ngurlu Yuwarli Maralypi-ngirli? Nganangkungku wiringki ngarrurnu muku yilyanjaku kujanpa-jana yilyaja?”

24 Jijajirliji jangku-manu-jana, “Wurra! Ngaju-wiyi ngayirna-nyarra payirni witangku jarungku. Kajinkijili jangku-mani, ngulaju karna-nyarra ngajuku milki-wangka kujaju nganangku yirrarnu ngaju Warlalja-Wiri.

25 Nganangku wiringki Jaanu Papitaji ngarrurnu yapaku papitaji-maninjakuju? Kaaturlu marda, marda wati-karirli? Jangku-manta-wiyjili!”

Kuja-kurra kujalu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, ngulajulpalu-nyanu puta jungarni-manu jaruku jangku-maninjaku. Wiljiwilji-maninjarla, wangkajalu-nyanu kulu, “Nyarrparlurlipa jangku-mani? Kajilparliparla wangkayarla Jijajiki kuja, ‘Kaaturlu ngarrurnu Jaanu yapaku papitaji-maninjaku’, ngulaju Jijaji

kajika-ngalpa kuja wangka, ‘Winjarninkilirla ngungkurr-nyinaja Jaanuku wangkanjakurraku?’²⁶ Manu kajilparliparla kuja wangkayarla Jijajiki, ‘Wati-kari-miparlu yangka Jaanuju ngarrurnu yapaku papitaji-maninjaku,’ ngulakuju yapa ngalya-kariji kajikalu-ngalpa kulu-jarri-nyayirni. Yapa panu nganta kalu wangka Jaanu Papitaji ngulaju Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nganta.’²⁷ Kujarlaju, Jijajilkili jangku-manu, “Karija. Nganangku mayi ngarrurnu Jaanuju yapaku papitaji-maninjaku?”

Jijajiji-jana wangkaja, “Kulankujulu ngajuju jangku-manu, ngulaju kularna-nyarra ngajulurluju jangku-mani-yijala nganangku kujaju ngaju Warlalja-Wiri yirrarnu.”

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukuripa
wati-kirli manu nyanungu-nyangu ngalapi-nyanu-
jarra-kurlu*

²⁸ Jijajilpa-jana wangkaja-juku maralypikingarduyu-patuku manu jarlu-patuku. Nyanungu-jana wangkaja, “Ngajulurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlapatuku jaru wati-kirli manu nyanungu-nyangu ngalapi-nyanu-jarra-kurlu. Jinta parrangka, nyanunguju yaninarla wangkajarla nyanungu-nyanguku papardi-nyanu-pirdinypaku ngalapi-nyanuku, ‘Ngalapi, yanta, manu warrki-jarriya ngaju-nyangurla kaatinirla jalanguju.’

²⁹ Lawa, papardi-nyanurlu ngalapi-nyanurluju wurra-manu nyanungu-nyanguju, manurla wangkaja, ‘Ngajulu, kularna warrki-jarri

yalirlaju.’ Ngaka-karilki parra nyanungurlajuku-nyanu pina wangkaja warrki-jarrinjaku nyanungukupalangu-kurlangurla kaatinirlaku. Ngula-jangkaju, warrki-kirralku pardijarra.

³⁰ Ngula-jangkaju, kilda-nyanuju yarnkajarra manu wangkaja nyanungu-nyanguku kukurnunu-nyanu-pirdinypaku ngalapi-nyanuku, ‘Ngalapi, yanta, manu warrki-jarriya ngaju-nyangu kaatinirla jalanguju.’

Nyanungu-nyangu ngalapi-nyanujurla wangkaja nyanungukuju, ‘Yuwayi, kirdana, ngajulu kapurna yani manu warrki-jarri yalirlaju nyuntuluku.’ Lawa! Ngula-jangkaju, nyanunguju kula yanu, manu kula warrki-jarrija yalirla kaatinirlaju.”

³¹ Jijajirli-jana payurnu, “Nyarrparlu kankulu-nyanu nyurrurlarlu yapa-paturlu manngu-nyanyi ngula-jarra-kurlu papardi-nyanu-kurlu manu kukurnu-nyanu-kurlu? Nyarrpararluju yijardurluju purda-nyangu nyanungu-nyangu kilda-nyanuju manu warrki-jarrija kuja-palangu nyanungu-nyangu kilda-nyanurlu jinyijinyi-manu warrkikiji?”

Jangku-manulu Jijajiji, “Papardi-nyanu-pirdinyparlu purda-nyangu nyanungu-nyanguju kilda-nyanu, kula kukurnu-nyanu-piyarlu.”

Junga-juku, Jijaji-jana wangkaja nyanungur-rakuju, “Ngajulu karna-nyarra nyurrurlakuju yijardu wangka: Punku yapa yangka kapumanu-patuju kuja kalu tala puntarninjakungarduyu nyina manu karntakarnta kuja kalu warru kalykuru-jarri wat-i-kirli talakupurda,

nyanungurra kapulu yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra kamparruju nyurrurlakuju. ³² Jaanu Papitaji yanurnu manu wangkaja-nyarra nyurrurla yapa-patuku yungunkulurla jungarni nyina Kaatukuju. Lawa, nyurrurla kulankulurla ngungkurr-nyinaja Jaanukuju. Kala nyampurra yapa punku-patu yapa-patu, ngulajulurla ngungkurr-nyinaja nyanungukuju, manu jungarni-manulu-nyanu nginyinginyiji Kaatuku. Nyurrurla yapa-paturlunkulu-jana nyangu kujalu-nyanu jungarni-manu nginyinginyiji Kaatuku. Lawa, nyurrurlalpankulu nyinanja-yanu yunjumu-purda-juku pina-yaninja-wangu-juku. Nyurrurlarlangurlu kulankulu-nyanu jungarni-manu nyurrurla-nyangu nginyinginyiji, manu kulankulurla ngungkurr-nyinaja Kaatukuju jungarni.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa kaatinikingarduyu-kurlu warlaljamarri-kirli

Mark 12.1-12, Luke 20.9-19

³³ Ngula-jangka, yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa-jana wangkaja Jijajiji, “Purda-nyangkajulu, yungurna-nyarra wangka jukurrrpa yimi-nyayirni-wangu-kari! Jinta watilpa nyinaja nyurru-wiyiji warlaljamarri kaatinikingarduyu kuja-nyanu nyanunguku yarlu-pungu kaatini. Ngulaju-nyanu yarlu-pinjarla marnikiji-piya jukajuka-yirrarnu miyiki wiri-maninjaku. Pinji-nyanu warrukirdikirdi yirrarnu, manu-nyanu rdaku pangurnu pirlingka jurlkulyjurlkuly-katirninja-kurlangu

pama ngurrju-maninjakungarnti. Manu yuwarli kirrirdi nganturnu kankarlu pirntirri-kirli, ngula-ngurlunya yungu-jana warrawarra-kanyi wiji-kijaku miyi. Wurnakungarntirlilki yangkaju yungu-jana yarlu kaatini wati-patu-karikilki yungulurla jina-mardarni manu warrawarrakanyi. Ngula-jangkaju, yarnkajalku yaliji wati ngurrara-kari-kirralku. ³⁴ Kujalu yangka miyi murntu-jarrijalku, ngulakuju-jana yilyaja wati-patu marnkurrpa warrkini-patu yangkangku warlaljamarrirli wiringki kaatinikingarduyurlu. Ngulaju-jana yilyaja pina yangka-kurra kaatini-kirra yungulu-jana warrkini-patu-karirli kamparru-warnu-paturlu yinyi ngalya-kari murntu miyiji nyanungu-nyangu. ³⁵ Yangkapaturlu kujalu-jana wati-paturlu nganjirni parlupungu yangka-patu warrkini-patu marnkurrpa, ngulajulu-jana nganjirni puuly-mardarnu. Jinta-karijili wilypinskyarra-pakarnu, jinta-karijili tarnnga-kurra pakarnu, manu jinta-karili pungu pirlingki kujalpalu ngulangku luwarnu. ³⁶ Ngula-jangkaju, kaatinikingarduyurlu-jana yilyaja panu-karilki nyanungu-nyangu warrkini-patu yali-kirra kaatini-kirra yungu ngantalu miyi turnuturnu-mani. Lawa, yangka-paturlu kamparru-warnurlu warrkini-paturlulu-jana nyanungurrarlangu warrkini-patu pakarnu. Ngalya-karijili-jana wilpinskyarra-pakarnu, ngalya-karijili-jana tarnnga-kurra pakarnu, manu ngalya-karijili-jana pungu pirlingki. ³⁷ Ngula-jangkaju, kaatinikingarduyuju-nyanu wangkaja, 'Nyampuju ngaju-nyangu kaja-nyanu marulu. Kajilparna yilyayarla kaatini-kirra,

ngulaju kajikalu purda-nyanyi wilji-wangurlu.' Junga-juku yilyajalku. ³⁸ Kujalu parlu-pungu yaninjarni-kirra ngalapi-nyanu yangka-kurlangu kaatinikingarduyu-kurlangu, ngulakuju yangka-patu wati-patu wangkajalu-nyanu, 'Nyampunya rdipijarni yangka-kurlanguju ngalapi-nyanulku! Pakarnirlipa yirliparla jurnta kanyi nyampuju kaatini.' ³⁹ Junga-juku, puuly-mardarnulu, puuly-mardarninjarla kujurnulu kaatini-ngirliji, manulu pungu tarnnga-kurra."

⁴⁰ Jijajirliji-jana payurnu yapa-patuju, "Kaji yani yangka warlaljamarrri wati kaatinikingarduyu, nyarrpa-manilki kapu-jana?"

⁴¹ Yapangkujulu jangku-manu, "Kari ngulangkuju kapu-jana yaninjarla muku pinyiyijala yangkaju punku-wati warrkini-patu-kari. Ngula-jangkarluju, kapu-jana yapa-karikilki kaatiniji yinyi yungulurla jina-mardarninjarla warrawarra-kanyi kaatiniji warrkini-patu-karirlilki. Manu kajili miyiji murntu-jarrilki, yali-paturlu warrkini-paturlu kapulurla yinyi miyi nyanungurra-nyanguku warlaljamarriki.

⁴² Nyampunya-ka nguna Payipulurla yimi ngaju-kurlu:

Yuwarli ngantirnininjakungarntirli, yarturlu yangka kujalu warrkini-paturlu yuwarlikingarduyu-paturlu punku-pajirninarla walyi-kujurnu milarninja-wangurlu, ngulaju Yarturlu-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu Ngurrju-nyayirni Rdarrkankpa yarturlu-kari-piya-wangu. Yarturlu-nyayirni-wangu Rdarrkanpa ngulanya Kaaturlu milarnu.

Ngulaju karlipa nyanyi pirlirrparlu walykangku! ”*

⁴³ Jijajilki-jana wangkaja wiriwiriki, “Kujanya-ka jaruju wangka: Kaaturlu kapu-nyarra jurnta kanyi nyanungu-nyangu yartarnarri nyurrurla yapa-patuku, manu nyanungurlu kapu-jana yinyi yapa-patu-kariki kuja kalu pura nyanunguju ngurrjungku nyurrurlapiya-wangurlu. Ngulaju kapu-jana Warlalja-Wirilki nyina. ⁴⁴ [Ngana-puka kaji rampal-wanti kankarlarni nyampurla Yarturlu-nyayirni-wangurla, ngulaju kapurla marlaja rdilykirdilyki-yani yungkurnuju. Manu kajirla yinya Yarturlu-nyayirni-wangu yarlpawantimi, ngulaju kapu tarnga-kurra katirni.”]

⁴⁵ Yangkangku wiriwirirli purda-nyangulu Jijaji wangkanja-kurra yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa yangka kaatinikingarduyu-kurlukurra, manngu-nyangulkulu-nyanu, “Kari! Ngalipaku kanganpa nginji-wangka!” ⁴⁶ Jungajuku yungu ngantaluu rdarri-mardakalarra Jijajiji. Kala panu-kari Juwu-patu-karirlilpalu manngu-nyangu Jijaji ngantalpa nyinaja Kaatukurlangu jarukungarduyu. Kujakuju yinyarra wiriwirirli, laningkilkili yampija yapa-patu-kari-kijaku turnu-warunu-kari-kijaku.

22

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa
wati-kirli kujalpa-jana payurnu yapa yaninjarla*

---

* **21:42** Nyangka Psalm 118.22-23

ngarninjaku yuwarli nyanungu-nyangurlaku

Luke 14.15-24

¹ Jijajirli-jana yapu panuku yirri-puraja pina yimi-nyayirni-wangu, wangkaja-jana,
² “Yungurna-nyarra wangka Kaatu-kurlu yangka kuja kajana nyinami yapaku Warlalja-Wiri. Nyurru-wiyi, ngurrara-karirlalpa wati wiri nyinaja kingi, manu kaja nyanungu-nyangurlu-nyanu mardukuja nyanungu-kurra-manu. Junga-juku, kirda-nyanurlu wiringkilpa yurdjurra-maninja-parnkaja kurapaka wiri-jarlu yungu-jana kaja-nyanurlu yipilji-patuku nyanungu-nyanguku jirranga ngarni mardukuja maninjakungarntirli.

³ Wiringki-jana warrkini-wati nyanungu-nyangu yilyaja maninjaku yapu panuku ngula-jana kamparrurlu-wiyi yimi yilyaja yaninjarniki kurapaka wirikiji. Kala ngampurrrpa-wangu yaninjarnikiji nyanungu-patuju. ⁴ Junga-juku, wiringki-jana yarda yilyaja warrkini panu-jarlu-karilki yimi nyampu-kurlu yapaku yinyarraku, ‘Wayinkili! Kurapaka wiri kaja ngaju-nyangukurlangu nyurrulku, ngulangkarlu yangka kaji-nyanu mardukuja nyanungu-kurra-mani ngulaju nyurrulku. Warrkini ngaju-nyangupaturlulu-jana nyurru-juku puluku kurdu-warnu-patu yantiri-wati-kirli pungu, manulu-jana pajirninarla purraja. Nyiyarningkijaraju nyurrulku. Yantarnili, manulu nganja-wiyi, ngula-jangkarlu kaja-nyanurlu yungu-nyanu mardukuja nyanungu-kurra-manilki, ngulakungarntinya.’

⁵ Kala ngulalu yapangku ngularrarlu yimi

kuja jamulu purda-nyangu, jurntalpalu-jana yunjumu-jarrija, manulu jinta-kari jinta-kari muku pirri-yanu. Panu-kari yanulu walya mangarri wiri-maninja-kurlangu-kurra nyanungurra-nyangu-kurra, manu panu-kariji kulpari yanu japu-patu-kurra kujalpalu warrki-jarrija. ⁶ Panu-karirlili-jana puuly-mardarnu warrkini ngularra wati-patu, pakarninjarlalu-jana pungu tarnnga-kurra.

⁷ Kujarluju kingi wiriji kulu-nyayirnikilki ngurrju-manu. Yijardu-jana jangkardu yilyaja warrmarla nyanungu-nyangu yungulu-jana pinyi yapa ngularrarlu kujalu-jana warrkinipatu nyanungu-nyangu tarnnga-kurra pungu. Yijardu, yaninjarla-jana ngularraju muku pungu kulu-parntaju, manulu-jana yuwarli-watiji jurnta purraja warlu-kurlurlu kirringka nyanungurra-nyangurla. ⁸ Ngula-warnu, wiri-jana purlaja nyanungu-nyanguku warrkinipatuku, wangkaja-jana, ‘Mangarri manu kuyu nyampu jayarnarra nyurrulku ngarninjakuju. Kala yinyarra yapa kujarna-jana kamparru yaninjarniki wangkaja, ngulaju kulajulu ngurrju nyinaja kurapakaku yaninjarniki nyanungupatuju. ⁹ Warru yantaluu yirdiyi-kari yirdiyi-kari yangka jurrku-patu-kurra ngulangka kuja kalu nyinami yapa panu. Kajinkilirla nganarlanguku ngularrarla rdipimi, yajakalu-jana yungulu yanirni kurapaka-kurra.’ ¹⁰ Junga-juku, warru yanulu yirdiyi jurrku-kari jurrku-kari-kirra, manulu-jana kutu yajarnu yapa-karirlangu kujalpalu-jana yangka rdipiija, kula yiringirla ngurrju-mipa, kala majumaju-paturlangu.

Ngula-jangka, kangurnulu-jana yuwarli wirikirra ngulangka kujalpa mangarri kuyu ngunaja mangarri. Kangulu-jana kaninjarni, manu yuwarliji yapa panu-kurlulku.

¹¹ Ngula-jangka, wiri kingilki yanurnu kaninjarni yungu-jana nyanyi yapa panu-jarlu. Ngulangkaju nyangu wati jurnarrpa nyurru-warnupatu-kurlu, kula jurnarrpa jalangu-warnu-kurlu kurapaka ngarninjakuju. ¹² Wangkajarla nyannunguku, ‘Yipilji ngaju-nyangu, nyiya-jangkarlu kula kanpa jurnarrpa mardarni palkangka jalangu-warnu? Nyarrpanpa kaninjarniji jurnarrpa nyurru-warnu-kurluju yukajarni?’ Kala, kula watingki yalu-manu, wurulypa-jukulpa karrija. ¹³ Ngula-jangka wiri-jana warrkini nyanunu-nyanguku wangkaja, ‘Wati nyampulu rdaka-jarra manu wirliya-jarra warika, manulu yakiji-kirra wiral-kijika warurru-kurra. Yinyarla yungu yulami manu yungu-nyanu kartirdirli yarlkirni manu karntirrjrjirni murrumurrurlu purda-nyanjarlaju!’ ”

¹⁴ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Lawajarrijarna yimi-ngarrirrinjaku ngulaku yimi-nyayirni-wangu. Yimi nyampurlu kanyarra yimi-ngarrirni Kaatu-kurlu. Nyanungu kajana yapa panuku wangka yungulu purami. Kala lawa. Ngari kajana marnkurrpa-mipa milarni.”

Juwu-paturlu wiriwirirli yungu ngantalu yimirr-yungkarla Jijaji

Mark 12.13-17, Luke 20.20-26

¹⁵ Ngula-jangka Paraji-patuju, japirdijalkulpalurla yungulu nganta Jijaji muku payirni

nyiyarningkijarrarlu manu yimirr-yinyi warntarlaku wangkanjaku. ¹⁶ Yilyajalu-jana ngalya-kariji Paraji-patu manu ngalya-kari Yarurdu-kurlangu-patu yapa Jijaji-kirlangu-kurra yungulu yimirr-yinyi payirninja. Kujalurla Jijajiki yanurnu, ngulajulurla kuja wangkaja, “Tiija, warrarda kanpa-jana wangka yimiji junga Kaatu-kurlu lani-wangu yapa panu-kariki wiriwiriki marda, tala palka-kurluku marda, marda marlajarra-watiiki. Ngulaju ngula-juku. ¹⁷ Wangkayalku-nganpa nganimpaku! Nganakurliparla talaju yinyi? Kaatuku marda, marda Ruumu-wardingkiki Kingiki kuja kanganpa warrarda jinyijinyi-mani talaku yinjaku? Nyarrpa-jarrimirlipa?”

¹⁸ Jijajirlilpa-jana miyalurru maninjarla milya-pungu majumaju-kurra yimirr-yinja-kurraju, manu-jana payurnu, “Nyurrurla milkarranje kankulu wangkami purami nganta kankulu kuruwarri Kaatu-kurlangu, kala lawa! Nyarrparla kankujulu putaputa yimirr-yinyi? ¹⁹ Maninjalajulu kangkarni tala Ruumu-kurlangu yangka pirli jinta-mipa yungurna miimii-nyanyi.” ²⁰ Ngula-jangkaju, Jijajirliji payurnu-jana pirli tala miimii-nyanjarla, “Ngana-kurlangu nyampurlaju pirlingka talangka miparrpaju, manu ngana-kurlangu yirdiji?”

²¹ Jangku-manulkulu, “Ruumu-wardingki-kirlangu Kingi-kirlangu miparrpa manu yirdi-ka ngunami pirlingka.”

Wangkajalku-jana Jijajiji, “Nyiya-puka kuja karla nguna Ruumu-wardingkiki Kingiki, ngu-

lanyalurla yungka. Kala kuja karla nguna Kaatuku nyiya-puka, ngulajulurla yungka nyanunguku.” ²² Kujalu kuja-kurra purda-nyangu wangkanja-kurra Jijaji, ngulakujulurla marlaja paa-karrija, manu ngula-jangkaju nyanungujulu yampinjarlalku yanu.

*Yimi nyampu ngulaju Kaatu-kurlu kaji-jana
yapa pina-wankaru-mani palinja-warnu*

Mark 12.18-27, Luke 20.27-40

²³ Ngaka, ngulangka jintangka parrangka, panu-karilkilirla yarda yanurnu Jijajiki turnu-warnu-patu-kari yirdi-patuju Jatiyuji-patu yungulu nganta yimirr-yinyi. Nyampu-patu Jatiyuji-patu kalalu wangkaja Kaaturlu kulalpa-jana pina-wankaru-mantarla nganta palinja-warnu.

²⁴ Ngula-jangka, wangkajalurla, “Tiija, Mujujurru-ngaŋapu kuruwarriji yirrarnu nyurru-wiyi yupukarra-kurlu, kaji wati yupukarra pali kurdu-wangu, ngulakujurla nyanungukupurdangkarlu-juku marlaja mardarni kali-pukalkuju. Kaji-pala kurdu palka-mani, ngulaju nganta yaliki-kirli kamparru-warnuku kirda-nyanukuju kurdu nyampuju.

²⁵ Jalangujalangurlu yimi karnalu mardarni wita wirlik-pala-patu-kurlu ngarrka-patu-kurlu kujalpalu wirlik nyinaja nyanungu-mipa-juku ngati-nyanu jinta manu kirda-nyanu jinta. Papardi-nyanu kuja yupukarra-jarrija, ngulangkuju karnta rdakurl-kujurnu. Ngula papardi-nyanuju palijalku, ngulaju palija kurdu-wangu-juku. Ngula-jangkaju, kukurnu-nyanurlulku rdakurl-kujurnu yangakaju kali-

puka karnta. ²⁶ Ngulaju kukurnu-nyanulkuju palija kurdu-wangu-yijala. Ngula-jangkaju, jintakarirlilki rdakurl-kujurnu yangkaju karnta kali-puka jinta-juku, ngulaju palija kurdu-wangu-yijala. Jinta-kari jinta-karilirla yupukarra-jarrija yangkaku-juku jintaku karntakuju, ngulajulu jinta-kari jinta-kari muku palija kurdu-wangu-juku. ²⁷ Manu ngula-jangkaju, nyanungulku karnta palija. ²⁸ Ngaka kaji-jana yapa Kaaturlu milyi-jangka yakarra-maninjarla wankaru-mani pina jintawarlayi-jiki, nganakulku kapurla yangkaju karnta nyina kali-nyanukuju yangka-jangkaju kujalpalu mardarnu wirlki-palarlu?"

²⁹ Jijaji wangkaja-jana, "Kula kankulu milya-pinyi Kaatu-kurlangu jaru manu kuruwarri kuja-ka Payipulurla nguna, manu kula kankulu milya-pinyi yartarnarri nyanungu-nyangu. Ku-jarlanya warntarlaju kuja kankulu manngu-nyanyi. ³⁰ Ngaka kaji-jana Kaaturlu pina-wankaru-mani milyi-jangka yapa, ngulaju kapulu nyina marramarra-piya nguru-nyayirni-wangurla, kulalu yupukarra jarnkujarnku nyina pina. ³¹ Payurnunkujulu Kaaturlu-japa kaji-jana yapa wankaru-mani pina milyi-jangkaju. Kula kankulu mayi manngu-nyanyi yimi Mujuju-kurlangu Payipulurla kuja kanyarra ngulangka Kaatu wangkami:

³² 'Ngaju karna-jana nyinami Kaatuju nyampurra-patuku Yipuruyamukuju manu Yijakikiji manu Jakupukuju nyurnunyurnukuju yangka kujalpalu

nyinaja nyurru-wiyi.’*

Kujaju junga. Yapangku wankaru-miparlu kalu Kaatuju purami. Yapangku nyurnungku palinja-warnurlu kulalpalu nyarrparlu purayarla, lawa.”

³³ Kujalu yapangku Jijaji kuja-kurra wangkanja-kurra purda-nyangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija nyanungu-nyanguku jarukuju.

Nyiya kuruwarri wiriji Kaatu-kurlangu kuruwarri-kari-wanguju?

Mark 12.28-34, Luke 10.25-28

³⁴ Kujalu Paraji-paturlu purda-nyangu ngula-jana Jijajirli Jatiyuji-patu wurulypamanu nganta, nyuyu-jarrijalu, manulu panujuku ngula-jangkaju yanu Jijajiki nyanjaku.

³⁵ Jintangku watingki luwiyarlu puta yulyurlku-yirrarnu Jijaji, nyanungurlu payurnu, ³⁶ “Tija, Kaaturlu-ngalpa yungu nyurru-wiyi kuruwarri-kari kuruwarri-kari yungurlipa purami. Nyiya wiri-nyayirni kuruwarriji panu-kari-piaya-wangu?”

³⁷⁻³⁸ Jijaji wangkajarla, “Nyampunya jungaju kuruwarri-nyayirni-wanguju, wangkami kanganpalpa: ‘Yulkayalurla Warlalja-Wiriki Kaatukuju! Kulalurla journta karlirrnyinaya! Manulurla warrki-jarriya nyanungumipaku.’* ³⁹ Manu nyampunya jinta-kariji kuruwarri-nyayirni-wangu-kari kuja-ka nguna junga-yijala: ‘Kuja kanyanu yulka yapaju,

---

* **22:32** Nyangka Exodus 3.6   * **22:37-38** Nyangka Deuteronomy 6.5

ngula-piya-yijalalpa-jana yulkayarla yapakarikiji warlaljakuju ngurrara-jintakuju!*

40 Kajilpa-pala kuruwarri-jarra nyampu-jarra junga-wangu-karriyarla, ngulaju panu-kari kuruwarriji kajika junga-wangu-karri-yijala. Kala lawa! Ngulaju-pala pirrjirdi-nyayirni! Ngula-piyarlu-yijala-ngalpa kuruwarri panukariji pinarri-manu Mujujurlu, manu nyampu-jarra-piyarlu-yijalalu-ngalpa pinarri-manu jarukungarduyu-paturlu.”

Ngana-kurlangu ngalapi-nyanu Mijaya?

Mark 12.35-37, Luke 20.41-44

41 Ngula-jangkaju, kujalpalurla Paraji-patu jirrnga karrija-juku Jijajiki, payurnu-jana,
42 “Wati yangka Mijaya Kaatu-kurlangu, nyarrparlu kankulu nyanunguju manngunyanyi? Ngana-kurlangu ngalapi-nyanuju?”

Yalu-manulu, “Mijaya nyampuju Kingi Tapiti-kurlangu-jangka.”

43 Ngula-jangka-jana Jijajirli yarda payurnu, “Nyurru-wiyi kujalpa nyinaja Kingi Tapiti, Pirlirrpaa Kaatu-kurlangurlu yimi-ngarrurnu yimi Mijaya-kurlu yungu nyanunguju wiripajirni. Nyarrparlu Mijaya w提醒-pajurnu?

44 Ngulangkujurla jaru wita marlaja yirrarnu Payipulurla Kaatu-kurlanguku Pirlirrpaku, nyampunya yirrarnu Kingi Tapitirliji:

‘Ngajurna purda-nyangu Kaatu wangkanjakurra, kujalparla wangkaja ngajunyanguku Warlalja-Wiriki yangka Mijayaku, wangkajarla, “Nyampurla

---

* **22:39** Nyangka Leviticus 19.18

nyinaka jungarni-purdanji ngaju-
 nyangurla kajirna-jana nyurunyuru
 wita-wangu yapa yirrarni nyuntulurla
 wirliyarla kanunju yungunpa-nyanurla
 kunka-mani yangka kujalpangkulu
 nyuntuku nyurunyuru-jarrija.”*

45 Nyampu yimi junga-jala. Yimi witangka, nya-nungurlu Kingi Tapitirli wiri-pajurnu yali wati yirdiji Mijaya. Kuja-juna ngulaju Mijayaju kankarlu-juku Tapitikiji. Purda-nyanyinya kankulu?”

46 Kuja-jana Jijajirli nyampu payurnu, kulalu nganangku yalu-manu nyanunguju. Lani-jarrijalpalurla nyiyarlangu payirninja.

23

Jijajirli-jana warnkiri-maninjarla pututupungu yapaku kuruwarrikingarduyu-kujaku manu Paraji-patu-kujaku

Mark 12.38-40, Luke 11.37-52, Luke 20.45-47

1 Ngula-jangkaju, yarda-jana wangkaja Jijaji yapakuju manu nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, **2** “Kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, ngularraju yangka kuja-nyarra nyurrurla Juwu-patuku Kaaturlu milarnu kuruwarriki pinarri-maninjaku Mujuju-kurlanguku. **3** Ngula-warnu, nyiyarlanguku kajili-nyarra wangka, ngularrakujulu-jana purda-nyangka. Kala nyinayalu nyanungurrapiya-wangu. Nyiyarningkijarraku kalu-nyarra nyarrparlanguku wangkami, wangkanja-warnu nyanungu-paturlangu kula kalu jungarni

---

* **22:44** Nyangka Psalm 110.1

nyinami kuruwarri Mujuju-kurlangurla, lawa!
Kujarra-piya-wangulu nyinaya!

⁴ “Kuruwarrikingarduyu-paturlu manu Paraji-paturlu kalu-jana yapa Juwu-patuku yimi-ngarrirni Mujuju-kurlangu kuruwarri warntarla-karirli. Nyanungurrarlu kalu-jana warla-pajirni jungarni puranja-kujaku. Kula kalu-jana ngurrju nyina nyanungurraku. Kujarlanya kulalpalu Juwu-paturlu purayarla jungangkuju kuruwarriji Mujuju-kurlanguju.

⁵ Nyarrpa-jarrirlangu ngula kalu wiriwiri ngularra, ngulaju milparniwarrarla ngula nganta yungulu-jana nyanyi nganta yapangku. Nyangkalu-jana! Nyanyi mayi kankulu pakuju-patu kuja kalu waralywaraly-kanjyani wakungka manu ngalyangka? Pakujurla wita-paturla kaninjarni, pipangka-ka ngunami Mujuju-kurlangu kuruwarri. Kardu-mani kalu-jana pakuju-patu yungulu kanja-yani warru milkarraku. Manu nyangkalu-jana jinajina-piya kirrirdi-kirli milkarraku kalu wapami kujaju.

⁶ Kajili yani kurapakaku ngarninjaku wiriki, manu kajili yani jaaji-kirra nyanungurra-nyangu-kurra, ngulaju kalu-jana warrarda milarninjarla jarkujarnku mani ngurrju-nyayirni nyinanja-kurlangu-patuju.

⁷ Kuja kalu kuyu manu mangarri-kirlangu-kurra yani payi-maninja-kurlangu-kurra, ngulaju kalu wardinyi-jarri-nyayirni kuja kalu-jana yapa ngalya-kari parntarrinjini nyanungu-patuku manu kuja kalu-jana pinangkalpa-pajirni.

⁸ “Kala nyurrurlarlu, warla-pajikalu-jana yapa ngalya-kariji, kajikalu-nyarra marda

pinangkalpa-pajirni. Nyurrurlajunkulu Juwu-patu papardi-nyanu manu kapirdi-nyanu ngula kankulu jintawarlayi nyinami jintangka. Nyurrurlarlu kankulu mardarni yapa jinta-mipa kuja kanyarra nyinami Pinangkalpa.

⁹ Kajinkilirla nyurrurla yapa junga-nyayirni nyinami Wapirra Kaatuku, kulalu-jana yapa-karirlangu wapirra-pajika. Nyurrurlarlu kankulu mardarni jinta-mipa Wapirraju kuja-ka nyinami nguru-nyayirni-wangurla kankalarra.

¹⁰ Warla-pajikalu-jana yapa ngalya-kariji, kajikalu-nyarra marda wiripajirni. Ngaju Mijaya karna-nyarra jinta-mipa-juku Warlalja-Wiriji nyinami.

¹¹ Nyurrurlarla turnungka, ngana-puka kaji ngampurrrpa nyina kamparrurla wiri, ngulajulpa-nyarra warrkijarriyarla-wiyi yirnkilypa-wangu.

¹² Nganangku-puka kuja kanyanu wiri-pajirni nganta, ngaka Kaaturlu kapu kurntaku ngurrju-mani. Kala nganangku-puka kuja-ka ngurrju nyina kurrruru-karrinja-wangu, ngaka Kaaturlu kapu wiri-pajirni.”

Jijajirli-jana   wiriwiri   Juwu-patu   punku-pajurnu

¹³ Ngula-jangka, wangkaja-jana Jijaji wiriwiriki Juwu-patuku, “Nyurrurla kuruwarrikingarduyupatu manu Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranje-nyayirni! Kuja kalu yapa putaputa yukami Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra, ngulaju tuwa-piya kankulurla tirnngi-yirrarni warla-pajirninjaku

nyanungu-patuku. Nyurrurlarlungu kula kankulu yukami, manu nyurrurlarlu kankulu-jana yapa panu-kari warla-pajirni yukanja-kujaku-yijala. ¹⁴ [Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarrangi-nyayirni! Nyurrurlarlu wati-paturlu ngulaju kankulu-jana kali-pukakuju yuwarli jurnta kanyi yimirr-yinjarla. Ngula-jangkaju, yati-wangka kankulurla Kaatuku tarnnga-nyayirni milparniwarrarla milkarraku, yungulu-nyarra yapa-karirli nyanyi. Kula ngurrju kujaju, kala jarrwara! Kaaturlu kanyarra kuja-kurraju nyanyi, ngula-panuju kapu-nyarra maju-mani-nyayirni!]

¹⁵ “Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarrangi-nyayirni! Nyurrurla marda kankulu warru yani nguru-kari nguru-kari mangkururla manu walyangka yungunkulu yapa jinta kurruly-yirrarni nyurrurla-piya. Manu kuja-ka yapa yinya nyurrurla-piya-jarrimi, ngulaju-ka ngawu-nyayirni-jarrimilki nyurrurla-piya-wangu, manu ngaka kapu yukami Juju Ngawu-kurlangu-kurra ngurra-kurra, manu nyurrurla yapa kapunkulu yukami-yijala yinya-kurraju!

¹⁶ “Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, mari-jarrimi karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlarlu kankulu-jana pamparda-piyarlu

putaputa nguru-yirrarni warru panu-kariki pamparda-piyaku-yijala. Warntarlarlu kankulu-jana pinarri-mani kujarlunya, manu kankulu-jana wangkami kujanya, ‘Nyuntulurlu marda kajikanparla nyiyarlangu jangku-pinyi yapakariki yirdi-kirlirli Yuwarli Maralypি-kirlirli. Ngula-jangka marda kajilpanpa yulyurlku-yungkarla yinja-wangurlu, ngulaju ngula-juku nganta. Kala kajikanpa marda nyiyarlangu jangku-pinyi yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli kawurlu-kurlurlu yangka kuja-ka nguna kaninjarni Yuwarli Maralypি Kaatu-kurlangurla. Ngula-jangka kajilpanpa yulyurlku-yungkarla yinja-wangurlu, ngulaju kujaju punku-nyayirni nganta yangka kujanparla jangku-pungu-wiyi yirdi-kirlirli kawurlu-kurlurlu.’ Kujarlunya kankulu-jana warntarlu pinarri-mani. ¹⁷ Nyurrurlajunkulu pamparda, punku-nyayirni! Nyiyaku-ka Kaatuju ngampurrpaju nyina? Kawurluku mayi kuja-ka ngunami kaninjarni Yuwarli Maralypirla? Lawa, yulkami karla Yuwarli Maralypiki nyanungu-nyanguku kawurlu-piya-wanguku. Yuwarli Maralypи nyanungu-nyangu, ngulaju tarruku-nyayirni! Kuja kalu yapangku yirrarni kawurlu kaninjarni Yuwarli Maralypirla, ngulaju karla kawurluju marlaja tarruku-jarrimi-yijala.

¹⁸ “Nyampurlangu kankulu-jana wangka yangka kuja kankulu-jana warntarlarlu pinarri-mani, ‘Nyuntulurlu marda kajikanparla nyiyarlangu jangku-pinyi yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli pirli lalypa-kurlurlu purranja-kurlangu-kurlurlu yangka kuja-ka karrimi Yuwarli

Maralypirla. Ngula-jangka marda kajilpanpa yulyurlku-yungkarla yinja-wangurlu, ngulaju ngula-juku nganta. Kala kajikanparla marda nyiyarlangu jangku-pinyi yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli kuyu-kurlurlu yangka kuja kalurla purrami Kaatuku warntarri pirli lalypangka. Ngula-jangka kajilpanpa yulyurlku-yungkarla yinja-wangurlu, ngulaju kujaju punku-nyayirni nganta yangka kujanparla jangku-pungu-wiyi yirdi-kirlirli kuyu-kurlurlu-wiyi.’ Kujarlu-yijalanya kankulu-jana warntarlarlu pinarri-mani. ¹⁹ Nyurrurlajunkulu pamparda, punku-nyayirni! Nyiyaku-ka Kaatuju ngampurrpaju nyina? Kuyuku mayi kuja kalurla purrami pirli lalypangka Kaatukuju? Lawa, yulkami karla pirli lalypaku nyanungu-nyanguku kuyu-piya-wanguku. Pirli lalypa nyanungu-nyangu kuja-ka karrimi kaninjarni Yuwarli Maralypirla, ngulaju tarruku-nyayirni! Kuja kalurla yapangku purrami kuyu Kaatukuju, ngulaju karla kuyuju marlaja tarruku-jarrimi-yijala yaliki pirli lalypakuju. ²⁰ Junga kujaju. Nganangku-puka kuja karla jangku-pinyi nyiyarlangu yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli yali pirli lalypa-kurlurlu, ngulaju karla jangku-pinyi yirdi-kirlirli kuyurlangu-kurlurlu. ²¹ Manu nganangku-puka kuja karla jangku-pinyi nyiyarlangu yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli Yuwarli Maralypi-kirlirli, ngulaju karla jangku-pinyi yirdi-kirlirli Kaaturlangu-kurlurlu yangka kuja-ka nyina kaninjarni Yuwarli Maralypirla. ²² Manu nganangku-puka kuja karla jangku-pinyi nyiyarlangu yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli

nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu-kurlurlu, ngulaju karla jangku-pinyi nyinanja-kurlangu wirirlangu-kurlurlu yangka kuja-ka Kaatuju nyina nyinanja-kurlangurla. Manu karla jangku-pinyi yirdi-kirlirli Kaatu-kurlangu-kurlurlu.

23 “Nyurrurla kuruwarrikingarduyupatu manu Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Kuja kankulu mangarri-pardu wiri-mani kaatinirla, ngulaju kankulurla yinyi Kaatuku wita-kari wita-kari kuja-nyarra wangkaja kuruwarri nyanungu-nyangurla. Ngulaju ngurrju! Kala panu-kari kuruwarri Kaatu-kurlangu tarruku-nyayirni, ngulajunkulu yampija puranja-wangurlu. Kula kankulu-jana mari-jarrinjarla jungarni nyina yapa ngalya-kariki, kula kankulurla wala nyina Kaatukuju, kula kankulurla yulkami, lawa!

24 Nyurrurlajunkulu pamparda, punku-nyayirni! Kulalpankulu-jana jungarnirli pinarri-mani yapa yungulu jungarnirli pura Kaatuju, lawa! Kuja-kujakuju, wiriwiri-wiyili jungarni-manta Kaatu-kurlangurla kuruwarrirlaju. Ngakalkulu jungarnirra-manta witawitaju.

25 “Nyurrurla kuruwarrikingarduyupatu manu Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Ngarninjakungartirli, parljirni kankulu kartaku manu jumpita ngapa-kurlurlu, kala yampimi kankulu-nyanu kaninjarni-puranjiji parljirninjawangurlu. Kala, nyarrpararlankulu mangarriji manu ngukuju manu? Ngularraju

purungkunkulu-jana jurnta manu yapaku panukariki. Jurnta kangunkulu-jana nyurrurlarluju nyinngangku! ²⁶ Nyurrurlajunkulu pamparda Paraji-patuju! Kajinkili-jana kartaku manu jumpita kirlka-mani kaninjarni-wiyi, ngulaju kapulu karrimi kirkalku jintakumarrirni-jiki. Manngu-nyangkalu jungarnirli-wiyi nginyinginyirli nyurrurla-nyangurlu, manu ngula-jangkaju kapunkulu jungarni-jarrimilki-yijala ngakaju.

²⁷ “Nyurrurla kuruwarrikingarduyupatu manu Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Nyurrurlaju pirnki-patu-piya nyurnu-kurlangu-piya kuja kalu maparninja-warnu karrimi kardirri. Pirnki-patu ngularraju ngurrju-nyayirni nganta, kala kaninjarniji kalu ngunami yungkurnu panu-kurlu manu yapa nyurnu-patu-kurlu pukulyu-nyayirni. ²⁸ Ngula-piyanya kankulu nyina nyurrurlaju. Kuja kalu-nyarra yapangku nyurrurla nyanyi, manngu-nyanyi nganta kalu-nyarra nyurrurlaju ngurrju-nyayirni nganta. Kala ngulaju junga-wangu! Kaninjarni nyurrurlajunkulu ngawu-nyayirni. Nyurrurla kankulu wangkami purami nganta kankulu kuruwarri Kaatu-kurlangu, kala lawa! Kula kankulu yijardurlu purami.

²⁹ “Nyurrurla kuruwarrikingarduyupatu manu Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Kajili jarukungarduyu-patu Kaatu-kurlangu-patu

palimi, pangirni kankulu-jana pirnki-patu pirli-wana nyanungu-patukuju milyingkaku yirrarninjaku. Manu yapa ngula kalurla nyina jungarni Kaatuku, kajili palimi, milyingka kankulu-jana yirrarni ngurrju-nyayirnirla. Ngula-jangka kankulu milyi-kirlangu maparnu yurlpangku marda manu marda karljingki yungu milyi-kirlangu karri ngurrju-nyayirni.

³⁰ Nyurrurlakupalangu-paturlu yupa-paturlulu-jana pungu jarukungarduyu-patu Kaatu-kirlangu-patu. Kala nyurrurla kankujulu kuja-juku wangkami, ‘Kajirnalu nyinakarla nyurru-wiyi ngalipa-nyangu yupa-patukuru, kularlipa-jana pungkarla yangkapatu jarukungarduyu-patu.’ ³¹ Kajinkijili wangkami kuja-piya, kuja-jangkanya karna-nyarra milya-pinyi nyurrurlajunkulu junga-nyayirni kurdukurdu yupa-patu-kirlangu yangka ngularrarlu kujalu-jana nyurrurla-nyangurlu ngularra jarukungarduyu-patuju pungu. ³² Nyurrurla-nyangurlu yupa-paturlulu-jana kamparru-warnurlu pungu Kaatu-kirlangu jarukungarduyu-patu nyurru-wiyi. Nyurrurlarlu marda kapunkulu-jana yarda pinyi panu-karilki jarukungarduyuju nyanungu-nyangu-patu kuja kalu nyinami jalangurlangu! Ngula-juku. Kulalparna-nyarra warla-pajikarla.

³³ “Nyurrurlaju majumaju-nyayirni warnapatu-piya! Kala kulalpankulu nyarrpara wuruly-yantarla Kaatu-kujakuju! Kapu-nyarra kijirni warlu wiri-kirra! ³⁴ Ngulakungarnti, nyurrurla-nyangu-kurra kapurna-jana yilyamirra panu jarukungarduyu-patu manu pinangkalpa-

patu manu kuruwarrikingarduyu-patu ngula
 kalu milya-pinyi kuruwarri Kaatu-kurlangu.
 Panu-kari kapunkulu-jana pinyi. Panu-
 kari kapunkulu-jana waralywaraly-yirrarni
 watiya warntawarnta-patu-kurra. Panu-kari
 kapunkulu-jana pakarni kaninjarni jaajirla
 nyurrurla-nyangurla. Panu-kari kapunkulu-
 jana wajirli-pinyi kirri-kari kirri-kari-kirra.
 35-36 Kujarlanya kapu-nyarra Kaaturluju
 nyurrurlaju panu-juku ngawungawu-watiji
 maju-mani yangka ngula kankulu nyinami
 jalangurlangu. Kapu-nyarra wakirni nyurrurla
 yapa panu-jangka ngurrju-jangka ngulalu
 palija pinja-warnu nyampurla ngurungka
 nyurru-wiyi. Kapu-nyarra wakirni yinya-
 jangka wati-jangka Yapulu-jangka ngulalu
 yapa kamparru-warnurlu-wiyi pungu. Manu
 kapu-nyarra wakirni Jikarayarlangu-jangka
 kaja-nyanu-jangka Pirakaya-kurlangu-jangka.
 Nyanungulu pungu nyurrurla-nyangurlu yup-
 paturlu yinyarla Yuwarli Maralypirla kutu-juku
 pirli lalypa-wana kuja kalurla tarruku nguna
 Kaatuku. Kujarrarlanguanya kapu-nyarra
 Kaaturluju nyurrurlaju panu-juku maju-mani!"

*Jijaji-jana yulaja yapaku Jurujulumu-
 wardingki-patuku*

Luke 13.34-35

37 Ngula-jangka, Jijaji-jana yulaja yapaku
 Jurujulumu-wardingki-patuku, "Waraa!
 Waraa! Nyurrurlajunkulu yapa ngaju-
 nyangu-patu nyurrurla kuja kankulu nyina

nyampurla Juruju'lumurla. Nyurrurla-nyangurlu yupu-paturlulu-jana pungu panu jarukungarduyu-patu Kaatu-kurlangu-patu, manulu-jana pirlingki luwarnu yimi-kirli-patu wankaru-wangu kujalpa-jana Kaaturlu yangka yilyajarni. Ngampurrrpa-nyayirnilparna-nyarra nyinaja nyurrurlaku warrawarra-kanjaku manu ngaju-kurra-maninjaku ngati-nyanu jukujuku-piyarlu kuja kajana pinkirrp-a-kurra-maninjarla warrawarra-kanyi kurdukurdu. Kala nyurrurlarlujunkujulu mamparl-pungu warrarda! ³⁸ Nyurru-wiyi-wangurlu, Kaaturlu kapu nyurrurla-nyangu Yuwarli Maralyp i yampimi, manu kula nyinami ngulangkalku. ³⁹ Ngajulurlu karna ngurrara nyampu yampinja yanilki, manu nyurrurlarlu kulankujulu nyanyilki. Kala ngula-jangka kapurna kulpari-jarri mi nyampu-kurra, manu kapunkujulu nyanjarla purlami kuja-piya ‘Nyampu wati kuja Kaaturlu milarninjarla yilyajarni, ngulaju karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni!’ ”*

24

Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku ngulaju kuja, ‘Maralyp i Yuwarli ngakaju kapu pirlpirl-wantimi’

Mark 13.1-2, Luke 21.5-6

¹ Kuja-jana Jijaji jirrnga nja wilypi-pardija nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku kaninjarni-jangka Yuwarli Maralyp i-jangka,

---

* **23:39** Nyangka Psalm 118.26

ngula-jangkajulurla wangkaja, “Tiija, nyampu-jana nyangka yuwarli-kari yuwarli-kari ngurrju-nyayirni warrukirdikirdi Maralypirla!”

² Jijaji-jana wangkaja, “Nyanyi kankulu-jana nyampurraju kuja kalu karrinja-yani yuwarli-kari yuwarli-kari manu kuja-ka karri nyampu Yuwarli Maralypi? Ngularraju kulalu tarn-nga karri nyampurraju. Manu kulalu-nyanu nyampurraju yarturluju kuja-piya yaarlyaaarlngunanja-yani. Ngakaju kapulu-jana yapa-karirli muku pirlpirl-kijirni walya-kurra.”

Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlupatuku kapu-jana nyiyarningkijarra wuurnparjarri nyanungurraku

Mark 13.3-13, Luke 21.7-19

³ Ngula-jangkaju, kuja Jijaji yanurra Maralypi Yuwarli-ngirli, yangka-kurra-yijala kulpari yanu pirliri-kirra yirdi-kirraju Yalipiji-kirra. Ngulangkaju, nyanungu-nyangu kurdungurlupatulurla yanurnu nyanungukuju yapa-wangu-kurra, manu wangkajalurla nyanungukuju, “Wangkaya-nganpa. Nyangurlalu Yuwarli Maralypi pirlpirl-kijirni yapangkuju yungurnalu nganimparlangurlu milya-pinyi? Pirlpirlkijirninkungarntiji, nyiya-wiyi kapurnalu kamparruju nyanyi ngari yungurnalu pinalku nyina? Nyangurlarpa pina-yanirni, manu nyangurlarlu kapu Kaaturlu lawa-mani walya nyampu? Ngularlanguju-nganpa wangkaya.”

⁴ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana Jijajiji kuja, “Warrawarra-kangkalu-nyanu yapa ngalyakari-kijaku, kajikalu-nyarra yapa-karirli yimirr-

yinjarla karlirr-kanyi. ⁵ Panu kapulu yaniyanirni nyurrurla-nyangu-kurraju yapa ngaju-nyangu nganta, kapulu-nyarra wangkanjarla yimirr-yinyi kuja, ‘Ngajujurna Mijaya yangka kuja-nyarra Kaaturlu ngarrurnu nyurru-wiyi yilyanjarnikingarntirli!’ Ngula-jangka kujarlu wangkanjarlu kapulu-jana yapa panu-kari yimirr-yinyi, kula-nganta ngajulurlunya. ⁶ Lani-wangulu nyinaya kajinkili-jana purda-nyanyi linjarrpa wiri-kirra manu kajinkili yangka jaru mani yapa-kari-kirlangu wurnturu-ngeurlu ngurra-kari-ngirli kajili-nyanu yiti-wana-karirli linjarrparlu pakarni. Ngula-puruju, wurrangkulu mardaka langangku, kula-nyarra nguruju lawa-jarri jurnta murnma-juku. ⁷ Nguru lawa-jarrinjakungarntirli, kapulu-nyanu linjarrparlu-wiyi luwarni ngurrara-kari-warnurlu ngurrara-kari-warnurlu, manu nguru-kari-jangka nguru-kari-jangka kapulu-nyanu rdilykarra-yirrarni linjarrpaku wiriki luwarninjaku. Ngula-jangkaju, kapu walya yurnkuyurnku-jarri nguru-kari nguru-karirla. Manu ngula-warnuju ngurrara-kari ngurrara-kari kapurla mangarrikiji lawa karrimi. ⁸ Nyampukuju linjarrpaku manu nguruku lawa-jarrinjaku, wurra-juku kapunkulurla pirr-pardimi, yangka kuja-ka karnta murrumurru-jarri wartardi, ngula-piyakunya kuja kanyanu yangka purda-nyanyi wartardirli murrumurru kurdukungarntirli. Ngula-piyakunya kapunkulurla pardarni.

⁹ “Kapulu-nyarra jangkardurnu yani yurrkunyu, manu kapulu-nyarra puuly-

mardarninjarla jirri-kanyi murrumurru-maninjaku manu tarnnga-kurra pinjarla-yirrarninjaku nyurrurlaku. Kuja kankulu ngaju-nyangu kurdungurlu nyina, kujarlanya kapulu-nyarra nyurunyuruyi-jarri nguru-kari nguru-karirla. ¹⁰ Ngula-puruju, yapangku panungku kuja kajulu jalangurlu ngaju purami, kapujulu puranja-wangu-jarrimilki. Kapulu-nyanu jarkujarnkurlu nyurunyuru-mani, manu kapulu-nyanu jarkujarnkurlu jikajika-jarrinjarla yinyirra yurkunyu-kurraju. ¹¹ Yapa panungku kuja kalu-nyanu nganta ngarrirni Kaatu-kurlangu jarukungarduyu, ngulaju kapulu yanirni, manu kapulu-jana yimirr-yinyi yapa panu-kariji nyanungurra-nyangu jaru-kurlurluju. ¹² Yapa kapulu nyina punku-nyayirni nguru-wanaju. Ngula-piya-yijala ngaju-nyangu-patu kurdungurlu-patu kapulu-nyanu yulkanja-wangu jurnta nyinami. ¹³ Kala nganapuka yapa kajiji wala-juku nyina ngajuku jikajika-jarrinja-wanguju, ngulaju kapurla jirrnga nyina Kaatuku tarnnga-juku. ¹⁴ Yimi Ngurrju Kaatu-kurlu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku, yapangku kapulu-jana yaninjarla yimi-ngarrirni nguru-kari nguru-karirla warrukirdikirdi yungulu yapa-karirlangurlu purda-nyanyi. Ngula-jangkaju kapu nguruju lawa-jarrimilki.”

*Yimi Lani-maninja Wita-wangu-kurlu
Mark 13.14-23, Luke 21.20-24*

¹⁵ Jijaji-jana yarda wangkaja kurdungurlu-patuku, “Ngakaju kapunkulu nyanyi

nyampurlaju Yuwarli Maralypirla, kapu karri nyiya mayi maju-nyayirni Lani-maninja Wita-wangu, kapu karrimi kaninjarni Yuwarli Maralypirla. Nyampu maju-nyayirni, ngula-kurluju jarukungarduyurlu Tanyulurlu yimi yirrarnu nyurru-wiyi.”* (Kajinkili ngaka nyanyi nyampu jaru Payipulurla, ngulajulu langa-kurramanta!) ¹⁶ Nyurrurla kuja kankulu Jurdiyarla nyina, kajinkili nyanyi yali maju-nyayirni Yuwarli Marilypirla, ngula-kujakuju pirri-parnkayalu pirli-wana-kurra! ¹⁷ Yangka kajinkili nyurrurla-nyangu yuwarlirla nyina kankarlarni marda, ngulaju yuwarli yukanja-wangulu kutu pirri-parnkaya jurnarrpa maninja-wangu-juku. ¹⁸ Yangka kajinkili wurnturu warrkjarrimi manangkarra-wana, ngulajulu kulpari parnkanjarni-wangurlu yampiya jurnarrpaju. Kala ngarili wawarda purda-nyanja-wangu pirri-parnkaya-puka waparlku! ¹⁹ Yangka-puruju kapurla karrimi maju-nyayirni karntakuju yangka wartardikiji, manu karntaku wita pirltirrkakupalanguku kapurla karrimi maju-nyayirni, wiyarrpaku. Kulalpalu nyarrpalku pirri-parnkayarla yangka-kujaku maju-kujaku. ²⁰ Kuja-kujakuju, wangkayalurla Kaatuku yungu warla-pajirni nyanunu maju karrinja-kurra. Kajilpa marda karriyarla Yuwarli Maralypirla pirriya-puru, marda Juwu-kurlangu Parra-nyayirni-wangu-puru, ngula-puruju kulalpalu nyarrpa pirri-parnkayarla. ²¹ Yangka kuja Kaaturlu nguru manu walya nyurru-wiyi

---

* **24:15** Nyangka Daniel 9.27, 11.31, 12.11

ngurrju-manu, nyurru-wiyi-ngirli jalangu-kurra, kula nganangku nyangu kuja-kurra maju rdipijarni-kirra, lawa. Manu kula nganangku yarda nyanyi ngaka maju-nyayirni kuja, lawa. ²² Ngaka, kajili yapa nyinami maju-nyayirni-puru, kulalu-nyanu murrumurru purda-nyanyi tarnnga, lawa. Maju-nyayirni-puruju, Kaaturlu kapu-jana muurl-mardarni yapa nyanungu-nyangu kuja-jana kamparrurlu milarnu. Kala kajilpa-jana muurl-mardarninja-wangurlu yampiyarla, ngulaju kajikalu muku palimi.

²³ “Ngaka kajikalu-nyarra yapa ngalyakari wangkami kuja, ‘Nyangka yinya Mijaya yanurnulku kuja-ka karrimi yinya Kaatu-kurlangu!’ Manu kajikalu-nyarra yapa ngalyakari wangkami kuja, ‘Nyampunya Mijaya yanurnu nyampu-kurra!’ Kuja kajili-nyarra wangka, ngulaju jawirri purda-nyangkalu-jana langa-miparlu. ²⁴ Nyiya-kujaku kuja? Panu kapulu yaniyanirni jinta-kari jinta-kari kula-nganta yangka jinta Kaatu-kurlangu Mijaya. Manu panu-kari kapulu yaniyanirni jinta-kari jinta-kari kula-nganta Kaatu-kurlangu jarukungarduyu. Nyampurrajulu ngulaju warlkanji yijardu-wangu! Kapulu-nyarra yaninjarla yapakuju milki-yirrarni nyiyarningkijarra yartarnarri ngangkayi-kirli-piyarlu, ngulaju kula-nganta Kaatu-kurlangu, kala lawa. Kapulu-nyarra putaputa yimirryinyi yapa nyurrurlaju milarninja-warnupatu Kaatu-kurlangu. Kala lawa, kapu-nyarra muurl-mardarni Kaaturluju. ²⁵ Purda-nyangkajulu ngaju! Yimi-ngarrurnurna-nyarra

nyiyarningkijarra yangka kamparru-juku yungunkulu milya-pinyi nguru kaji lawa-jarrinja-yani.

26 “Marda ngana-japa kapu yanirni, manu kapu-nyarra yimi-ngarrirni Mijaya kuja-ka jiljangka palka nganta nyina. Kaji-nyarra yapa kuja wangkami, kulalurla warrirninjaku Mijayaku manangkarra-kurra yanta, lawa! Marda kapu-nyarra yapangku ngarrirni Mijaya nganta-ka wuruly-nyinami kutu. Kaji-nyarra kuja wangka, kulalurla ngungkurr-nyinakarla!

27 Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, kapurna kapanku pinarni yani wirnpapiya-juku kuja-ka kilji mirilmiril-karri yalkirirla kakarrara-jangka karlarra-kurra. Wirnpa-piya, jintakumarrarnirli kapujulu nyanyi.

28 “Junga kujaju. Kuja-ka ngana palimi yangarlu manu-ka wantimi yuwurrkurla, kapulurla warlawurru kankarlu warru paarr-pardimi. Kuja-piyarlu-yijala kajinkili manngunyanyi yimi ngaju-nyangu, ngulaju kapunkujulu milya-pinyi nyarrpara-kurrarna pinarni yani.”

Jijaji wangkaja-jana kuja, ‘Kapurna pinayanirni nyampu-kurra yalkiri-ngirli mangkurdurla!’

Mark 13.24-27, Luke 21.25-28

29 Jijaji-jana yarda wangkaja, “Yangka kujarna-nyarra yimi-ngarrurnu jaru kamparru-wiyi nyiyarningkijarra-kurlu majumaju-kurlu, ngula-jangkanya kapu ngakaju wantaju marujarrimi, manu kirntangiji kapu mirilmiril-

karrinja-wangulku-yijala maru-jarri. Ngula-puruju yalkiri-ngirliji kapulu yanjilypiriji patapata-karri. Manu ngula-puruju yalkiriji kapurla Kaatuku marlaja yurnkuyurnku-jarri.*
 30 Ngula-puruju yapangku kapulu nyanyi nyiya mayi yalkirirla, manu kapujulu milya-pinyi Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu kajirna yanirni pina. Kapurna warraja-jarrimirni mangkururla, kapurna kulpari yanirni nyampu-kurra pirrjirdi-nyayirni yartarnarri wiri-jarlu-kurlu, manu kapurna mirilmirilkarrinjarni yani. Kajijili yapangku nguru-wana-ngurluju nyanyi ngaju yaninjarni-kirra, kapulu lani-jarrinjarla rdirri-yinyi yulanjakulku.
 31 Ngajuju kapurna jamaru-karrinjarni yani kilji-nyayirni kurlumpurrngu-kurluju, manu kapurna-jana ngaju-nyangu marramarra-wati palju-yilyami kurlirra-purda, yatijarra-purda, karlarra-purda, manu kakarrara-purda yapaku warru turnu-maninjaku, turnu-maninjarla kanjarniki yangka kuja-nyanu Kaaturlu yapa yajarnu.”

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukuripa
watiya-kurlu miyi-kirli*

Mark 13.28-31, Luke 21.29-33

32 Jijaji-jana yarda wangkaja, “Milya-pinyi kankulu yangka kuja-ka watiya kirrirdi-jarrinja-yani? Jalyirrpalku-ka purrulyun-pardinja-yani-wiyi, manu jinjirlakungarnti wujulypa-wiyi-ka palka-jarrinja-yani, ngula-jangkaju jinjirlalku-ka

---

* **24:29** Nyangka Isaiah 13.10, 34.4

wilypi-pardi. Ngula-jangkaju kankulu milya-pinyi kuja-ka yangka karapurda-jarrinjarni yani. ³³ Ngula-piya-yijala kajinkili nyanyi walya manu yalkiri yurnkuyurnku-jarrinja-kurra, ngula-jangkaju kujarlaju kapunkulu pinalku nyina kuja karla karrinjarni yani kutulku walyaku lawa nyinanjaku. ³⁴ Langa-kurra-mantalu kuja kalu yapa nyampurla jalangujalangu nyina. Ngulaju kulalu pali nyanja-wangu-wiyi ngalyakariji nyampurrakuju nyiyarningkijarrakuju majumaju-nyayirniki, ngulangkuju kapulu nyanyi-wiyi muku palinjakungarntirliji. ³⁵ Walya manu yalkiri kapu-pala yawu-pardimi. Kala ngaju-nyangu yimi ngulaju kapu palka-juku karrimi yawu-pardinja-wangu-juku.”

Kula-ka nganangku yapangku milya-pinyi nyangurla kaji Jijaji pina-yanirni

Mark 13:32-37, Luke 17:26-30,34-36

³⁶ “Kula-ka nganangku milya-pinyi nyangurla kajirna kulpari yanirni. Kula kalu milya-pinyi marramarrarlangurlu, yangka kuja kalu marramarraju nyina nguru-nyayirni-wangurla kankalarra. Kula karna ngajurlangurlu milya-pinyi Ngalapi-nyanurlu. Yangka nyanungumiparlu Wapirra Kaaturlu-ka milya-pinyi. ³⁷⁻³⁸ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatukurlangu. Kajirna pinarni yani nguru nyampukurra, kujakungarntiji yapangkuju kulajulu manngu-nyanyi. Ngularrarluju kapulu ngari ngarni, manu kapulu-nyanu yupukarra-jarrimi. Ngularraju yapa yangkarra-piya kujalpalu nyurru-wiyi nyinaja Nawangka

wankarurla-wiyi. Nyanungurlujulpa pawurtu wiri-jarlu nganturnu. Kala yapangku panukarirli kulalpalu nyanunguju jungangku purda-nyangu. Ngula-jangka, ngapalku wiri yinya ngawarra yanurnu, manu-jana muku pungu. Kala Nawa manu nyanungu-nyangu wungu-warnu-mipa-jana muurl-mardarnu Kaaturluju. ³⁹ Kujalpa ngapaju wantijalku manulpa kankarlu-jarrinja-yanulku, kulalu yapangkuju milya-pungu kujalpa nyarrparjarrija. Kuja-jana ngawarrarluju kangurralku, manngu-nyangulpalu-nyanu kapulu palimi maju panungka. Kuja-yijala kapu yarda rdirri-yinyi kajirna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu pina-yanirni.

⁴⁰ “Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, ngula-puruju kapu-pala marda wati jirrama warrki-jarri mi yuwurrukurla. Kapurna kanyi jinta-mipa. Jinta-kariji kapurna yampinja-yani purdangirli. ⁴¹ Kajirna ngaju pina-yanirni, ngula-puruju karnta jirramarlu marda kajika-pala ngurlu yurrparni pulawakarda pirla-jarra-kurlurlu wita-jarra-kurlurlu. Ngaju kapurna jinta-mipaju kanyi, manu kapurna yampinja-yani jinta-kariji purdangirli. ⁴² Wapal-nyangkajulurla muurlparlu jarda-wangurlu ngajuku kajirna nyangurla pina-yanirni. Kula kankujulu milya-pinyi nyangurla kajirna ngaju pina-yanirni. ⁴³ Yapa yangka kajilpa warnpa ngunayarla yuwarli nyanungu-nyangurla, manu kajilpa yapa yantarlarlarni purunjunu wurulypa-nyayirni, ngula-jangka kajika yinyarlu purunjunjurlu purungku-

mani nyiyarningkijarra. Kala kajilpa yuwarlikingarduyu yakarra ngunayarla, kajilparla wapal-nyangkarla yakarrarlu, ngulaju kajika nyanyi yinya purunjunu yaninjarnikirra, manu kajika warla-pajirni yuwarli-kirra yukanjarni-kijaku purunjuku maninja-kujaku. Milya-pinyi-jala kankulu kujaju yijardu-nyayirni.
44 Kuja-piyarlu-yijala, nyurrurlarlujulu wapal-nyangka kajirna yanirni pina. Kajikarna pina-yanirni mungalyurru, marda wuraji, marda mungangka. Kula kankujulu milya-pinyi nyangurlarna pina-yani.”

Ngana warrkiniji ngurrju Kaatukuju?

Luke 12.35-48

45 Jijaji-jana yarda wangkaja nyanungur-rakuju, “Ngana warrkini ngurrjuju Kaatukuju? Kuja-ka warrkinikingarduyu wurnakupurdajarrimi, nyanungurlu kanyanu jintamipa warrkini yiringi-mani yungu-jana warrkini-patu-kari warrawarra-kanyi, yungu-jana yinyi mangarri-pinki kajilpalu yarlungunjukujarriyarla. **46** Kaji warrkinikingarduyu pina-yanirni wurna-jangka, kaji parlu-pinyi jinta warrkini warrki-jarrinja-kurra ngutungutu, yaliki warrkinikingarduyukuju kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni. **47** Nyanungurluju kapu yirrarni yaliji warrkini wiri-nyayirni yungurla warrawarra-kanyi nyiyarningkijarra nyanunguku. **48** Marda yali warrkini wiriji maju. Marda kajika-nyanu nyanungurluju manngunyanyi nyanungu-nyangu warlaljamarru kapu nyinamirra wurnturuju tarnngaju. **49** Manu

marda nyanungurlu warrkikingarduyu watingki kajika-jana pakarnirra yapa-kariji warrkini-patu-kariji, manu marda kajika nyanunguju yanirra kuja kalu pama-jangka yapa nyina, manu kajika-jana yalirlaju jirrngaŋga ngarni pama manu mangarri. ⁵⁰ Nyanungurlu marda kajika-nyanu manngu-nyanjarla wangkami, ‘Ngaju-nyangu wiri kula marda pina-yanirni jalanguju. Ngajulurlu kapurna wurrangku-juku pamaju ngarni manu nyinami warrki-wangu.’ Ku(j)anya kajika-nyanu wangka. Lawa! Yali wiri yuwarlikingarduyu kapu pina-yanirni-yijala nyangurla mayi! ⁵¹ Nyanungurluju kapu-nyanurla kunka-mani yaliji warrkini wiri ngutunguturlu, manu kapu yilyamirra yangka-kurra kuja kalu ngawungawu yapa nyina yangka milkarranje. Ngulangkanya kapu yulanjarrangu, manu kapu-nyanu kartirdirli yarlkirni manu karntirrjirni murrumurrurlu purda-nyanjarlaju.

25

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa 10-pala kaminakamina-kurlu

¹ Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa Kaatu-kirlangu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku, nyanungu-jana wangkaja, “Ngajulu yungurna-nyarra wangka ngarra nyarrpa-jarri kajirna pina-yanirni nguru nyampu-kurra wiriki nyinanjaku. Yapa kuja kalu nyampurla walyangka nyina jalangu, ngularraju kaminakamina

karlarla-pala-piya. Nyanungurrajulpalurla pardarnu watiki yungu pina-yanirni nyanungu-nyangu karnta-kurlu wurduju-yinja-warnu-kurlu yungu-ngarra yupukarra-jarrimi. Kaminakamina-paturlulu-jana jarnkujarnku mardarnu rdili kampanja-kurlangu. Junga-juku, yali-patu kamina-patu pardijalu nyanungurra-nyangu rdili kampanja-kurlangu-kurlu, manulurla nganjirni yanu nyanungu-nyangu yuwarli-kirra nyanjaku. ²⁻⁴ Rdakapala kamina-patujulpalu warungkawarungka nyinaja. Nyanungurrarlujulu mardarnu ngari wita jaraju nyanungurra-nyangurla rdili kampanja-kurlangurlaju. Kala rdakapala-kari kamina-patu, ngula-patujulu pinangkalpa. Nyanungurra-nyangu rdili kampanja-kurlangujulpalu panu ngunaja jarakurluju, manulpalu-nyanu yali-yijala jaraju mardarnu kirlajirla. ⁵ Mungangka, yali wati kula yanurnu-juku. Yangka kamina-patujulpalu jarda-jarrinja-yanulku.

⁶ Junga-juku, mungangka-jarrija-nyayirnilki kulkurru-kariji, manu yangka-patu 10-pala kamina-patu, ngula-patujulpalu jarda-juku ngunaja. Junga-juku, nyanungu-paturlulu purda-nyangu ngana-japa purlanja-kurra wurnturu-kurra, ‘Nyampunya yananyarni watiji nyanungu-nyangu jangku-pinja-warnu-kurlu karnta-kurlu! Yantarnili nyampu-kurra, manu wapirdi karriyalurla nyanunguku!’ ⁷ Junga-juku, yangka kamina-patujulu yakarra-pardijalku, manu manulu-nyanu nyanungurra-nyangu rdili kampanja-kurlangu jarra-maninjakungarntirli.

⁸ Kala yali-paturlu rdaka-pala-karirli warungkapaturlu kamina-paturlu kulalu mardarnu jaraju juru-pinjaku nyanungu-nyangu rdili kampanja-kurlangu-kurraju. Puta rdurlungulpalujana jara-wangu warluju. Jungajukulu-jana wangkaja pinangkalpaku kamina-patukuju, 'Yuwa, yungkalu-nganpa ngalya-kari nyurrurlanyangu jara yungurnalu-nyanu nganimpanya-nyangu kampanja-kurlangu jarra-mani. Kulalu janka jara-wanguju!'

⁹ Lawa, yangka-patu pinangkalpa-paturlu kamina-paturlulu-jana wurra-manu, manulu-jana wangkaja, 'Lawa, kajilparnalu-nyarra yungkarlarra nyurrurlaku ngalya-kari nganimpa-nyangu jara, ngula-jangkaju kajika-nganpa nganimpa-nyangu kampanja-kurlanguju jurnta palimirra! Yantalu japi-kirra, manu payi-mantalu-nyanu jaraju.' ¹⁰ Junga-juku, yali-patu warungka-patu kamina-patulu yarkajarralku japi-kirra payi-maninjaku jaraku. Kujalpalu japingka-juku karrijarra, watiji yanurnulku nyanungu-nyangu yuwarlikirraju. Yali-patu rdaka-pala-patu pinangkalpa kamina-patu nyanungurra-nyangu rdili kampanja-kurlangu-kurlu, kujalpalu palka jankaja, yukajarralu yuwarli-kirraju wati-wana yungulurla ngarninjarla pardarni yupukarra-jarrinjakungarnti. Nganangku-japa tuwaku jaarl-yirrarnu purdangirlji kujalu kamina-patu yukajarra.

¹¹ Ngaka-pardu-karilki, rdaka-pala warungkapatu kamina-patuju yanurnulkulu yuwarlikirraju. Watikijilpalurla purlaja kujalpa

kaninjarni nyinaja yuwarlirla, ‘Wayinpa, lakarn-manta-nganpa tuwa yungurnalu nganimparlangu yukamirra!’

¹² Lawa, watingkiji-jana wurra-manu, manu wangkaja-jana, ‘Kula nyarrpa? Ngajulurlu kula karna-nyarra milya-pinyi nyurrurlaju?’

¹³ Ngula-juku-jana Jijajirli yirri-puraja jaruju, manu wangkaja-jana yapakuju, “Nyinayalu ngularra-piya rdaka-pala pinangkalpa kamina-patu-piya. Warrarda wapal-nyangkajulurla ngajukuju. Ngajulu marda kajikarna pina-yanirni nguru nyampu-kurra parrangka marda, mungangka marda.”

Yimi-nyayirni-wangu jukuripa warrkini-patu-kurlu karlarla-pala-kurlu

Luke 19.11-27

¹⁴ Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu Yimi-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina, nyanungu-jana wangkaja, “Ngajulurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni kaji nyarrpa-jarri kajirna ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu pina-yanirni nguru nyampu-kurra wiriki nyinanjaku. Kaatju ngulaju wati-piya kujalpa-jana mardarnu marnkurrpa warrkini-patu. Yali wati, ngulangkujulpa-nyanu ngurrju-ngurrju-manu wurnaku yungu-ngarra yani kirri-kari-kirra. Yaninjakungarnti-jana wangkaja yungulurla warrawarra-kanyi nyiyarningkijarra nyanungu-nyangu kaji nyanunguju wurnturu nyinamirra. ¹⁵ Kamparru-warnukujurla yungu talaju panu-jarlu 5,000-pala kawurlu pirli

yungurla warrawarra-kanyi nyanunguku. Kulkurru-warnuku watiki, nyanungurlujurla yungu panu-jarlu tala 2,000-pala kawurlu warrawarra-kanjaku. Manu purdangirli-warnupirdinypakujurla yungu 1,000-pala kawurlu. Ngula-jangkaju, wurnalku yarnkajarra.

¹⁶ Kamparru-warnu wati warrkini, yangka 5,000-pala kawurlu-kurlu, nyanunguju yanu kapanku, manu-nyanu talaju yirrarnu tala-warnu yuwarli-kirra, manu ngakaju pina manu 5,000-pala jirramakulku, ngulaju 10,000-palalku.

¹⁷ Kulkurru-warnu wati warrkini, yangka 2,000-pala kawurlu-kurlu, nyanungurluju-nyanu talaju yirrarnu tala-warnu yuwarli-kirra. Ngakaju-nyanu manu pina 2,000-pala jirramakulku kawurlu, ngulaju 4,000-palalku. ¹⁸ Kala yangka purdangirli-warnu wati warrkini, yangka 1,000-pala kawurlu-kurlu, kujalparla kaji-mardarnu wati wiri-kirlangu, nyanunguju yanu, manu karlaja rdaku walyangka, manu wurulypa yirrarnu talaju rdakungka.

¹⁹ “Ngaka-pardu-karilki, yangka wati wiri yangka marnkurrpa wati warrkini-patukurlangu, pina-yanurnu wurna-jangkaju, manu-jana payurnu nyanungurraju talaku.

²⁰ Kamparru-warnu wati warrkini, yangkangku kuja maninjarla mardarnu 10,000-pala kawurlu, yaninjarlarla wangkaja, ‘Warlaljamari, nyuntulurlunpaju ngajuluku yungu 5,000-pala kawurlu warrawarra-kanjaku nyuntuluku. Mpa! Nyampurranya yangka-patuju 5,000-pala kawurluju, manu 5,000-pala kawurlupatu-karijirna manu tala-warnu yuwarli-ngirli!’

Ngula-warnujurla muurlpa yungu nyanungu-nyangu wiriki.

21 “Ngula-jangkaju, wirijirla wangkaja yalikiji watiki, ‘Nyuntujunpa ngurrju warrkini ngajuluju. Nyuntujunpa warrki-jarrija yangka kujarnangku ngajulu wangkaja warrki-jarrinjaku. Ngajulurlurnangku yungu tala wita warrawarra-kanjakuju, manu nyuntulurlunjupaju ngajuluju pina-yungu panu-jarlu talalku. Yuwayi, nyampu-warnurla jalangu ngajulurlu kapurnangku yirrarni nyuntujuwiri talakuju ngaju-nyangukuju. Yantarni kaninjarni ngaju-nyangu yuwarli-kirra, manu wardinyilkirli wungu-jarralku nyina!’

22 “Ngula-jangkaju, yangkalku kulkurru-warnu wati warrkini, kuja nyanungurlu manu 4,000-pala kawurlu, yaninjarlarla wangkaja nyanungu-nyanguku wiriki, ‘Warlaljamarr, nyuntulurlunjupaju yungu 2,000-pala kawurlu warrawarra-kanjaku. Mpa! Nyampunyalu yangka-patuju 2,000-pala kawurlu, manu yarda 2,000-pala-kari kujarna ngajulurlu manu tala-warnu yuwarli-ngirli!’ Ngula-warnujurla muurlpa yungu nyanungu-nyangu wiriki.

23 “Ngula-jangkaju, wirijirla wangkaja ngulakuju watiki, ‘Nyuntujunpa ngurrju-nyayirni warrkini ngajuluju. Nyuntunpa warrki-jarrija kujarnangku ngajulu wangkaja warrki-jarrinjaku. Ngajulurlurnangku yungu nyuntuku wita tala warrawarra-kanjaku, manu nyuntulurlunjupaju pina-yungu ngajuluju panu-jarlulkutalaju. Yuwayi, nyampu-warnurla jalangu, ngajulurlu kapurnangku yirrarni nyuntujuwiri

talaku ngaju-nyanguku. Yantarni kaninjarni ngaju-nyangu yuwarli-kirra, manu wardiny-ilkirli wungu-jarralku nyina!’

²⁴ “Ngula-jangkaju, yangkalku purdangirli-warnu wati, yangkangku kuja manu 1,000-pala kawurlu, yaninjarlarla wangkajarla nyanungu-nyanguku wiriki, ‘Warlaljamarri, nyuntuju kula kanpa-jana yimiri nyina yapa-kariki. Nyuntu kanpa-jana warrarda jurnta kanyi nyiyarningkijarra yapa-karikiji. Kula kanpa ngurlu yirrarni walyangka miyi wirimaninjakupurdarlu, lawa. Kaji miyi pardinjarla yirnmi-jarrimilki yapa-kari-kirlangurla, ngari kanpa-jana warru jurnta kanyi. ²⁵ Kujanpaju nyuntulurlu yungu ngajuluku yangka-patu 1,000-pala kawurlu warrawarra-kanjaku, ngajulurna lani-jarrija talaju marda kapurna wajawaja-mantarla. Junga-juka, ngajujurna yanu, manu wuruly-yirrarnurna nyuntu-nyangu tala nyuntuluku. Mpa! Nyampunya yangkaju 1,000-pala kawurluju nyuntu-nyanguju!’

²⁶ “Ngula-jangkaju, wirijirla wangkaja purdangirli-warnuku warrkiniki, ‘Nyuntujunpa punku jukuru-nyayirni, manu warrkjarrinja-wangunpa ngajukuju! Milya-pinyi kanpaju ngajuju. Junga-jala kuja karna-jana yapa-kariki jurnta kanyi nyiyarningkijarra manu miyirlangu. ²⁷ Ngulaju ngula-juku! Nyuntulurlunpa kangkarla talaju manu yirrakarlanpa yakujurla yuwarlirla talakurlangurla. Kajinpa nyuntulurlu yirrakarla, ngula-jangkaju wurna-jangkaju ngajulurlu

kapurna pina mantarlarra tala wiri-nyayirni yakuju-ngurlu.’

28 “Ngula-jangka, wiriji-jana wangkaja nyanungu-nyangu warrkini-patuku, ‘Puntakarla 1,000-pala kawurlu yaliki punku warrkiniki, manu yungkalurla kamparru-warnu yapaku kuja-ka mardarni 10,000-pala kawurlu.

29 Nganangku-puka kuja-ka panu-jarlu mardarni, ngajulurlu kapurnarla nyanungukuju yarda yinyi jayakurra-nyayirni yunguju jungarni warrki-jarrimi. Kala nganangku-puka kuja-ka marda witarlangu mardarni, ngulaju ngula-juku. Yungulpaju jungarni-juku warrki-jarriyarla. Lawangkaju, nyiyarlangu wita kuja-ka mardarni, ngulaju ngajulurlu kapurnarla jurnta kanyi yalirlangu kuja-ka nyiya wita mardarni. **30** Kala yali purdangirli-warnu warrkini, yangka majumaju, kijikarrau nyanunguju yuwarli-ngirli munga-kurra. Ngulangkanya nyanunguju kapu purlanja-karra yulami, manu kapu-nyanu kartirdirliji yarlkirni manu karntirrjirni murrumurrurlu purdan-yanjarlaju.”

Jijajirli kapu-jana yira-jarra yirrarni yapaju maju manu ngurrju

31 Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja yapa-patukuju, “Ngakaju kajirna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu pina-yanirni nyampu nguru-kurra, ngajulu kapurna-jana jirrnganja yanirni yartarnarri wiri-jarlu-kurlu ngaju-nyangu marramarra-patuku. Ngula-jangkaju, ngajulu kapurna nyina ngaju-nyangurla

nyinanja-kurlangu wiringka. ³² Ngaju-nyangu marramarra kapulu yani, manu turnuturnu-mani kapulu-jana yapa ngurungkaju, manu kapulu-jana kanyirni karrinjaku kamparrurla ngaju-nyangurla. Ngajulurlu kapurna-jana yirrarni yapaju jirrama turnu-kari turnu-kari, warntarla-nyayirni-patu manu jungarni-ngawurrpa-patu, kuja kajana jiyipikingarduyu-piyarlu yirrarni jiyipi-patu manu narnukutu-patu jirrama turnu-jarrarla. ³³ Yapa kuja kalu jungarni nyina, ngajulurlu kapurna-jana yirrarni karrinjaku ngaju-nyangurla jungarni-purdanji, manu yapa-patu-kari kapurna-jana yirrarni karrinjaku jampu-purdanji ngaju-nyangurla.

³⁴ “Ngajulu kajirna nyina kingi nyinanja-kurlangu wiringkaju, ngula-jangkaju ngajulu kapurna-jana wangka ngularra yapa-patuku kuja kalu karri ngaju-nyangurla jungarni-purdanji, ‘Nyurrurla yapa-patu ngulaju kanyarra ngajukupalangurlu Kirdanarlu Kaaturlu pirrjirdi-maninjarla warrawarrakanyi. Nyurru-wiyi kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra nguru nyampurla manu yalkirirla, ngula-puruju nyanungurluju jungarnijungarni-manulpa nyanungu-nyangu nguru nyurrurlaku nyinanjaku ngulangka. Yuwayi, yantarnili nyampukurra nguru-kurra yungu-nyarra rdakurlkjirni Warlalja-Wirirli.’ ³⁵ Ngaju kapurna-jana wangka yali-patukuju yapaku kuja kalu karrimi ngaju-nyangurla jungarni-purdanji, ‘Kujalparna ngaju yarnunjuku nyinaja,

nyurrurlarlulpankujulu yungu ngajukuju
 miyi ngarninjaku. Kujalparna ngajulu
 nyinaja purraku, nyurrurlarlulpankujulu
 yungu ngapa ngarninjaku. Kujalparna
 ngaju nyinaja yapa-kari wungu-warnu-
 wangu, nyurrurlarlulpankujulu kangu ngajuju
 nyurrurla-nyangu ngurra-kurra. ³⁶ Kujalparna
 ngaju jalya nyinaja, nyurrurlarlulpankujulu
 yungu wawarda parnta-yirrarninjaku.
 Kujalparna ngaju nyinaja murrumurru,
 nyurrurlarlulpankujulu mardarnu ngurrjungku.
 Kujalparna ngaju nyinaja rdakungka,
 nyurrurlarlulpankulu yanurnu ngajuku
 wardinyi-maninjaku.' Kujanya kapurna-jana
 ngajuju wangka jungarni-ngawurrpakuju
 yapakuju kuja kalu karrimi ngaju-nyangu
 jungarni-purdanjirla.

³⁷ "Ngula-jangkaju, yangka yali yapa-paturlu
 kapujulu payirni ngajuju, 'Warlalja-Wiri,
 nyarrrpaku-jala kanpa nyampurraju wangka
 nganimpakuju? Kularnangkulu nyuntuju
 yarnunjuku nyangu, manu kularnangkulu
 pirda-manu nyuntuju. Kularnangkulu nyuntuju
 purraku nyangu, manu kularnangkulu
 yungu ngapa nyuntuku ngarninjaku,
 lawa. ³⁸ Kularnangkulu kangu nyuntu
 yapa-kari ngurra nganimpakuju.
 Kularnangkulu nyuntuju jalya nyangu, manu
 kularnangkulu yungu wawarda nyuntuku
 parnta-yirrarninjakuju. ³⁹ Kularnangkulu
 nganimpaju yanurnu nyuntuku nyanjaku
 ngulalpanpa nyuntuju nyinaja murrumurru
 manu rdakungka.'

40 “Ngula-jangkaju, ngaju kapurna-jana wangka nyanungurruakuju, ‘Yapa ngurungka kuja kalu nyina yarnunjuku marda, purraku marda, jalya marda, yapa-kari wungu-warnuwangu marda, murrumurru marda rdakungka, yapa-patu-karirli nganta kalu-jana manngunyanyi nyanungurraju majumaju. Kala nyanungu-patujulu ngaju-nyangu kukurnu-patu manu ngawurru-patu. Yangka kujankulu-jana warrawarra-kangu nyampurra wiyarrpa-patu ngaju-nyangu-patu, ngula-piyarlu-yijalankujulu warrawarra-kangu ngajurlangu.

41 “Ngula-jangkaju, kapurna-jana ngajuju wangka yapakuju yangka jungarni-wangupatuku kuja kalu karri ngaju-nyangurla jampupurdanji, ‘Yantalu ngaju-kujaku, nyurrurla yapa-patu kuja kanyarra Kaaturlu yilyamirra nyanungu-kujaku tarnnga-juku. Yantalu yali-kirra kirri-kirra kuja-ka janka warlu-kurlu tarnnga-juku. Yali kirriji ngulaju Kaaturlu ngurrju-manu kijirnинjaku Juju Ngawuku manu nyanungu-nyangu marramarra-paturlanguku.

42 Kujalparna ngajulu nyinaja yarnunjuku, nyurrurlarlu kulankujulu yungu ngajuluku miyi ngarninjaku. Kujalparna ngajulu nyinaja purraku, nyurrurlarlu kulankujulu yungu ngajuluku ngapa ngarninjaku. **43** Kujalparna ngajulu nyinaja yapa-kari wungu-warnu-wangu, kulankujulu kangu ngajuju ngurra nyurrurlanyangu-kurra ngunanjaku. Kujalparna ngajulu nyinaja jalya, kulankujulu yungu ngajuluku wawarda parnta-yirrarninjaku. Kujalparna ngajulu nyinaja murrumurru manu rdakungka,

kulankujulu yanurnu wurdujarra-maninjaku ngajulukuju.’

44 “Ngula-jangkaju, ngularra yapa-patu kuja kalu karri ngaju-nyangurla jampu-purdanji, kapujulu wangka ngajukuju, ‘Warlalja-Wiri, nganimparlu kularnangkulu nyangu nyuntuju yarnunjuku marda, purraku marda, yapa-kari wungu-warnu-wangu marda, jalya marda, murrumurru marda rdakungka. Kularnangkulu wurra-maninjarla yampija warrawarra-kanja-wangurlu, lawa.’

45 “Ngula-jangkaju, ngajulu kapurna-jana wangka ngularra yapa-patukuju, ‘Ngurungkaju, nyurrurlarlu kalankulu-jana nyangu panu-jarlu ngularra yapa-patuju kuja kalu-jana yapa-karirli manngu-nyanyi punku nganta. Nyanjarla nyurrurlarlu kulankulu-jana wurdujarra-manu nyanungurraju. Kuja-piyarlu-yijala kalankujulu ngajurlangu wurra-maninjarla yampija warrawarra-kanja-wangurlu.’ Kujanya kapurna-jana ngajuju wangka ngularra yapa-patukuju.

46 “Ngula-warnuju, ngajulurlu kapurna-jana yilyamirra nyanungurraju jankanjaku yalirla ngurungka palu-pinja-wangurla kuja-ka janka tarnnga-juku. Kała ngularra ngurrju yapa-patu, yangka-patu kuja kalu karri ngaju-nyangurla jungarni-purdanji, ngula-patuju kapulurla jirrn-ganja nyina tarnnga-juku Kaatuku wankaru.”

26

Wiriwirilpalurla jangkardu jaaly-manu Jijajiki

*yungulu pakakarla**Mark 14.1-2, Luke 22.1-2, John 11.45-53*

¹ Kuja-jana lawa-jarrijalku yapaku nyiyarningkijarraku nyampurraku pinarri-maninjaku, ngula-warnu Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku,
² “Nyurrurlarlu watingki kankulu milyapinyi parra-jarra-jangkarla ngalipa kapurlipa jinta-jarrimi walparrirninjaku Purlapa Wiriki Pajapaku.* Ngula purlapa-puru, yapangku kapujulu yinyi Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu yurrkunyu-kurra yungujulu pinyi warntawarntarla.”

³ Kujalpa-jana Jijajiji kuja wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, ngula-puru-yijala, maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu kuruwarrikingarduyu-patu yanulu yuwarli wiri-kirra Kayupu-kurlangu-kurra Ngardarri Wiri-kirlangu-kurra. ⁴ Nyanungupatujulu jinta-jarrija, manulpalu-nyanu jarnkjarnku payurnu, “Nyarrparlu yungurlipa Jijaji puuly-mardarninjarla pakarni tarnngakurra wurulyparlu? ⁵ Nyampu-puru Purlapa Wiri Pajapa-puru, kulalparlipa marrararluju pakakarla milparniwarra-puruju panu-puruju. Lawa kujaju, kajikalu-ngalpa nyanjarla yapakariji kulu-jarri-nyayirni kuja-panukuju.” Kujanyalpalurla warrarda jangkardu jaaly-manu Jijajiki.

---

* **26:2** Nyangka Exodus 12.11

Karntangku jintangku, jararla winjurnu parntirparntirrpa ngurrju Jijajiki jurrungka

Mark 14.3-9, John 12.1-8

⁶ Kuja-puruju, Jijajilpa nyinaja jintakari-kirlangurla Jimani-kirlangurla ngulaju kirri-pardurla yirdingka Pijinirla. Jimani kala panti wijini-kirli panu-kurlu nyinaja kamparruwiyi. ⁷ Ngulalpa Jijajirli ngarnu Jimani-kirlirli, ngula-kurraju karntalku yanurnu yali-kirra Jimani-kirlangu-kurra. Ngulaju yanurnu kardirri-kirli murlukurnparla-kurlu jara-kurlu. Jara yali murlukurnparla, ngulaju ngurrjynyayirni parntirparntirrpa-nyayirni ngulaju talaju wiri-nyayirni. Karnta kuja yanurnu Jijajikirra, jarajurla yaarl-winjurnu Jijajiki jurrungka. ⁸ Kujalu kurdungurlu-paturlu nyangu karnta jara yaarl-winjirninja-kurra, ngulajulurla kulu-jarrija-nyayirni, manulu-nyanu wangkaja, “Nyarrpaku jaraju yiily-ngarnu yalumpurluju karntangku? ⁹ Yungu-jana yapa-kariki jalmantarla wiri-jarlu-nyayirniki talaku yungu-jana ngula-jangkaju warru yungkarla yapa-kariki tala-wanguku marlajarraku!”

¹⁰⁻¹² Jijajirli-jana miyalurlu nyangu nyarrpa kujalpalu-nyanu wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu, manu kujalku-jana wangkaja nyanunguju, “Wiyarrpalu yampiya kulu-wangurlu ngarrirninja-wangurlu! Kujaju jara winjurnu ngajuku parntirparntirrpa jurru-kurra, ngulangkuju ngurrjungkuju yirrarnu yunguju wurdujarra-mani milyingka yirrarninjakungarnti. Ngulaju ngurrjynyayirni! Jaya-kurra kapunkulu-jana

mardarni marlajarraju yapaju tala-wanguju tarnngangku-juku. Ngajulu, kulankujulu mardarni tarnngangku nyampurlaju. ¹³ Purdayangkajulu! Nyarrpara-wana-puka ngurukari nguru-karirli kajili purda-nyanyi Yimi Ngurrju ngaju-nyangu, ngulaju nyampuju karnta kapulu manngu-nyanyi nyampu kujaju jara winjurnu jurru-kurra milyikingarntiki parntirrparntirrpa.”

*Jijajikirla jangkardu jikajika-jarrija Jutujuju
Mark 14.10-11, Luke 22.3-6*

¹⁴ Ngula-jangkaju, jinta kurdungurlu yirdiji Jutuju Yikariya yarnkajarra maralypikingarduyupatu-kurra wiriwiri-kirra. ¹⁵ Wangkaja-jana nyanunu, “Kajilparna-nyarra yimi-ngarrikarla kuja-ka nyinami Jijaji nyarrpararla, nyajangu kapunkujulu yinyi talaju?” Junga-juku, watingki ngularrarlulurla Jutujuku yungu tala pirli yaltiriwati 30-pala. ¹⁶ Ngula-jangkaju, Jutujuju kulpari yanu Jijaji-kirlangu-kurra-yijala, ngulangkanyalparla wurulypa-juku nyinaja yungu-jana ngaka Jijaji jiily-ngarrirni maralypikingarduyu-patuku yungulu puuly-mardarnilki.

Jijajirli-jana kurapaka Pajapa-puru jirrnganja ngarnu kurdungurlu-patuku nyanunu-nyangu-patuku

Mark 14.12-21, Luke 22.7-13, John 13.21-30

¹⁷ Parrangka kamparru-warnurla Purlapa Wiri Pajaparla, yangka kuja kalalu mangarri

rampaku lalypa-mipa * ngarnu, kuja-puruju kurdungurlu-paturlu payurnulu Jijajiji, “Nyarrpara-wananpa-nganpa yilyami nganimpaju yungurnangkulu kuyu kurapaka purrami nyuntuku Pajapa-puruju?”

¹⁸ Ngula-jangkaju, junga-juku, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patukuju, “Yantalu kirri-kirra Jurujulumu-kurra, manu kajinkili yukamirra yinya-kurra, rdipiyalurla wati yinyaku kujarna-nyarra wangkaja kamparru. Yimi-ngarrikalurla ngula karna ngajulu nyina Tijja, nyurru karna nyina palinjakungarnti. Yimi-ngarrikalurla kapurna-nyarra jirrnga-
ngarni jiyipi Pajapa-puru ngaju-nyangu kurdungurlu-patuku yuwarlirla nyanungu-nyangurla.” ¹⁹ Junga-juku, ngula-warnu, kurdungurlu-patulu yaninarla yukajarra kirri Jurujulumu-kurra, manulu jungarnijungarni-manu yangka kurapaka Pajapa, kuja-jana yangka Jijaji kamparru-wiyi wangkaja.

²⁰ Jintangka-juku parrangka wanta yukanjarra-puru, Jijajirli jirrnga-
ngarni-jana nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku yangka-patukuju 12-palaku. ²¹ Kujalpalu ngarnu miyi, ngula-puruju Jijajiji wangkajalku-jana kurdungurlu-patukuju, ngulaju-jana kuja wangkaja, “Junga karna-nyarra nyampu wangka: Nyampurla kuja kankujulu nyurrurlarlu kurdungurlu-paturlu jirrnga-
ngarni miyi, ngula-jangkaju, jintangku kapu-jana ngaju yimi kanyi jangkardu

---

* **26:17** Nyangka Exodus 12.8

maralypikingarduyu-patuku manu yurrkunyuku yungujulu puuly-mardarninjarla pinyi.”

²² Kujalu kurdungurlu-paturlu purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra Jijaji, ngulajulurla panu-juku muntuku-jarrija manu wajampa-jarrija. Jinta-karirli jinta-karirli jinta-karirlilpalu payurnu Jijaji, “Ngana-wiyi, ngaju mayi kanpaju wakirni?”

²³ Jijajiji wangkaja-jana, “Nyurrurlarla nyampurla turnu-warnurla, nganangku kajirlijarra mangarri julyurl-yirrarni jupujupu-kurra mapirrirli, yalirlinya kapu-jana ngajuju yimi kanyi maralypikingarduyu-patuku. ²⁴ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Payipulurlarluju ngajukuju muurr-pungu, kapurna palimi nganta. Junga kujaju. Kala yangka wati kuja kajana ngaju yimi kanyi, ngulaku karnarla mari-jarri, kapu Kaaturlu maju-maninyayirni! Nyiyaku nyampujuju jangkardu palkajarrija jikajika-jarrinjakungarnti?”

²⁵ Jutuju, yangka jinta majumaju ngulajana nyurru-kirli yaninjarla wangkaja maralypikingarduyu-patuku Jijaji-kirli, nyanungurlangurlu payurnu Jijaji, “Wayinpa Tiija, ngajulu marda kanpaju wakirni kujarluju? Kula ngaju mayi?”

Jijaji wangkajarla nyanunguku, “Kuja-juku kanpa wangka.”

*Jijajirli-jana jirrngaŋga ngarnu miyi kurapaka
nyanungu-nyangu*

*Mark 14.22-26, Luke 22.14-23, 1 Corinthians
11.23-25*

26 Kujalpalu kurapaka ngarnu-juku, Jijajirliji mangarri lalypaju manu, ngularla yati-wangkaja Kaatukulku. Yati-wangkanjarla rdilykirdilykipungu, ngulangku-jana kurdungurlu-patukulku warru yungu. Ngulaju-jana wangkaja, “Maninjarla nganjalu! Nyampuju ngulaju ngaju-nyangu palka-nyayirni-wangu.”

27 Ngula-jangkaju, kartakulku manu pama-kurlu, ngularla yarda yati-wangkaja Kaatukuyijala. Ngulalpa-jana warru yungu kurdungurlupatukuju jinta-kari jinta-kariki, manujana wangkajalku, “Nyurrurlarlu nganjalu!

28 Nyampuju ngaju-nyangu yalyu-nyayirni-wangu, ngulaju kapu-jana karli kunka yapaku jayakurramajuku. Nyampuju jalangu-warnu kuruwarri Kaatu-kurlangu: Kaji Kaaturlu nyanyi yalyu ngaju-nyangu karlinja-kurra, ngulaju kapu-jana yapaku yawuru-jarrimi kulu-wangu. **29** Wangkami karna-nyarra junga nyampuju jaru, kularna yardalku ngarni nyampuju pamaju nyampurlaju walyangka. Ngaka kapurna-nyarra yarda jirrngaŋja ngarni pama-nyayirni-wangu nyampu-piya-wangulkukajirna Wapirra Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangurlalku-yijala pina-nyina kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Ngula-juku.”

30 Ngula-jangkaju, Jijajirli manu kurdungurlupaturlu rdirri-yungulu yunparninjakulku purlapaku Kaatu-kurlanguku. Ngula-jangkaju, yarkajalkulu, pinalu yanu pirli-kirra Yalipiji-kirra.

Jijajirli wangkaja Piitaku, ‘Kapunpa-nyanu

ngurrpa-pajirni ngajuku.’

Mark 14.27-31, Luke 22.31-34, John 13.36-38

31 Kujalu yaninja-yanu yangka-kurra pirla-kirra Yalipiji-kirra, ngula-puru-juku Jijajiji wangkaja-jana, “Jalangu mungangka, nyurrurlaju kapunkujulu muku jurnta parnka manu yampinja-yani. Kujarlunyaju ngaju Payipulurlaruju muurr-pungu kamparrurluwiyi:

‘Kaji jiyipikingarduyu pinyi Kaaturlu tarnnga-kurra, ngulaju jiyipiji kapulu mukulku pirri-parnka.’*

32 Ngula junga! Ngajujurna Jiyipikingarduyu nyurrurlakuju. Kala kajjili pinyi tarnnga-kurra, ngula-jangkaju kapuju Kaaturluju wankarumani pina. Ngula-jangkaju, kapurna-nyarra nyurrurlakuju kamparru-yani Kaliliyi-kirra.”

33 Ngula-jangkaju, Piitaju wangkajarla Jijajiki, “Marda panu-karirli kapungkulu yampinja-yani. Kala ngajulurluju, ngulaju kularnangku yampinja-yani!”

34 Jijajiji wangkajarla Piitakulku, “Junga karn-gangku wangka. Ngaka kutu-kari kapunpa purda-nyanyi jukujuku kaji purlami. Ngula-wangurla-wiyi kapunpa-nyanu ngurrpa-pajirni marnkurrpaku ngajukuju yapa panu-kari-kirra kula kanpaju nganta milya-pinyi.”

35 Kuja purda-nyangu Jijajiji wangkanja-kurra, ngulajurla kuja wangkaja Piitaju, “Lawa kujakuju, kajilpajulu ngajurlanguku jangkardu parnkayarlarni pinjakungarnti nyuntu-piya,

---

* **26:31** Nyangka Zechariah 13.7

ngula-puru-malku kularnaju ngurrpa-pajirni nyuntukuju!”

Manu yangka kurdungurlu-patu panukari, ngulajulurla jintakumarrirni-jiki muku wangkaja Piita-piya-yijala.

Jijajijirla wangkaja Kaatuku kaatinirla yirdingkaju Kijiminirla

Mark 14:32-42, Luke 22:39-46

³⁶ Jintangka-juku mungangkaju, kutu-karilki yanurralu kaatini-kirra yirdi-kirraju Kijiminikirra. Ngulangka-jana Jijajiji wangkaja, “Nyampurla-jukujulu pardaka kajirna yani yinya-kurra-jala kutu-kurra yungurnarla wangkami Kaatuku.” ³⁷ Ngula-kurraju marnkurra-pa-kari-jana kangu yirdi-patuju Piita, Jamaji manu Jaanu. Jamaji manu Jaanu, ngulajulpa-pala nyinaja ngalapi-nyanu-jarra Jipiti-kirlangu-jarra. Ngalya-kari kurdungurlu, ngulajulpalu yangkangka-juku yarlungka nyinaja purdangirli. Ngula-puruju-nyanu Jijajiji marilki mari-jarrinjarla wajampa-jarrijanayirni. ³⁸ Ngula-jangkaju, wangkajalku-jana yangka-patukuju kurdungurlu-patuku, “Kurturdurruju karna rdumurdumu-karri-nyayirni, manu ngurujuju purrurdu-jarrijalku. Manu nyampurlajukulu nyurrurla-patuju nyinaya, ngulajulu nyinaka yakarra-juku jarda-jarrinja-wangu.”

³⁹ Ngula-jangkaju, wangkanjarla Jijajiji pardijarra yitingka-pardu-kari-kirralku yurruju-kari-kirra. Ngulangka yurrujurla yaninjarla

kujurnu-nyanu walya-kurra nyanungurluju, manurla Kaatuku wangkaja, “Lawarna ngampurrrpa-wangu murrumurru-jarrinjakuju manu palinjakuju. Kajilparna warntawarnta yampiyarla palinja-wangu, kajikanpa-jana mayi yapakuju yawuru-jarrimi-jiki? Kala kajinpaju nyuntu nyina ngampurrrpa ngajuku yungurna watiyarla palimi, ngulaju ngula-juku.”

⁴⁰ Ngula-jangkaju, karrinja-pardija Jijajiji. Ngula-jangkaju, pinarni-jana yanu yangka-kurra yarlu-kurra yangka marnkurrpaku kurdungurlu-patuku. Ngulaju-jana parlu-pungu jarda ngunanja-kurra. Jungajuku, yakarra-manu-jana, ngula-jangkaju, wangkajarla Piitakuju, “Piita, kulalpankulu mayi yakarra nyinayarla ngari witaku-mipa?

⁴¹ Kula-ngantalpankulu yakarra nyinayarla yungulpankulurla wangkayarla Kaatuku. Kajikankulu karalyarr-karri maju-kurrapinangu. Pirlirrpajunkulu ngampurrrpa puranjakuju ngajukuju. Kala ngulajunkulu rampaku-juku. Kulalpankujulu nyarrparlu purayarla murnma-juku.” ⁴² Ngula-jangkaju, yangka-kurra-yijala pina-yanu yurruju-kurra, ngulajurla wangkaja yangka-yijala jaruju kamparru-warnu kujarla kamparru-wiyi wangkaja Kaatukuju. ⁴³ Ngula-jangkaju, pina-yanurnu-jana yangkaku kurdungurlu-patuku yangka-kurra yurruju-kurraju. Ngulaju-jana yarda parlu-pungu jarda-kurra-yijala. Kulalpalu yakarra milpaju nyinayarla rdirrjirdirrji-wangu.

⁴⁴ Ngula-jangkaju, yangka-kurra-yijala pina-yanu yurruju-kurra, ngulajurla wangkaja

yangka-yijala jaruju kamparru-warnu kujarla kamparru-wiyi wangkaja Kaatukuju. ⁴⁵ Ngula-jangka yarda pina-yanurnu yangka-kurra-yijala yurruju-kurra kujalpalu marnkurrpa kurdungurlu-patu ngunaja. Ngulakuju yakarra-maninjarla yarda-jana wangkaja, “Jarda-juku mayi kankulu nguna matalku? Ngulaju ngula-juku. Kaatuju-ka ngampurrpa nyina yungurna jalangu palimi. Nyangkalkulu Jutuju yinya! Palka yananyarni! Ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, ngulangkuju kajana ngaju yinyi maju-patuku yapo-patuku yungujulu pinyi. ⁴⁶ Karrinja-pardiyalu. Jutujukuju yungurliparla wapirdi yanku!”

*Yurrkunu-paturlulu puuly-mardarnu Jijaji
Mark 14.43-50, Luke 22.47-53, John 18.1-12*

⁴⁷⁻⁴⁸ Kujalpa-jana Jijaji wangkaja-juku nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, ngula-kurraju Jutuju jirrnganalpa-jana yanurnu yapaku turnu-warnuku panuku. Yangka kurdungurlurlu jintangku, Jutujurlu kuja-jana yimi kangu Jijaji Juwu-patuku wiriwiriki maralypikingarduyu-patuku, wangkajalku-jana, “Kajirna nyanungu wati nyunjirni, ngulaju Jijaji. Kajinkijili nyanyi nyunjirninja-kurra, ngulanyalu puuly-mardaka kajika wuruly-parnkami!” Ngula-jangka, yilyajarnili pina Jutujuju yurrkunu panu-kurru kuturu-kurru manu junma kirrirdi-kirli yungulu Jijaji puuly-mardarni.

⁴⁹ Junga-juku, kuja yukajarra Jutuju yangka-kurra kaatini-pardu-kurra Kijimini-kirra,

ngulajurla Jijajiki wapirdi yanurra, manurla wangkaja, "Warlalja-Wiri, ngula-jukunpa mayi ngurrju?" Ngula-jangkaju, nyunjurnulku Jijajiji.

⁵⁰ Ngula-jangka, Jijaji wangkajarla Jutujuku, "Purntu, nyiyakunpa yanurnu?"

Kujalu nyangu turnu-warnurlu Jutuju nyunjirinja-kurra, ngulajulurla yarnkajalku Jijajiki, manu yarnkanjarla jirri-mardarnulpalu kiljingki. ⁵¹ Kujalpalu jirri-mardarnu Jijaji turnu-warnurlu yapangku, ngula-puruju jintakarirlji kurdungurlulu junmalku kirrirdi wilypi-manu wartirli-jangka, ngula-kurlurlu junlanga turl-pakarnu warrkini kujalparla warrki-jarrija Kayupuku. ⁵² Ngularla Jijaji wangkaja kurdungurluku, "Kulpari yirraka nyuntu-nyangu junma kirrirdi nyuntu-nyangu wartirlirla. Nganangku-puka kuja kajana warrarda pinyi junma kirrirdi-wati-kirlirli, ngula yapa kapu palimi pantirinja-warnuyijala! ⁵³ Kula kankujulu mayi ngajuju milya-pinyi? Ngampurrparluju kajikarna payirnirlangu ngajukupalangu yunguju mardarni muurlparlu, manu yunguju yilyamirni marramarra panu-jarlu-nyayirni yungujulu warrawarra-kanyi muurlparlu. ⁵⁴ Payipulu-ka wangkami ngula yungurna yapaku palimi. Kala kajilpajulu marramarra ngularra yantarlarri muurlpaku ngajuku mardarninjaku, kulaalpa jungalku ngunayarla Payipuluju. Kujarlanya kularna payirni ngajukupalangu ngaju muurl-mardarninjaku."

⁵⁵ Ngula-jangka, Jijajirli-jana payurnu yapa-patu ngulangku kujalu nyanungu

puuly-mardarnu, “Kularna ngajuju wijipalka! Nyiyaku-yijalankujulu kujaju jatupardijarni ngajukuju junma panu-kurlu manukuturu panu-kurluju, kujankujulu puuly-mardarnu? Parra-kari parra-kari kalarna-nyarra nyurrurlakuju ngirrily-nyinaja Yuwarli Maralypirla. Ngulangka kalarna-jana pinarri-manu jaru-kurlurlu Kaatu-kurlangu-kurlurlu, kala kulankujulu puuly-mardarnu yalumpurlajuku, lawa. Ngulaju ngula-juku. ⁵⁶ Ngayijili kutu kangka, kujakujujulu nyurru-wiyi muurrpungu jarukungarduyu-paturlu Payipulurlarlu. Kajilparna-nyarra warla-pajikarla ngaju-kujaku kanja-kujaku, kulalpa junga ngunakarla yimiji Payipulu-jangkaju.”

Ngula-jangka kurdungurlu-patuju, jurntalkulurla muku pirri-parnkaja Jijajiki.

*Jijajili kangu kuwurtu-kurra yungulu
Kanjulukungarduyu-paturlu miimii-nyanyi
Mark 14.53-65, Luke 22.54,55,63-71, John
18.13,14,19-24*

⁵⁷ Junga-juku, Jijajilpalu jirri-mardarninja-karrarlu kangurra yuwarli-kirra Kayupukurlangu-kurra. Yali-kirra yuwarli-kirra, ngula-purujulpalu turnu-jarrija panu-kariji jarlu-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu.

⁵⁸ Kujalpalu yangka-paturlu turnu-warnurlu Jijaji kangurra yangka-kurra yuwarli-kirra Kayupukurlangu-kurra, ngula-puru-yijalalpana purdangirli-wanarlu puranja-yanurnu Piitarluju. Kujalurla yangka turnu-warnu Jijajiki jirrngaŋa yukajarni yangka-kurra

yuwarli-kirra, yangkangkuju kujalpa-jana Piitarlu puranjarni yanu purdangirli-wanarlu, ngulaju yukajarni-jiki kiirti-wanaju, ngulaju jupu-karrija yuwarli-pirdilki yarlu-pardu-karirla kutu-juku. Ngulangka-jukulpa-jana yarlu-pardu-karirla jirrngaŋja nyinaja yapaku panuku yurrkunyukuju. Warrawarra-kangulpa-jana kajili nyarrpa-mani Jijaji. ⁵⁹ Yangka panu yapa kujalurla jangkardu turnu-jarrija kaninjarni yuwarlirla Jijajiki, ngulaju Kanjulukungarduyu-patu manu maralypikingarduyu-patu wiriwiri. Jangkardulpalurla jungarni-manu yimi Jijajiki yungulu pinyi. ⁶⁰ Kujakungarntirlilpalu-nyanu payurnu warru, “Nganangku nyangu Jijaji kuruwarri rdilyki-pinja-kurraju?” Panu-karili warlka wangkaja, ngalya-kari panu-kari ngulajulu warlka-yijala wangkaja. Ngulaju kulalu-nyanurla jarnkujarnku ngungkurr-nyinaja jarukuju. Ngula-jangkaju, jirrama-kari-pala karrinja-pardiya jaruku wangkanjaku. ⁶¹ Ngulaju-pala kuja wangkaja, “Purdanyaŋgurlujarra kuja-kurra wangkanja-kurraju kuja nyanungu wangkaja, ‘Nyampu nganta Yuwarli Maralypi Kaatu-kurlangu kapu rdungkurr-pinjarla kijirni.’ Ngula-jangkaju, yardarlujarra purda-nyangu Jijaji yarda wangkanja-kurra, ‘Kapu nganta parra-jarra-jangka jirrama-jangka jintakarilki Yuwarli Maralypi ngantirni yarda.’”

⁶² Ngula-jangkaju, jinta wati karrinja-pardija yangka Kayupu, ngulangkuju payurnu Jijajiji, "Purda-nyanyinya kanpa-jana nyampuju jaru kuja kangkulu nyuntuluku yimi jangkardu

ngurrju-mani? Jaarl-karriya-nyanu! Nyarrpa kanpa manngu-nyanyi nyuntuju? Junga mayi kalu wangka kujaju, warlka kalu wangka?”

⁶³ Nyanungu Jijaji ngulajulpa wurdungu-juku karrija. Yarda payurnu yangkangku-yijala Kayupurlu, “Kaatu-ka JUKURRARNU nyina. Ngulangkuju kanganpa nyanyi wangkanja-kurra. Jungangku-nganpa yimi-ngarrika: Nyuntujunpa mayi Mijaya yangka Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu?”

⁶⁴ Junga-juku, Jijajirliji jangku-manulku, “Kuja-juku kanpa wangka. Kala yimi-ngarrirnilki karnangku jungalku: Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Ngakarrangakarra kapurna nyina Kaatu-kurlangurla jungarnipurdanji kuja-ka pirrjirdi-nyayirni nyina yartarnarri wiri-kirli. Manu kapunkujulu nyanyi kajirna nyampu-kurra kulpari yanirni mangkururla Kaatu-kurlangu-ngurluju.”

⁶⁵ Kuja yangkangku purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra yangkangku Kayupurlu, kujarlaju jurnarrpalku-nyanu jurnta larrapungu kulu-nyayirnirli. Ngula-jangkaju, wangkaja-jana maralypikingarduyu-kariyinyanukulkku panu-kariki, “Waraa! Nyampu watirla maju jangkardu wangkaja Kaatuku! Nyiyakulkurliparla yapa-karikiji yarda warru wayirni yungulparla jangkardu wangkayarla kuwurturla? Ngula-jukunkulu purda-nyangu jaru kuja maju wangkaja. ⁶⁶ Nyarrpa-jarrinkili nyurrurlaju?”

Junga-juku, yangka Kanjulukungarduyu-patu muku ngungkurr-nyinajalurla yangkakuju jin-

taku wiriki, manu wangkajalu-nyanu, “Nyampuju wati, kuruwarri rdilyki-pinja wita-wangu! Pangkalalu tarnnga-kurra pinyi!”

67-68 Kujalpa Jijaji yangka karrija-juku, ngula-kurraju ngalya-karirli nyinypalpalurla kujurnu miparrpa-kurra, manulpalu ngalya-karirli pakarnu rdakangku. Ngalya-karirli, kujalpalu pilirlkarra-pakarnu, ngula-karrarluju pakarninja-karrarlujulpalu payurnu, “Mijaya ngantanpa! Yuwa! Wangkaya-nganpa! Nganangkungku pakarnu?”

*Piitarlu-nyanu ngurrpa-pajurnu Jijajiki
Mark 14.66-72, Luke 22.56-62, John 18.15-18.25-27*

69 Kujalpa yangka Piita warrarda-juku nyinaja yangkangka-juku yarlungka yurlapardi, ngula-puruju karntalku yanurnurla yangka kujalparla warrki-jarrija Kayupuku yuwarlirla nyanungunyangurla. Junga-juku, ngula wangkajarla Piitaku, “Nyunturlangu yangkajunparla rdaparnu Jijajikiji yangkaku Kaliliyi-wardingkikiji.”

70 Piitarluju jangku-manu yangkaju karnta, “Lawa kujaju, nyarrpa mayi kanpa wangka?” Panungku yapangkulu kuja-kurra wangkanjakurra purda-nyangu.

71 Ngula-jangkaju, Piitaju warru pardijarra, yarkajarralku kiirti-kirralku. Jinta-karirli karn-tangku warrkinirli nyangu nyanungu yinya-kurra karrinja-kurra, manu wangkaja-jana wati-patuku, “Wayinkilayi! Yinya kuja-ka wati karri kiirtirla, nyanungu kala warru yanu Jijaji-kirli Najariji-wardingki-kirli!”

⁷² Piitarluju yarda-jana jangku-manu, ngulaju kuja-jana wangkaja, “Kaaturlu kaju nyanyi wangkanja-kurra! Junga karna-nyarra wangka lawa-nyayirni! Kula karna wati yinya milya-pinyirlangu-wiyi!”

⁷³ Ngula-jangkaju, wati-patu-kari ngulalpalu karrija ngulangka, ngulajulurla yaninjarla wangkaja Piitaku, “Yuwayi, nyuntuju nyanunguju kur dungurlu Jijaji-kirlangu! Nyuntuju kanpa wangkami Kaliliyi-wardingki-piya-juku! Nyuntu-nyangu linpa Jijaji-piya-juku!”

⁷⁴ Piitarluju-jana jangku-manu, “Kajirna-nyarra warlkangku yimirr-yinyi, ngula-jangkaju pangkalalku Kaaturlu pinyi! Karingantarnarla ngajuju ngurrpa-nyayirni yalikiji watiki!”

Kuja kuja yungka wangkaja, ngula-puru-juku jukujukuju purlaja. ⁷⁵ Ngula-jangkaju, kuja Piitarlu purda-nyangu jukujuku purlanjakurra, ngula-warnurlaju pina-manngu-nyangu yangka kujarla Jijaji wangkaja kamparru-wiyi kuja, “Ngaka kutu-kari kapunpa purda-nyanyi jukujuku kaji purlami. Ngula-wangurla-wiyi kapunpa-nyanu ngurrpa-pajirni marnkurrpaku ngajukuju yapa ngalya-kari-kirraju kula kanpaju nganta milya-pinyi.” Ngula-jangkaju, yalumpu-ngurlu-juku wilyipi-pardinjarla rdurrjurnurla muntuku-jarrinjarla kurntalku yayi-pantirnинjakulku.

yuwarli Paliti-kirlangu-kurra

Mark 15.1, Luke 23.1-2, John 18.28-32

¹ Mungalyurru-wana rangkarr-kurlu kujalpa wantaju pardinja-yanurnulku, ngulapurujulpalurla turnu-jarrinjarla japirdija Jijajiki yangka-patuju maralypikingarduyupatu wiriwiri manu jarlu-patu. Wangkajalpalunyanu manu jangkardulpalurla jirringi-yirrarnu nyarrparlu yungulu Jijaji pinyi. ² Jungajuku, waku-jarralkulu wayurnu, ngulalu wayirninarla Jijajiji kangulku wiri-kari-kirlangu-kurra Paliti-kirlangu-kurra yangka-kirlangu-kurra kujalpa-jana nyanunguju wiri nyinaja Jurdinya-wardingki-patuku. Ngulakunyalurla Jijaji kanjarla yungu.

Wajampa-manu-nyanu   *tarnnga-kurra*
Jutujurlu

Acts 1.18-19

³ Kala Jutuju, ngulangku kuja-jana yaninjarla Jijaji yimi-ngarrurnu wiri-patuku Juwupatuku, nyanungurlu purda-nyangu ngulangku Palitirli kaji miimii-nyanyi Jijaji manu ngulajangkarlu kapu pinyilki. Kujarlajulpa-nyanu kurnta-jarrija-nyayirni. Tala ngula manu nyanungurlu yalumpu yarliri pirli-patu 30-pala, manu yanu Yuwarli Maralypi-kirra ngula yungu-jana pina-yinyi yarliri pirli-patu maralypikingarduyu-patu wiriwiriki manu jarlu-patuku. ⁴ Nyanunguju yaninjarla-jana wangkaja, “Jijajiji jukarurru, kula nyanunguju nyiyarlangurla jintarlangu-wiyi karanparrkarrija. Kala kapulu pinyilki nyanunguju!

Yungurna yaninjarni-wangu nyinayarla,
manurna-nyarra nyiyaku Jijaji yimi-ngarrurnu!"

Ngularra wiriwiri Juwu-patulurla Jutujuku wangkaja, "Nyuntu-wurru! Nyarrpa-jarrijanpa, nyuntulurlu jungarni-manta!" ⁵ Ngula-jangka, Jutujurlu-jana warrampal-kujurnu tala ngularra pirli yarliri-patu walya-kurra manu Yuwarli Maralypiji yampinjarla yanu. Yanu karija nyarrpara-wana mayi, manu-nyanu waninjangurlu-maninjarla waraly-yirrarnu ruupukurlurlu, manu palija.

⁶ Kuja Jutujurlu yangka tala-wati warrampal-kujurnu kaninjarni Yuwarli Maralypirla, yangkarrarlu maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu tala-watiji, manulu wangkaja, "Tala nyampuju punku-nyayirni. Ngulajurlipa manu pina yangka kujarliparla yungu Jijaji-wanawana ngula kapu palimi watiya warntawarntarla. Ngalipa-nyangu kuruwarrika wangka tala nyampu-piya kulalparlipa yirrakarla yakujurla Yuwarli Maralypikirlangurla. Tala nyampujurlipa nyarrpa-manilki? ⁷ Tala nyampu-kurlurlu ngulajurlipa walya-pardu payi-mani ngulangka yungurlipajana yapa Juwu-wangu-patu milyingka yirrarni." Junga-juku, yimili jinta-manu tala ngulaku. Ngula-jangkajulu walya-pardu payi-manu wati-kari-kirlangu kuja kala-jana murlukurnpa-piya ngurrju-manu walya yarliri-jangka. ⁸ Junga nyampuju. Kujarlanya kalu yapangku ngulaju yirdi-mani-jiki jalangurlangurlu 'Walya Yalyukurlu'. ⁹⁻¹⁰ Nyampuju jurru-juku yimi ngularla

Kaatuku marlaja wangkaja jarukungarduyu Jirimaya. Nyampuju Jirimayarlu yirrarnu:

“Yapa Yijirali-pinkirljili yungu tala 30-pala-mipa pirli warrki-jangka. Ngula-jangka Kaatuju wangkaja ngajukuju yungulparna talakurlurlu 30-pala-kurlurlu payi-mantarla walya-pardu wati-kari-kirlangu kuja kala-jana murlukurnpa-piya ngurrju-manu walya yarliri-jangka.”*

Kujanya Jirimayarlu yirrarnu.

*Palitirli kuja miimii-nyanjarla payurnu Jijaji
Mark 15.2-5, Luke 23.3-5, John 18.33-38*

¹¹ Ngula-jangkaju, kujalu wiriwirirli kangurra Jijaji Paliti-kirlangu-kurra, karrinja-yirrarnulu kamparru nyanungurla. Junga-juku, payurnu Jijajiji Palitirli, “Nyuntu mayi kanpa-jana kingiji wiriji nyina Juwu-patukuju?”

Jijajirli yalu-manu, “Kuja-juku kanpa wangka.”

¹² Ngula-jangkaju, yangkaju maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu jarlu-patu, nginji-wangkajalpalurla warlkanji-kari warlkanji-kariji. Kala Jijaji kula-nyanu nyiyarlangu jaarl-wangkaja, lawa.

¹³ Ngula-jangkaju, yangkangku Palitirli yarda payurnu Jijajiji, “Purda-nyanyinya kanpa-jana kuja kangkulu japidimi?” ¹⁴ Kuja-kurraju kula Jijajirliji jangku-manulku yangkaju Paliti, lawa. Nyanunguju kula yimi jintarlangu wangkaja. Kujarlajurla marlaja paa-karrija-nyayirni Palitiji.

---

* **27:9-10** Nyangka Zechariah 11.12, Jeremiah 32.6-9

Palitirli yilyaja Jijaji watiya warntawarntakurra palinjakungarnti

Mark 15.6-15, Luke 23.13-25, John 18.39–19.16

¹⁵ Jinta yangka-juku Paliti kuja kala-jana wiri nyinaja Jurdinya-wardingki-patuku, Pajapakari Pajapa-kari-puru kalalu turnu-jarrinjarla payurnu yapaku jintaku pirijinaku wilypimaninjaku rdaku-jangkakuju. Ngulaju kala yajarninjarla wilypi-manu jinta pirijina Pajapakari Pajapa-kari-puruju nganaku yangka kuja kalalu ngampurrrpa nyinaja. ¹⁶ Junga-juku, kuja-purujulpa nyinaja pirijina jinta wati rdakungkaju yirdiji Parrpaja. Nyanungu milya-pungulpalu yapangku panungku punkunyayirni nganta. ¹⁷ Kujalu yapa nyuyu-jarrija ngayirni yuwarlirla Paliti-kirlangurla, ngulaju-jana nyanungurluju Palitirli payurnu, “Nganaku kankujulu payirni rdakungkakuju yungurna wilypi-maninjarla yilya? Parrpajaku mayi kapu Jijajiki mayi yangkaku Juwu-patuku Mijayaku?” ¹⁸ Yalirli Palitirli milya-pungulpa-jana Juwu-patu wiriwiri yangka kujalpalurla rdunjurdunju-jarrija Jijajiki, kujarlanyalu yangkaju Jijaji nganta kangu Paliti-kirraju.

¹⁹ Palitijilpa nyinaja nyinanja-kurlangu wiringka yangka kuja kala-jana payurnu yapa nyiyarningkijarrarla kuwurturla. Ngula-ngurlurlu kujalpa nyanungurlu nyiyarningkijarrarlu muku payurnu Jijaji, nyanungu-parntarlurla yilyajarra yimi nyampu, “Yampiya nyampu wati Jijaji kuja kalurla yapa jangkardu wangkami! Kula nyarrparlangurlawi warntarla-jarrija. Mungangkarna nyangu

rukurrparlu, manu ngulangku jukurrparlu ngarrurda-maninjarla lani-manuju!”

20 Ngula-jangkaju yangkangku maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu jarlu-paturlu, jinyijinyi-manulu-jana panukariji, “Payikalurla Parrpaja-mipaku yungu wilypi-mani rdaku-ngurluju! Wangkayalurla nyanunguku yungu Jijaji pinyi!”

21 Ngula-jangkaju, yapa yinyarra kapulurla Palitikiji purlayarlnaya, kala nyanungurlu kamparnurlu-jana yapaju kapanku payurnu, “Pirijina nyampu-jarra kuja kapala karrimi, nganarna-nyarra wilypi-mani rdaku-ngurluju?”

Junga-juku, wangkanjarlalurla purlaja, “Yungka-nganpa Parrpaja!”

22 Ngula-jana Palitirliji yarda payurnu, “Kala nyarrpa-manirna nyampuju wati yangka kuja kankulu Mijaya-pajirni?”

Junga-juku, yardalurla purlaja, “Pungka, pungka! Waraly-yirraka warntawarntarla!”

23 Junga-juku, ngula-jangkaju, Palitirli yarda-jana payurnu, “Nyiya-wiyi nyampurluju ku-ruwarriji rdilyki-pungu watingki?”

Kuja-kurraju, yardalurla purlaja kilji-nyayirni Palitikiji, “Pungka, pungka! Waraly-yirraka warntawarntarla yarujurlu!”

24 Ngula-warnuju, Palitirli-jana milya-pungu yangka kula-jana nyarrparlu ngula yapa warlapajirni, kapulu marda pungkarla. Junga-juku,

ngapa manu nyanungurlu, manu-nyanu rdaka-jarra parljurnu yapangka panungka milparni-warrarla. Ngula-jangka wangkajalku-jana, “Kularna wati nyampu ngajulurlu pinyi. Nyur-rurlarlu kankujulu jinyijinyi-mani yungurna pinyi!”

²⁵ Ngula-jangka yapa panulurla Palitiki wangkaja, “Ngulaju ngula-juku! Kapulu-nganpa nganimpa wakirni manu kurdukurdu nganimpa-nyangurlangu pinja-warnu.”

²⁶ Kuja-jana purda-nyangu purlanja-kurra yalirli Palitirli, ngulangkuju wilyipi-manu rdaku-jangkaju Parrpajaju yapa panu-kurralku. Ngula-jangkarluju, yangkaju Jijajiji yungulku-jana nyanungu-nyanguku yurrkunyuku. Manu-jana jinyijinyi-manu yurrkunyu-patuju yungulu Jijajiji wilykarra-pakarni ngalyipi-piya-kurlurlu manu rdirriny-pantirninjarla yirrarni watiya warntawarntarla.

*Yurrkunyu-paturlulpalu manyu-pungu Jijaji
Mark 15.16-21, John 19.2-3*

²⁷ Ngulajulu jirri-kangu Jijajiji yurrkunyurluju yurlturnpa-pardu-kari-kirralku, ngulaju jintangka-juku Paliti-kirlangurla yuwarlirlaju. Kujalu yali-kirra yukaja yurrkunyu-patu yurlturnpa-kurra, ngulajulu-jana panukarilki yurrkunyu-patu-kariyi-nyanu yarda yajarnunjunu. ²⁸ Ngula-jangka, larra-pungulurla Jijajiki jurnarrpa palka-jangka, ngulangkaju jinajina-piya kirrirdi yalyuyalyulurla parntayirrarnu. ²⁹ Ngulalu manu ngalyipi-piya

jilkarlajilkarla, ngulajulu warurnu mukartipiya-kurra. Ngulalurla jurrungka yirrarnu kilji-nyayirnirli Jijajirla jurruku pajirninjaku. Ngula-warnu, yirrarnulurla watiya jukati rdakangka, manulurla parntarrinjunu kamparru nyanungurla yungulurla ngulakurlukunya manyu ngarlarrinjarla purlami kuja, “Yuwa! Kuja kanpa-nyanu kingi-pajirni Juwupatuku nganta!” Yurrkunyu-paturlujulpalu manyu-pungu-mipa. ³⁰ Ngula-jangkarluju, wangkanja-warnurlulurla puntarnu jukati, manulurla rdurrjurnu nyinypa-kijirninjaku manu jukati-kirlirli pakarninjakulku jurruku. ³¹ Junga-juku, jinajina-piyalkulurla yangka yalyuyalyu pina rurruny-pungu, ngulalurla pina-yirrarnu jurnarrpa nyanungu-nyangulku-yijala. Ngula-jangkaju, yardalu jirri-manu, maninjarlalu jirri-kangu watiya warntawarntakurra.

*Yurrkunyu-paturlulu Jijaji waraly-yirrarnu
watiya warntawarntarla*

Mark 15.21-32, Luke 23.26-43, John 19.17-27

³² Junga-juku, jinyijinyi-manulu Jijajiji maninjaku watiya warntawarntaku yungunyanu kanja-yani nyanunguku. Kujalu yurrkunyu-patu manu Jijaji wilypi-pardijarra kirri-jangkaju Jurujulumu-jangka, ngulajulurla rdipiija jintaku watiki yirdikiji Jimaniki. Ngulaju yangka kirri-wardingki Jarini-wardingki. Ngulalkulu jinyijinyi-manu yurrkunyu-paturluju yangkakuju watiya warntawarntaku yungurla kanja-yani Jijajiki matakulku. ³³ Kujarlunyalurla

nguru-yirrarnu Jijajikiji pirli-pardu-kurra yirdi-kirraju Kulkaja-kurra. Yirdiji yaliji Kulkajaju ngulaju kalalu ngarrurnu 'Jurru Yungkurnu'.
34 Kujalu kutu-jarrijalku yangka yali-kirra Kulkaja-kurra, ngulangkaju yungulurla pama kumarlpa mitijini-kirli Jijajikiji murrumurru purda-nyanja-kujaku. Jijajirli pama pajarnu, kala yampija ngarninja-wangurlu.

35 Ngula-jangkaju, yalumpurlajukulu yurrkunyurlu waraly-yirrarnu Jijaji watiya warntawarntarla yungulu pinyi tarnnga-kurra. Ngulangkaju watiya warntawarntarla, kaninjarnilpalu manyu-karrija yurrkunu-patu mangarda-piya-kurlu nampa panu-jarlu-kurlu, ngulajulpalu manyu-karrija nganangku kaji wiri nampa mani yungulu mani jurnarrpa wanapi-jiki Jijaji-kirlanguju. Ngulakunyalpalu manyu-karrija. **36** Ngula-warnu, nyinajalpalu ngulangka, manulpalu nyangu nyanungu waraly-karrinja-kurra watiya warntawarntarla. **37** Ngula-jangkaju, pipalkulu wita manu, ngulangkajulu jaru yirrarnu ngulaju kuja, 'NYAMPUJU NGULAJU KINGI JUWU-PATUKU'. Kujanyalu yirrarnu pipa Jijajirla kankarlumparra-warnu watiya warntawarntarlaaju. **38** Ngula-jangkaju, jirrama-kari wati-jarra wijipalka-jarra, waralywaraly-yirrarnulu-palangu yalumpurla watiya-kari-jarrarla warntawarntarla-yijala, jinta jungarni-purdanji, jinta jampu-purdanji.

39 Yangka Jijaji kujalpa watiya warntawarntarla-juku waraly-karrija, ngulapurujujpalu yapaju yirdiyi-karrija nyanungu-wana nyanungu-wana-juku. Jijaji nyanjarla

kalalurla jurru yurnkuyurnku-jarrija ngulaju manyu-pinjakungarnti, manu kalalurla ngarlarrija manu purlaja,⁴⁰ “Yuwa, yuwa, kula-ngantanpa nganimpa-nyangu Yuwarli Maralypi rdilyki-pungkarla! Manu kula-ngantanpa jirrama-jangkarla parra-jarra-jangkarla pina ngantikarla! Nyuntulurlu kuja kanpa-nyanu Kaja-nyanu Kaatu-kurlangu nganta ngarrirni, jitiyarni yalumpu-ngurlu warntawarnta-ngurlu!”

⁴¹ Kuja-piyarlu-yijalalu manyu-pungu yangkangkuju maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu kuruwarrikingarduyu-paturlu manu jarlu-paturlu,⁴² “Kala kujalpa-jana yangka yapa ngalya-kari muurl-mardarnu nganta palinja-kujaku, kala nyanungurlu kulalpanyanu wankaru-mantarla mayi? Nyampuju Jijaji nganta Wiri kingi nganta ngalipaku Yijirali-wardingkiki! Ngulakuju nyampurlajukurliparla pardarni kaji nyanungu jiti. Kajirlipa nyanyi jitinja-kurra, ngulakunya kapurliparla ngungkurr-nyina!⁴³ Nyanungurlu nganta-ka walangku-pinyi Kaatu, manu kanyanu Kaja-nyanu Kaatu-kurlangu-pajirni. Ngulaju ngula-juku. Nyampurla-jukurliparla pardarni yungurlipa nyanyi kajilpa muurl-mardakarla Kaaturlu palinja-kujaku!”⁴⁴ Yangka-jarrarlangurlu wati-jarrarlu wiji-palka-jarrarlu kujalpa-palarla waraly-karrija jirrnganja watiya-jarra-karirla warntawarntarla, ngula-piyarlu-yijalalpa-pala manyu-pungu Jijajiji.

Jijaji palija watiya warntawarntarla

Mark 15.33-41, Luke 23.44-49, John 19.28-30

45 Yangkangka jintangka-juku parrangka karlarla-puru, ngulaju yalumpurla-juku ngurrararla munga-piya-juku marujulpa karrija warrukirdikirdi wuraji-karda. **46** Ngula-jangkaju, Jijajiji purlaja kilji-nyayirni watiya warntawarnta-ngurluju, “Yilayi, Yilayi, lama japakatini?” Ngulaju kujaju wangkaja jaru, “Wapirra, Wapirra, nyiya-ngurlunpaju jikajika-jarrinjarla yampija?”*

47 Kujalu yapa-karirli purda-nyangu purlanja-kurra, ngulajulu-nyanu wangkaja, “Purda-nyangkalu! Ngulaju karla purla Layijaku!”

48 Kuja-kurra kuja purda-nyangu watingki jintakarirli, ngulaju parnkanjarla manunjunu wita wawarda pijiji-pardu. Ngulaju julyurl-yirrarnu wingkingka kumarlparla pamangka nyurru-warnurla. Ngula-jangka wakirdirla watiyarla wayurnu pijiji-pardu. Ngula-kurluju parnkaja, Jijajikirla parnkanjarla yirrarnu lirrangka.*

49 Kala yapa panu-karilirla nyanunguku wangkaja, “Wurra, wurra! Pardarnirliparla Layijaku kaji marda yanirni yungu muurl-mardarni palinja-kujaku!” **50** Kuja-jangkaju, Jijajiji kilji-purlanjarla palijalku.

51 Jijaji yungka kuja kilji-purlanjarla palija, ngula-puru-yijala Yuwarli Maralypirlaju kaninjarni, wawarda-piya kirrirdi-nyayirni, yangka kujalparla wawarda kirrirdi wapirrija maralypiki yurlturnpa-parduku,

---

* **27:46** Nyangka Psalm 22.1   * **27:48** Nyangka Psalm 69.21

ngulajurla Kaatuku marlaja larra-yanu kankalarra-ngurlu kaninjarra-kurra. Walyaju yurnkuyurnku-jarrija, manu yarturlu-watijili muku rdilykirdilyki-yanu witawita-karda.

52-53 Nyurnunyurnu-wati-kirlangu milyiji larra-parnkanjarla lakarn-pardija. Ngaka, kuja Jijaji kulpari wankaru-jarrija, ngula-jangkaju, panu yapa Kaatu-kurlangu, ngulalu palija manu ngulalpalu ngunaja ngularrarla milyingka, ngulaju-jana Kaaturlu kulpari wankaru-manu. Ngulajulu yaninjarla yukajarra kirri tarruku-kurra Jurujulumu-kurra, manulu-jana nyangu ngulangka yapangku panungku.

54 Ngularra yurrkunyu manu nyanungu-nyangu yurrkunyukungarduyu wiri, ngulalpalu warru karrija watiya warntawarntarla manu ngulalpalu nyangu Jijaji, purda-nyangulu walya yurnkuyurnku-jarrinja-kurra, manulu-jana nyangu yarturlu-wati rdilykirdilyki-yaninja-kurra, manu kujarlajulu lani-jarrija-nyayirni. Wangkajalkulu-nyanu, “Kari-nganta nyampu wati Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu!”

55-56 Yalumpurla-yijjalalpalu karrija karntakarnta panu-jarlu, ngulajulpalu karrija wurnturu-karrikarri. Ngularlangurlujulpalu karrinjarla warrawarra-kangu Jijaji. Jinta-kari yirdiji Miiri Makardala-wardingki. Jinta-kari yirdiji Miiri-yijala. Ngulaju jirramakupalangu wati-jarrakupalangu yirdi-jarrakupalanguju Jamajikipalangu manu Jajupukupalangu. Jinta-kari, ngulaju kali-nyanu Jipiti-kirlangu. Nyampu-patukuju yangka kuja kala-jana Jijaji jirrngaŋja warru wapaja Kaliliyi-wana

kamparru-wiyi wankaru-wiyi nyanunguju. Nyampu-paturluju kalalurla miyi ngayi-purraja, manu jurnarrpa kalalurla kirlka-manu.

Jijaji-kirlangu palka, pirnkingkalkulu yirrarnu
Mark 15.42-47, Luke 23.50-56, John 19.38-42

⁵⁷ Ngula-jangkarlaju, wurajilki wanta yukan-jakungarnti yangka-juku parrangkaju, wati jinta yanurnu. Ngulaju yirdiji Jajupu Rdimajiyawardingki. Nyanungujulpa tala palka-kurlu nyinaja manu kurdungurlu-yijala Jijaji-kirlangu.

⁵⁸ Junga-juku, Jajupurlu kutu payurnunjunu yangka Paliti wiri yungu Jijaji palka nyurnulku kapanku pirnkingka yirrarninjini. Junga-juku, Paliti-jana wangkaja nyanungu-nyanguku yurrkunyu-patuku yungulu yani Jajupu-kurlu manu yungulurla yinyi palka Jijaji-kirlangu nyanunguku. ⁵⁹⁻⁶⁰ Junga-juku, yaninjarla palkaju manulku Jijajiji palinja-warnuju kujalpa watiya warntawarntarla waraly-karrija-juku. Ngula wayirninjarla japujapu-manu palkaju pijijirla kirlkangka, manu kanjarla-yirrarnu pirnkingka nyanungu-nyangurla yangka kujalurla warrkini-paturlu kamparru-wiyi pirnkiji pangurnu pirlingka. Lawalpa yapa nyurnu yirrarninja-warnu karrija. Manu pirli wiri yarturlu, ngulalku ruukanjarla tirnngi-yirrarnurla palkakuju, manu yanulku.

⁶¹ Yangka-jarra karnta-jarra Miiri Makardala-wardingki manu Miiri-kari-yijalalpa-pala nyinaja pirnkingka-juku kutu.

Yurrkunyu-paturlulpalu warrawarra-kangu
pirnki palka Jijaji-kirlangu-kurlu

62 Parra-karirla, mungalyurru Juwu-kurlangurla Parra-nyayirni-wangurla, maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu yangka Paraji-patu, yanulurla wangkanjaku Palitiki. 63 Wangkajalurla, “Purlka, milyapinyi karnalu kuja yinya warlkanji Jijaji wangkaja. Nyanungu wangkaja palinja-warnu nganta munga-jarra-jangka Kaaturlu kapu nganta yakarra-maninjarla kulpari wankaru-mani. 64 Wangkaya-jana yurrkunyuku nyuntu-nyangu-patuku yungulu yaninjarla muurlparlu warrawarra-kanyi pirnki palka nyanungu-nyangu-kurlu kuja-ka ngunami. Wangkaya-jana yungulu warrawarra-kanyi munga-jarra-karikilki. Nyanungu-nyangurlu kurdungurlu-paturlu marda kajikalu yaninjarla purungku-mani palka Jijaji-kirlangu pirnki ngula-jangkaju. Kajilpalu marda palka mantarla, ngula-jangkaju kajikalu-jana warru yimengarrirni yapa-patuku ngula Kaaturlu yakarra-maninjarla kulpari wankaru-manu. Ngula watu warlkanjirli, ngulaju-nyanu Mijaya-pajurnu. Maju nyanunguju kuja wangkaja! Kala kajilpalu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu wangkayarla ngulangku Kaaturlu nganta kulpari yakarra-maninjarla wankaru-manu, kujaju maju-nyayirnilki!”

65 Junga-juku, Paliti-jana wangkaja, “Ngulaju ngula-juku! Yaninjarla mantalu-jana yurrkunyu ngaju-nyangu-patu yungulu muurlparlu pirnki warrawarra-kanyi.” 66 Junga-juku, ngularra wiriwiri Juwu-patulu yanu, manulu-jana yurrkunyu-patu, manulu yanu pirnki yinya-kurra. Wayirn-

injarlalu tarnnga kuurl-warurnu ruupu wita-kurlurlu pirli yinya wiri-jarlu-kurra yungurla pirnkiki wapirrimi, kalakalu yapangku marda pirli ngulaju ngurl-kanyi. Yurrkunyu ngullarralpalu nyinaja ngulangka-juku, yinyalpalu warrawarra-kangu.

28

Kaaturlu pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu Jijajiji palinja-warnu

Mark 16.1-8, Luke 24.1-12, John 20.1-10

¹ Mungalyurru-kari Palyangka, kujalpa wanta kankarlu-jarrinjarni yanu, Miiri Makardala-wardingki manu Miiri jinta-kari-pala yanu nyanjaku pirnkiki ngulangka kujalu palka Jijaji palinja-warnulku yirrarnu. ² Walyaju ngulangka-juku rdirri-yungu yurnkuyurnku-jarrinjakuju nurna-nyayirni kuja Kaaturlu nyanungu-nyangu marramarra yilyajarni nguru-nyayirni-wangu-ngurlu. Ngulajangkaju, yaninjarla ruu-kangu yarturlu wiri pirnki-kijaku, ngulangkalkulpa pirimaninjarla nyinaja kankarlarni yarturlurla.

³ Marramarra, ngulajulpa miril-manu wirnpapiya, manu nyanungurlu jurnarrpa kujalpa palkangka mardarnu, ngulaju kardirri-nyayirni karlji-piya. ⁴ Yurrkunyurlu ngularrarlu ngulalpalu pirnki warrawarra-kangu, kujalu nyanungurlu marramarra nyangu yaninjarnikirra, ngulajulu rdirri-yungu rititi-karrinjaku, manulu ngarrurdaju wantija walya-kurra kulanngantalu tarnnga palija.

⁵ Ngula-palangu wangkajalku mardukuja-jarrakuju marramarraju, “Lani-wangu-pala karriya! Jijajiki kanpalarla warrirni yangkaku kujalu watiya warntawarntarla rdirriny-pantirninarla waraly-yirrarnu. ⁶ Lawarla nyampuju. Kaaturlu pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu kuja-juku yangka kuja-jana Jijajiji kamparru-wiyi wangkaja palinjakungarnti! Nyangkalu nyampu, nyampurlanyalpa ngunaja palkaju. ⁷ Pina-yantalu nyampu-ngurluju, yaninjarla yimi-ngarrikalu-jana yangkaku kurdungurlu-patuku. Kujanyalu-jana wangkaya, ‘Kaaturlu Jijaji yakarra-maninjarla kulpari wankaru-manu palinja-warnu. Nyanungu kapunyarra kamparru yani yangka-kurra Kaliliyi-kirra nganta, ngulangkanya kapunkulu parlupinyi.’ Ngula-juku, lawa-jarrijalkurnangkupala wangkanjakuju.”

⁸ Junga-juku, yangka-jarrarlu karnta-jarrarlu-pala pirnkiji parnkanjarla yampinja-yanu. Lani-jarrija-nyayirnilpa-pala, manulpa-pala wardinyi-jiki-jala yaninja-yanu. Parnkaja-pala-jana ngatingki-maninjaku kurdungurlu-patuku. ⁹ Nyampunya-palangu Jijajiji wapirdirni yananyarni nyanungu-jarrakuju! Nyanungu-palangu nganjirni yanurnu, manu-palangu wangkaja, “Ngurrju mayinpala?” Kula-pala karnta yalumpu-jarraju nyarrparlangu wangkaja, lawa. Ngari-palarla kutu-jarrinjarla mirdijirrpижirрpi ngayirni nyanungurla parntarrinjunu, manu-pala wirliya-jarralku jirri-mardarnu. ¹⁰ Ngula-jangka, Jijaji-palangu wangkaja, “Kula-pala lani-jarriya! Yanta-pala-

jana kurdungurlu-patuku ngaju-nyanguku ngajukupdangka-patuku, manu-pala-jana wangkaya yungulu yani Kaliliyi-kirra. Yinyarla kapujulu nyanyi ngajuju.”

Yurrkunyu-paturlulu-jana yimi-ngarrurnu maralypikingarduyu-patuku nyiyarningkijarra kujalu nyangu pирнkingka

¹¹ Kujalpalu-jana karnta yalumpu-jarra yaninja-yanu yimi-kirli Jijaji-kirli kurdungurlu-patu-kurra, panu-kari yurrkunyu ngularra, ngula-paturlu ngulalpalu pirnki warrawarrawkangu, ngulajulu kirri-kirra Jurujulumu-kurra kulpari yukaja. Yaninjarla wangkajalu-jana wiriwiriki maralypikingarduyu-patuku ngulakurlu marramarra-kurlu, manulu-jana yimi-ngarrurnu palka Jijaji-kirlangu lawalparla karrija pirnkiji. ¹² Kujalu ngularrarlu wiriwirirli maralypikingarduyu-paturlu kuja purdanyangu, ngulajulu turnu-jarrija purlkapurlakurlu yungulu nyarrpa-jarri. Junga-juku, yimili jinta-manu yungulu-jana tala panujarlu yinyi ngularraku yurrkunyu-patuku yungulu-jana wurulypa-mani wangkanjakuju. Yurrkunyurlu ngularrarlu nganta kapulu-jana marda yapa panu-jarluku warru yimi-ngarrikarla nganta ngula yimi Jijaji-kirli. ¹³ Kuja-kujakuju, nyanungu-patulu-jana wangkaja, “Mpa! Tala nyampulu manta. Kaji-nyarra nganarlangurlu payirni palkaku Jijaji-kirlanguku kuja karla karrimi pirnki lawa, wangkayalu-jana nyanungu-nyangu yangka kurdungurlu-patulu yanurnu

mungangka nyurrurlakuju jarda-puru, manulu palka Jijaji-kirlangu purungku maninjarla kangu. ¹⁴ Kajilpa-nyarra Palitirli Wiringki kulungku ngarrikarla kuja ngantalpankulu jarda ngunaja, wajampa-jarrinja-wangulu nyinaya. Kapurnalurla yanirra yungu-nyarra kulu-wangurlu yampimi kuja-warnuju.” ¹⁵ Junga-juku, yurrkunyurlu ngularrarlulu tala ngulaju manu. Ngularrarlujulu-jana yapa panuku warru yimi-ngarrurnu palka Jijaji-kirlangu nyanungu-nyangurlu kurdungurlurlulu purungku maninjarla wuruly-yirrarnu. Manu kuja yimi jurruku-juku kalu-jana yapangku Juwu-paturluju jalangurlangurluju yimi-ngarrirni-jiki.

Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu kurdungurlu-patu-kurra Kaliliyirla

*Mark 16.14-18, Luke 24.36-49, John 20.19-23,
Acts 1.6-8*

¹⁶ Ngula-jangkaju, ngularra kurdungurlulu 11-pala yatijarra yanu Kaliliyi-kirra, manulu jupu-karrija pirlingka yangkangka ngulangka kuja-jana Jijaji wangkaja kamparru-wiyi yaninjaku. ¹⁷ Kujalu nyanungu nyangu, ngulajulurla mirdijirrpipirripi parntarrinjunu ngayirni nyanunguku. Kala manngu-nyangulu ngalya-karirli kurdungurlu-paturlu kula-nganta yapa jinta-kari-kila Jijaji-wangu. ¹⁸ Jijajiji-jana yanurnu kutulku nyanungu-patuku, manu-jana wangkaja, “Kaaturluju milarninjarla Warlalja-Wiri yirrarnu yartarnarri-kirli nyiyarningkijarra-wana nguru-nyayirni-wangurla kankalarra manu walyangka

nyampurla. **19** Yantalu yapa panu-kurra warrukirdikirdi walya nyampurla, manulu-jana ngurrju-manta kurdungurlu yungujulu nyina ngaju-nyangulku. Kajijili kurdungurlu-jarri, ngapangkalu-jana julyurl-yirraka yirdi-nyayirni-wangurla Wapirrarla manu Ngalapi-nyanurla manu Pirlirrparla. **20** Kajili kurdungurluku ngaju-nyangulku nyinami, pinarri-mantalu-jana nyiyarningkijarra kujarna-nyarra pinarri-manu, ngula-jangkarlu yungulu purda-nyanjarla jurrungkulku mardarni. Manngu-nyangkalu nyampu: Kapurna-nyarra tarnnga jirrnganja nyina! Kaji nguru nyampu lawa-jarrimi, kapurna-nyarra tarnnga-juku jirrnganja nyinami!"

ccli

**Warlpiri Short Bible
The Shorter Bible in the Warlpiri language of
Australia**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Warlpiri

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-05-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

5e1e13b8-2e6d-5bcb-9cec-76fc3b9b62ce